

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS PROGRAMI**

**DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE PETROL ÜRÜNLERİNİN DIŞ
TİCARETİ, TÜRKİYE’DE GÜMRÜK İŞLEM SÜRECİ VE
VERGİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

KUTAY KÖSE

**Danışman
Prof. Dr. Osman Murat Koçtürk**

MANİSA-2019

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS PROGRAMI**

**DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE PETROL ÜRÜNLERİNİN DIŞ
TİCARETİ, TÜRKİYE'DE GÜMRÜK İŞLEM SÜRECİ VE
VERGİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

KUTAY KÖSE

**Danışman
Prof. Dr. Osman Murat Koçtürk**

MANİSA-2019

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ FORMLARI

Tez Savunma Sınavı Tutanağı

Doküman Kodu FRYL-031

Yayınlanma Tarihi 26/03/2018

Revizyon No/Tarih 2/23/03/2018

Sayfa 1/1

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 21.05.2019 tarih ve 17/Ek-19 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı Uluslararası Ticaret ve Finans Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kutay KÖSE'nin "Dünyada Ve Türkiye'de Petrol Ürünlerinin Dış Ticareti, Türkiye'de Gümrük İşlem Süreci Ve Vergilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma" konulu tezi incelenmiş ve aday 28.06.2019 tarihinde saat 14:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra ⁹⁰ dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna

OY BİRLİĞİ

DÜZELTME yapılmasına

OY ÇOKLUĞU

RED edilmesine

ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ercan ÖZ
ÜYE

BASKAN
Prof. Dr. D. Murat KOSTÜK
ÜYE

ÜYE

Doç. Dr. İsmet Çetin Şerif

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Dünyada ve Türkiye’de Petrol Ürünlerinin Dış Ticareti, Türkiye’de Gümrük İşlem Süreci ve Vergilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/07/2019

Kutay Köse

ÖZET

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE PETROL ÜRÜNLERİNİN DIŞ TİCARETİ, TÜRKİYE'DE GÜMRÜK İŞLEM SÜRECİ VE VERGİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu tezin amacı: petrol ve türevlerinin, dünyada ve Türkiye'de enerji sektöründeki yeri, gelecek tahminleri ve dış ticaretini değerlendirmektir. Bunun yanında, petrol ve petrol ürünlerinin gümrük işlem süreci, vergilendirilmesi üzerine bilgi vermek ve ithalinde ortaya çıkan vergi ihtilaflarının incelenmesi ile ihtilafların minimize edilebilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Ayrıca, Petrol ürünleri kaçakçılığı ve bununla mücadeleyle ilişkin mevzuat ve alınan önlemleri değerlendirmektedir.

Günümüzde birincil enerji tüketiminde en büyük paya sahip olan petrol, gelecekte de bu alanda liderliğini korumaya devam edecektir. Petrole olan talep en çok taşımacılık ve petrokimya sektörlerinde yaşanacaktır. Dünyada en az 52 yıllık talebi karşılayacak ispatlanmış petrol rezervi mevcuttur. 2017 yılında dünyada 2.184 milyon tonluk ham petrol, 1.135 milyon tonluk petrol ürünü ticareti gerçekleşmiştir. Birincil enerji tüketimi yıllara göre artış gösteren Türkiye'de, 2017 yılında birincil enerji tüketimi içinde petrolün payı %32'dir. 2016 yılında Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılık oranı %74; petroldeki dışa bağımlılık oranı ise %90'dır. Türkiye'de 2018 yılında 21 milyon ton ham petrol ithalatı. 2017 yılında da 16,9 milyon ton petrol ürünü ithalatı ve 10,1 milyon ton petrol ürünü ihracatı gerçekleşmiştir. Petrol ürünleri gümrük iş ve işlemlerinde idare ile yükümlüler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların ağırlıklı bölümü eşyanın tarife pozisyonunun belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Gümrük İdaresi, Gelir İdaresi Başkanlığı ve EPDK'nın koordinasyonu ve uyumu ile özellikle ihtilafların çözümünde sade, açık ve anlaşılır kararların üretilmesi ve yapılan düzenlemelerin aynı nitelikleri taşıması ihtilafların azaltılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Petrol, Petrol Ürünleri, Uluslararası Ticaret, Gümrük, Vergilendirme, Vergi İhtilafları.

ABSTRACT

A RESEARCH INTO GLOBAL TRADE OF OIL AND OIL PRODUCTS, CUSTOMS CLEARANCE PROCESS AND TAXATION OF OIL AND OIL PRODUCTS IN TURKEY

The purpose of this thesis is to evaluate, foreign trade of oil and its products, the role in the energy sector and future predictions. Moreover, to give information about customs clearance process, taxation of oil and oil products and to evaluate tax disputes related with oil and oil products and submit proposals to minimize disputes. In addition, to evaluate legislation law related to fighting against smuggling of oil products.

Today, oil has the highest share among global total primary energy consumption. Transportation and petrochemistry will have highest share in oil demand. Total world proved oil reserves enough to meet 52 years of production. In 2017, total 2,184 million ton crude oil and 1,135 million ton oil product were traded all around the world. In Turkey, primary energy consumption has been increasing gradually. In 2017, oil has 32% share in primary energy consumption in Turkey. It is determined that in 2016, Turkey's foreign energy dependency was 74%; oil import dependency was 90%. In 2018, 21 million ton crude oil was imported by Turkey. In 2017, 16.9 million ton oil product were imported; 10.1 million ton oil product exported. Customs duties disputes, arise between the customs administrations and taxpayers, related with oil products are mostly result from designation of HS Code. In order to minimize these disputes, it is suggested that Customs Administration and Revenue Administration and Energy Market Regulatory Authority should work coordinately and accordantly, by creating clear, simple and comprehensible regulations which are oriented to solve these disputes.

Key words: Petroleum, Petroleum Products, International Trade, Customs, Taxation, Tax Conflicts

TEŞEKKÜR METNİ

Çalıőmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK'e, bilgi ve tecrübesi ile lisansüstü öğrenim hayatımın tüm zorlu aőamalarında maddi manevi her yönden yardımcı olan, tecrübeleri ile beni aydınlatan ve desteğini hiç eksik etmeyen, kendisini tanımaktan büyük onur duyduğum Gümrük ve Ticaret Baőmüfettiői ve Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Öğretim Görevlisi Sayın Dr. İrfan KALPALI'ya, öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen hep yanımda olan aileme yürekten teşekkür ederim.

Kutay KÖSE
Manisa, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR METNİ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

1.1. KÜRESEL ENERJİ PROJEKSİYONLARI VE PETROLÜN YERİ.....	6
1.2. BİRİNCİL ENERJİ ARZI VE PETROL.....	8
1.3. DÜNYA PETROL REZERVLERİ.....	9
1.4. DÜNYADA PETROL ÜRETİM VE TÜKETİMİ	11
1.5. PETROLÜN KÜRESEL TİCARETİ.....	11
1.6. KÜRESEL RAFİNERİ KAPASİTE VE ÜRETİM VERİLERİ.....	18
1.7. PETROL ÜRÜNLERİNİN KÜRESEL TİCARETİ	22

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

2.1. TÜRKİYE’DE ENERJİ KAYNAĞI OLARAK PETROLÜN YERİ.....	27
2.2. TÜRKİYE PETROL ÜRETİM VE TÜKETİMİ.....	30
2.3. TÜRKİYE HAM PETROL İTHALATI	31
2.4. TÜRKİYE’NİN ENERJİDE DIŞA BAĞIMLILIĞI.....	33
2.5. TÜRKİYE’DE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ.....	35
2.6. TÜRKİYE’DE PETROKİMYA SEKTÖRÜ	44
2.7. PETROL SEKTÖRÜNDE DİKEY ENTEGRASYON	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PETROL VE PETROL TÜREVİ ÜRÜNLERİN GÜMRÜK İŞLEM SÜRECİ, VERGİLENDİRİLMESİ VE AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI MEVZUAT

HÜKÜMLERİ

3.1. ÇALIŞMAYA REFERANS ALINAN PETROL ÜRÜNLERİ	48
3.2. PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ İTHALİ YAPMA YETKİSİ	51
3.3. LABORATUVAR TAHLİLİ	52
3.4. YEŞİL HAT.....	53
3.5. GÜMRÜĞE SUNULAN EŞYANIN BOŞALTIMASI	54
3.6. PETROL VE TÜREVLERİ İLE İLGİLİ DİĞER GÜMRÜK MEVZUATI.....	56
3.6.1. Ham Petrol, Akaryakıt ve Petrol Türevi Yağlar	56
3.6.1.1. Yetkili Gümrük İdareleri ve İthalat Yapma Yetkisi	56
3.6.1.2. Ulusal Marker Uygulaması	57
3.6.1.3. Transit Rejim.....	59
3.6.1.4. Standart Depo Muafiyeti.....	60
3.6.1.5. Boru Hatları ile Gelen Eşya	62

3.6.1.6. Deniz ve Hava Taşıtlarına Yapılan İhracat	63
3.6.1.7. Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5	64
3.6.2. Akaryakıt Harici Petrol Ürünleri	66
3.6.2.1. Yetkili Gümrük İdareleri.....	66
3.6.2.2. Uygunluk Yazısı.....	67
3.6.2.3. İthalat: 2018/1 & İthalat: 2017/1	70
3.6.2.4. Toluol ile Toluen	71
3.6.2.5. Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5	73
3.7. AKARYAKIT ANTREPOLARI	75
3.8. PETROL İŞLEMLERİNDE KULLANILACAK MALZEMENİN İTHALİ	79
3.9. PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ.....	81
3.10. VERGİLENDİRME ÖRNEK OLAY	91
3.11. KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE MEVZUAT HÜKÜMLERİ	92
3.11.1. Kaçakçılık Fiilleri ve Cezalar	92
3.11.2. Nitelikli Haller	93
3.11.3. Etkin Pişmanlık.....	94
3.11.4. El Konulan Eşyanın Muhafazası	94
3.11.5. İkramiyeler	95
3.11.6. Kamuoyuna İlan.....	95
3.11.7. Alınan Önlemler	96
3.11.8. El Konulan Kaçak Akaryakıt ile İlgili Diğer İşlemler	97
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
PETROL VE TÜREVLERİNİN İTHALİNDE ORTAYA ÇIKAN İHTİLAFLAR	
4.1. DOSYA 1 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)	99
4.1.1. İhtilaf Konusu	99
4.1.2. Davacı Taraf.....	100
4.1.3. Karar	100
4.2. DOSYA 2 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)	100
4.2.1. İhtilaf Konusu	101
4.2.2. Davacı Taraf.....	102
4.2.3. Davalı Taraf.....	102
4.2.4. Davacı Taraf.....	103
4.2.5. Karar	104
4.3. DOSYA 3 (AKREDİTİF YÖNTEMİYLE ÖDEME).....	105
4.3.1. İhtilaf Konusu	105
4.3.2. Davacı Taraf.....	105
4.3.3. Karar	106
4.4. DOSYA 4 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)	107
4.4.1. İhtilaf Konusu	107
4.4.2. Davacı	107
4.4.3. Karar	108
4.5. DOSYA 5	108
4.5.1. A Davası (GTİP Farklılığı)	108
4.5.1.1. İhtilaf Konusu.....	108

4.5.1.2. Davacı Taraf.....	109
4.5.1.3. Karar	109
4.5.2. B Davası (ÖTV Teminatı).....	110
4.5.2.1. İhtilaf Konusu.....	110
4.5.2.2. Davalı Taraf.....	111
4.5.2.3. Davacı Taraf.....	111
4.5.2.4. Karar	112
4.6. DOSYA 6 (GTİP FARKLİLİĞİ).....	112
4.6.1. İhtilaf Konusu	112
4.6.2. Davalı	113
4.6.3. Karar	113
4.7. DOSYA 7 (İSKONTO).....	113
4.7.1. İhtilaf Konusu	113
4.7.2. Davacı Taraf.....	114
4.7.3. Davalı Taraf.....	115
4.7.4. Karar	116
4.8. DOSYA 8 (İSKONTO).....	117
4.8.1. Karar	118
4.9. DOSYA 9 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN).....	118
4.9.1. İhtilaf Konusu	118
4.9.2. Davacı Taraf.....	118
4.9.3. Davalı Taraf.....	120
4.9.4. Karar	121
4.10. DOSYA 10 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN).....	121
4.10.1. İhtilaf Konusu	121
4.10.2. Davacı Taraf.....	122
4.10.3. Davalı Taraf.....	123
4.10.4. Davacı Taraf.....	126
4.10.5 Karar.....	128
4.11. DOSYA 11 (İHRAKİYE KUMANYA TESLİMLERİ).....	128
4.11.1. İhtilaf Konusu	128
4.11.2. Davalı Taraf.....	129
4.11.3. Karar.....	129
4.12. DOSYA 12 (SERBEST BÖLGEYE ALINAN AKARYAKIT).....	129
4.12.1. İhtilaf Konusu	129
4.12.2. Davacı Taraf.....	130
4.12.3. Karar.....	130
SONUÇ	132
KAYNAKÇA	136

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BP	British Petroleum
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
BSTB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
BTU	British Thermal Unit
DEK TMK	Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EBSO	Ege Bölgesi Sanayi Odası
EIA	U.S. Energy Information Administration
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
IEA	International Energy Agency (Uluslararası Enerji Ajansı)
İKMİB	İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçı Birliği
KDV	Katma Değer Vergisi
MAPEG	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
PETDER	Petrol Sanayi Derneği
PETKİM	Petkim Petrokimya Holding A.Ş
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TEP	Ton Eşdeğer Petrol
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TÜPRAŞ	Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
TÜSİAD	Türk Sanayiciler ve İş Adamları Derneği
Sm ³	Standart metreküp
SOCAR	State Oil Company of Azerbaijan Republic
V/g	varil/gün

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafikler

Grafik 1: 1990-2016 Yılları Arası Dünya Birincil Enerji Arzı ve Petrolün Payı	8
Grafik 2: Dünya İspatlanmış Ham Petrol Rezervlerinin Bölgesel Dağılımı	9
Grafik 3: Yıllar İtibariyle Küresel Petrol Tüketim ve Üretim Miktarı	11
Grafik 4: 1990-2017 Arasında ABD Ham Petrol İhracat Verileri.....	12
Grafik 5: AB'nin Ham Petrolde Dışa Bağımlılığı	15
Grafik 6: Dünya Ham Petrol Ticareti.....	18
Grafik 7: 2014 Yılı Türkiye Birincil Enerji Tüketiminin Sektörel Dağılımı	28
Grafik 8: Türkiye Birincil Enerji Tüketimi ve Petrolün Payı.....	29
Grafik 9: Türkiye Ham Petrol İthalatının Kaynak Ülkelere Göre Dağılımı	32
Grafik 10: Türkiye Enerjide Dışa Bağımlılık Oranları	33
Grafik 11: Türkiye'nin Ham Petrolde Dışa Bağımlılık Oranları.....	34
Grafik 12: Petrol Ürünleri İthal Edilen Ülkeler	38

Haritalar

Harita 1: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticaret Dengesi	15
--	----

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Dünya İspatlanmış Ham Petrol Rezervleri.....	9
Tablo 2: Net Petrol İhracatçısı İlk 10 Ülke	12
Tablo 3: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticareti	13
Tablo 4: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticareti	14
Tablo 5: Yıllar İtibariyle OPEC Ham Petrol İhracat Verileri	16
Tablo 6: OPEC'in Bölgesel Ham Petrol İhracat Verileri.....	17
Tablo 7: Küresel Ham Petrol İhracatında OPEC Payı.....	17
Tablo 8: Dünya Bölgesel Rafineri Kapasiteleri.....	18
Tablo 9: 2016 Yılı Kurulu Rafineri Kapasitesine Göre İlk 10 Ülke.....	19
Tablo 10: Rafineri Kapasitelerine Göre En Büyük İlk Şirket	20

Tablo 11: Kurulu Kapasitesine Göre En Büyük İlk 10 Rafineri	20
Tablo 12: Dünya Bölgesel Rafineri Üretim Verileri	21
Tablo 13: Dünya Kurulu Rafineri Kapasite ve Üretimden OPEC Payı.....	21
Tablo 14: Küresel Petrol Ürünleri Ticareti	22
Tablo 15: Küresel Petrol Ürünleri Ticareti	23
Tablo 16: OPEC Petrol Ürünleri İhracatı.....	24
Tablo 17: OPEC Bölgesel İhracat Verileri.....	25
Tablo 18: Dünya Petrol ve Petrol Ürünleri Ticareti Verileri	26
Tablo 19: Türkiye Ham Petrol Üretimi.....	30
Tablo 20: Türkiye Ham Petrol Tüketimi.....	30
Tablo 21: Türkiye Ham Petrol İthalatı Verileri.....	31
Tablo 22: Türkiye'nin Enerji Dengesi	34
Tablo 23: İthal Edilen Petrol Ürünü Türlerinin Kaynak Ülkelere Göre Dağılımı.....	36
Tablo 24: İthal Petrol ve Ürünlerinin Lisans Türü Sahiplerine Göre Dağılımı.....	38
Tablo 25: 2016-2017 Yılı Petrol ve Petrol Ürünleri İthalatı	39
Tablo 26: 2016-2017 Yılı Petrol Ürünleri İhracatı	39
Tablo 27: Türkiye'nin Doğal Gaz İhracatı.....	40
Tablo 28: Yıllara Göre Petrol Ürünleri İthalatı	41
Tablo 29: Yıllara Göre Petrol Ürünleri İhracatı	41
Tablo 30: TÜPRAŞ'ın Yıllar İtibariyle İhracat Verileri.....	42
Tablo 31: TÜPRAŞ'ın Ülke Bazında İhracat Verileri.....	43
Tablo 32: Yıllar İtibariyle İthalat ve İhracat Verileri	43
Tablo 33: Akaryakıt Olarak Kullanılan Petrol Ürünleri	48
Tablo 34: İhrakiye Teslimi Kapsamında Olan Akaryakıt Türleri	48
Tablo 35: Ham Petrol ve Diğer Petrol Ürünleri	49
Tablo 36: Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünleri EK-1	50
Tablo 37: Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünleri EK-2	51
Tablo 38: Akaryakıt ve Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Fire Oranları	55
Tablo 39: Gümrük Genel Tebliği Seri NO 100 Kapsamı Eşya Listesi.....	66
Tablo 40: İthalinde Belirli Kurumların Belge Düzenleyeceği Petrol Ürünleri	70
Tablo 41: Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5 Kapsamı Petrol Ürünleri.....	73
Tablo 42: Ürün Güvenliği ve Denetimi 2018:5 Ek-6'da Yer Alan Petrol Ürünleri ...	74
Tablo 43: Akaryakıt ve Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin ÖTV Tutarları.....	84
Tablo 44: Petrol ve Petrol Türevi Ürünlerinin Gümrük Vergi Oranları	87

GİRİŞ

Ham petrol: yer altındaki organik materyalin başkalaşımı sonucu oluşan ve gözenekli kayalar içinde depolanan hidrokarbonlardır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012: 2). Başka bir tabirle, ham petrol: Doğal yer altı rezervlerinde sıvı halde olan, yer altından çıkarılıp, yüzeydeki kalan hidrokarbon karışımlarıdır (<https://www.eia.gov/tools/glossary/index.php?id=C>, 12.04.2018). ayırıştırma tesislerinde işlem gördükten sonra atmosferik basınç altında da sıvı halde Ham petrol, oldukça karışık bir kimyasal bileşime sahiptir; tipik bir ham petrol, 18 değişik hidrokarbon ailesine ilişkin birkaç bin kimyasal madde içerebilir (<http://www.tpao.gov.tr/tpfiles/userfiles/files/petrolmerak.pdf>, 05.04.2019). Ortalama değerler alınarak söylendiğinde ham petrol çeşitli element ve bileşiklerin kompozisyonlarından oluşur: %84 karbon, %14 hidrojen, %1-3sülfür, %1 den az nitrojen, %1 den az oksijen, %1 den az metaller, %1 den az tuzlar (<https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/oil-refining1.htm>, 13.04.2018). Hidrojen ve karbon ham petrolün ana bileşenleri olduğu için ham petrol, “hidrokarbon” olarak da isimlendirilmektedir (<https://www.petform.org.tr/arama-uretim-sektoru/petrol-nedir/>, 23.04.2019). Bir varil ham petrolün rafine edilmesiyle elde edilen nihai ürün oranları şunlardır: %42,70 Benzin, %27,40 Dizel, %5,80 Jet Yakıtı, %5 Ağır Fuel Oil, %4,50 Petrokimya Hammaddeleri, %3,90 Asfalt, %3,10 Hafif Fuel Oil, %2,10 Bütan ve Propan, %5,60 Diğer Ürünler (Canadian Fuel ASSOCIATION, 2013: 6).

Enerji kaynakları elde edilmiş şekillerine göre birincil ve ikincil olarak sınıflandırılmaktadır (Aydın, 2010: 319). Birincil enerji: Doğal kaynaklardan doğrudan elde edilebilen kaynaklarına denir. Ham petrol, doğal gaz, kömür, rüzgar, vb. birincil enerji türlerine örnek olarak gösterilebilir (https://energyeducation.ca/encyclopedia/Primary_energy, 10.04.2019). İkincil enerji kaynakları ise birincil enerji kaynaklarından elde edilir; örnek olarak rafineriler veya termik santrallerde elde edilen elektrik, fuel oil, mazot, vb. gösterilebilir (Türkyılmaz, 2011: 2).

Ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişmenin temel kaynaklarından birisi enerjidir (Atılğan, 2000: 43). Başka bir deyişle enerji, ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarını gerçekleştirebilmeleri için gereken üretimin en temel girdisidir (Mucuk ve Uysal, 2009: 106). Enerji ihtiyacı, sanayi ve teknolojik gelişmelerin artmasıyla

doğru orantılı olarak yükseliş göstermektedir. Enerji sadece üretim için değil günlük yaşamın devamlılığı için de en temel ihtiyaçtır (Bal ve Alper, 2010: 345).

1970’li yıllardan önce, üretim girdisi olarak önemi göz ardı edilen enerji, 1973 ve 1979 yıllarında yaşanan iki petrol kriziyle önem kazanıp üretim faktörü olarak üretim fonksiyonuna dâhil edilmiştir. (Ertuğrul, 2011: 51).

Çok önceleri kullanım amacı ateş yakmak ve aydınlanmak olan petrol, içten yanmalı motorlarda kullanılmaya başlamasıyla gündelik yaşamdan sanayiye kadar birçok farklı alanda zorunlu bir hammadde olmuştur (Emeklier ve Ergül, 2010: 60). Son 50 yıldır, gelişmekte olan ülkelerin enerji tüketimi içinde petrol diğer kaynaklara göre ilk sırada olmuştur. Gelişmekte olan ve enerjide dışa bağımlı ülkemizin üretim sektörleri için en temel girdi ham petrol ve türevleridir (Uçak ve Usupbeyli, 2015: 770).

Birincil enerji kaynaklarından biri olan petrolün pek çok sektör tarafından zorunlu bir girdi olarak kullanılması, ekonomik açıdan önemli etkiler yaratmaktadır (Abdioğlu ve Değirmenci 2014: 3). Enerji fiyatlarındaki iniş ve çıkışlar, petrol ve doğal gaz gibi kaynakları girdi olarak kullanan sanayinin alt sektörleri için önemli bir etki yaratmaktadır ve bu sebeple enerji ciddi bir maliyet unsuru teşkil etmektedir. (Eyüboğlu ve Eyüboğlu, 2016: 151). Ham petrolü üretim girdisi olarak kullanan firmaların, petrol fiyatlarının yükselmesiyle maliyetleri artmaktadır. Maliyetlerin artmasından dolayı nakit akışları etkilenen firmaların piyasa değeri düşmektedir (Öztürk ve diğerleri, 2013: 65).

1970 petrol krizinde enerji fiyatlarının çok yükselmesinden dolayı sanayi sektörü için petrol bakımından dışa bağımlı ülkelerde çok ciddi krizlere yol açmıştır. Bu durumun sonucunda enerji tüketimi, ekonomik büyüme ve cari açık arasında ilişki ilk defa ortaya çıkmıştır (Yanar ve Kerimoğlu, 2011: 192).

Korkmaz ve Develi, (2012; 21) yaptıkları analiz sonucunda ulaştıkları sonuç: Yüksek bir ekonomik büyümenin, daha yüksek miktarda enerji tüketimine sebep olduğu; yüksek enerji tüketiminin de ekonomik büyümeye neden olduğudur. Demir (2013: 22), Türkiye’de üretimdeki artışın enerji talebini arttığını, enerji talebinin artmasının cari açığa yol açtığını belirtmiştir. Göçer’e (2013: 236) göre, Türkiye’de cari açığın en önemli nedeni enerji ithalatıdır. Ülkemizde toplam ithalat içinde yüksek bir pay sahibi olan enerji ithalatının içinde de ham petrol ve petrol ürünleri ithalatı da çok önemli bir paya sahiptir (Bayat ve diğerleri, 2013: 69). Yapılan analiz sonucu cari açık ile ham petrol fiyatları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Başka

bir ifadeyle, petrol fiyatlarındaki artış Türkiye'nin cari açığını artırıcı bir etki yapmaktadır (Demirbaş ve diğerleri, 2009; 298). Lebe ve Akbaş (2010: 189), ithal petrol fiyatları ile döviz kurunun Türkiye'nin cari açığı üzerinde çok ciddi bir etki yarattığını vurgulamıştır.

Enflasyon, işsizlik ve ekonomik büyüme ham petrol fiyatlarındaki yükselişlerden etkilenen makroekonomik değişkenlerden bazılarıdır (Firuzan, 2010: 2). Petrol fiyatlarının yükselmesiyle net petrol ithalatçısı konumundaki ülkelerin ekonomileri olumsuz yönde etkilenmektedir. Şöyle ki, petrol fiyatları yükseldikçe, üretim için gereken girdi maliyetleri yükselmekte ve üretilen mal ve hizmetlerin fiyatında artış gerçekleşmektedir. Sonuç olarak da enflasyon yükselmektedir (Koçak ve Özmen, 2012: 88-89). Yaylı ve Lebe (2012: 43), ithal edilen ham petrol fiyatlarının Türkiye'de enflasyonu artırıcı ciddi bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Alagöz ve diğerleri (2017:144), petrol fiyatlarındaki artışın hem enflasyon hem de cari denge üzerinde negatif etkisi olduğunu belirtmiştir.

Petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların, sadece petrol ithal eden ülkeleri değil, petrol ihraç eden ülkeler üzerinde de etkili olduğu belirtilmiştir (Gönüllü ve diğerleri, 2015).

Enerji arz güvenliği kavramının kapsamı hem mevcut enerji kaynaklarına erişimde ortaya çıkabilecek ani sıkıntıları, hem de talebin artması sonucu enerji kaynaklarının yetersiz kalması halinde ortaya çıkabilecek durumların tamamıdır. Türkiye çok çeşitli birincil enerji kaynaklarına sahip olmasına rağmen enerji kaynakları bakımından zengin bir ülke değildir. Taşkömürü, linyit, asfaltit, ham petrol, doğal gaz, uranyum ve toryum gibi fosil kaynak rezervleri ile hidrolik, jeotermal, güneş, rüzgâr, deniz dalgası gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına sahiptir. Buna rağmen, Türkiye'nin sahip olduğu bu kaynaklar enerji ihtiyacını karşılamaya yetecek düzeyde değildir. Türkiye özellikle petrol ve doğalgaz açısından fakir bir ülke olduğunu belirtmektedir (Çalışkan, 2009: 306). Diğer bir ifadeyle, petrolde ithalata bağımlılık oranı %93,6 olan Türkiye'nin, doğal gazda ithalata bağımlılık oranı %99,2'dir (TPAO, 2016; 27). Sürekli artan petrol tüketimine karşı yerli üretimle karşılama oranı yıllara göre düşmektedir; 1967 yılında yerli üretimin tüketimi karşılama oranı %57 gibi rekor seviyede iken, 2004 yılında ise %9'a gerilemiştir (DPT, 2007: 4). Başta petrol ve doğal gaz olmak üzere, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığı sonucu yapılan enerji ithalatı, ekonomik açıdan büyük bir yüke neden olmaktadır (Bayrak ve Esen, 2014: 140).

Ülkelerin sürdürülebilir enerji politikalarının hedefleri şunlardır: arz güvenliğini sağlamak ve enerji kaynaklarının teminini çeşitlendirmek ve düşük maliyetli enerjiyi, talep edilen miktar ve kalitede topluma arz etmek (Bayraç, 2009; 117).

Mali kaynaklar devletlerin varlıklarını devam ettirebilmesi için temel ihtiyaçlardan biridir. Devletler için mali kaynaklar içinde en önemli unsur vergilerdir. Günümüzde devletler için vergi gelirinin yerini alabilecek herhangi başka bir kaynak bulunmamaktadır (Taylar, 2010: 435).

Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre 2018 yılında vergilerden 599,4 milyar TL gelir sağlanmış olup, Bunun toplam bütçe gelirleri içindeki payı %86'dır. 599,4 milyar TL'nin 173,8 milyar TL'si KDV, 146,5 milyar TL'si ÖTV'dir (<http://www.bumko.gov.tr/TR,8115/vergi-gelirleri.html>, 14.04.2019).

Mal ve hizmetlerin fiyatlarının bir parçası olarak alınan vergilere dolaylı vergiler denilmektedir (TUSİAD, 2012: 18). İthalde ve dahilde alınan KDV, ÖTV, damga vergisi ve gümrük vergisi dolaylı vergilere örnek olarak gösterilebilir (TUSİAD, 2012: 39)

Türkiye'de 2006-2011 yılları arasında toplam 288 milyar TL ÖTV alınmıştır ve bu alınan toplam ÖTV miktarının 161 milyar TL'sini (%56) petrol ve doğal gaz ürünlerinden alınan vergi oluşturmaktadır. Ayrıca, 2006-2011 yılları arasında elde edilen vergi gelirlerinin %12-15'lik payını petrol ürünlerinden gelen ÖTV oluşturmaktadır (Alcan, 2014: 81).

OCED ülkeleri arasında akaryakıttan en yüksek vergi alan ülke İsrail'dir. Ardından sırasıyla Hollanda, Birleşik Krallık, İtalya, Finlandiya, Yunanistan ve 7. sırada da Türkiye gelmektedir. (Kantarci, 2018: 237).

EPDK Aralık 2018 Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu'na göre akaryakıt (benzin ve motorin) fiyatları oluşturan beş temel unsur şunlardır: Ürün Fiyatı, Toptancı Marjı, Gelir Payı, Dağıtıcı ve Bayi Marjı Toplamı ve Toplam Vergi (2018c: 4-5).

PETDER tarafından yayımlanan 2017 Sektör Raporu'na göre 2017 yılında Türkiye'de akaryakıt (otomotiv yakıtları) ve LPG tüketimi üzerinden 92,1 milyar TL dolaylı vergi sağlanmıştır. Bunun 66,5 milyar TL'si ÖTV, 25,6 milyar TL'si de KDV'dir. Akaryakıt (otomotiv yakıtları) ve LPG tüketimi üzerinden alınan dolaylı vergi, 2016 yılına göre %18,3 artış göstermiştir. Anılan raporda ayrıca, 2017 yılında,

benzinde bir litrelik pompa fiyatının 3,18 TL'sini (pompa fiyatının 60,4'ü), motorinde ise 2,50 TL'sini (pompa fiyatının %54'ü) dolaylı vergilerin oluşturduğu vurgulanmıştır (PETDER, 2018: 40).

Gelir İdaresi Başkanlığı verileri yoluyla Gürdal ve Yavuz (2017: 2) tarafından çalışmaya göre 2015 yılında, akaryakıtın elde edilen vergi gelirlerinin toplam elde edilen vergi gelirlerine oranı %17'dir.

Görüldüğü gibi vergi gelirleri bütçe gelirlerinin çok büyük bir kısmını oluşturmaktadır ve akaryakıttan alınan vergilerin de toplam vergi gelirleri içinde önemli bir paya sahiptir.

Bu tezin amacı: petrol ve petrol ürünlerinin, dünyada ve Türkiye'de enerji sektöründeki yeri, gelecek ile ilgili projeksiyonları ve dış ticaretini değerlendirmektir. Bunun yanında, petrol ve petrol ürünlerinin gümrük işlem süreçleri, vergilendirilmesi üzerine bilgilendirmektir. Ek olarak, petrol ve petrol ürünlerinin ithalinde ortaya çıkan vergi ihtilaflarının sonuçları ile ihtilafların minimize edilebilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Ayrıca, Petrol ürünleri kaçakçılığı ve bununla mücadeleyle ilişkin mevzuat ve alınan önlemleri değerlendirmektir. Belirtilen amaçlar uyarınca bu tez dört ana bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölümde, dünyada enerji kaynağı olarak petrolün geleceği, petrol rezervlerinin durumu hakkında bilgi verilmiştir ve dış ticaret verileri analiz edilmiştir.

İkinci bölümde de Türkiye'de enerjide dışa bağımlılık, birincil enerji tüketiminde petrolün yeri, petrolün sektörel kullanım alanları, petrol rezervleri, üretim ve tüketim verileri açıklanmış olup, petrol ve petrol türevlerinin dış ticareti üzerine analizler yer almaktadır. Ayrıca petrokimya sektörüne de kısaca değinilmiştir.

Üçüncü bölümde de petrol ve petrol türevi ürünlerin gümrük işlem süreçleri ve vergilendirilmeleri üzerine bilgi verilmiştir. Bunların yanında, akaryakıt kaçakçılığı hakkında mevzuat hükümleri hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü yani son bölümde ise petrol ve petrol ürünlerinin ithalinde meydana gelen ihtilaflar idari ve adli yönden detaylı bir şekilde incelenmiş olup, ortaya çıkan bu ihtilafları minimize etmeye yönelik çözüm yolları sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

1.1. KÜRESEL ENERJİ PROJEKSİYONLARI VE PETROLÜN YERİ

Uluslararası Enerji Ajansı'nın "*World Energy Outlook 2018*" raporunda, "Yeni Politikalar Senaryosu" çerçevesinde; büyük çoğunluğu gelişen ekonomilere ait kentsel alanlardan kaynaklı artması beklenen gelir ve nüfus, küresel enerji talebinin artmasında büyük rol oynayacaktır. Gelişen ekonomilere liderlik edecek olan ülke Hindistan olacaktır. 2040 yılında 2000'li yılların tam tersine, küresel enerjide talebin %40'lık kısmının gelişmekte olan ülkeler tarafından sağlanacağı belirtilmiştir. Söz konusu raporun devamında ise, uluslararası enerji ticaretinde yönün ivmeli bir şekilde Asya bölgesine çevrileceği ön görülmekte olup, petrol ve doğal gaz ticaretinde ise Asya bölgesindeki payın 2040 yılına kadar önemli bir derece artacağı ön görülmektedir. Ayrıca, petrolün arabalarda kullanım oranının 2020'nin ortalarında zirve yapacağı fakat yakıt verimliliği ve elektrikli arabaların piyasa sürülmesinden kaynaklı, ilerleyen yıllarda düşüşe geçeceği tahmin edilmektedir. Arabalardaki bu duruma rağmen, petrokimya sektörü, kamyon, Tır, Uçak ve gemilerde ise petrole olan talep 2040 yılına doğru artmaya devam edecektir. 2030'da ise doğal gazın, kömürünü yerini alıp petrolden sonra en çok kullanılan ikinci yakıt olması ve bu durumun oluşmasında sanayi sektörünün %45'lik katkı sağlaması beklenmektedir. Ek olarak 2040 yılında, ön görülen bütün gelecek senaryolarında petrol ve doğal gazın en çok talep edilecek iki yakıt olduğunun da altı çizilmiştir. Sıvılaştırılmış doğal gaz ticaretinin de gelecekte şimdiye göre iki kat artış yaşanacağı ve Rusya'nın doğal gaz ticaretinde, yönünü Asya ülkelerine çevirerek, liderliğini sürdürmesi beklenmektedir. Şeyl devriminin petrol ve doğal gaz arzında yarattığı etki sonucu ABD'yi dünyada petrol ve doğal gaz üretiminde lider konuma getirecektir. "Yeni Politikalar Senaryosu"na göre, 2025 yılında ABD petrol üretimindeki büyümesine %70, doğal gaz üretimindeki büyümeye ise %40'lık oran ile katkı sağlayacaktır (IEA, 2018: 1-5).

Exxonmobil "2018 Outlook for Energy: A View to 2040" raporuna göre, 2040 yılında küresel enerji talebi 680 katrilyon BTU değerine ulaşacaktır. Bu da 2016 yılıyla kıyaslandığında %25'lik bir artış olacağı anlamına gelmektedir. 2040 yılında enerji talebinde OECD dışı ülkelerin payı %70'e ulaşacaktır. Verimli enerji kullanımı ve orta

seviyeli ekonomik büyüme OECD ülkelerinin talebini yatay seviyede tutacaktır. Çin ve Hindistan küresel enerji talebi büyümesinin %45’inde pay almaktadır. Enerjide en büyük talebi gösterecek olan ülkenin Çin olması beklenmektedir. ABD ve Avrupa OECD ülkelerinin toplam enerji kullanımını 2016 yılında %30’dan 2040 yılında %20’ye düşecektir. Petrole olan talep taşımacılık ve sanayi (kimya) sektörlerinden 2040 yılına doğru kademeli olarak yükseleceği tahmin edilmektedir (ExxonMobil, 2018: 12). Ayrıca, petrole artan talebi karşılayacak arzın gelecekte de yeterli olacağı ve dünya enerji arzının %55’inin petrol ve doğal gazdan karşılanacağı tahmin edilmektedir (ExxonMobil, 2018: 33). Petrol talebindeki artış ile petrolü girdi olarak kullanılan sanayi ürünlerine olan talepteki artış ile doğru orantılıdır (Yıldırım ve diğerleri, 2014: 103). OPEC petrol üretimin ve pazar payının 2025-2040 arası artış göstereceği ve 2040 yılında 44,5 milyon varil/gün ile pazar payının %41 seviyelerinde olacağı belirtilmiştir (<https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook/demand-by-fuel/oil.html>, 11.04.2019).

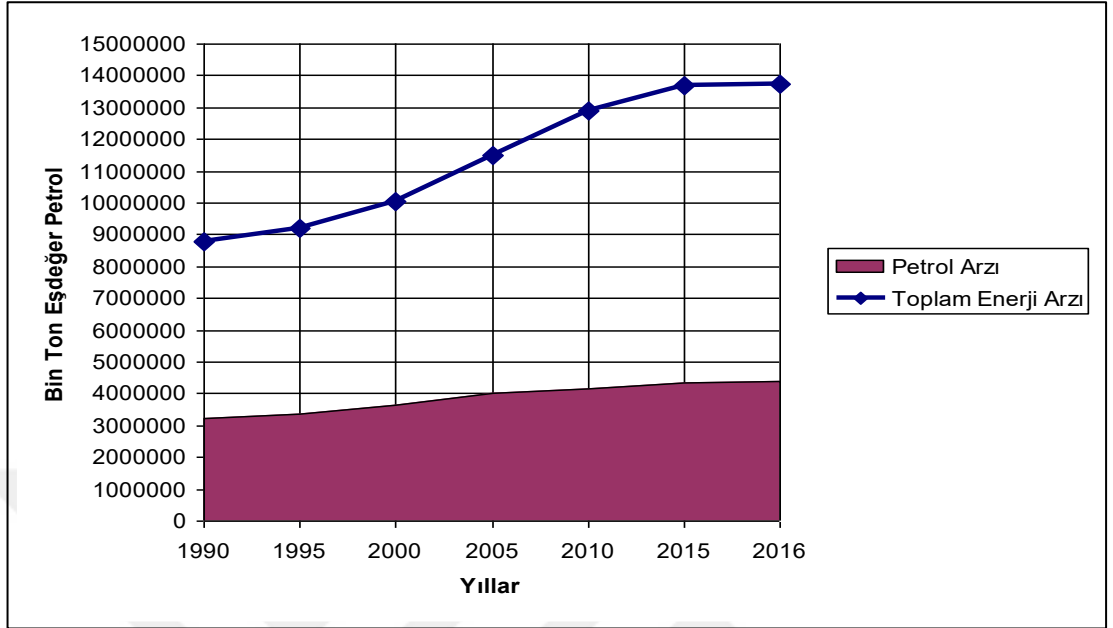
“BP Energy Outlook 2018 Edition” raporunda enerji sektörü ile ilgili farklı senaryolar bazında 2040 yılı projeksiyonlara yer verilmiştir. Adı geçen raporun içindeki senaryolardan birisinde (Energy Transition) hükümetlerin enerji politikaları, teknolojik ve sosyal tercihler geçmişte görüldüğü şekilde ve hızla gelişmektedir (BP, 2018a: 13). Buna göre 2016 yılında küresel birincil enerji tüketiminde %33’lük pay sahibi olan petrol, 2040 yılında da %27 ile lider konumda olması beklenmektedir (BP,2018a: 120).

U.S. Energy Information Administration (EIA) tarafından hazırlanan “*Annual Energy Outlook 2019 with Projections to 2050*” raporunda bulunan gelecek tahminlerindeki referans senaryoya göre, ABD’de teknolojik gelişmelerin desteğiyle artan petrol üretimi ve iç piyasadaki talebin azalması sonucunda 2020 yılından itibaren ABD petrol ihracatçısı pozisyonunda olacaktır ve bu durumun 2050 yılına kadar devam edecektir (2019: 65-66).

“BP Energy Outlook 2019 Edition” raporuna göre, gelecekte hükümetlerin enerji politikaları, teknolojik ve sosyal tercihler geçmişte görüldüğü şekilde ve hızla gerçekleşmesinin beklendiği senaryoda iki önemli sorun doğması beklenmektedir. Bunlardan birincisi; 2040 yılına doğru enerji talebinde oluşacak büyük artışa rağmen dünya nüfusunun üçte ikisinin, ortalama enerji tüketiminin dünya ortalamasının altında olduğu ülkelerde yaşayacağıdır. İkinci sorun ise karbon emisyonunun 2040 yılına gelindiğinde şimdiye göre %10 artacağıdır (BP, 2019: 25).

1.2. BİRİNCİL ENERJİ ARZI VE PETROL

Grafik 1: 1990-2016 Yılları Arası Dünya Birincil Enerji Arzı ve Petrolün Payı

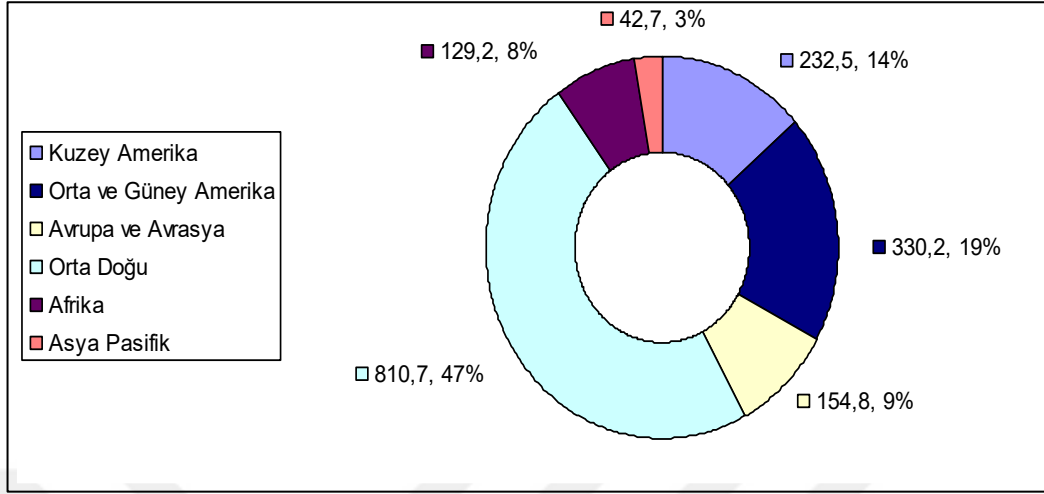

Kaynak: <https://www.iea.org/statistics/?country=WORLD&year=2016&category=Energy%20supply&indicator=TPESbySource&mode=chart&dataTable=BALANCES>, (20.04.2019)

Grafik 1’de küresel birincil enerji arzı ile küresel petrol arzının toplam birincil enerji arzı içindeki miktarı gösterilmiştir. Görüldüğü gibi toplam birincil enerji arzındaki artış ile petrol arzındaki artış paralel oranlarda artış göstermemektedir. Toplam birincil enerji arzı, petrol arzına göre çok daha ivmeli olarak artmıştır. Bu yüzden de petrolden başka birincil enerji türlerinin arzında artış olduğu sonucuna varılabilir.

1.3. DÜNYA PETROL REZERVLERİ

Grafik 2: Dünya İspatlanmış Ham Petrol Rezervlerinin Bölgesel Dağılımı

Kaynak: BP, 2015: 6

Grafik 2'ye bakıldığında 2014 Yılında dünya ispatlanmış petrol rezervlerinin bölgesel dağılımı görülmektedir. Orta Doğu bölgesi, dünya petrol rezervlerinin %47,7'lik oran ile en büyük paya sahiptir. Orta Doğu'yu, %19,4 lük pay ile Orta ve Güney Amerika, %13,7'lik pay ile Kuzey Amerika takip etmektedir. Daha sonra sırasıyla %9,1'lik oran ile Avrupa ve Avrasya, %7,6 ile Afrika ve son sırada %2,5'lik oran ile en düşük paya sahip olan Asya Pasifik Bölgesi gelmektedir. Avrupa bölgesinin payı %0,7'dir.

Tablo 1: Dünya İspatlanmış Ham Petrol Rezervleri

Ülkeler	Ham Petrol Rezervleri (Milyar Varil)	Küresel Pay (%)
Venezüella	298,3	17,5
Suudi Arabistan	267	15,7
Kanada	172,9	10,2
İran	157,8	9,3
Irak	150	8,8
Rusya	103,2	6,1
Kuveyt	101,5	6
BAE	97,8	5,8
ABD	48,5	2,9
OECD Ülkeleri	248,6	14,6
OPEC Ülkeleri	1216,5	71,6

Kaynak: BP, 2015: 6

Yukarıdaki tabloda (Tablo 1) 2014 yılı dünya ispatlanmış petrol rezervi oranları bölgesel değil ülke bazında sergilenmiştir. Tablo 1'de görüldüğü gibi OPEC

üyesi ülkeler, küresel ham petrol rezerv oranlarında çok büyük pay sahibidir ve Suudi Arabistan %17,5 ile en büyük paya sahiptir. 2014 yılında, ham petrol rezervlerine en büyük eklemeyi yapan ülke 1,1 milyar varil ile Suudi Arabistan olup, en büyük rezerv düşüşü de 1,9 milyar varil ile Rusya'da yaşanmıştır (BP, 2015: 7)

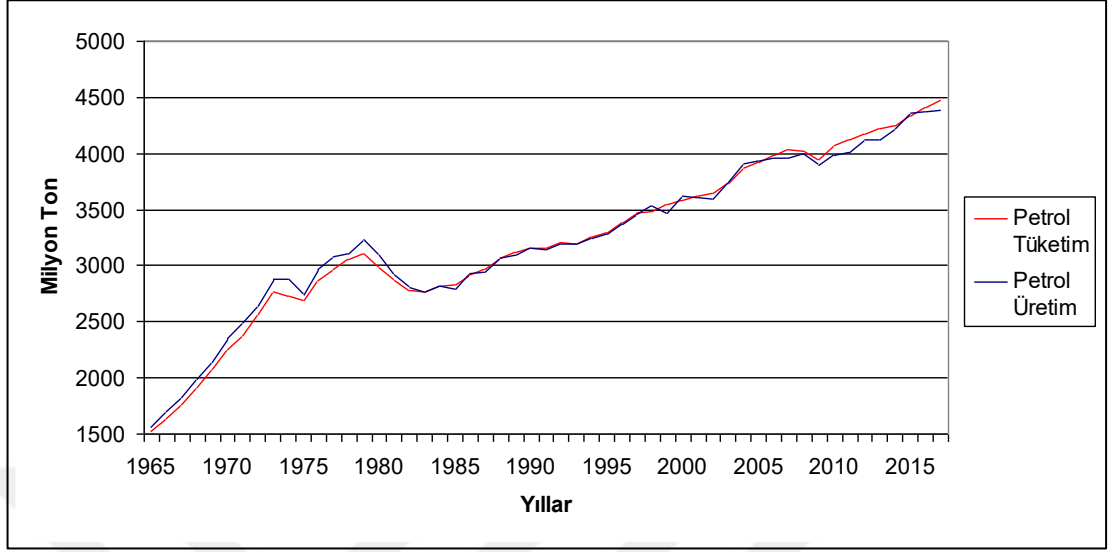
2016 yılı küresel ispatlanmış ham petrol rezervi 1.707 milyar varildir. 2006 yılına gidildiğinde ise 1388 milyar varil, 1996 yılında ise 1149 milyar varil olarak tespit edilmiştir (BP, 2017a: 13). Bu verilere bakıldığında 1996-2006 yılları arasında 239 milyar varil, 2006-2016 yılları arasında 319 milyar varil ham petrol dünya ispatlanmış ham petrol rezervlerine eklenmiştir. Sonuç olarak yıllara kıyasla ispatlanmış ham petrol rezervleri sürekli bir artış göstermektedir.

Mevcut teknolojilerle, ekonomik olarak üretilebilen ispatlanmış rezervlerin, mevcut üretime bölünmesiyle elde edilen değere "Petrol Rezerv Ömrü" denilmektedir. Petrol rezerv ömrü, teknolojik gelişmeler sayesinde sürekli artış göstermektedir. Bunun sebebi, yeni keşifler ile yeni rezerv kaynaklarının eklenmesi ve teknolojik gelişmeler sayesinde daha verimli metotlar (ikinci ve üçüncül üretim yöntemleri, vb.) ile üretim yapılmasıdır. Söz konusu petrol rezerv ömrü kavramı mevcut konvansiyonel teknolojiler çok yakından bağlantılıdır (TPAO, 2015: 10-11). 2014 yılı sonunda küresel ham petrol üretimini karşılayacak 52,5 yıllık ham petrol rezerv ömrü olduğu tespit edilmiştir (BP, 2015: 7).

Son 35 yılda kanıtlanmış petrol rezervleri (çıkarılma ihtimali en yüksek olan) iki katına çıkmıştır. Başka bir deyişle, tüketilen her varil petrol için iki varil tespit edilmiştir. Teknik olarak çıkarılma olasılığı yüksek petrol rezervler ise 2,6 trilyon varil olarak tespit edilmiştir. 2035 yılında kümülatif talep 0,7 trilyon varil olarak tahmin edilmektedir. Bu miktar sadece Orta Doğu'daki petrol rezervlerinden daha düşüktür. 2050 yıllarında ise şu anki teknik olarak çıkarılabilir rezervlerin yarısından (1,3 trilyon varil) da az petrol talebi gerçekleşecektir. Sonuç olarak ham petrol rezervlerinde bolluk olduğu söylenebilir (BP, 2017b: 51). Petrol rezervlerindeki bolluk azalan talep ile birleştiğinde ham petrol arzında yaşanacak değişikliklerin sinyallerini vermektedir. Açıkçası, düşük maliyetli üreticilerin karşılaştırmalı üstünlükleri kullanarak piyasadaki paylarını arttıracakları öngörülmektedir (BP, 2017b: 53). Ayrıca, konvansiyonel petrol ve doğal gaz kaynakları bakımından en zengin bölge Kuzey Amerika'dır (TPAO,2017: 26).

1.4. DÜNYADA PETROL ÜRETİM VE TÜKETİMİ

Grafik 3: Yıllar İtibariyle Küresel Petrol Tüketim ve Üretim Miktarı

Kaynak: <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-charting-tool-desktop.html>, (24.04.2019).

Grafik 3'te görüldüğü küresel petrol üretim ve tüketim miktarları yıllara göre artış göstermektedir. Bunun sebebinin petrole olan talebin artması olarak gösterilebilir. Küresel petrol tüketimi verilerine bakıldığında sanayileşmiş ülkelerin kaynakları az, tüketimleri ise yüksek olduğu görülmektedir (Erik ve Koşaroğlu, 2016. 125).

1.5. PETROLÜN KÜRESEL TİCARETİ

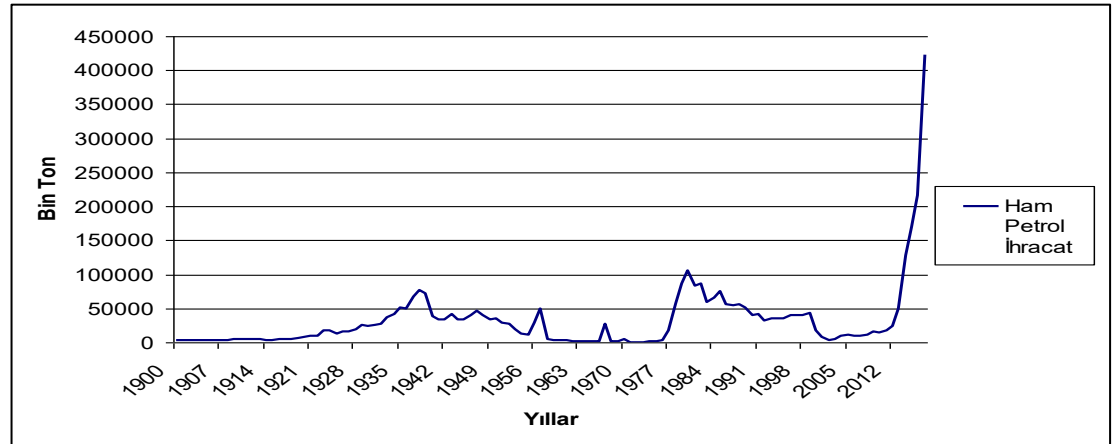
%6'lık küresel payı ile ham petrol, 2018 yılında dünyada en çok ihracı yapılan ürün olmuştur ve tahmini toplam ihracat değeri 1,147 trilyon dolardır. Bu değer 2017 yılına göre %34,3 artmıştır. İkinci en çok ihracı yapılan ürün kategorisi ise rafine edilmiş petrol türevleridir (<http://www.worldstopexports.com/worlds-top-oil-exports-country/>, 23.04.2019).

Tablo 2: Net Petrol İhracatçısı İlk 10 Ülke

Ülkeler (1000 v/g)	EN BÜYÜK 10 İHRACATÇI ÜLKE						2017 Payı (%)
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	
Suudi Arabistan	6.251	7.470	5.792	7.390	7.899	7.178	16,2
Rusya	2.916	5.100	4.912	4.937	5.190	5.257	11,9
Irak	2.063	1.400	1.892	3.003	3.199	3.324	7,5
Kanada	1.380	1.578	1.948	3.029	3.104	3.318	7,5
BAE	1.940	2.184	2.225	2.593	2.447	2.363	5,3
İran	2.289	2.417	2.269	1.128	1.670	2.223	5,0
Kuveyt	1.218	1.660	1.380	1.964	2.128	2.096	4,7
Nijerya	2.163	2.313	2.369	2.114	1.769	1.783	4,0
Angola	753	1.202	1.720	1.727	1.672	1.587	3,6
Venezüela	2.015	2.290	1.820	1.872	1.741	1.581	3,6
Dünya (Diğer)	15.555	15.858	14.783	12.546	12.778	13.568	-
Küresel	38.543	43.471	41.110	42.303	43.598	44.278	-

Kaynak: Eni S.p.A., 2018: 35

Tablo 2’de en büyük petrol (ham petrol ve ankonvansiyonel petrol) ihracatçısı olan ilk 10 ülkenin 2000-2017 arası performansları sergilenmiştir. Tablo 2’ye bakıldığında 2000-2017 arası ham petrolde en büyük ihracat payının Suudi Arabistan’a ait olduğu görülmektedir. Venezüella en büyük petrol rezervine sahip olmasına rağmen (bakınız Tablo 1) petrol ihracat payında alt sıralarda yer almaktadır. Rusya, küresel boyutta petrol rezervlerin %6,1’lik kısmına sahiptir (BP, 2015: 6). Buna rağmen yukarıdaki tabloya göre ikinci en büyük ihracatçı konumundadır.

Grafik 4: 1990-2017 Arasında ABD Ham Petrol İhracat Verileri

Kaynak: <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mcrexus1&f=a>, (24.04.2019)

Grafik 4’te 1990 ile 2017 arasında ABD’nin petrol ihracat rakamları gösterilmiştir. Görüldüğü gibi ihracat miktarları son yıllarda çok büyük artış göstermiştir. Bu artışın “seyl devrimi” sonucu gerçekleştiği söylenebilir

(<https://www.strausscenter.org/energy-and-security/the-u-s-shale-revolution.html>, 27.04.2019).

Teknolojik gelişmeler ve yüksek petrol fiyatları sonucu, devasa boyutta ankonvansiyonel kaynaklara sahip olan ABD’de hidrolik çatlatma ve yönlü sondaj sayesinde ankonvansiyonel kaynakların üretimi başlamıştır. Bu artan üretim enerjide küresel dengeleri değiştirmiş ve ABD’yi en büyük petrol ve doğal gaz üreticilerinin yanında yer almasını sağlamıştır. 2014 yılında düşmeye başlayan petrol fiyatları, ankonvansiyonel üretimde beklenen düşüşe sebep olmamıştır. Bunun gerçekleşmemesinin nedeni ankonvansiyonel sahalarda maliyetlerin düşük olmasıdır. (<http://www.tpao.gov.tr/?mod=sektore-dair&contID=35>, 29.04.2019).

Tablo 3: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticareti

ÜLKELER	İTHALATÇILAR (Milyon Ton)								
	ABD	Kanada	Meksika	Güney ve Orta Amerika	Avrupa	Rusya	Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	Orta Doğu	TOPLAM
ABD	0	16,1	0	3,9	10,8	0	0	0,1	30,9
Kanada	170,3	0	0	0,1	2,2	0	0	0	172,6
Meksika	30,3	0	0	1	10,9	0	0	0,1	42,3
Güney ve Orta Amerika	68,4	0,5	0	0	11	0	0	0	79,9
Avrupa	3,2	2,2	0	0,5	0	0	0	0,4	6,3
Rusya	2,4	0,3	0	3	170,2	0	18,1	2,8	196,8
Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	0,3	1,7	0	0	66,4	0,6	0	5,3	74,3
Irak	30	0,1	0	0,4	50,6	0	0	4,5	85,6
Kuveyt	7,2	0	0	0	9,9	0	0	0	17,1
Suudi Arabistan	47	5	0	3,9	37	0	0	13,7	106,6
BAE	1	0	0	0	0,4	0	0	0	1,4
Diğer Orta Doğu	0,8	0	0	0	39,6	0	0,1	0,1	40,6
Kuzey Afrika	6,5	1,4	0	2,1	52,8	0	0,1	1,6	64,5
Batı Afrika	25,3	2,3	0	8,2	53	0	0	0	88,8
Doğu ve Güney Afrika	0	0	0	0	1,2	0	0	0	1,2
Avustralya ve Yeni Zelanda	0,1	0	0	0,1	0	0	0	0	0,2
Çin	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hindistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Japonya	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Singapur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer Asya Pasifik	1,2	0	0	0	0	0	0	0,1	1,3
TOPLAM	394	29,6	0	23,2	516	0,6	18,3	28,7	-

Kaynak: BP, 2018b: 24

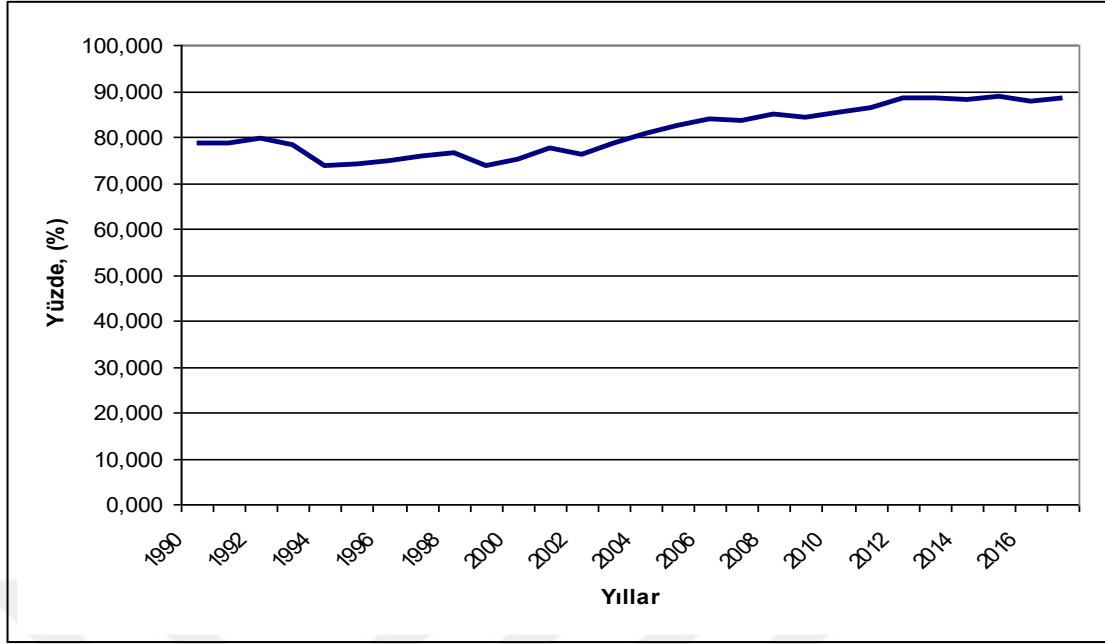
Tablo 4: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticareti

ÜLKELER	İTHALATÇILAR (Milyon Ton)								
	Afrika	Avustralya ve Yeni Zelanda	Çin	Hindistan	Japonya	Singapur	Diğer Asya Pasifik	Toplam İhracat	
İHRACATÇILAR (Milyon Ton)	ABD	0,3	0,2	7,7	1,2	1,4	0,1	4,2	15,1
	Kanada	0,0	0,0	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7
	Meksika	0,0	0,0	1,3	7,2	2,2	0,0	4,2	14,9
	Güney ve Orta Amerika	0,1	0,0	57,2	24,5	2,3	0,4	4,3	88,8
	Avrupa	0,3	0,0	9,9	0,5	0,1	0,3	6,2	17,3
	Rusya	0,0	0,7	59,8	2,8	9,0	1,4	6,7	80,4
	Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	0,4	0,0	3,8	3,2	1,3	0,2	6,7	15,6
	Irak	1,7	0,0	36,9	41,0	2,7	1,0	20,1	103,4
	Kuveyt	2,8	0,1	18,2	11,2	11,5	6,5	34,2	84,5
	Suudi Arabistan	8,3	0,3	52,2	34,1	63,4	10,1	82,4	250,8
	BAE	0,1	5,0	10,2	16,4	37,7	14,4	40,6	124,4
	Diğer Orta Doğu	0,1	0,2	66,5	31,6	24,1	11,1	41,1	174,7
	Kuzey Afrika	0,0	1,2	5,6	4,1	0,0	0,8	4,9	16,6
	Batı Afrika	8,3	1,9	72,3	26,4	0,8	0,5	15,1	125,3
	Doğu ve Güney Afrika	0,0	0,0	4,7	1,2	0,0	0,0	0,2	6,1
	Avustralya ve Yeni Zelanda	0,0	0,0	2,1	0,0	0,4	0,8	6,5	9,8
	Çin	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,2	2,6	4,7
	Hindistan	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Japonya	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
	Singapur	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,6
Diğer Asya Pasifik	0,0	10,4	13,3	5,5	3,5	5,9	0,0	38,6	
Toplam İthalat	22,4	21,5	422,3	211,0	162,3	53,7	280,2	-	

Kaynak: BP, 2018b: 24

Tablo 3 ve 4'te 2017 yılında ülkeler ve bölgeler arası ham petrol ticareti verileri sergilenmiştir. 2017 yılında 2.184,2 milyon tonluk petrol ticareti yapılmıştır. Ülke bazında en büyük petrol ithalatçısı ilk 3 ülke sırayla Çin (%15,2'lik pay), ABD (%14,9'luk pay) ve Hindistan'dır (%7,3'lük pay). Bölge bazında ise 516 milyon tonluk ihracat ile Avrupa en büyük ithalatçı konumundadır (BP, 2018b: 24).

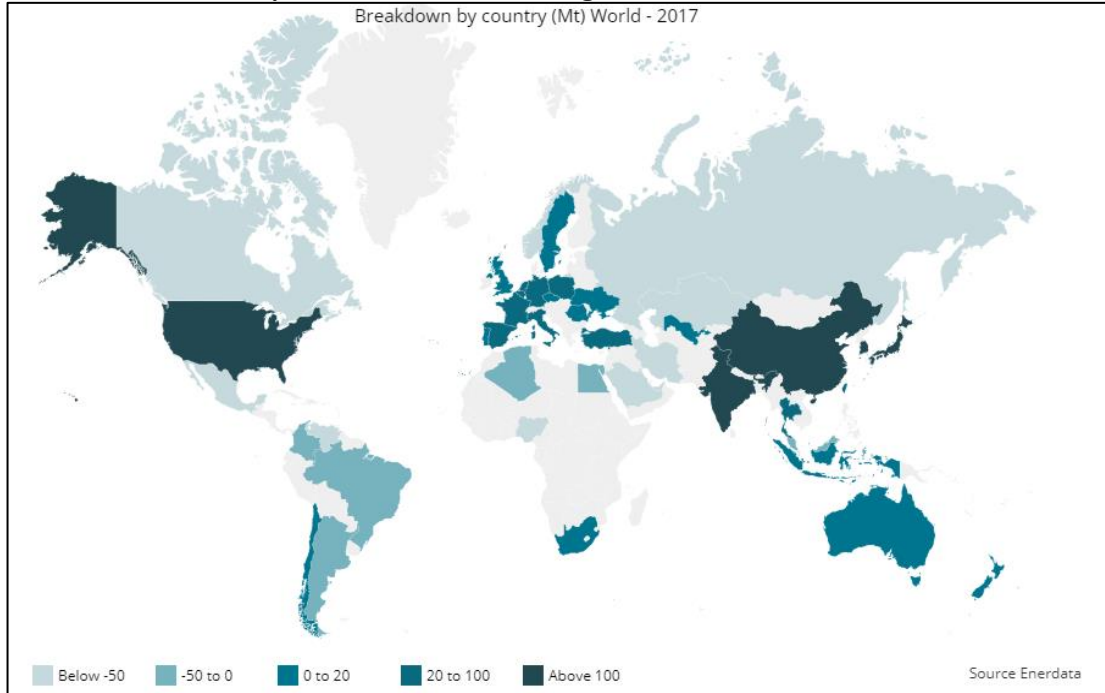
Grafik 5: AB'nin Ham Petrolde Dışa Bağımlılığı

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, (25.04.2019)

Grafik 5'e bakıldığında Avrupa Birliği'nin ham petrole olan ithalat bağımlılık seviyesinin bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. Benzer bir durum Türkiye içinde geçerlidir. İkinci bölümde detaylı olarak incelenecektir.

Harita 1: 2017 Yılı Dünya Ham Petrol Ticaret Dengesi

Kaynak: <https://yearbook.enerdata.net/crude-oil/crude-oil-balance-trade-data.html>, (20.04.2019)

Harita 1’de 2017 yılı için dünya ham petrol ticaret dengeleri miktarlarına göre renk bazında 5 gruba ayrılıp, gösterilmiştir. Dünya ham petrol ticaretinde bulunmayan ülke ve bölgeler en açık renkte gösterilmiş olup, birimler milyon ton cinsindedir. Sol atta gösterilen rakamlardaki “-“ işareti ihracatçı ülkeleri belirtmektedir. Diğerleri ise ithalatçı ülkelerdir. Buna göre 2 grup ihracatçı diğer 3 grupta ithalatçı konumundadır. Görüldüğü gibi en koyu renkte gözüken ilk 3 ülke sırasıyla Çin, ABD ve Hindistan’dır. En büyük ihracatçı ilk 3 ülke ise sırasıyla: Suudi Arabistan, Rusya ve Kanadadır.

Tablo 5: Yıllar İtibariyle OPEC Ham Petrol İhracat Verileri

İhracatçı Opec Ülkeleri (1.000 v/g)	2012	2013	2014	2015	2016
Cezayir	808,60	744,00	622,90	642,20	668,30
Angola	1.663,30	1.669,40	1.607,90	1.170,90	1.670,10
Ekvador	357,70	388,20	422,40	432,90	414,70
Gabon	224,00	207,50	207,40	206,40	205,20
İran	2.102,00	1.215,40	1.109,20	1.081,10	1.921,70
Irak	2.423,40	2.390,40	2.515,50	3.004,90	3.803,50
Kuveyt	2.070,00	2.058,50	1.994,80	1.963,80	2.128,20
Libya	962,00	589,10	319,00	262,20	254,70
Nijerya	2.368,00	2.193,00	2.120,10	2.114,00	1.738,00
Katar	588,30	598,70	595,50	490,70	503,40
Suudi Arabistan	7.556,80	7.570,70	7.153,50	7.163,30	7.463,40
BAE	2.445,20	2.701,40	2.496,70	2.441,50	2.407,80
Venezüella	1.724,80	1.528,00	1.964,90	1.974,20	1.835,00

Kaynak: OPEC, 2017: 56-57

Tablo 5’te OPEC üyesi ülkelerin 2012-2016 yılları arası ham petrol ihracat verileri sergilenmiştir. Yukarıdaki veriler ışığında OPEC üyeleri arasında en büyük ham petrol ihracatçısı Suudi Arabistan’dır. Ardından sırasıyla Irak, BAE, Kuveyt, İran, Venezüella, Nijerya, Angola, Cezayir, Katar, Ekvador ve Libya gelmektedir.

Tablo 6: OPEC'in Bölgesel Ham Petrol İhracat Verileri

Bölgeler (1000 v/g)	2012	2013	2014	2015	2016
Avrupa	3.972,20	4.115,30	4.056,20	4.319,40	4.213,20
Kuzey Amerika	4.703,80	3.483,60	3.166,60	2.808,00	3.288,70
Asya ve Pasifik	14.534,60	14.349,00	13.825,90	14.354,60	15.722,60
Latin Amerika	1.203,60	1.083,40	1.184,50	1.090,80	944,70
Afrika	589,40	540,80	618,70	622,00	570,50
Orta Doğu	290,10	282,20	277,80	293,20	274,20
TOPLAM	25.293,70	23.854,30	23.129,70	23.488,00	25.013,90

Kaynak: OPEC, 2017: 57

Tablo 6'da OPEC'in 2012-2016 yılları arası bölgesel bazda ham petrol ihracat verileri sergilenmiştir. Buna göre, OPEC'in küresel ham petrol ihracatında Asya ve Pasifik bölgesi başı çekmektedir. 2016 yılı rakamlarına bakıldığında Asya ve Pasifik bölgesine yapılan ihracat, toplam ihracatın %62'sini kaplamaktadır. İkinci en büyük pay da %17 ile Avrupa bölgesine aittir.

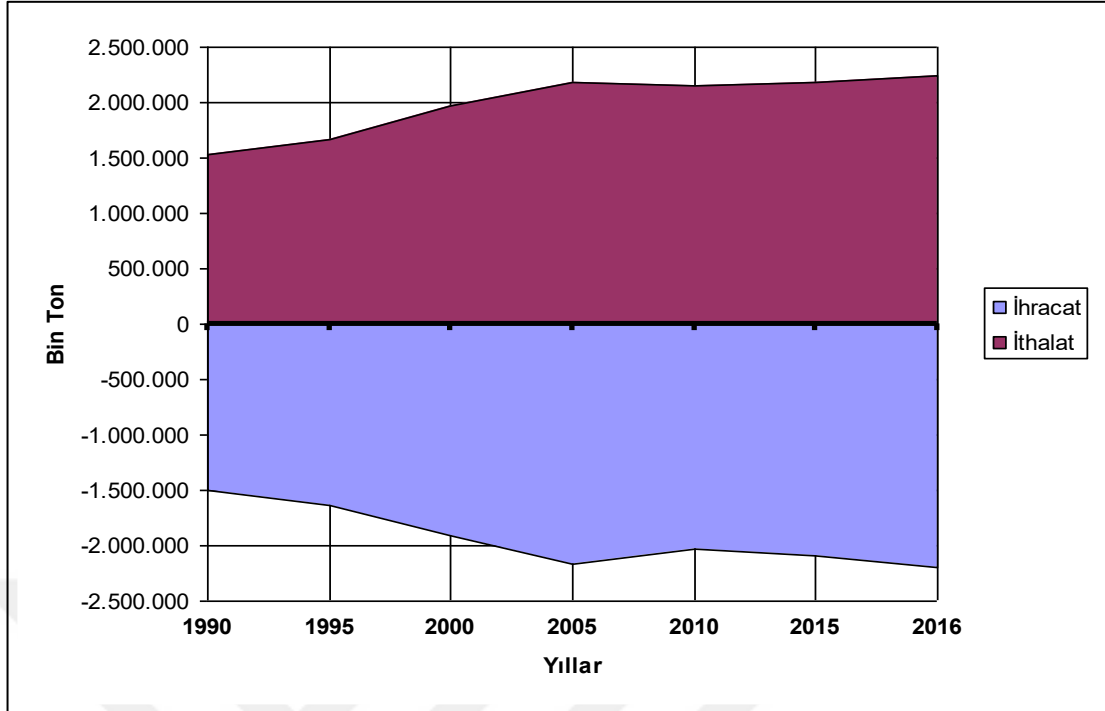
Tablo 7: Küresel Ham Petrol İhracatında OPEC Payı

	2012	2013	2014	2015	2016
KÜRESEL (1000 v/g)	41.718,10	40.638,80	40.311,10	41.668,30	44.175,00
OPEC (1000 v/g)	25.293,80	23.854,20	23.129,80	23.488,10	25.013,90
OPEC PAYI (%)	60,60	58,70	57,40	56,30	56,60

Kaynak: OPEC, 2017: 60

Tablo 7'de 2012-2016 yılları arası dünya genelindeki ham petrol ihracatındaki OPEC payı gösterilmiştir. Tablo 7'deki verilere göre en büyük ihracat payı 2012 yılında gerçekleşmiş olup, sonraki yıllarda düşüşe geçmiştir.

Grafik 6: Dünya Ham Petrol Ticareti

Kaynak: <https://www.iea.org/statistics/?country=WORLD&year=2016&category=Oil&indicator=CrudeImportsExports&mode=chart&dataTable=OIL>, (20.04.2019)

Grafik 6’da 1990-2016 yılları arası küresel ham petrol ihracat ve ithalat verileri sergilenmiştir. 1990 yılında itibaren artış gösteren ticaret dengesi, 2005 yılından sonra düşüşe geçmiş olup, 2010 yılından sonra da tekrardan artmaya devam etmiştir.

1.6. KÜRESEL RAFİNERİ KAPASİTE VE ÜRETİM VERİLERİ

Tablo 8: Dünya Bölgesel Rafineri Kapasiteleri

Bin varil/gün	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Türkiye	613	613	613	613	613	613	613	613	613	613	613
Kuzey Amerika	20.821	20.964	21.086	21.023	21.113	20.967	21.479	21.495	21.375	21.803	22.110
Orta ve Güney Amerika	6.446	6.533	6.538	6.306	6.307	6.449	5.819	5.917	6.078	6.214	6.259
Avrupa ve Avrasya	24.826	24.565	24.546	24.347	24.139	24.195	23.492	23.536	23.528	23.563	23.304
Orta Doğu	7.542	7.559	7.656	7.994	8.060	8.096	8.229	8.402	9.342	9.314	9.476
Afrika	3.035	3.037	3.113	3.083	3.185	3.229	3.435	3.449	3.457	3.457	3.457
Asya Pasifik	25.550	26.090	27.158	28.958	29.782	30.659	31.723	32.410	33.210	32.642	32.825
Dünya Geneli	88.220	88.746	90.096	91.711	92.586	93.596	94.176	95.210	96.990	96.992	97.430

Kaynak: BP, 2017a: 23

Yukarıdaki tabloda (Tablo 8) coğrafi bölge bazında yıllık rafineri kapasiteleri gösterilmiştir. Türkiye'nin üretim rakamları ek olarak en üst kısımda gösterilmiştir. Türkiye rafinaj faaliyetlerine detaylı olarak ayrıca değinilecektir. Tablo 8 analiz edildiğinde 2016 yılı için, %33,7'lik pay ile Asya Pasifik Ülkeleri kapasitede birinci sırada bulunmaktadır. Hemen ardından ise %23,9'lik pay ile Avrupa ve Avrasya ülkeleri gelmektedir. 3. sırada ise %22,7'lik pay ile Kuzey Amerika yer almaktadır. Orta Doğu ülkeleri ise %9,7'lik pay ile 4. sırada bulunmaktadır. 5. ve 6. sırada ise sırasıyla %6,4 ile Orta ve Güney Amerika, %3,5 ile Afrika yer almaktadır. Dünya genelinde kapasite durumu incelendiğinde her yıl bir önceki yıla göre artış gözlenmektedir. 2016 ile 2015 yılı arasında ise %0,4'lük artış gözlemlenmiştir. Dünya genelinde 2006-2016 yılları arasında 9.210.000 varil/gün rafineri kapasite artışı olmuştur. 2006-2016 arasında en büyük kapasite artışı 7.275.000 varil/gün ile Asya Pasifik Bölgesinde görülmektedir. 1980 yılından sonra en büyük rafineri kapasite artışının Asya Pasifik Bölgesinde olmuştur. Bunun sebebinin, Çin ve Hindistan'daki talep artışından kaynaklı olduğu belirtilmektedir (Peker ve Gümrah, 2007: 86).

Tablo 9: 2016 Yılı Kurulu Rafineri Kapasitesine Göre İlk 10 Ülke

ÜLKELER	RAFİNERİ KAPASİTELERİ (BİN VARİL GÜN)	Küresel Pay Oranları (%)
ABD	18.621	19,1
ÇİN	14.177	14,6
Rusya	6.418	6,6
Hindistan	4.620	4,7
Japonya	3.600	3,7
Güney Kore	3.234	3,3
Suudi Arabistan	2.899	3,0
Brezilya	2.289	2,3
Almanya	2.024	2,1
İran	1.985	2,0

Kaynak: BP, 2017a: 23

Tablo 9'da 2016 yılı için kurulu rafineri kapasitesine göre ilk 10 ülke sıralanmıştır. Dünya genelinde en büyük rafineri kapasitesine sahip ülke günlük 18.621.000 varil ile Amerika'dır. Bu rakam küresel payın %19,1'ine tekabül etmektedir. Amerika'nın rafineri ürün çıktı miktarı ise 16.202.000 varil/gün olarak tespit edilmiştir. Verimlilik oranı ise %87 olarak hesaplanmıştır. Amerika'dan sonra en büyük kapasiteye ve üretime sahip olan ülke ise Çin'dir. Çin'in kapasitesi ise 14.177.000 varil/gündür. Küresel Payın %14,6'sını oluşturmaktadır. Çin'in ardında 6.418.000 varil/günlük kapasiteyle Rusya gelmektedir. Bu rakam Dünya Genelinin

%6,6'sına denk gelmektedir. Türkiye ise günlük 613000 varil kurulu kapasiteyle, %0,6'lık oranda pay sahibi olmaktadır (BP, 2017: 23).

Tablo 10: Rafineri Kapasitelerine Göre En Büyük İlk Şirket

Dünya Rafineri Şirketleri	Kapasite (bin varil/gün)
Exxonmobil (ABD)	5.589
Royal Dutch Shell (Hollanda)	4.109
Sinopec (Çin)	3.971
BP PLC (İngiltere)	2.859
Saudi Arabian Oil Company (Suudi Arabistan)	2.852
Valero Energy Corporation (ABD)	2.777
Petroleos de Venezuela S.A. (Venezuela)	2.678
China National Petroleum Company (Çin)	2.675
Chevron Corp. (ABD)	2.675
Phillips 66 (ABD)	2.514
Total S.A. (Fransa)	2.304
Petroleo Brasileiro S.A. (Brezilya)	1.997
Marathon Oil Corp. (ABD)	1.714
Petroleos Mexicanos (Meksika)	1.703
National Iranian Oil Company (İran)	1.451
JX Nippon Oil&Energy Corp. (Japonya)	1.423
Rosneft(Rusya)	1.293
OKA Lukoil(Rusya)	1.217
SK Innovation(Korea)	1.115
Repsol YPF S.A.(Spain)	1.105

Kaynak: <https://www.statista.com/statistics/545542/leading-crude-oil-refining-companies-worldwide-by-capacity/>, (06.04.2018).

Tablo 10'da ise 2014 yılındaki verilere göre, kapasiteleri en büyük 20 rafineri şirketi sıralanmıştır. İlk 20'deki şirketlerin ait oldukları ülkelere bakıldığında 5 şirket ABD'ye, 2 şirket Rusya'ya, 2 şirket Çin'e geri kalan şirketler ise Hollanda, İngiltere, Venezüella, Meksika, Brezilya, Güney Kore, İspanya, Suudi Arabistan, Fransa'ya aittir.

Tablo 11: Kurulu Kapasitesine Göre En Büyük İlk 10 Rafineri

Rafineri İsmi ve Bulunduğu Yer	Rafinaj Kapasitesi, (varil/gün)
Reliance Jamnagar Refinery, Hindistan	1,24 milyon
Paraguana Refining Centre, Venezuela	955.000
Ulsan Refinery, Güney Kore	840.000
Yeosu Refinery, Güney Kore	775.000
Onsan Refinery, Güney Kore	669.000
Port Arthur Refinery, ABD	600.000
ExxonMobil's Singapore Refinery	592.000
ExxonMobil's Baytown Refinery, ABD	584.000
Ras Tanura Refinery, Suudi Arabistan	550.000
Garryville Refinery, ABD	522.000

Kaynak: <https://www.hydrocarbons-technology.com/features/feature-top-ten-largest-oil-refineries-world/>, (11.04.2018).

Tablo 11’de 2013 yılı rafinaj kapasitelerine göre dünyanın en büyük 10 rafinerisi ve bulunduğu yerler gösterilmiştir.

Tablo 12: Dünya Bölgesel Rafineri Üretim Verileri

Bin varil/gün	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Türkiye	530	518	490	375	392	394	398	421	406	526	532
Kuzey Amerika	18.300	18.266	17.724	17.251	17.682	17.652	17.949	18.255	18.643	18.887	18.729
Orta ve Güney Amerika	5.468	5.522	5.511	5.258	4.977	5.165	4.771	4.899	4.851	4.702	4.490
Avrupa ve Avrasya	20.284	20.273	20.291	19.250	19.335	19.269	19.376	18.908	19.158	19.724	19.420
Orta Doğu	6.699	6.615	6.900	6.750	7.063	7.087	7.248	7.189	7.335	7.728	8.028
Afrika	2.345	2.348	2.398	2.303	2.422	2.154	2.210	2.254	2.226	2.099	2.102
Asya Pasifik	21.310	21.930	22.017	22.396	23.778	24.258	25.098	25.581	25.869	26.765	27.781
Dünya Geneli	74.406	74.953	74.840	73.207	75.257	75.586	76.653	77.086	78.083	79.905	80.550

Kaynak: BP, 2017a: 22

Tablo 12’deki, coğrafi bölgeler bazında rafineri üretim faaliyetleri incelendiğinde %34,5’lik pay ile Asya Pasifik grubu başı çekmektedir. Hemen ardından ise %24,1’lik oran ile Avrupa ve Avrasya grubu gelmektedir. 3. sırada ise %23,3’lük oran ile Kuzey Amerika yer almaktadır. Orta Doğu ise %9,7’lik pay ile 4. sırada bulunmaktadır. 5. sırada da %5,6’lık oran ile Orta ve Güney Amerika yer almaktadır. 6. yani son sırada ise %2,6’lık paya sahip Afrika bulunmaktadır. 2016 yılıyla 2015 yılı kıyaslandığında ise kapasite oranlarına benzer şekilde %1’lik bir artış görülmektedir. Dünya geneli baz alındığında ise yıllara göre artış gözlenmektedir. 2016 yılında ise 80.550.000 varil/gün olarak kaydedilen değer, 2015 yılına kıyasla yaklaşık %1’lik artış göstermiştir.

Tablo 13: Dünya Kurulu Rafineri Kapasite ve Üretimden OPEC Payı

Bin varil/gün	2011	2012	2013	2014	2015
Dünya Geneli Kapasite	94.338,1	94.784,8	94.871,7	95.810,8	96.589
OPEC	11.193,3	11.203,3	11.689,6	12.261,2	12.678,2
OPEC Payı (%)	11,9	11,8	12,3	12,8	12,1
Dünya Geneli Üretim	76.261,6	77.538,6	77.381,0	78.607,7	80.481,4
OPEC	9.241,5	9.139,0	9.121,6	9.304,7	9.693,8
OPEC Payı (%)	12,1	11,8	11,8	11,8	12,0

Kaynak: OPEC, 2016: 35-36

Tablo 13’te 2011-2015 yılları arası dünya genelindeki rafineri kapasite ve üretimdeki OPEC payı verilmektedir. Tablodaki veriler ışığında kapasite ve

üretimdeki OPEC payı %12 civarındır. Yıllara kıyasla kapasite ve üretimde gözle görülür bir artış veya azalış yaşanmamıştır.

1.7. PETROL ÜRÜNLERİNİN KÜRESEL TİCARETİ

Tablo 14: Küresel Petrol Ürünleri Ticareti

ÜLKELER		İTHALATÇILAR (Milyon Ton)								
		ABD	Kanada	Meksika	Güney ve Orta Amerika	Avrupa	Rusya	Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	Orta Doğu	TOPLAM
İHRACATÇILAR (Milyon Ton)	ABD	0	24,7	38,4	80	25,5	0	0	2,1	170,7
	Kanada	28,8	0	0,9	0,6	2,4	0	0	0	32,7
	Meksika	3,5	0	0	0,9	0,1	0	0	0	4,5
	Güney ve Orta Amerika	10,6	0,1	1,1	0	3,9	0	0	0,3	16
	Avrupa	20,9	5,3	2,3	8,5	0	0,3	2,6	17,5	57,4
	Rusya	16,1	0,3	0	1,9	84,7	0	10,7	2,4	116,1
	Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	0,7	0,5	0	0,1	4,5	0,5	0	0,1	6,4
	Irak	0,2	0	0	0	0,2	0	0	0,2	0,6
	Kuveyt	0	0	0	0,2	2,9	0	0	0,1	3,2
	Suudi Arabistan	0,3	0	0	0,3	12,3	0	0,1	1,4	14,4
	BAE	0,6	0	0,1	0,2	6,5	0	0	2,1	9,5
	Diğer Orta Doğu	0,4	0	0	0,1	7	0	0,1	6,8	14,4
	Kuzey Afrika	6,4	0	0	3,7	10,7	0	0	0,5	21,3
	Batı Afrika	2	0	0	0,7	2	0	0	0	4,7
	Doğu ve Güney Afrika	0	0	0	0,1	0,3	0	0	0,8	1,2
	Avustralya ve Yeni Zelanda	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Çin	1	0,3	0	3,7	2,5	0,3	0	1,2	9
	Hindistan	4	0	0	0,2	6,7	0	0,1	10,5	21,5
	Japonya	1,2	0	0,3	0,6	0	0	0	0	2,1
	Singapur	0,9	0,1	0,4	0,4	1,3	0	0	0,9	4
	Diğer Asya Pasifik	5,8	0	0,3	0,5	3,3	0,1	0	1,4	11,4
TOPLAM	103,4	31,3	43,8	102,7	176,8	1,2	13,6	48,3	-	

Kaynak: BP, 2018: 24

Tablo 15: Küresel Petrol Ürünleri Ticareti

ÜLKELER (Milyon TON)	İTHALATÇILAR (Milyon Ton)								
	Afrika	Avustralya ve Yeni Zelanda	Çin	Hindistan	Japonya	Singapur	Diğer Asya Pasifik	TOPLAM	
İHRACATÇILAR (Milyon Ton)	ABD	6,5	0,8	8,2	8,4	10,5	6,9	9,1	50,4
	Kanada	0,1	0,0	0,4	0,6	0,4	0,2	0,0	1,7
	Meksika	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,1	1,6
	Güney ve Orta Amerika	2,0	0,2	1,3	0,1	0,2	8,9	0,4	13,1
	Avrupa	42,2	0,1	5,2	0,7	0,4	20,8	7,4	76,8
	Rusya	3,4	0,0	2,1	0,4	2,0	12,5	9,1	29,5
	Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	0,4	0,0	0,5	0,1	0,0	0,1	0,6	1,7
	Irak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,5	4,5
	Kuveyt	2,7	0,0	1,4	1,5	3,1	2,1	9,6	20,4
	Suudi Arabistan	9,5	0,0	2,8	8,1	2,5	4,8	8,7	36,4
	BAE	7,7	0,1	8,9	5,4	4,8	4,3	25,0	56,2
	Diğer Orta Doğu	3,9	0,1	4,2	4,4	5,1	2,7	14,1	34,5
	Kuzey Afrika	0,5	0,0	0,6	0,2	0,6	0,2	1,7	3,8
	Batı Afrika	0,3	0,4	1,7	0,0	0,0	0,1	0,8	3,3
	Doğu ve Güney Afrika	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,9
	Avustralya ve Yeni Zelanda	0,1	0,0	0,4	0,1	0,7	0,5	0,8	2,6
	Çin	1,5	2,4	0,0	1,0	0,6	8,9	24,6	39,0
	Hindistan	8,3	1,6	0,9	0,0	2,5	8,7	12,7	34,7
	Japonya	0,0	4,1	2,3	0,0	0,0	3,0	4,1	13,5
	Singapur	2,6	9,0	11,5	0,8	1,0	0,0	66,9	91,8
Diğer Asya Pasifik	4,4	12,6	31,9	1,9	7,7	39,0	0,0	97,5	
TOPLAM	97,0	31,4	84,3	33,7	42,1	129,0	196,4	-	

Kaynak: BP, 2018: 24

Tablo 14 ve 15'te 2017 yılı ülkeler ve bölgeler arası petrol ürünleri ticareti gösterilmiştir. Buna göre 2017 yılında dünyada toplam 1.135,1 milyon ton petrol ürünü ticareti gerçekleştirilmiştir (BP, 2018: 24). Ülke bazında en büyük ithalatçı %11,3'lük pay ile Singapur'dur. Singapur'dan sonra %9,1'lik paya sahip olan ABD ve %7,4 ile Çin gelmektedir. Bölgesel bazda ise %35,1'lik paya sahip Asya ve Pasifik bölgesi en büyük ithalatçı konumundadır. Hemen ardın da ise %15,6'lık pay ile Avrupa bölgesi gelmektedir. İhracat verilerine bakıldığında ise ikinci en büyük

ithalatçı olan ABD'nin, 221 milyon ton miktar (%19,5'lik pay) ile en büyük ihracatçı olduğu görülmektedir. ABD'den sonra ikinci sırada %12,8'lik pay ile Rusya gelmektedir. ABD'nin aksine Rusya sadece 1,2 milyon ton petrol ürünü edip, 145,6 milyon ton ürün ihraç etmiştir. Petrol ürünleri ithalinde 128,5 milyon ton ile ilk sırada olan Singapur ise ihracatta dünya üçüncüsüdür. Bölge bazında ise sırasıyla, Kuzey Amerika, Asya Pasifik ve Avrupa ilk üç sıradadır.

Tablo 16: OPEC Petrol Ürünleri İhracatı

İhracatçı OPEC Ülkeleri (1.000 v/g)	2012	2013	2014	2015	2016
Cezayir	449,2	453,00	582,60	605,40	541,10
Angola	29,90	32,20	31,00	36,70	54,30
Ekvador	27,40	19,70	7,70	15,60	31,40
Gabon	4,70	6,00	5,50	5,80	5,60
İran	456,00	394,00	469,00	514,30	897,90
Irak	2,20	11,50	9,30	13,70	36,80
Kuveyt	804,20	805,30	751,10	739,40	707,40
Libya	53,10	83,30	38,00	32,30	34,30
Nijerya	21,40	23,00	49,30	18,00	17,90
Katar	465,90	511,00	522,10	521,00	568,10
Suudi Arabistan	862,10	794,00	987,80	1.154,87	1.502,60
BAE	275,80	280,20	255,90	414,80	630,00
Venezüella	674,50	713,20	312,40	317,80	262,50

Kaynak: OPEC, 2017: 58-59

Tablo 16'da OPEC üyesi ülkelerin 2012-2016 yılları arası petrol ürünleri ihraç verileri sergilenmiştir. Suudi Arabistan ham petrolde olduğu gibi petrol ürünleri ihracatında da ilk sıradadır. Irak, ham petrolü ihracatında 2. sırada olmasına rağmen petrol ürünleri ihracatında en alt sıradadır. Buna rağmen Irak, 2012 yılında 2,20 bin varil/gün ile petrol ürünleri ihracatını 2016 yılında yaklaşık 6 kat arttırarak 36,80 bin varil/güne çıkarmıştır. Venezüella ise 2012 yılında 674,50 bin varil/gün yaparken %60 düşüş yaparak 2016 yılında 262,5 bin varil/gün ihracat yapmıştır. 2012-2016 yılları arasında petrol ürünleri ihracatında en düşük pay Gabon'dadır. İran ise 2012 yılında yaptığı 456,00 bin varil/günlük petrol ürünü ihracatını %97 arttırarak 897,90 bin varil/gün miktarına ulaşmıştır. Suudi Arabistan ise 2012-2016 yılları arası petrol ürünleri ihracatında hep birinci sırada olmasına rağmen belirtilen yıllar arasında ihracat seviyesini %74 arttırmıştır.

Tablo 17: OPEC Bölgesel İhracat Verileri

Bölgeler (Bin v/g)	2012	2013	2014	2015	2016
Avrupa	507,40	501,30	524,10	548,30	552,90
Kuzey Amerika	482,50	528,00	228,80	200,10	185,30
Asya ve Pasifik	2.413,90	2.444,30	2.534,20	2.734,20	3.418,50
Latin Amerika	381,00	331,30	333,90	329,40	317,60
Afrika	177,40	175,00	196,60	273,00	315,40
Orta Doğu	164,30	146,60	205,00	304,50	500,40
TOPLAM	4.126,50	4.126,50	4.022,60	4.389,50	5.290,10

Kaynak: OPEC, 2017: 59

Tablo 17’de OPEC’in bölge bazında petrol ürünleri ihracat verileri gösterilmiştir. 2012-2016 yılları arasındaki verileri bakıldığında Asya ve Pasifik bölgesine yapılan ihracat diğer bölgelere kıyasla en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. OPEC’in 2012-2016 yılları arasında petrol ürünleri ihracatındaki en büyük düşüş %62 oranında Kuzey Amerika’da yaşanmıştır. En büyük artış ise Orta Doğu bölgesine yapılan ihracatta yaşanmış olup, %205 oranında artış görülmektedir. Afrika’ya yapılan ihracatta ise %77,8 artış görülmektedir. Toplam ihracat rakamlarına bakıldığında ise 2012-2014 yılları arası birbirine yakın rakamlar görülmektedir. Buna rağmen 2016 ile 2015 yılı arasında ise %20,5’lik artış görülmektedir.

Tablo 18: Dünya Petrol ve Petrol Ürünleri Ticareti Verileri

(Milyon Ton)	2016				2017			
	Ham Petrol İthalat	Petrol Ürünleri İthalat	Ham Petrol İhracat	Petrol Ürünleri İhracat	Ham Petrol İthalat	Petrol Ürünleri İthalat	Ham Petrol İhracat	Petrol Ürünleri İhracat
ABD	392	105,8	27,6	207,2	394,1	103,5	45,8	221
Kanada	31,2	32,1	163	29,9	29,7	31,2	173,3	34,5
Meksika	0	38	59,6	8,8	0	43,9	57,3	6,2
Güney ve Orta Amerika	24,8	90,9	176,2	29,5	23,1	102,9	168,8	28,8
Avrupa	489,7	192,3	18,2	124,8	516	176,9	23,6	134,2
Rusya	0,2	1,4	272,2	139,2	0,6	1,2	277,2	145,6
Diğer Bağımsız Devletler Topluluğu	18,2	10,6	82,7	9,1	18,3	13,7	90	8
Irak	0	1,7	179	1,4	0	1,3	189	5,1
Kuveyt	0	0,7	103,2	25,6	0	0,7	101,6	23,5
Suudi Arabistan	0	4,4	375,5	47,7	0	5,9	357,5	50,7
Birleşik Arap Emirlikleri	1,1	12,5	124,4	60,6	1,3	21,8	125,7	65,8
Diğer Orta Doğu Ülkeleri	26,5	17,4	202,1	44,9	27,2	18,7	215,4	48,9
Kuzey Afrika	4,3	38,1	58,5	25,2	5,2	34,3	81,2	25,1
Batı Afrika	0,6	26,1	212,2	7,0	0,3	31,6	214,2	8,1
Doğu ve Güney Afrika	21,2	27,1	7,0	2,5	17,2	31,0	7,4	2,2
Avustralya ve Yeni Zelanda	20,7	29,2	10,6	4	21,5	31,2	9,9	2,6
Çin	382,6	74,4	2,7	45,9	422,1	84,4	4,7	48
Hindistan	214	30	0	49,2	211,1	33,9	0	56,2
Japonya	168	39,1	0	14,4	162,5	42,1	0,1	15,9
Singapur	48,1	121,7	0,7	94,5	53,7	128,5	1,7	95,9
Diğer Asya Pasifik Ülkeleri	272,6	181,7	41	103,6	280,2	196,6	39,9	108,9
Tüm Dünya	2.116	1.075,2	2.116,4	1.075	2.184	1.135,3	2.184,3	1.135,2

Kaynak: BP, 2018: 25

Tablo 18’de ülke ve bölge bazında ham petrol ve petrol ürünleri ticareti 2016-2017 yılı verileri özetlenmiştir. Dünya geneline bakıldığında ham petrol ve petrol ürünleri ithalinde artış gözlemlenmektedir. Ham petrol ve petrol ürünleri ihracatında da artış görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

2.1. TÜRKİYE’DE ENERJİ KAYNAĞI OLARAK PETROLÜN YERİ

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye’de 2017 yılı sonu üretilebilir ham petrol rezervi 365.217.650 varil olarak kaydedilmiştir. 2017 yılı sonu üretilebilir doğal gaz rezervi ise 4.254.645.508 metreküp olarak kaydedilmiştir (http://www.mapeg.gov.tr/petrol_istatistik.aspx, 05.04.2019). Türkiye’deki keşfedilmiş petrol sahalarının %93’ü küçük saha (rezervi 25 milyon varilden az), kalan %7’si ise orta büyüklükteki sahadır ve ülkemizde maalesef büyük saha (rezervi 500 milyon varilden fazla) bulunmamaktadır. Ayrıca, ülkemizdeki petrol sahalarının çoğunluğu yaşlı sahalar olmasından dolayı verimliliği git gide azalmaktadır (TPAO, 2018: 39).

Ülkemiz jeopolitik konum olarak; dünya petrol ve doğal gaz rezervlerinin yaklaşık %70’lik kısmına sahip olan, 2030 yılında %40 artması öngörülen dünya birincil enerji talebinin de büyük bir bölümünü karşılaması beklenen bölge ülkeleriyle çevrilidir ve üretici tüketici pazarları arasında “Enerji Merkezi” görevi görmektedir (<https://www.enerji.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/Petrol>, 23.04.2019).

Türkiye’nin, büyük petrol ve doğal gaz rezervlere sahip olan İran, Irak, Azerbaycan gibi komşu ülkelere sahip olan komşularına göre çok düşük seviyede üretilebilir rezervlere sahip olmasının nedeni: ilere seviye karmaşık, kıvrımlı ve kırık bir jeolojik yapısının olmasıdır (DPT, 2007: 4). Petrol, sanılanın aksine, deniz, göl olarak değil, “kapan” adı verilen geçirgen olmayan jeolojik yapının içinde bulunan geçirgen rezervuar kaya içersinde bulunmaktadır. Ülkemizin dağlık yüksek arazisi, komşu ülkelerin sınırında düzlüğe dönüşmektedir. Bunun sebebi de Türkiye’nin komşularına göre çok daha fazla jeolojik olaylar yaşadığının göstergesidir. Açıkçası, bu dağ oluşumları petrol rezervuar yapılarına çok ciddi zarar vermiş birbirinden kopuk ve küçük petrol birikimleri meydana getirmiştir. Üstüne üstlük komşu ülkelere göre Türkiye’deki rezervuarlar çok daha derindir. Bütün bunların sonucunda Türkiye’nin petrol rezervleri ve verimlilikleri çok düşük seviyededir (Petrol-İş Araştırma, 2012: 1). Ayrıca, ülkemizin petrol sahalarının %7’si 25-500 milyon varil rezerve sahipken,

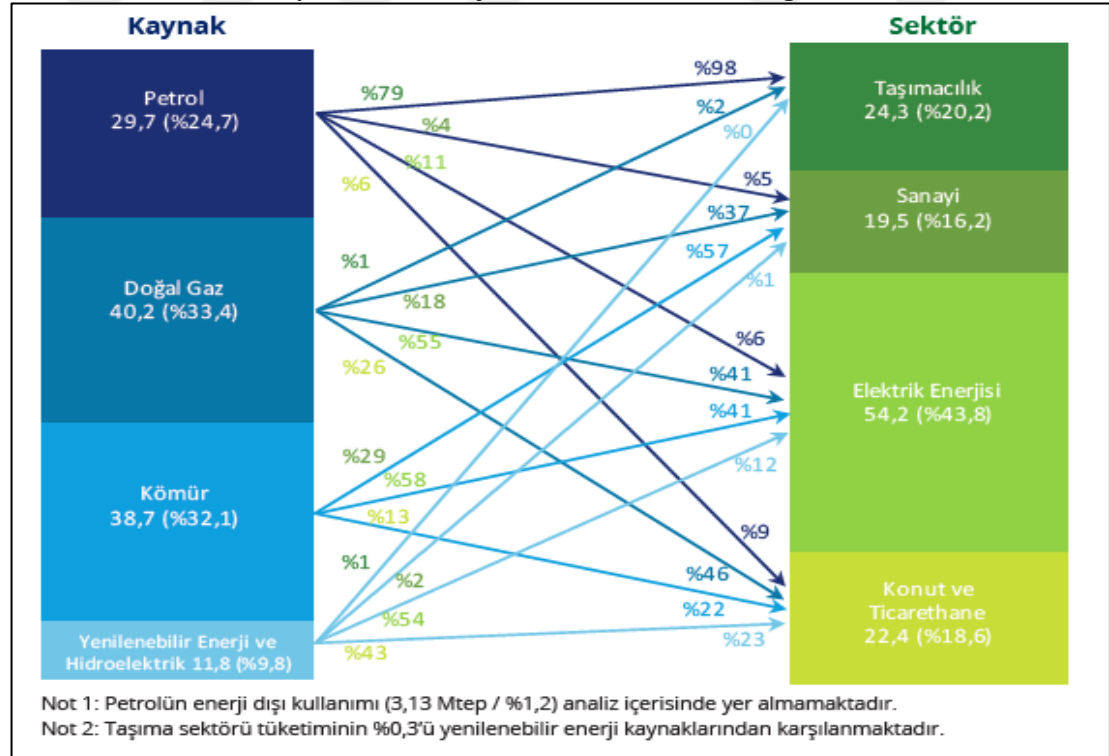
kalan %93'ü 25 milyon varilden az rezerve sahip olması, ülkemizin jeolojik yapısının dezavantajının sonucu olarak gösterilebilir (Petrol-İş Araştırma, 2012: 2).

Enerji kaynaklarının çok çeşitlidir ve her bir enerji kaynağı için farklı birim kullanılmaktadır. Hem kolaylık hem de anlaşılabilir olması açısından tüm farklı ölçü birimleri ortak bir birime çevrilmiştir. Bu birime de ton eşdeğer petrol (TEP) denilmektedir (http://www.emo.org.tr/ekler/b975b9f0481510e_ek.pdf, 06.04.2019).

Türkiye'nin birincil enerji tüketimi, 1980 yılında 31.963 bin TEP'den, %258 oranında bir artışla 2011 yılında 114.480 bin TEP seviyesine ulaşmıştır ve 1980 ile 2011 arasındaki enerji tüketimindeki bu değişim, yıllık ortalama %4,27'lik bir artışa karşılık gelmektedir (Bayrak ve Esen, 2014; 155).

Türkiye, 2015 yılı dünya birincil enerji tüketiminde 126,9 milyon TEP (Ton of Equivalent Petroleum) ile 19. sırada yer almaktadır ve bu değer dünya birincil enerji tüketim toplamının yaklaşık %1'ine tekabül etmektedir (ETKB, 2017: 6). Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı projeksiyonuna göre Türkiye'nin 2023 yılında birincil enerji talebi 218 milyon TEP olacağı ve bunun %26'lık kısmının petrolden karşılanacağı tahmin edilmektedir (MAPEG, 2017: 1).

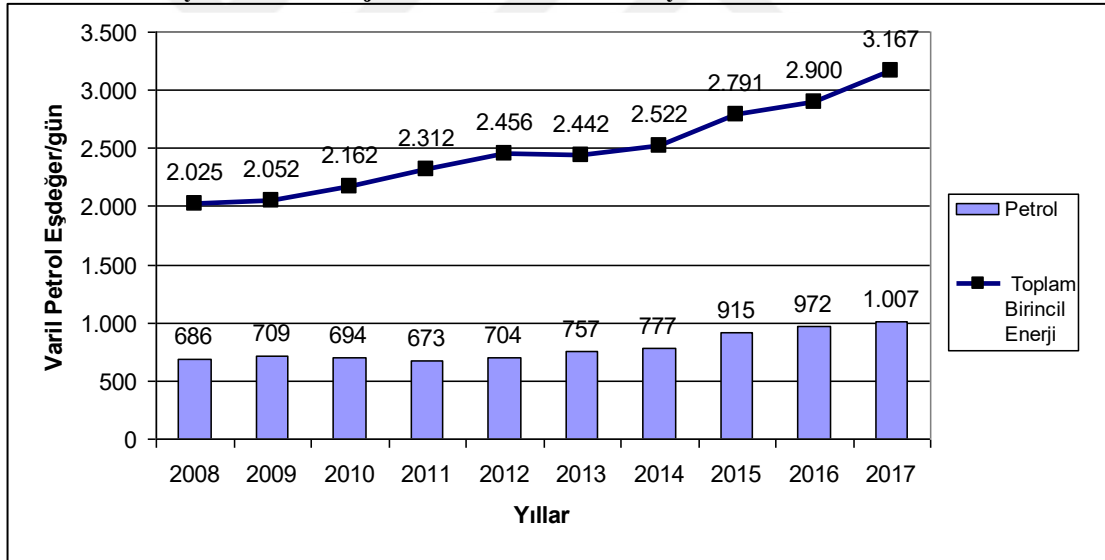
Grafik 7: 2014 Yılı Türkiye Birincil Enerji Tüketiminin Sektörel Dağılımı

Kaynak: DEM TMK'den (2016: 14) Alıntı

Grafik 7'deki verilere göre Türkiye'de birincil enerji tüketimi 120,4 milyon TEP'tir. Türkiye birincil enerji tüketiminde ilk sırada %33,4 ile doğal gaz bulunmaktadır. Bunun arkasından %32,1 ile kömür, %24,7 ile petrol gelmektedir. %24,7'lik payının en büyük tüketim payı %79 ile taşımacılık sektörüdür. Geri kalan %11'lik tüketimi elektrik enerjisine, %6'sı konut ve ticarethanelere, %4'ü sanayi sektörü tarafında tüketilmektedir. Yenilenebilir ve hidroelektriğin birincil enerji talebindeki payı %9,8'dir. Sanayi sektörü %16,2'lik pay ile enerji kullanımı en az olan sektördür. Sanayi için en büyük enerji kaynağı %57 ile kömür iken bunu %37 ile doğal gaz ve %5 ile petrol takip etmektedir. Sanayi içerisindeki enerji tüketiminin ana alt sektörleri çimento, demir ve çelik sektörleridir. Elektrik enerjisi sektörü %43,8'lik pay ile birincil enerji tüketimi içerisinde birinci sırada yer almaktadır. Elektrik enerjisi sektörünün ana enerji kaynakları her ikisi de %41 olan doğal gaz ve kömürdür (DEM TMK, 2016: 14).

Grafik 8: Türkiye Birincil Enerji Tüketimi ve Petrolün Payı

Kaynak: BP Verilerinden Derlenerek Hazırlanan TPAO, 2018: 36

Grafik 8'de ülkemizin toplam birincil enerji tüketimi ile petrolün birincil enerji tüketimindeki miktarı varil petrol eşdeğer/gün cinsinden verilmiştir. Grafik 8'e göre toplam birincil enerji tüketiminde ivmeli bir artış görülmektedir. Petrol tüketiminin ise aynı ivmede artmadığı görülmektedir. Bu da toplam birincil enerji tüketiminde başka kaynakların kullanımında artış olduğu sonucuna varılabilir. Türkiye'de 1970'ten 2011 yılına doğru, ham petrol ve petrol ürünleri tüketim tüketimindeki artış oranı, birincil enerji tüketimindeki artış oranına göre geride kalmıştır. Şöyle ki, 1970-2011 arası

birincil enerji tüketimi artışı yıllık ortalama %4,5 iken ham petrol ve petrol ürünlerindeki artış yıllık ortalama %3,2 seviyesinde gerçekleşmiştir (Solak, 2013: 132).

2.2. TÜRKİYE PETROL ÜRETİM VE TÜKETİMİ

Tablo 19: Türkiye Ham Petrol Üretimi

YIL	HAM PETROL ÜRETİMİ (Milyon varil)	TPAO HAM PETROL ÜRETİMİ (Milyon varil)
2002	17	11,7
2003	16,6	11,1
2004	15,9	10,5
2005	15,9	10,7
2006	15,1	10,4
2007	14,8	10,3
2008	15,0	10,3
2009	16,7	12,4
2010	17,3	11,6
2011	16,4	11,2
2012	16,2	11,6
2013	16,6	12,3
2014	17,1	12,1
2015	17,5	11,5
2016	17,9	12,2

Kaynak: ETKB, 2017: 37

Tablo 20: Türkiye Ham Petrol Tüketimi

YIL	HAM PETROL TÜKETİMİ (Milyon ton)
2002	26,1
2003	29,5
2004	30,6
2005	29,3
2006	29,9
2007	27,7
2008	27,0
2009	22,3
2010	23,8
2011	25,0
2012	22,1
2013	20,8
2014	19,8
2015	27,2
2016	27,6

Kaynak: ETKB, 2017: 38

Tablo 19’da 2002-2016 yıllar arası Türkiye’nin ham petrol verileri sergilenmiştir. Tablo 20’de ise 2002’den 2016 yılları arası Türkiye’nin ham petrol ve

doğal gaz tüketim değerleri verilmiştir. Ülkemizin üretimine bakılacak olunursa, ham petrol üretiminin yıllara göre fazla değişiklik göstermediği görülmektedir. Tablo 19'a göre 2016 yılı sonu itibarıyla 17,9 milyon varil ham petrol üretimi gerçekleştirilmiştir. Tablo 20'ye bakıldığında 2016 sonu itibarıyla 27,6 milyon ton ham petrol tüketimi gerçekleştirildiği görülmektedir. Ham petrol tüketiminde geçmiş yıl verilerine bakıldığında tüketim miktarı yıllık değişkenlik göstermiş olup, belirli bir artış veya azalış modeli oluşmamıştır. En büyük zıplama ise 2014 ile 2015 yılında yaşanmış; 19,8 milyon tondan %37'lik artış ile 27,2 milyon ton üretim gerçekleşmiştir. En büyük düşüş ise %17'lik oranla 2008 ile 2009 arasında olmuştur.

2.3. TÜRKİYE HAM PETROL İTHALATI

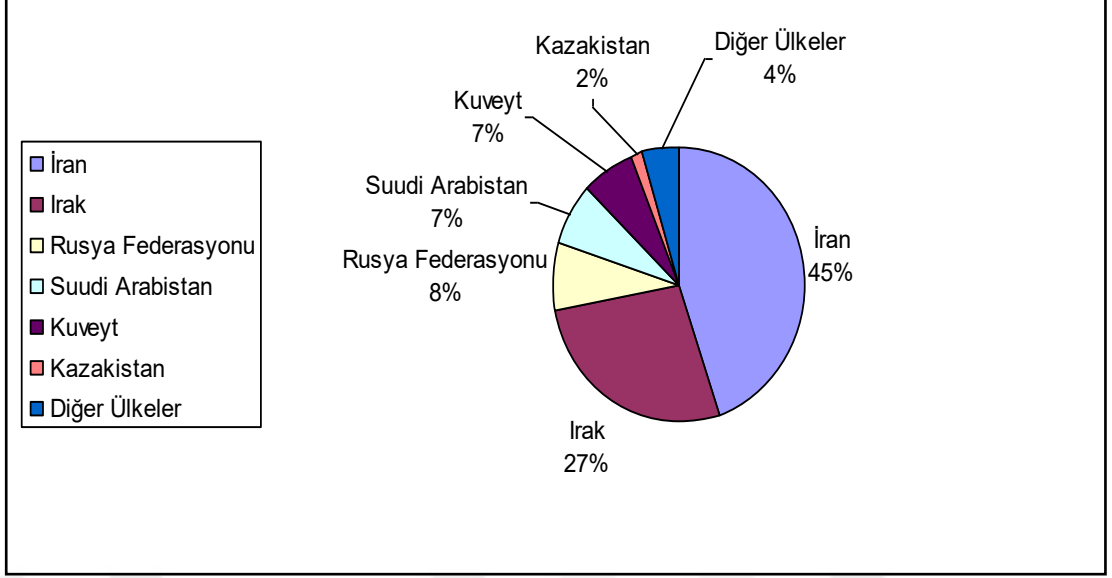
Tablo 21: Türkiye Ham Petrol İthalatı Verileri

YILLAR	TON
1999	22 836 976
2000	21 362 926
2001	23 141 640
2002	23 707 589
2003	24 028 667
2004	23 917 019
2005	23 389 647
2006	23 786 875
2007	23 445 764
2008	21 833 471
2009	14 219 427
2010	16 873 392
2011	18 049 163
2012	19 479 238
2013	18 554 147
2014	17 481 481
2015	25 065 977
2016	24 957 388
2017	25 766 549
2018	20 970 669
2019 (ilk üç ay)	4 529 752

Kaynak: TÜİK

Tablo 21'de ülkemizde son 20 yılda yapılan ham petrol ithalat miktarları gösterilmiştir. 2019 yılındaki veri ilk üç ay içindir. Tablo 21'e göre 25,8 milyon ton ile en yüksek ithalat 2017 yılında yapılmıştır. Ham petrol ithalatında en büyük azalış %35 oranla 2008 ile 2009 arasında yaşanmıştır. Ham petrol ithalatında en büyük artış ise %44 oran ile 2014 ile 2015 yılları arasında yaşanmıştır.

Grafik 9: Türkiye Ham Petrol İthalatının Kaynak Ülkelere Göre Dağılımı

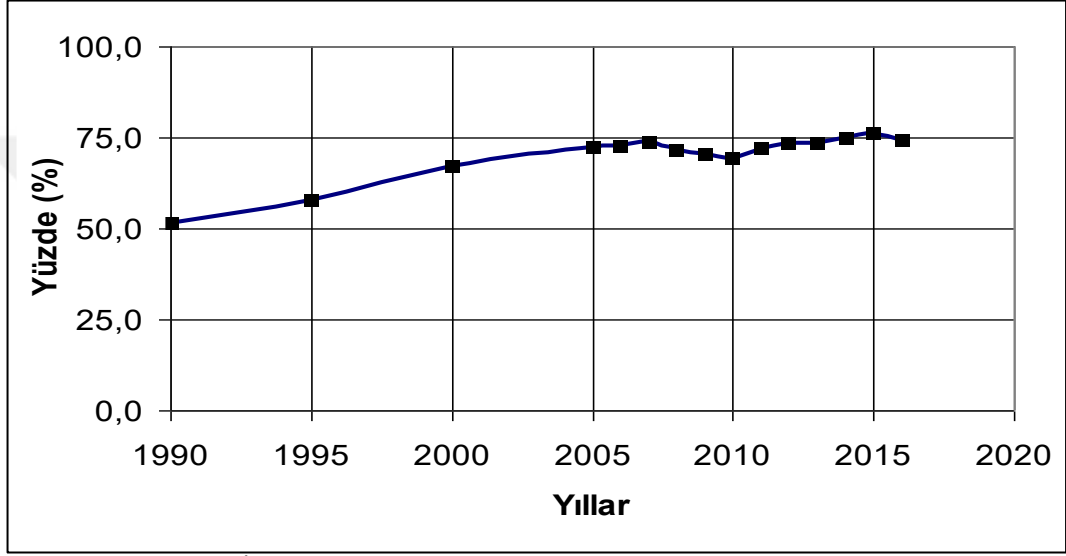
Kaynak: EPDK, (2018a: 8)

Grafik 9’da 2017 yılında Türkiye’nin ham petrol ithal ettiği ülkelerin toplam içinde payları gösterilmiştir. Grafik 9’a göre toplam 13 ülkeden ham petrol ithalatı yapılmıştır. Bu ülkeler ithalat miktarlarına göre sırasıyla: İran, Irak, Rusya Federasyonu, Suudi Arabistan, Kuveyt, Kazakistan, Kolombiya, Mısır, Libya, Yunanistan, Nijerya, İtalya ve Kanadadır. 2017 yılında yapılan toplam 25 766 549 ton ham petrol ithalatı içinde en yüksek pay %45 (11.492.824 ton) ile İran’a aittir. Sonrasında ise %27’lik pay (7.057.602 ton) ile Irak gelmektedir. Son sırada 74.389 ton ile Kanada bulunmaktadır (EPDK, 2018a: 8). 2016 yılı rakamlarına bakıldığında; yapılan toplam 24.957.985 tonluk ithalat içinden %37’lik pay ile Irak birinci sırada bulunmaktadır. Ardında da %28’lik pay ile İran gelmektedir. Ayrıca 2016 yılında toplam 9 ülkeden ham petrol ithalatı yapılmıştır. Bu ülkeler ithalat miktarlarına göre sırasıyla: Irak, İran, Rusya Federasyonu, Kuveyt, Suudi Arabistan, Kazakistan, Mısır, Yunanistan ve İtalya’dır (EPDK, 2017a: 8).

2.4. TÜRKİYE’NİN ENERJİDE DIŞA BAĞIMLILIĞI

Türkiye’de enerji talebini karşılamak için ithal enerji kullanılmış olup, ithalata dayalı maliyeti yüksek yatırımlar yapılmıştır. Bununla beraber de enerji kayıpları yaşanmaya devam etmiştir ve nihai sektörlerde enerji tasarrufu fırsatları değerlendirilememiştir. Bunların sonucunda ise enerjide dışa bağımlılık artmış ve çok büyük oranlara ulaşmıştır (Türkyılmaz, 2015: 18).

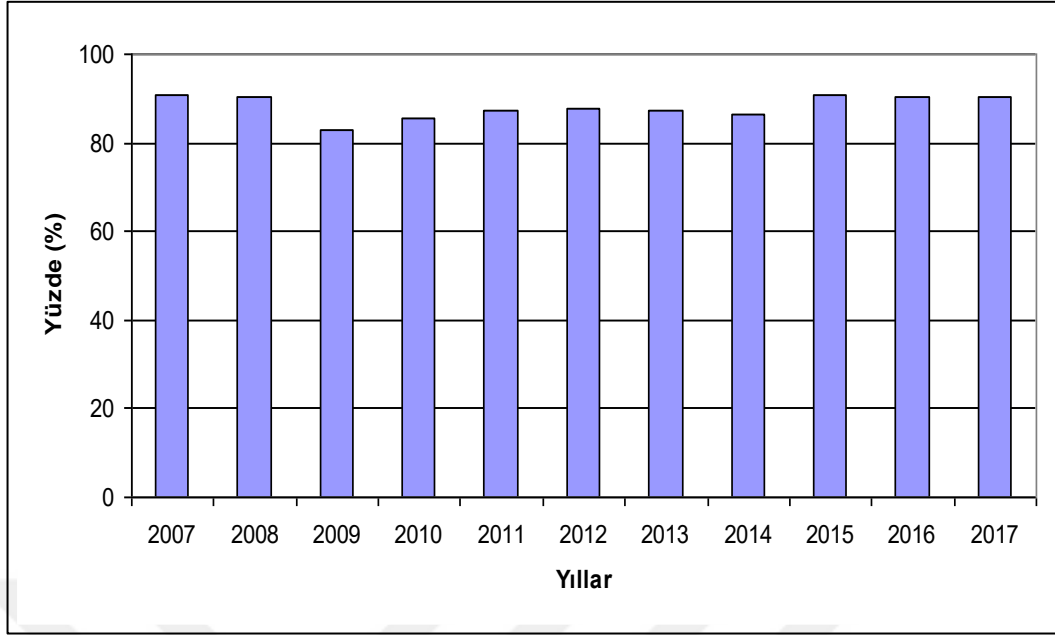
Grafik 10: Türkiye Enerjide Dışa Bağımlılık Oranları

Kaynak: ETKB ve EİGM Verilerinden Derlenerek Hazırlanan TPAO, 2018: 36

Grafik 10’da Türkiye’nin yıllar itibariyle enerjide dışa bağımlılık oranları gösterilmiştir. Şekil’4’te görüldüğü gibi Ülkemizin 1990 yılında enerjide dışa bağımlılık seviyesi, %50 seviyelerindeyken 2005 yılında %70 seviyelerinin üstüne çıkmış ve 2015 yılında %75 seviyelerinde seyretmektedir.

Grafik 11: Türkiye'nin Ham Petrolde Dışa Bağımlılık Oranları

Kaynak: TPAO, 2018: 37

Grafik 11’de Türkiye’nin ham petrolde dışa bağımlılık oranları gösterilmiştir. Ülkemizin ham petrolde dışa bağımlılığı ortalama %88 seviyelerindedir.

Türkiye’nin enerji ithalat miktarına petrol esas alınarak bakıldığında ise 2016 ile 2000 yılı arasında %59 artarak milyon tep olmuş olup, bu değer 1990 yılıyla karşılaştırıldığında ise görülen artış %117’dir (Koçak, 2018: 28).

Tablo 22: Türkiye'nin Enerji Dengesi

	YILLAR				DEĞİŞİM ORANI (%)	
	1990	2002	2016	2017	1990-2017	2002-2017
Toplam Enerji Talebi (Milyon TEP)	52,7	77,1	136,23	145,30	175,71	88,52
Toplam Yerli Üretim (Milyon TEP)	25,5	24,4	35,37	35,36	38,67	44,74
Toplam Enerji İthalatı (Milyon TEP)	30,6	57,2	113,12	124,46	306,73	117,75
Yerli Üretimin Talebi Karşılama Oranı (%)	48,39	31,70	25,97	24,34	49,71	23,22

Kaynak: ETKB ve EİGM verileri tarafından derlenen Türkyılmaz ve diğerleri, 2019: 19

Tablo 22’de Türkiye’nin genel enerji dengesi 1990 ile 2017 arasında kıyaslanmıştır. Tablo 22’ye bakıldığında yıllar itibariyle enerji talebinin arttığı bununla beraber yerli üretimin enerji talebinin karşılayamamasından dolayı enerji ithalatı artış gösterdiği görülmektedir.

Türkiye'nin büyüyen ekonomisi ve değişen sosyoekonomik yapısıyla paralel olarak enerjiye olan ihtiyacı da artmıştır. Bu oran, Türkiye'nin 1980 sonrası gerçekleştirdiği ortalama büyüme hızı ile aynı düzeydedir. Ancak, artan enerji tüketimine Türkiye'nin enerji üretimiyle aynı oranda cevap verememesi enerji açığı gibi önemli bir sorunu gündeme getirmiştir (Bayrak ve Esen, 2014; 155).

2015 yılında 37,84 milyar ABD Doları olan toplam enerji ithalatı, 2016 yılında ise 27,17 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı, 2015 yılına kıyaslandığında %28'lik bir azalma tespit edilmiştir. Enerji tüketimindeki artış dikkate alındığında, ithalat faturasındaki bu azalmadaki birincil sebep petrol fiyatlarındaki düşüştür (BOTAŞ, 2016: 17). 2017 yılında 37,20 milyar dolar gerçekleşen enerji ithalatı (Gümrük Tarife Cetveli Fasil 27) 2018 yılında ise %15,6 artarak 43,01 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır (T.C. Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi, 10.07.2019).

2.5. TÜRKİYE'DE PETROL ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin rafinaj kapasitesinin %74'lük payı dört farklı ildeki (İzmir, İzmit, Kırıkkale, Batman) rafinerisiyle ve toplam 28,1 milyon tonluk ham petrol işleme kapasitesiyle Tüpraş'a aittir (Tüpraş, 2019: 11). Ayrıca Tüpraş'ın Türkiye akaryakıt pazarındaki (benzin, motorin, jet yakıtı ve fuel oil) payı %60'tır (Tüpraş, 2019: 10). Tüpraş, toplam rafinaj kapasitesi ile Avrupa'da 7'inci sırada bulunmaktadır (<https://www.koc.com.tr/tr-tr/faaliyet-alanlari/sectorler/enerji/tupras>, 26.03.2018). Tüpraş, toplam rafinaj kapasitesi ile dünyada da 28'inci sıradadır (https://ekonomi.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/rt_201614.pdf, 17.04.2019).

Diğer yandan, 19 Ekim 2018'de Aliğa'da STAR Rafineri açılışı gerçekleştirilmiştir (<http://www.socar.com.tr/kurumsal-iletisim/haberler/2018-haberler/2018/10/19/socar-in-dev-yatirimi-star-rafineri-acildi>, 04.04.2019). 1,6 milyon metreküp depolama kapasiteli ve yıllık 10 milyon ton ham petrol işleme kapasitesine sahip STAR Rafineri'nin; Türkiye'nin işlenmiş petrol ürünü ihtiyacının %25'ini karşılaması ve petrol ürünleri ithalatında her yıl 1,5 milyar dolar civarında tasarruf sağlaması beklenmektedir. Yıllık beklenen üretim miktarları (bin ton) şöyledir: 160 kükürt, 320 LPG, 420 Karışık Ksilen, 480 Reformat, 700 petrokok, 1.600

hafif nafta, 1.600 jet yakıtı, 4.800 düşük kükürt motorin (<http://www.socar.com.tr/star-rafineri.html>, 04.04.2019).

Tablo 23: İthal Edilen Petrol Ürünü Türlerinin Kaynak Ülkelere Göre Dağılımı

Ülkeler (TON)	Motorin Türleri	Fuel Oil Türleri	Havacılık Yakıtları	Denizcilik Yakıtları	Diğer Ürünler
Rusya Federasyonu	3.783.663				2.189.694
Hindistan	3.488.847		21.954		
Suudi Arabistan	358.957		900		95.574
Yunanistan	1.237.485		43.745		
Bulgaristan	1.315.873				
İsrail	1.175.160	5.146		1.040	
İtalya	971.543	48.768			
Belçika	117.712	292.841			22.890
Hollanda	294.507	59.889	2.163		42.628
İspanya	104.023	248.072			
Mısır	22.486		39.774		
Kanada	144.845				
Libya			35.967		
A.B.D	196.920				
Romanya	194.571				
Birleşik Arap Emirlikleri	40.260		51.563		
İsveç		81.508			
Fransa		38.237			30.812
İngiltere	1.620	39.285			
Almanya					22.676
Bahreyn	21.710				
Umman	17.121				
Danimarka		14.702			
Portekiz	13.421				
Polonya			796		
Azerbaycan				171	
Malta		39			
Estonya			35		

Kaynak: EPDK, 2018a: 8

Tablo 23’de, 07.12.2016 tarihli, 6648 sayılı Ham Petrol, Akaryakıt, İhrakiye, Madeni Yağ, Baz yağ ve Petrole İlişkin Maddelere Dair Karar’da listelenen petrol ürünlerinin ithal edildiği ülkeler ve miktarı gösterilmiştir. Tablo 23’ten Tablo 29’a kadar olan tüm tablolara konu olan ürün gruplarının kapsamı şu şekildedir (EPDK, 2018a: IX):

- Benzin Türleri; 2710.12.45.00.11 - Kurşunsuz Benzin 95 Oktan, 2710.12.45.00.13 - Kurşunsuz Benzin 95 Oktan (E10), 2710.12.49.00.11 -

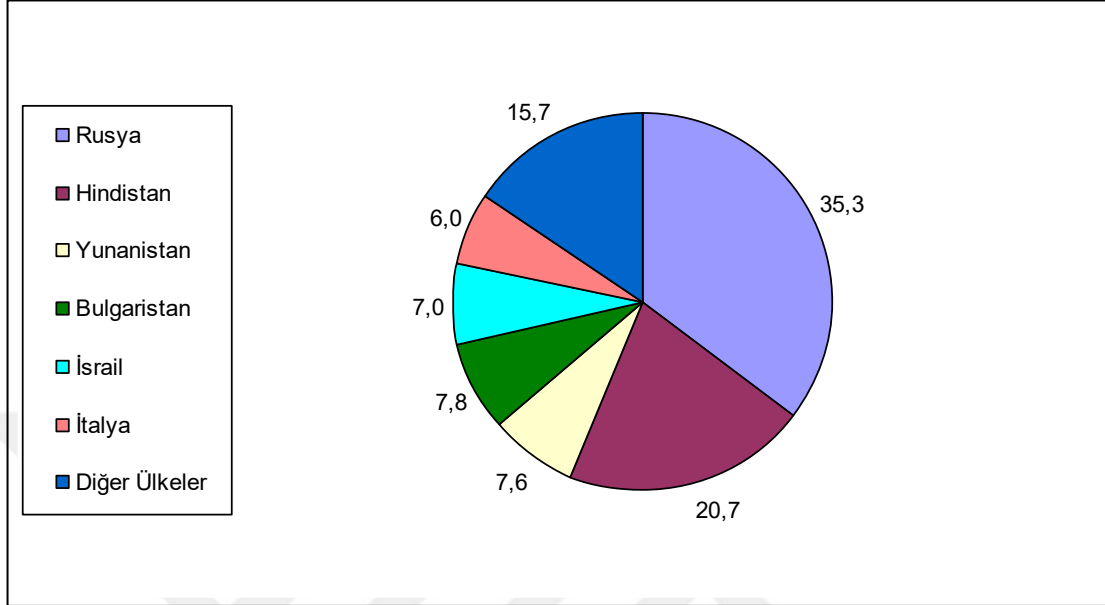
Kurşunsuz Benzin 98 Oktan, 2710.12.49.00.12 - Kurşunsuz Benzin 98 Oktan (E10)

- Motorin Türleri; 2710.19.43.00.11 – Motorin, 2710.20.11.00.11 - Motorin (Biodizel ihtiva eden)
- Fuel Oil Türleri; 2710.19.62.00.10 - Kalorifer Yakıtı (Kükürt miktarı %0,1'i geçmeyenler), 2710.19.62.00.11 - Fuel Oil (Kükürt miktarı %0,1'i geçmeyenler), 2710.19.64.00.10 - Kalorifer Yakıtı (Kükürt miktarı %0,1'i geçen fakat %1'i geçmeyenler), 2710.19.64.00.11 - Fuel Oil (Kükürt miktarı %0,1'i geçen fakat %1'i geçmeyenler), 2710.19.68.00.11 - Yüksek Kükürlü Fuel Oil (Kükürt miktarı %1'i geçenler)
- Havacılık Yakıtları; 2710.12.31.00.00 - Uçak Benzini, 2710.12.70.00.00 - Benzin Tipi Jet Yakıtı, 2710.19.21.00.00 - Jet Yakıtı
- Denizcilik Yakıtları; 2710.19.43.00.17 - Damıtık Denizcilik Yakıtı (Kükürt oranı % 0,001'i geçmeyenler), 2710.19.46.00.18 - Damıtık Denizcilik Yakıtı (Kükürt oranı % 0,001'i geçen fakat % 0,002'yi geçmeyenler), 2710.19.47.00.18 - Damıtık Denizcilik Yakıtı (Kükürt oranı % 0,002'yi geçen fakat % 0,1'i geçmeyenler), 2710.19.48.00.11 - Damıtık Denizcilik Yakıtı (Kükürt oranı % 0,1'i geçenler), 2710.19.62.00.31 - Artık Denizcilik Yakıtı (Kükürt miktarı %0,1'i geçmeyenler), 2710.19.64.00.31 - Artık Denizcilik Yakıtı (Kükürt miktarı %0,1'i geçen fakat % 1'i geçmeyenler), 2710.19.68.00.31 - Artık Denizcilik Yakıtı (Kükürt miktarı % 1'i geçenler)
- Gazyağı; 2710.19.25.00.11 – Gazyağı
- Diğer Ürünler; 2710.12.15.00.11 - Yakıt Nafta, 3826.00.10.00.11 - Biodizel, 2207.20.00.10.13 – Harmanlanan Etanol (Dökme etil alkol), 2207.20.00.10.14 - Harmanlanan Etanol (Ambalajlı etil alkol), 2909.19.90.00.13 - Metil Tersiyer Bütil Eter (MTBE), 2710.19.46.00.29 - Diğerleri (Kükürt Oranı %0,001'i geçen ancak %0,002'yi geçmeyenler), 2710.19.47.00.19 - Diğerleri (Kükürt oranı % 0,002'yi geçen fakat % 0,1'i geçmeyenler), 2710.12.11.00.00 - Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar, 2710.12.25.00.00 - Diğerleri, 2710.19.31.00.00 - Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar, 2710.19.51.00.00 - Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar, Diğer Akaryakıt Harici Ürünler

2017 yılında motorin türlerinden toplam 13.455.722,864 ton, Fuel Oil türlerinden toplam 828.758,286 ton, havacılık yakıtlarında 196.896,154 ton, denizcilik

yakıtlarından 1.210,888 ton, diğer ürünlerden 2.404.283,193 ton ithalat yapılmıştır (EPDK, 2018a: 8).

Grafik 12: Petrol Ürünleri İthal Edilen Ülkeler

Kaynak: EPDK, 2018: 8

Grafik 12’de 07.12.2016 tarihli, 6648 sayılı Karar kapsamı ithal edilen petrol ürünlerinin kaynak ülkelere göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre Ülkemizin söz konusu ürünler kapsamından en çok ithalat yaptığı ülke Rusya’dır. Rusya ile Hindistan toplam ithalatın %56’lık oranına sahiptirler.

Tablo 24: İthal Petrol ve Ürünlerinin Lisans Türü Sahiplerine Göre Dağılımı

Lisans Türü (ton)	Ham Petrol	Motorin Türleri	Fuel Oil Türleri	Havacılık Yakıtları	Denizcilik Yakıtları	Diğer Ürünler	Toplam
Rafinerici Lisansı	25.766.549	1.156.015	755.440	29.411		2.404.282	30.111.697
Dağıtıcı Lisansı		12.299.708	73.319	166.689	1.211	1	12.540.928
İhrakiye Teslimi Lisansı				796			796

Kaynak: EPDK, 2018a: 9

Yukarıdaki tabloda (Tablo 24) 2017 yılında yapılan ham petrol ve petrol ürünleri ithalatı lisans türü sahiplerine göre gruplandırılmıştır. Buna göre ithal edilen tüm ham petrol rafinerici lisansı sahibi (TÜPRAŞ) tarafından yapılmıştır. Toplam ham petrol ve petrol ürünleri ithalat içinde rafinerici lisansı sahiplerini payı %70,60,

dağıtıcı lisansı sahiplerinin payı %29,40'tır. İhrakiye lisansı sahiplerinin payı %0'a yakındır ve sadece havacılık yakıtlarından ithalat yapılmıştır (EPDK, 2018a: 9).

Tablo 25: 2016-2017 Yılı Petrol ve Petrol Ürünleri İthalatı

Ürün Türü	Miktar (Ton)		Değişim Oranı (%)
	2016	2017	
Ham Petrol	24.957.985	25.766.549	3,24
Motorin Türleri	12.381.766	13.455.723	8,67
Fuel Oil Türleri	1.163.616	828.758	-28,78
Havacılık Yakıtları	341.285	196.896	-42,31
Denizcilik Yakıtları	14.699	1.211	-91,76
Diğer Ürünler	1.215.482	2.404.283	97,80
Toplam	40.074.833	42.653.420	6,43

Kaynak: EPDK, 2018a: 11

Yukarıdaki tabloda (Tablo 25) 2016 ve 2017 yılında ham petrol ve petrol ürünleri ithalatları karşılaştırılmıştır. Buna göre en büyük artış %97,80 ile diğer ürünler kategorisinde yaşanmış olup, en büyük düşüşte %91,76 ile denizcilik yakıtları kategorisinde yaşanmıştır. Ham petrol ithalatında ise dikkate değer bir artış yaşanmamıştır.

Tablo 26: 2016-2017 Yılı Petrol Ürünleri İhracatı

Ürün Türü	Miktar (TON)		Değişim Oranı (%)
	2016 Yılı	2017 Yılı	
Benzin Türleri	2.888.063	3.167.398	9,67
Motorin Türleri	71.405	233.060	226,39
Fuel Oil Türleri	282.001	252.068	-10,61
Havacılık Yakıtları	3.528.546	3.762.885	6,64
Denizcilik Yakıtları	2.261.816	2.097.170	-7,28
Diğer Ürünler	656.683	569.410	-13,29
TOPLAM	9.688.514	10.081.991	4,06

Kaynak: EPDK, 2018a: 17

Yukarıdaki tabloda (Tablo 26) 2016 ve 2017 petrol ürünleri ihracat verileri gösterilmiştir. Görüldüğü gibi ülkemizde ham petrol ihracatı yapılmamaktadır. Benzin türleri ihracatının tamamı rafinerici lisansına sahip TÜPRAŞ tarafından yapılmıştır. 2017 Yılında yapılan toplam petrol ürünleri ihracatında; rafinerici lisansı sahibinin payı %57,21, ihrakiye ve teslim lisans sahiplerinin payı %31,47, dağıtıcı lisansı

sahiplerinin payı %11,31 ve işletme lisansı sahiplerinin payı %0,01'dir (EPDK, 2018a: 16). En çok ihracat yapılan ilk 5 ülkenin payı sırasıyla: %13,55 ile Birleşik Arap Emirlikleri, %8,10 ile Malta, %7,87 ile Mısır, %7,10 ile Singapur ve %6,47 ile Amerika Birleşik Devletleri'dir (EPDK, 2018a: 13).

2017 yılında 55.250 milyon Sm³ doğal gaz ithalatı yapılmıştır. 2016 yılına göre %19,2'lik artış gözlemlenmiştir (EPDK, 2018b: 7). Doğal gaz ithalatında en fazla paya sahip olan ilk 5 ülke sırasıyla: %51,93 ile Rusya, %16,74 ile İran, %11,85 ile Azerbaycan, %8,36 ile Cezayir ve %2,43 ile Nijerya'dır (EPDK, 2018b: 8). 2017 yılında ithal edilen doğal gazın %80,52'si boru gazı; %19,48'i ise LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) olarak ithal edilmiştir (EPDK, 2018b: 9). Ayrıca, 2017 yılı toplam doğal gaz ithalatının %82,51'i BOTAŞ tarafından gerçekleştirilmiştir (EPDK, 2018b: 9). EPDK (2017b) 2016 Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu'ndaki verileri göre 2016 yılında, 46.352,17 milyon Sm³ doğal gaz ithal edilmiştir. 2016 yılı doğal gaz ithalatı 2015 yılı doğal gaz ithalatıyla kıyaslandığında %4,28 oranında azalış göstermiştir. 2016 yılında doğal gaz ithalatında en büyük pay %52,94'lük Rusya'ya aittir. 2016 yılında toplam doğal gaz ithalatının %16,46'sını (7.627,68 milyon Sm³) LNG oluşturmaktadır (EPDK, 2017b: V).

Türkiye'de doğal gaz ihracat lisansı kapsamında lisans sahibi tüzel kişilerden sadece BOTAŞ faaliyette bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda (Tablo 27) Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı'nın tamamlanmasıyla BOTAŞ ile Yunanistan arasında gerçekleşmeye başlayan doğal gaz ihracatı verileri sunulmuştur (EPDK, 2018b: 18).

Tablo 27: Türkiye'nin Doğal Gaz İhracatı

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Miktar (Milyon Sm ³)	435,8	708,5	648,6	714	611	682	632,6	623,9	64,68	630,7

Kaynak: EPDK, 2018b: 18

Tablo 28: Yıllara Göre Petrol Ürünleri İthalatı

ÜRÜN TÜRÜ (TON)	İTHALAT			
	2014	2015	2016	2017
Benzin Türleri	200			
Motorin Türleri	11.880.520	11.891.847	12.381.766	13.455.723
Fuel Oil Türleri	882.783	919.709	1.163.616	828.758
Havacılık Türleri	763.224	166.296	341.285	196.896
Denizcilik Türleri		75.954	14.699	1.211
Gazyağı				
Diğer Ürünler	1.434.095	1.512.096	1.215.482	2.404.283
Toplam	14.960.822	14.565.902	15.116.847	16.886.871

Kaynak: EPDK, 2018a: X-XI

Tablo 29: Yıllara Göre Petrol Ürünleri İhracatı

ÜRÜN TÜRÜ (TON)	İHRACAT			
	2014	2015	2016	2017
Benzin Türleri	2.086.705	3.115.474	2.888.063	3.167.398
Motorin Türleri	55.705	27.526	71.405	233.060
Fuel Oil Türleri	1.148.263	982.337	282.001	252.068
Havacılık Türleri	3.094.261	3.757.478	3.528.546	3.762.885
Denizcilik Türleri	2.402.647	2.434.117	2.261.816	2.097.170
Gazyağı				
Diğer Ürünler	498.426	488.645	656.683	569.410
Toplam	9.286.007	10.805.577	9.688.515	10.081.991

Kaynak: EPDK, 2018a: X-XI

Tablo 28 ve 29’da 2014-2017 yılları arası söz konusu petrol ürünlerinin ithalat ve ihracat verileri sergilenmiştir. Tablo 28’deki verilere bakıldığında en çok ithalatı yapılan ürün motorin türleridir. İkinci Sırada ise Fuel Oil türleri bulunmaktadır. Havacılık yakıtları ithalatı ise 2014 yılında sonra düşüşe geçmiştir. Tablo 29’daki verileri bakıldığında ise en çok ihracatı yapılan ürün havacılık yakıtlarıdır. Hemen ardından ise benzin türleri gelmektedir. Fuel Oil türlerinin ihracatı ise 2014 yılından sonra düşüşe geçmiştir.

TÜPRAŞ 2017 Faaliyet Raporu’ndaki verileri göre TÜPRAŞ, ham petrol teminini Türkiye dâhil 14 ülkeden farklı gravitelerde (18API-47API) ham petrol temin etmiştir. Temin edilen ham petrolün 25,1 milyon tonu ithal, 2,6 milyon tonu ise yerlidir. İthal edilen ham petrolün bedeli 9,3 milyar dolar iken yerli petrolün bedeli ise 0,9 milyar dolardır. Bunların yanında TÜPRAŞ, iç piyasadaki ürün açıklarını ve

dönemsel talep artışlarını karşılamak için 1,978 milyar dolar değerinde 4,4 milyon ton nihai ürün ve yarı mamul ithal etmiştir. Kısacası 2017 yılı TÜPRAŞ tarafından 11,3 milyar dolar değerinde ithalat yapılmıştır. 2017 yılında toplam 30,4 milyon ton şarj üretime verilip 28,9 milyon ton üretime ulaşılmıştır. Beyaz ürün verimliliği ise %76,3 oranında gerçekleşmiştir (TÜPRAŞ, 2018: 62-63). TÜPRAŞ 2018 Faaliyet Raporundaki verilere göre, Türkiye dahil 12 ülkeden 20 farklı çeşit ham petrol (19 ile 47 API arasında değişen gravitelerde) alımı gerçekleştirilmiştir. İthal edilen toplam ham petrolün miktarı 21,8 milyon ton, maddi tutarı ise 10,8 milyar ABD dolarıdır. 2018 yılında ithal edilen petrol ürünü (yarı mamul ve nihai ürün) miktarı ise 6,3 milyon ton olup, maddi tutarı ise 3,6 milyar dolar seviyesindedir. 24,5 milyon tonu ham petrol (2,7 milyon ton yerli temin), 2,4 milyon tonu yarı mamul olmak üzere toplam 27,0 milyon ton şarjı ünitelere verilmiş olup, tam kapasite kullanımıyla 25,7 milyon ton üretimle %77,4 oranında beyaz ürün verimine ulaşıldığı gözlemlenmiştir. (TÜPRAŞ, 2019: 65).

Tablo 30: TÜPRAŞ'ın Yıllar İtibariyle İhracat Verileri

Ürünler (Bin ton)	2016 Yılı	2017 Yılı	2018 Yılı
LPG	1.126	1.117	956
Nafta	219	245	241
Benzinler	2.155	2.205	2.244
Jet Yakıtı/Gazyağı	4.529	4.530	4.867
Motorin	10.820	11.292	11.885
Fuel Oil	1.343	1.263	1.145
Bitüm	3.367	3.527	2.939
Makine Yağları	129	177	147
Kok	728	961	869
Diğer	348	373	346
Toplam Yurt İçi Satışlar	24.764	25.689	25.638
Dış Satım	5.491	5.804	4.191
Toplam Satış	30.255	31.493	29.830

Kaynak. TÜPRAŞ, 2018: 67; TÜPRAŞ, 2019: 69

Tablo 30'da TÜPRAŞ'ın geçmiş yıllara dönük ürün satışları gösterilmiştir. 2018 yılı ihracatı 2017 yılına göre %28 düşüş göstermiştir.

Tablo 31: TÜPRAŞ'ın Ülke Bazında İhracat Verileri

Ülkeler	Oran (%)
Malta	19
Mısır	16
BAE	15
İspanya	9
Suudi Arabistan	8
Singapur	7
KKTC	5
Ürdün	5
Yunanistan	3
İtalya	3
Namibya	2
Umman	2
Güney Afrika	1
Diğer	3

Kaynak: TÜPRAŞ, 2015: 7

Yukarıdaki tabloda (Tablo 31) 6,5 milyon tonluk ihracatın, ülke bazında yüzdelik oranları verilmiştir. 2015 yılında TÜPRAŞ tarafından yapılan 28,7 milyon ton ürünlük toplam satışın %77'si (22,2 milyon tonu) yerli satış, geri kalan %23'lük oranı (6,5 milyon ton) ise yapılan ihracatı göstermektedir (TÜPRAŞ, 2015: 7).

Tablo 32: Yıllar İtibariyle İthalat ve İhracat Verileri

Yıllar	Ham Petrol Temini (Milyon ton)		Net Satışlar (Milyon ton)		Kapasite Kullanım Oranları (%)
	İthal	Yerli	İhracat	Yurt İçi Satış	
2011	18,5	2,4	5,2	18,7	78,0
2012	19,7	2,3	5,9	19,6	81,6
2013	18,7	2,4	4,8	19,2	79,1
2014	17,9	2,4	5,3	16,9	71,3
2015	24,8	2,6	6,5	22,2	98,1

Kaynak: TÜPRAŞ, 2015: 15-16

Tablo 32'de 2011-2015 yılları arası TÜPRAŞ'ın ithalat ve ihracat verileri sergilenmiştir. Tablo 32'ye bakıldığında ithalat ve ihracat verileri 2015 yılında zirveye ulaştığı görülmektedir.

Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalat sanayinde yıllık kapasite kullanım oranlarına bakıldığında 2013 yılından 2018 yılında sırasıyla, %73,0, %70,0, %84,5, %87,3, %83,6 ve %78,4'tür. 2017 yılındaki %83,6'dan 2018 yılındaki %78,4'e %5,2'lik düşüşle tüm imalat sanayi alt sektörleri arasında en büyük gerileme, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalat sanayisinde kaydedilmiştir (ESBO, 2018: 135; ESBO 2019: 121).

PETDER ve PwC Türkiye tarafından hazırlanan (2017: 3) Akaryakıt Dağıtım Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi başlıklı sektör çalışmasına göre,

Türkiye’de 2016 yılında yapılan toplam rafineri üretiminin %76’sı beyaz ürün (benzin, motorin vd.), %24’ü ise siyah üründür (fuel oil, bitüm vd.). Anılan raporda, 2016 yılında Türkiye’de toplam temin edilen rafinaj ürünlerin %58’si yerli rafinerilerden, %42’si de ithal olarak karşılandığı belirtilmiştir (2017: 4).

2017 Ocak-Aralık döneminde mineral yakıtlar, mineral yağlar ve ürünleri bazında 3,543 milyar dolar ihracat yapılmıştır. Yapılan ihracatta en fazla 780 milyon dolar ile BAE birinci sırada; sonrasında ise 440,7 milyon dolar ile Mısır, 393 milyon dolar ile ABD, 242,4 milyon dolar ile Singapur ve 236,9 milyon dolar ile Singapur gelmektedir (İKMİB, 2018: 38).

2.6. TÜRKİYE’DE PETROKİMYA SEKTÖRÜ

Petrokimya, kimyanın petrol ve doğal gaz ile ilgilenen bir dalıdır (www.petropedia.com, 2018). Petrokimya ürünü ise petrolün ve doğal gazın kimyasal işlem sonucu türeyen halidir (www.britannica.com, 2018).

Petrokimya Sanayi, plastikler, lastik ve elyaf hammaddeleri ve diğer ara malları üreten ambalaj, elektronik, otomotiv, inşaat, tekstil, tarım ve daha fazla sektöre girdi sağlamaktadır (DPT, 2008: 9).

Türk kimya sanayisinde, ağırlıklı olarak petrokimya, sabun, deterjan, gübre, ilaç, boya-vernik, sentetik elyaf, soda gibi çeşitli kimyasal hammadde ve tüketim ürünlerinin üretimi yapılmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2015b: 13).

Kimya sektöründe ithal edilen ara malların büyük çoğunluğunu petrokimya ürünleri oluşturmaktadır. Türkiye’de petrokimya sektörü, hammadde olarak nafta, LPG, gibi petrol ürünleri ve doğal gaza dayalı girdileri kullanarak lastik, elyaf hammaddeleri ve diğer organik ara malları üreten ve üretim yelpazesi çok geniş bir sektördür.

Türkiye petrokimya pazarı yıllık %11’lik büyüme hızına sahiptir ve dünyanın en hızlı büyüyen pazarlarından biridir. Buna rağmen pazar doygunluğuna erişmemiştir; 2009 yılında yerli üretimin yurt içi talebi karşılama oranı %25’tir (<http://www.petkim.com.tr/Sayfa/1/46/URETIM-TURKIYE-PETROKIMYA-SANAYI-VE-PETKIM.aspx>, 20.03.2018). Gelişmiş ülkelere kıyasla kişi başına termoplastik tüketimi 75-100 kg olmasına rağmen Türkiye’de bu oran 21 kg seviyesindedir. Gelişmiş ülkelerle termoplastik talep artışı kıyaslandığında ise Türkiye’nin ortalaması dünya ortalamasınının 2-3 katı civarındadır (DPT, 2008: 13).

Türkiye kimya sanayisi 2016 yılında imalat sanayi sektörleri arasında en fazla dış ticaret açığı vererek 13 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken, 34 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Yapılan ithalatın 29 milyar doları ara malı, 5 milyar doları ise tüketim malıdır (BSTB, 2017: 5). Kimya sektöründeki ithalatın %85'ini ara mallar oluşturmaktadır (BSTK, 2017: 14). Ara malı ithalatının %35'i plastik, kauçuk ve elyaf hammaddesi temel petrokimyasallarından oluşmaktadır (BSTB, 2017: 5). 2016 yılında yapılan ihracatın %47,8'i plastik ve kauçuk ürünleri sektörüne aittir (BSTB, 2017: 12). Türkiye'de petrokimya sektöründe hızla artan yurt içi talebi karşılayacak yatırımların yetersiz kalmasından ötürü yurt içi arz ciddi derecede eksik kalması, petrokimya sektörünün en önemli sorunudur (DPT, 2001: 3). Buna rağmen ülkemizde petrokimya sektörüne gerekli yatırımın yapılmadığı vurgulanmıştır. (BSTB, 2017: 5).

Ham petrol ve doğal gaz kalemlerinden sonra rafinaj ve petrokimya ürünleri ithalatı en maliyetli ithalat kalemidir (<https://www.dunya.com/kose-yazisi/petrokimya-urunleri-ithalati-faturamiz-buyuk/372971>, 02.04.2019). Ekonomi Bakanlığı Kimya Sektörü raporunda (2016: 3), Kimya sektörünün ithalata bağımlı bir sektör olduğu, kullanılan hammaddenin %70'i ithal geri kalan %30'un ise yerli üretim ile karşılanabildiği vurgulanmıştır. Bunun yanında plastik üretimin ana girdilerinin %90'ının petrokimya sektöründen karşılandığı belirtilmiştir. Ek olarak plastik ve kauçuk sektörü ithalata %90 civarlarında bağımlı olduğu gerçeği vurgulanmıştır. Bu sorunu destekler nitelikte olan başka bir çalışma da Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kimya Sektörü Rapor'unda (2014: 12) mevcuttur. Buna göre plastik sektörünün en önemli sorununun yerli üretimin sektörün hammadde ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmasıdır. 2014 Yılında yerli üretim hammadde gereksinimin ancak %31,2'sini karşılayabilirken ileriki yıllarda planlanan kapasite artışlarının katkısıyla bu oranın ancak %45,2'ye yükselebileceği tahmin edilmektedir. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2014 Kimya Sektörü Raporuna (2014: 5) göre kimya sektörü sanayi sektörleri arasında en çok ithalat yapan sektörlerden biridir. Dahası, kimya sektöründe ithalatı yapılan ürünlerin büyük bir kısmı petrokimya ürünler oluşturmaktadır. Rakamlarla desteklemek gerekirse son 5 yılda miktar bazında lastik hammaddelerinde %47, polimerlerde %35, elyaf hammaddelerinde %18, diğer petrokimyasal ürünlerde %31 oranında artış görüldüğü belirtilmiştir. Rapordaki diğer önemli hususta petrokimyasal ürünlerin ithalatının yarattığı yüksek giderlerdir. Buna göre, 2013 yılında Ülkemizin en fazla ithalat yaptığı alt sektör 11,6 milyar dolar ile Birincil Formda Plastik ve Sentetik Kauçuk İmalatı sektörü olduğu belirtilmiştir

(BSTB, 2014: 20). Ayrıca, plastik ve kauçuk ürünleri sektörünün, hammaddelerinin büyük bir bölümü kimya sektörü ürünleri oluşturmaktadır ve gelecekte ihracat hedefleri dikkate alındığında; yeteri kadar petrokimya yatırımları yapılmazsa plastik hammadde ithalatının 22 milyar dolar seviyelerine ulaşması beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015b: 28). Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2017 Kimya Sektörü Raporu'nda (2017: 14) en çok ithal edilen ve ithalat bedeli 100 milyon doların üzerinde olan 30 petrokimyasalın ithalat bedeli 9 milyar dolar civarı olduğu ve petrokimya sektörüne yapılacak yatırımların üretime dayalı büyüme ve cari açığı azaltma hedeflerine yönelik atılacak en önemli adımlardan biri olduğu vurgulanmıştır. Anadolu Ajansı'nın 17.09.2017 tarihli haberine göre Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Faruk Özlü, yıllık 11 milyar dolar petrokimya ürünleri ithalatı yapıldığını belirtmiştir (<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-ozlu-petrokimya-urunlerinde-yaklasik-11-milyar-dolar-ithalat-yapiyoruz/886464>, 24.03.2018).

Türkiye'deki petrokimya sektörü için diğer önemli bir husus da petrokimya sektörünün hammadde olarak ham petrol ve doğal gaz dayalı olmasından dolayı bu iki girdinin fiyatlarındaki aşırı oynaklık ve istikrarsızlığın hem üretim maliyetlerini hem de sektörel karlılık oranlarını çok ciddi bir şekilde negatif etki yaratmasıdır (Kalkınma Bakanlığı, 2015b: 51).

Türkiye'nin en büyük petrokimya tesisi olan PETKİM, 15 ana ve 6 yardımcı üretim tesisinde yıllık ortalama 3,6 milyon ton brüt üretim kapasitesiyle 60'a yakın petrokimya ürününü piyasaya arz etmektedir (PETKİM, 2018: 15). 2017 Yılında Pektim, %97 kapasite kullanımı ile 3,4 milyon tonluk üretim gerçekleştirmiş olup, 725 milyon ABD doları değerinde ihracat yapmıştır (Pektim, 2018: 54-55). 2018 Yılında da 2,8 milyon tonluk üretim gerçekleştirmiş olup, 755 milyon dolarlık yurt dışına satış yapılmıştır (PETKİM, 2019: 22-23).

Star Rafinerisi tarafından üretilecek yıllık 1,660,000 ton nafta, %80 ve üzeri seviyelerde naftada dışa bağımlı olan PETKİM tarafından kullanılacaktır (Kalkınma Bakanlığı, 2015b: 44).

2.7. PETROL SEKTÖRÜNDE DİKEY ENTEGRASYON

Petrol sektöründe dikey entegrasyon; arama üretim (upstream), taşıma (midstream), rafinaj, depolama, pazarlama (downstream) faaliyetlerinin birlikte uygulanmasıdır. Büyük petrol şirketlerinin temel ortak özelliği; dikey entegrasyona

dayalı faaliyetlerinin yönetmeleridir. Bu durumunda temel sebebi, çok daha riskli ve karlı olan arama üretim faaliyetlerinin ile çok daha az riskli ve karlı olan rafinaj, depolama ve pazarlama faaliyetlerinin birleştirilip, risklerin ve karların dengelemesidir. Dünyanın en büyük 10 petrol şirketinin 7'si ve en karlı ilk 6 petrol şirketi entegre petrol şirkettir (Kalkınma Bakanlığı, 2015a: 35-36).

Türkiye'de kamu şirketi olan TPAO bünyesindeki dikey entegrasyon yapısı ise şu şekildeydi: Rafinaj faaliyetlerini TÜPRAŞ, petrokimya faaliyetlerini PETKİM, LPG dolun ve dağıtımını İPRAGAS, boru hattı taşımacılığını BOTAS, deniz tanker taşımacılığı DİTAS, dağıtım ve pazarlama faaliyetleri POAS, gübre faaliyetlerini ise İGSAŞ yürütmekteydi. Fakat sonradan TPAO ve BOTAS dışındaki bağı ortak şirketler özelleştirilmiş olup, bunun sonucunda TPAO bünyesindeki dikey entegrasyon yapı dağılmıştır (Petrol-İş Araştırma, 2012: 5-6).

Petrol rezervlerinin keşfi artık çok daha maliyetli ve zordur. Türkiye gibi jeolojik bölgelerde petrol arama faaliyetler oldukça risklidir. Ülkemizde Petrol sektöründe dikey entegrasyon petrol potansiyelini daha verimli şekilde kullanması ve talebin yurt içi kaynaklardan karşılanma oranının arttırılması konusunda önem taşınmaktadır. Ayrıca, bu sayede ülkemizde arama ve üretim şirketlerinin dünyadaki petrol şirketleriyle rekabet gücü artacaktır (Özel: 2003: 121-122).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PETROL VE PETROL TÜREVİ ÜRÜNLERİN GÜMRÜK İŞLEM SÜRECİ, VERGİLENDİRİLMESİ VE AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI MEVZUAT HÜKÜMLERİ

3.1. ÇALIŞMAYA REFERANS ALINAN PETROL ÜRÜNLERİ

Bu çalışmada yer alan ham petrol, akaryakıt ve petrol türevi yağlar; EPDK tarafından düzenlenen 07.12.2016 tarihli, 6648 sayılı Ham Petrol, Akaryakıt, İhrakiye, Madeni Yağ, Baz yağ ve Petrole İlişkin Maddelere Dair Karar'da verilen Listeler referans alınarak hazırlanmıştır. Söz konusu listeler **Tablo 33**, **Tablo 34** ve **Tablo 35**'te gösterilmiştir.

Tablo 33: Akaryakıt Olarak Kullanılan Petrol Ürünleri

Türler	Resmi İsmi	GTİP
Yakıt Nafta	Yakıt nafta	2710.12.15.00.11
Benzin Türleri	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan	2710.12.45.00.11
	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan (E10)	2710.12.45.00.13
	Kurşunsuz Benzin 98 Oktan	2710.12.49.00.11
	Kurşunsuz Benzin 98 Oktan (E10)	2710.12.49.00.12
Gazyağı	Gazyağı	2710.19.25.00.11
Motorin	Motorin	2710.19.43.00.11
		2710.20.11.00.11
Fuel Oil Türleri	Kalorifer Yakıtı	2710.19.62.00.10
		2710.19.64.00.10
	Fuel Oil	2710.19.62.00.11
		2710.19.64.00.11
Yüksek Kükürtlü Fuel Oil	2710.19.68.00.11	
Biodizel	Biodizel	3826.00.10.00.11

Kaynak: EPDK

Tablo 34: İhrakiye Teslimi Kapsamında Olan Akaryakıt Türleri

Türler	Resmi İsmi	GTİP
Denizcilik Yakıtları	Damıtık denizcilik yakıtları	2710.19.43.00.17
		2710.19.46.00.18
		2710.19.47.00.18
		2710.19.48.00.11
	Artık denizcilik yakıtları	2710.19.62.00.31
		2710.19.64.00.31
		2710.19.68.00.31
		2710.19.68.00.31
Havacılık Yakıtları	Uçak Benzini	2710.12.31.00.00
	Benzin Tipi Jet Yakıtı	2710.12.70.00.00
	Jet Yakıtı	2710.19.21.00.00

Kaynak: EPDK

Tablo 35: Ham Petrol ve Diğer Petrol Ürünleri

Maddeler	GTİP
Ham Petrol	2709.00.10.00.00
	2709.00.90.00.00
Madeni Yağ	2710.19.81.00.00
	2710.19.83.00.00
	2710.19.85.00.00
	2710.19.87.00.00
	2710.19.91.00.00
	2710.19.93.00.00
	2710.19.99.00.25
	3403.11.00.00.00
	3403.19.10.00.00
	3403.19.20.00.00
	3403.19.80.00.00
	3403.91.00.00.00
	3403.99.00.00.00
	Baz Yağ
2710.19.99.00.11	
2710.19.99.00.98	
Benzin Türlerine Harmanlanan Ürün	2207.20.00.10.13
	2207.20.00.10.14
	2909.19.90.00.13
Motorin Türlerine Harmanlanan Ürün	3826.00.10.00.11

Kaynak: EPDK

Bu çalışmada referans alınan akaryakıt harici petrol ürünlerinin listesi, 24.04.2013 tarihinde 28627 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren (Son değişiklik:08.09.2017 tarihli 30174 sayılı Resmi Gazete) Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in EK-1 (Değişik: RG-31.12.2015-29579) ve EK-2' de (Değişik: RG-31.12.2015-29579) yer alan listelerdeki ürünlerdir. EK-1 ve EK-2 Aşağıdaki tablolarda (**Tablo 36** ve **Tablo 37**) sırasıyla gösterilmiştir.

Tablo 36: Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünleri EK-1

G.T.İ.P.	Tanımı
2707.10.00.00.00	Benzol (benzen)
2707.20.00.00.00	Toluol (toluen)
2707.50.00.00.11	Solvent nafta (çözücü nafta)
2707.99.99.00.00	Diğerleri
2710.12.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.12.15.00.19	Diğerleri
2710.12.21.00.00	White spirit
2710.12.25.00.00	Diğerleri
2710.12.41.00.00	Oktanı (RON) 95'den az olanlar
2710.12.45.00.18	Diğerleri
2710.12.49.00.18	Diğerleri
2710.12.51.00.00	Oktanı (RON) 98'den az olanlar
2710.12.59.00.00	Oktanı (RON) 98 veya daha fazla olanlar
2710.12.90.00.11	Diğer solventler (çözücüler)
2710.12.90.00.19	Diğerleri
2710.19.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.15.00.00	2710.19.11.00 Alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.25.00.19	Diğerleri
2710.19.29.00.00	Diğerleri
2710.19.31.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.35.00.00	2710.19.31.00 Alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.43.00.29	Diğerleri
2710.19.46.00.29	Diğerleri
2710.19.47.00.19	Diğerleri
2710.19.48.00.18	Diğerleri
2710.19.51.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.55.00.00	2710.19.51.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.62.00.39	Diğerleri
2710.19.64.00.39	Diğerleri
2710.19.68.00.39	Diğerleri
2710.19.71.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.75.00.00	2710.19.71.00 Alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.99.00.11	Spindle Oil, Light Neutral, Heavy Neutral, Bright Stock
2710.19.99.00.98	Diğerleri
2710.20.11.00.19	Diğerleri
2710.20.15.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,001'i geçen fakat %0,002'yi geçmeyenler
2710.20.17.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,002'yi geçen fakat %0,1'i geçmeyenler
2710.20.19.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,1'i geçenler
2710.20.31.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,1'i geçmeyenler
2710.20.35.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,1'i geçen fakat % 1'i geçmeyenler
2710.20.39.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı % 1'i geçenler
2710.20.90.00.00	Diğer yağlar
2901.10.00.90.11	Hekzan
2901.10.00.90.12	Heptan
2901.10.00.90.13	Pentan
2902.11.00.00.00	Sikloheksan
2902.20.00.00.00	Benzen (benzol)
2902.30.00.00.00	Toluen (toluol)
2902.41.00.00.00	o-Ksilen
2902.42.00.00.00	m-Ksilen
2902.44.00.00.00	Ksilen izomerleri karışımları
2909.19.90.00.13	Metil tersiyer bütül eter (MTBE)

Kaynak: EPDK

Tablo 37: Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünleri EK-2

GTİP	Ürün Tanımı
2710.19.81.00.00	Motor yağları, kompresör yağlama yağları, türbin yağlama yağları
2710.19.83.00.00	Hidrolik amaçlara mahsus sıvı yağlar
2710.19.85.00.00	Beyaz yağlar, sıvı parafin
2710.19.87.00.00	Dişli yağları ve redüktör yağları
2710.19.91.00.00	Metal işlemeye mahsus bileşikler kalıp çıkarma yağları
2710.19.93.00.00	Elektrik izolasyonuna mahsus yağlar
2710.19.99.00.25	Diğer Madeni Yağlar
3403.11.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar
3403.19.10.00.00	Esas madde olarak kabul edilmemek şartıyla, ağırlık itibarıyla %70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içerenler
3403.19.20.00.00	Hacim olarak en az %25 biyo temelli karbon içeriğine sahip ve en az %60'a kadar geri dönüştürülebilir yağlayıcılar
3403.19.80.00.00	Diğerleri
3403.91.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar
3403.99.00.00.00	Diğerleri

Kaynak: EPDK

3.2. PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ İTHALİ YAPMA YETKİSİ

5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 9. maddesine göre, sadece rafinerici veya dağıtıcı veya ihrakiye teslim şirketi lisansına sahip olanlar yurt dışından ham petrol ve akaryakıt temin edebilir. Türkiye'de ham petrol üretimi yapan üreticiler, düşük gravite yerli üretim ham petrol ile karıştırılacak miktarda ham petrol ithalatı yapabilir. Dağıtıcı lisansına sahip şirketler tarafından yapılacak akaryakıt ithalatı EPDK bayi bilgileriyle birlikte verilen pazarlama projeksiyonu ile uyumlu olduğu bildirilmesi şartıyla yapılabilir ve ilgili şirketin lisansında yer alan alt başlık kapsamındaki akaryakıtlarla sınırlıdır. Dağıtıcılar arası akaryakıt ticareti, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından verilecek izinle yapılabilir. Ham petrolün yurt içinde ticareti, rafinerici ve üreticilerle ve birbirleri arasında yapılabilir. Rafinerici, dağıtıcı ve ihrakiye teslim şirketleri tarafından ihrakiye teslimleri gerçekleştirilebilir. İhrakiye teslimi yapanların, gümrük antrepolarına getirilen ve deniz/hava taşıtlarına verilmek üzere çıkarılan akaryakıtın cins ve miktarını üç ayda bir Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna bildirmesi zorunludur. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından yapılan düzenlemelere göre akaryakıt haricinden kalan petrol ürünleri (solvent, madeni ve baz yağ, asfalt, solvent nafta vb.) ile ilgili faaliyetler (ithalat ve ihracat dahil) yapılır. 10. maddeye göre, yerli ham petrolün piyasa fiyatı, ithalde alınan gümrük vergi ve resimlerin ilave edilmesiyle bulunur.

Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 44. maddesinde, mevzuat hükümlerine bağlı kalmak şartıyla, ham petrol ve akaryakıt ithalatının lisanslarına göre hak sahibi

kişilerce serbestçe yapılabileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin devamında da ancak miktar ve belirli ölçümleri yapabilecek donanımına sahip yetkili gümrük idarelerinden ham petrol ve akaryakıt ithalatı yapılabileceği belirtilmiştir.

3.3. LABORATUVAR TAHLİLİ

Gümrük Yönetmeliği Madde 196'da Laboratuvar tahliline tutulacak eşya hakkında hükümler bulunmaktadır. Aynı maddenin birinci fıkrasına göre Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 27 inci (27.01 ila 27.05, 2709.00.90 ve 27.16 hariç), 29 uncu fasılları ve 34.03 tarife pozisyonlarında yer alan eşyanın dökme olarak gelmesi ve bu eşya dışında EK-23'te yer alan listede bulunan eşya laboratuvar tahliline tabi tutulur. EK-23'teki listede bulunan eşyanın muayene ile görevli memura belge kontrolü için gelirse beyanname içeriği eşya laboratuvar tahliline gönderilmez. Dahası, gelen eşyanın niteliği bakımından GTİP tespiti mümkün ise eşyanın tahlile gönderilmesine gerek yoktur. Yukarıda belirtilen ve tahlili yapılan eşya, gümrük gözetiminden çıkmamış ve başka bir eşya ile karıştırılmamış veya birleştirilmemiş ise yeniden tahlile gönderilmesine gerek yoktur (ikinci fıkranın (ç) bendi). Yukarıda belirtilen Gümrük Yönetmeliği 196. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (ç) bentlerinde yer alan eşyalar, yetkili memura belge kontrolü için geldiği zaman, belge kontrolü yapılır ve görevli memur eşyanın gümrük laboratuvarına gönderilmesi gerektiğini idari amirine bildirir. Bundan sonra ise ilgili eşyadan numune alınır ve tahlile gönderilir. Tahlil işlemleri Gümrük Laboratuvarının Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile belirlenen usul ve esaslara bağlı olarak yapılır. Birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen eşyanın yükümlüsünü Onaylanmış Kişi Statüsüne veya yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına sahip ise tahlil sonuçları alınmadan eşya teslim edilir. Tahlil sonucu beyana aykırı çıkarsa beyannameye meşruhat düşülür ve yeni duruma göre vergi hesaplanır. Söz konusu eşyanın transit beyanında Gümrük Yönetmeliği 196. maddesinin 7. fıkrasının hükmü gereğince işlem yapılır. Bu fıkra göre, birinci fıkrada belirtilen eşya transit rejime tabi tutulduğunda, bu eşyanın gümrük tarife istatistik pozisyonu tespiti muayene memuru tarafından mümkün ise tahlile gönderilmez. Birinci fıkrada belirtilen eşya transit rejim ile kara ve demiryolu hudut kapılarından Türkiye Gümrük Bölgesine girişinde GTİP tespiti için tahlil gerekli görülürse, giriş gümrük idaresi transit rejimin ibrasına kadar kendisinde saklamak üzere numune alır. Bundan sonra da gelen eşyanın varış idaresine sevki için gelen eşyayı taşıyan taşıt mühür ve

elektronik uydu takip cihazı takılır. Varış idaresi tarafından kara ve demiryolu kapılarında transit rejim ile sevk edilen eşyayı taşıyan taşıtın mühürleri sağlam ve kapılarının açılmamış olduğu tespit edilirse yurt dışı edilme işlemleri tamamlanır. Numunesi alınıp tahlile gönderilen eşyanın tahlil sonucunun, varış idaresi tarafından beyana uygun bulunması durumunda transit rejimi sonlandırılır. Eğer tahlil sonucu beyana uygun çıkmazsa alınan numuneyi giriş gümrük idaresi varış gümrük idaresine gönderir ve çıkan tahlil sonuçlarına göre işlem yapılır.

Gümrük yönetmeliğinin 201. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hüküm doğrultusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü tarafından yapılan tahlillere ait raporların beyanname ekinde ibraz edilmesi durumunda, muayene memuru ve kimyagerlerin GTİP tespiti yaparken bu raporları dikkate almaları gerekmektedir (Genelge 2010/50).

Gümrük Yönetmeliği'nin 197. maddesi gümrük laboratuvarlarında yapılan tahlillerin ücretlendirilmesi hakkındadır. Kısaca, numune başına beyan edilen GTİP numarası esas alınarak ek-24'te yer alan fiyat tarifesine göre ücret alınmaktadır. Eğer beyannamenin birden fazla kalemi tahlile tabi olursa alınacak toplam ücret, aynı yönetmeliğin 588. maddede belirtilen ikinci tahlilden alınan ücreti geçemez.

2017/14 sayılı Genelge çerçevesinde, Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkındaki Yönetmelik'te yurt içindeki akredite laboratuvarlar tarafından düzenlenmesi yapılan analiz raporlarının tarih ve sayısının yükümlü tarafından gümrük beyannamesinin 44 numaralı hanesine beyan edilip, ilgili gümrük müdürlüğüne beyanname ekinde adı geçen analiz raporunun aslı veya analiz yapan laboratuvar yetkililerince onaylı nüshasının ibrazı durumunda yapılacak işlemler yer almıştır.

3.4. YEŞİL HAT

Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği'nin 144. maddesinin 2. fıkrasına göre Gümrük Yönetmeliğinin 196. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde belirtilen eşyalara ait gümrük beyannameleri yeşil hatta işlem görmez.

3.5. GÜMRÜĞE SUNULAN EŞYANIN BOŞALTIMASI

Gümrük Yönetmeliği'nin dördüncü kısmı gümrüğe sunulan eşyanın boşaltılması hakkında hükümler içermektedir (74. ve 75. maddeler). 74. maddeye göre, Türk Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın getirilen taşıttan boşaltma işlemi gümrük gözetiminde yapılır ve eşyanın boşaltılmasının ardından 24 saat içinde eşyaya ait boşaltma listesi ilgili gümrük idaresi ibraz edilmelidir. Boşaltma listesinin içeriğinde şu bilgiler yer alır: eşyanın cinsi, brüt ağırlığı, kapların sayısı, cinsi, markası, numarası, taşıtın ismi ve sefer numarası. Gümrük Yönetmeliği'nin 75'inci maddesi gereğince; özet beyan ile boşaltma listeleri karşılaştırılır. Bu karşılaştırmada bir farklılık tespiti halinde tutanak düzenlenir ve özet beyan eksiklik/fazlalık takibi bu tutanak üzerinden yapılır. Dökme eşyanın ölçümlerinin draft survey yöntemi ile yapılması halinde ölçüm sonuçları boşaltım liselerinin düzenlenmesinde referans alınır. Eğer gelen eşya boşaltım lisesinde yok fakat özet beyanda mevcut ise bu özet beyan eksiklidir. Tam tersi durum gerçekleşmesi halinde ise özet beyan fazlası olur. Özet beyan eksiklik veya fazlalık durumlarında yapılan takibat elektronik ortamda kayda alınır. Dökme gelen eşya için eksiklik veya fazlalık tespit edilmesi halinde, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen farklılıklar ile ilgili olarak özet beyan eksiliği veya fazlalığı takibatı yapılmaz. Eğer takibat ve varsa cezai işlem gerektiren durumlar oluşursa, özet beyan eksiklik veya fazlalığın tamamı için değil Bakanlar Kurulu ile belirlenen takibata gerek olmayan farklılıkları aşan kısımlar için takibat ve varsa cezai işlem uygulanır. Özet beyan eksikliği veya fazlalığı takibatlarında Gümrük Yönetmeliği Ek-11'deki fire oranları dikkate alınmaz. Tabiatından dolayı antrepolarında ve antrepolar arası taşımalarda fire veren eşya Ek-11'de yer alıyorsa, fire miktarlarının belirlenmesinde Ek-11'deki oranlar dikkate alınır (Gümrük Yönetmeliği 192 inci maddenin ikinci fıkrası). Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de yer alan akaryakıt ve akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinde belirlenen fire oranları Tablo 38'de gösterilmiştir.

Tablo 38: Akaryakıt ve Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Fire Oranları

G.T.İ.P.	Deniz Yolu	Boru Hattı	Karayolu	Antrepoda %	
				(A)1	(B)2
2709.00	1	0,5	0,5	0,3	0,0025
2710.12 (2710.12.70.00.00 hariç)	0,5	0,3	0,3	0,4	0,003
2710.19.25.00.11	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.43	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.46	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.47	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.48	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.62	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.64	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.68	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.20.11.00.11	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2707.10	0,5	0,3	0,4	0,4	0,003
2707.20	0,5	0,3	0,4	0,4	0,003
2707.50.00.00.11	0,5	0,3	0,3	0,4	0,003
2710.19.11.00.00	0,5	0,3	0,3	0,4	0,002
2710.19.15.00.00	0,5	0,3	0,3	0,4	0,002
2710.19.25.00.19	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.19.29.00.00	0,5	0,3	0,3	0,3	0,002
2710.19.31.00.00	0,5	0,3	0,3	0,3	0,002
2710.19.35.00.00	0,5	3	0,3	0,3	0,002
2710.19.51.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.55.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.71.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.75.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.81.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.83.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.85.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.87.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.91.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.93.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.99.00.25	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.19.99.00.98	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.20.11.00.19	0,4	0,2	0,3	0,2	0,002
2710.20.15.00.00	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.20.17.00.00	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.20.19.00.00	0,5	0,3	0,3	0,2	0,002
2710.20.31.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.20.35.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.20.39.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2710.20.90.00.00	0,4	0,2	0,3	0,2	0,001
2901.10.00.90.11	0,5	0,3	0,4	0,4	0,0025
2901.10.00.90.12	0,5	0,3	0,4	0,4	0,0025
2901.10.00.90.13	0,5	0,3	0,4	0,4	0,0025
2902.11.00.00.00	0,5	0,3	4	0,4	0,002
2902.20.00.00.00	0,5	0,3	0,4	0,4	0,002
2902.30.00.00.00	0,5	0,3	0,4	0,4	0,002
2902.41.00.00.00	0,5	0,3	0,4	0,4	0,002
2902.42.00.00.00	0,5	0,3	0,4	0,4	0,002
34.03	0,5	0,3	0,4	0,4	0,003

*A⁽¹⁾: 90 güne kadar, B⁽²⁾: 90 günden sonraki her gün

Kaynak: Gümrük Yönetmeliği EK-11

3.6. PETROL VE TÜREVLERİ İLE İLGİLİ DİĞER GÜMRÜK MEVZUATI

3.6.1. Ham Petrol, Akaryakıt ve Petrol Türevi Yağlar

Bu bölümde ham petrol, akaryakıt ve petrol türevi yağlar ile ilgili gümrük mevzuat hükümleri incelenecektir.

3.6.1.1. Yetkili Gümrük İdareleri ve İthalat Yapma Yetkisi

Ham petrol ve akaryakıtın serbest dolaşıma giriş işlemlerini yürütmekle yükümlü gümrük müdürlükleri 30.10.2012 tarihli ve 28452 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 99 Seri Nolu Gümrük Genel Tebliği’nin (Gümrük İşlemleri) 3. maddesinin 1. fıkrasında belirtilmiştir. Söz konusu müdürlükler aşağıda listelenmiştir.

- Alanya Gümrük Müdürlüğü (Seri No 145 ile listeye girmiştir.)
- Aliğa Gümrük Müdürlüğü
- Antalya Gümrük Müdürlüğü
- Beylikdüzü Akaryakıt Gümrük Müdürlüğü
- Botaş Gümrük Müdürlüğü
- Derince Gümrük Müdürlüğü
- Gemlik Gümrük Müdürlüğü
- Giresun Gümrük Müdürlüğü
- Hopa Gümrük Müdürlüğü
- İsdemir Gümrük Müdürlüğü
- İskenderun Gümrük Müdürlüğü
- Körfez Petrokimya Gümrük Müdürlüğü
- Mersin Akaryakıt Gümrük Müdürlüğü
- Samsun Gümrük Müdürlüğü
- Tekirdağ Gümrük Müdürlüğü
- Trabzon Gümrük Müdürlüğü

Aynı tebliğin (Seri No: 99) 3. maddesinin 2. fıkrasında “jet yakıtı” ile ilgili istisnai durum belirlenmiştir. Bu durumda şu şekilde açıklanmıştır: gerekli uyumlulukların sağlanması halinde ve söz konusu yakıtın uçağa verilmesi kaydıyla serbest dolaşıma giriş işlemleri havalimanlarının yetkili gümrük idareleri tarafından

yapılması gerekmektedir. Yanlış anlaşılmaları engellemek maksadıyla Gümrükler Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 10.11.2015/11611642 sayılı yazıda, verilen yetkinin uygulama kapsamını daraltma amacıyla değil genişletme amacıyla yürürlüğe konulduğu, diğer bir deyişle, 3. maddenin 1. fıkrasında belirtilen gümrük idareleri yanında havaalanı gümrük idarelerinin de gerekli şartlar karşılığında yetkilendirildiği vurgulanmıştır.

EPDK'nın 07.12.2016 tarihli, 6648 sayılı kararının 5. maddesinde, ham petrol, akaryakıt ve ihrakiye sayılan akaryakıt ithalatı yapabilme yetkisine sahip olanlar belirtilmiştir. Buna göre, ham petrol ithalatı; rafinerici veya dağıtıcı veya ihrakiye teslimi lisansı sahipleri ile düşük gravite yerli üretim ham petrol ile karıştırılacak miktarda ham petrol karıştırmak kaydı ile Türkiye'de ham petrol üretimi yapan üreticiler tarafından yapılabilir. Akaryakıt ithalatı dağıtıcı lisans sahipleri tarafından yapılmaktadır. Ancak rafinerici ile lisansında işlenmiş olmak ve kuruma bayi bilgileriyle birlikte verilen pazarlama projeksiyonları ile uyumlu olduğunu bildirmek kaydıyla, dağıtıcı lisansı sahipleri akaryakıt ithalatı yapılabilir. İhrakiye sayılan akaryakıt ithalatı ise rafinerici ile lisansında işlenmiş olmak ve ihrakiye pazarlama projeksiyonları ile uyumlu olduğunu bildirmek kaydıyla dağıtıcı ve ihrakiye teslimi lisansı sahipleri tarafından yapılabilmektedir. Madeni yağ ithalatı ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen ve miktar ölçümleri yapabilecek donanıma sahip gümrük idarelerinden yapılır.

3.6.1.2. Ulusal Marker Uygulaması

2007/25 sayılı genelgeye göre, 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren ulusal marker uygulamasının amacı petrol piyasasında serbest dolaşımda bulunan akaryakıtın, piyasaya yasal yollardan girip girmediğinin tespiti, kaçak ve standart dışı ürün satışının önlenmesidir. Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelik, yurt içine pazarlanacak akaryakıtta marker eklenmesiyle alakalı hükümleri içermektedir. Anılan yönetmeliğin üçüncü maddesine göre Ulusal marker: Akaryakıtta; rafineri çıkışında, gümrük girişinde, sanayide yan ürün olarak veya diğer şekillerde üretilen veya tasfiye edilmiş kaçak akaryakıttan teknik düzenlemelere uygun olan akaryakıtta veya benzin türlerine harmanlanacak etanole ticari faaliyete konu edilmeden önce eklenecek ve akaryakıtın özelliklerini bozmayacak nitelikteki katkıyı ifade etmektedir. Söz konusu yönetmeliğin dördüncü maddesine göre, ulusal marker

talebinde bulunacak lisans sahibi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna, aynı kurum tarafından belirlenen tutarda düzenlenen teminat mektubunu ibraz etmelidir. Teminat mektubu tutarı belirlenirken lisans sahibinin elindeki ulusal marker stoku ile talep edilen ulusal marker miktarı hesaba katılır. Teminat mektubu tutarında esas olan stoktaki ve talep edilen ulusal marker bedelinin karşılanmasıdır. Bunun yanında, teminat mektubu tutarı elli milyon TL'yi aşamaz. Ulusal marker kullanıldığının veya iade edildiğinin belgelenmesi şartıyla, talep edildiğinde teminat mektubu iade edilir. 5. maddeye göre benzin türleri, nafta (hammadde ve solvent nafta hariç), gazyağı, motorin türleri ve biodizel ulusal markerin eklenebileceği akaryakıt türleridir. Ar-Ge ve test amaçlı yurt dışından temin edilen ve ulusal marker kapsamında bulunan referans test yakıtlarına ise EPDK'dan izin alınmış ve sonra bilgilendirilmiş olması kaydıyla ulusal marker eklenmez. Ulusal marker ekleme işlemi bağımsız denetçi nezaretinde gerçekleşir. Ayrıca, gümrük girişinde ulusal marker ekleme işlemi sadece ithalat işlemlerini bitiren lisans sahibi gerçekleştirebilir. Eğer ithalat gerçekleştiği halde lisansın iptal edilmesi veya sona ermesi sebebiyle ulusal marker eklenemez ise ulusal marker başvurusu yapıldığı takdirde konu kurul tarafında değerlendirmeye alınır. Belirlenen istisnai şartlar dışında ulusal marker kaybolması veya ziyan olması halinde ise kaybolan veya ziyan olan ulusal marker bedelinin ödenmesi gerekir.

21.05.2015 tarihli 5605-2 sayılı EPDK kararında Ulusal marker uygulama faaliyetleri ve ulusal marker teslimine ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Lisans sahipleri, ıslak imzalı Ulusal Marker Talep Formu ile marker tesliminin yapılmasını istendiği tarihten itibaren en geç sekiz gün içinde yetkili kuruluşa başvuru yapmaları gerekir. Yetkili kuruluş tarafından onaylanan teslim tarihinden en geç üç iş günü öncesinde, ilgili lisans sahibi "Bildirim Sistemi" üzerinden Ulusal Marker Talep Formu aracılığıyla EPDK'ya başvurmalıdır. EPDK tarafından değerlendirilen başvuru uygun görüldüğü takdirde ulusal marker tesliminin yapılabileceği yetkili kuruluşa elektronik ortamda bildirilir. Lisans sahibinin aynı dönemde en fazla iki ulusal marker talebinde bulunma hakkı vardır. İkinci talepte ise yetkili kuruluşa sekiz yerine en geç beş iş günü içinde başvuru yapılmalıdır. Ulusal Markerin teslimi yetkili kuruluş tarafından EPDK adına yapılır. Teslimden önce yetkili kuruluş tarafından Ulusal Marker İzleme Çizelgesi Düzenlenmelidir. Benzin türleri, nafta (hammadde, solvent nafta hariç), gazyağı, jet yakıtı, motorin türleri, fuel-oil türleri ile biodizel ithalatı

yapan tesislerde ulusal marker eklenmesi için teknik düzenlemelere uygun olduğunu gösteren analiz raporunun tanzim edilmesi şarttır.

3.6.1.3. TRANSİT REJİM

10.02.2011 tarihli, 2012/4 sayılı, Transit Rejimi ile İlgili İşlemler konulu genelgenin 12. maddesinde Serbest dolaşımda bulunmayan akaryakıtın transitinde hareket ve varış gümrük idarelerince gerçekleştirilecek işlemler belirtilmiştir. 12. maddenin 1. fıkrasının (ç) bendinde; transit beyannamelerine transit akaryakıtın özelliklerini gösteren analiz raporu ekleneceği, Gümrük Yönetmeliğinin 196 ila 203'üncü maddelerince düzenlenen hükümler çerçevesinde Varış ve/veya Çıkış gümrük idarelerince eklenen analiz raporunda sunulan özelliklerin uygunluğu denetlenip ve buna göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.

2011-2033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda ülke menfaati açısından gerekli olan hallerde, ham petrol ve jet yakıtının Türkiye Gümrük Bölgesinde karayolu veya demiryolu ile transitinde uyulacak usul ve esaslar belirtilmiştir. Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı'nın 4. maddesinin 1. Fıkrasında LPG ile 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 2. maddesinde yer alan akaryakıt ürünleri ve ham petrolün, Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye, Türkiye'den yabancı bir ülkeye veya Türkiye üzerinden başka bir ülkeye karayolu veya demiryolu ile transitine, ithaline veya ihracına izin verilmediği belirtilmiştir. Bunun yanında, bu karar kapsamındaki ürünlerin karayolu veya demiryolu ile transitine ancak ülke menfaati açısından gerekli bulunan hallerde izin verildiği de vurgulanmıştır. 4. maddenin ikinci fıkrasında ise 5015 sayılı Kanununun 2. maddesinde adı geçen akaryakıtın, başka ülkelere demiryolu veya kara yolu ile transitine veya ihracına, askeri güçlerin ihtiyacını karşılamak üzere izin verilebilir olduğu vurgulanmıştır.

Gümrük Genel Tebliği (Transit Rejimi) Seri No 3'te, 2011-2033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince transitine izin verilen ve serbest dolaşımda olmayan ham petrol, nafta, fuel-oil, gazyağı, benzin, motorin ve jet yakıtının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde karayolu veya demiryolu ile transitinde uyulacak usul ve esaslar belirlenmiştir.

3.6.1.4. Standart Depo Muafiyeti

2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan “4458 Sayılı Gümrük Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar”ın 95. maddesinde standart depo muafiyeti hükümleri belirtilmiştir. 95. maddenin 2. fıkrasının (b) bendine göre standart depo; “Özel ve ticari ulaşım araçlarında, üretici tarafından aynı türde olan bütün ulaşım araçlarına kalıcı olarak yerleştirilen ve kalıcı düzeni, hem yakıtın doğrudan sevk edilmesine ve hem de nakliye sırasında uygun olduğu yerlerde soğutma ve diğer sistemlerin işletilmesine imkan sağlayan depo.” olarak tanımlanmıştır. Ek olarak, akaryakıtın doğrudan yakıt olarak kullanımı amaçlı ulaşım araçlarına yerleştirilmiş akaryakıt depoları ve ulaşım araçlarında mevcut diğer sistemlere yerleştirilmiş depolar da standart depo olarak kabul edileceği 95. maddenin 3. fıkrasında belirtilmiştir. 95. maddenin 2. fıkrasının (a) bendinde ise Özel konteyner: “özel olarak imal edilmiş soğutma, oksijenleme, ısı yalıtım ve diğer sistemlerle donatılmış konteyner.” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 1. fıkrasına göre muafiyet tanınan yakıtlar; Türkiye Gümrük Bölgesine giren her türlü ulaşım araçları, motosikletler ve özel konteynerlerin içindeki standart depolarda mevcut bulunan yakıtlar ile özel motorlu araç ve motosikletlerde kullanılmak üzere tasarlanmış ve anılan araçlarda portatif depolarla taşınan araç başına 10 litreyi geçmeyen yakıtlardır.

2009/36 sayılı genelgede; 2000/53 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki "Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Karar"ın 2006/10487 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değişik 103'üncü maddesinde Motorlu ticari araçların ve özel konteynerlerin standart depolarında mevcut bulunan ve gümrük vergilerinden muaf olarak ithal edilecek yakıt miktarlarına yer verilmiştir. Buna göre, TIR çekicilerinde 550 litreyi, istiap haddi 15 tona kadar olan (15 ton dahil) kamyon ve tankerlerde 300 litreyi, istiap haddi 15 tonun üzerinde olan kamyon ve tankerlerde ise 400 litre olarak belirlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise Frigofirik depolarla gümrük vergilerinden muaf olarak yurda girişine izin verilen yakıt miktarı ayrı olarak dikkate alınacağı ve araca tanınan miktardan fazla olamayacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin 3. fıkrasında ise gümrük kapılarında standart depo fazlası petrol ürünü tespit edilirse buna göre vergilendirme uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre ilgili petrol ürünü için litre başına 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu uyarınca uygulanmakta olan özel tüketim vergisi tutarının %50 fazlası tutarındaki vergi, tek ve maktu vergi olarak (özel tüketim vergisi, KDV ve gümrük vergisi dahil) tahsil

edilmektedir. 2009/36 sayılı Genelgede ayrıca, standart depo fazlası olarak tespit edilen petrol ürünlerine uygulanacak işlemler ve hükümler belirtilmiştir. Buna göre; Söz konusu petrol ürünleri için Sözlü Beyan Formu kullanılacaktır. Sözlü beyan formunda yer alması gereken bilgiler şunlardır: ilgili idarenin ismi, form numara ve tarihi, sürücünün adı-soyadı, T.C. kimlik ya da vergi numarası (yabancılar için pasaport numarası) tespit edilen limit fazlası yakıt miktarı, tek ve maktu vergi tutarı ile damga vergisi tutarının toplamı bir kalem olarak, sürücünün imzası ve işlemi yapan gümrük görevlisinin kaşesi. Sözlü beyan formları zincirlenme numaralandırılacak ve deftere kaydedilecektir. Belirtilen maktu vergiyi ödemeyen sürücüler araçlarını yurda sokamaz ve limit fazlası petrol ürününü gümrüğe terk edemez. Frigofirik tertibata sahip bir aracın Türkiye Gümrük Bölgesine boş olarak girmesi veya bahse konu tertibata ihtiyaç göstermeyen eşyayı taşıması durumunda ise frigofirik deposunda bulunan yakıtın da standart depo fazlası yakıt olarak değerlendirilerek adı geçen madde kapsamında işlem yapılması gerekmektedir.

2010/945 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 2. maddesine göre; 29/09/2009 tarihli ve 2009/15481 sayılı Kararnamenin eki "4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar"ın 96. maddesinin birinci fıkrasında belirlenen standart depo muafiyetine ilişkin yakıt miktarı, Yunanistan plakalı ticari taşıtlar ve özel konteynerler için azami 200 litre olarak belirlenmiştir. 200 litreyi aşan hallerde 96. maddenin üçüncü fıkrasının hükmü uygulanır.

Ticaret Bakanlığının Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün, 24.10.2014 tarihli duyurusuna göre standart depo muafiyet uygulaması, günübirlik giriş çıkış yapan kişilerce günde bir ya da birden fazla olacak şekilde karşı ülkeye geçilerek bu muafiyet hakkının ticari amaçlı kullanılması veya muafiyet tanınan yakıtın kişilerce ticari faaliyetleri doğrultusunda kullanılmaması ve yurtiçinde satılması suretiyle suiistimal edildiğinin altı çizilmiştir. Bu sorunun kaçak akaryakıt satışlarına ve önemli miktarda hazine kaybına sebebiyet vermesi yüzünden 2014/6889 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 29.9.2009 tarihli ve 2009/15481 sayılı Kararnamenin eki "4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar"ın 96. maddesine 5. ve 6. fıkralar eklenmiştir. Bu bilgiler ışığında 5. maddenin içeriği; 96. maddenin 1. fıkrası kapsamındaki araçların Türkiye sınırından içeri girişinde kilometre bilgisi tespiti yapılır. Aynı araç Türkiye sınırlarına bir sonraki girişinde, bir önceki girişindeki kilometre bilgisi ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırmanın amacı aracın kat ettiği mesafe tespiti yapmak ve standart depo kapsamında muaf

ithal ettiği yakıtı göre kat etmesi gereken mesafeye karşılaştırmaktır. Aracın eksik mesafe kat ettiği tespit edilirse, her kilometre başına tktlmeyen yakıt için litre başına 4760 sayılı zel Tüketim Vergisi Kanunu uyarınca uygulanmakta olan TV tutarındaki vergi, tek ve maktu vergi olarak tahsil edilir. 6. fıkrada ise kastedilen mesafeye ilişkin gümrük idaresini yanılıtcı bir eylemin tespiti halinde tüm depodan litre başına 4760 sayılı ÖTV kanunu gereğince uygulanmakta olan TV tutarının %50 fazlası tutarındaki vergi, tek ve maktu vergi olarak tahsil edilmesi gerektiği hükmü vardır.

3.6.1.5. Boru Hatları ile Gelen Eşya

Gümrük Genel Tebliği Seri (Serbest Dolaşıma Giriş) No: 15 ile boru hatları veya elektrik telleri ile taşınan ve sürekli akış halinde getirilen eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu usul ve esaslara göre, boru hatları ile sürekli akış halinde taşınan, 1 ay içinde gelecek eşyanın serbest dolaşıma giriş beyannamesi, aynı ayın ilk 10 günü içerisinde tescil edilmelidir. Beyan edilen miktar tek seferde veya kısım gelirse serbest dolaşıma giriş beyannamesi en geç eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girdirdiği günü takip eden ilk iş gününde tescil edilir. Beyannamenin tescili sırasında, yükümlüler tarafından, beyannamedeki miktara ilişkin rapor/belge/tutanak ile kıymet unsurlarını kapsayan sözleşmenin rneği, onaylı çevirisi veya eşyaya ilişkin fatura gümrük idaresine sunulur. Sermayesinin tamamı devlete ait olan kamu iktisadi teşebbüslerinden sözleşme istenmesine gerek yoktur. Eşyanın kıymetinin beyanında ise ay içinde teslim edilecek miktar ve alım-satım sözleşmesinde yer alan birim kıymet esas alınır. Eğer gümrük idaresi gerek görürse uluslararası gözetim şirketi tarafından hazırlanacak ölçüm raporu isteyebilir. Söz konusu eşyanın serbest dolaşıma giriş beyannamesinde vergi hesaplaması, 4. maddenin 3. fıkrasında belirtilen belgelerde kayıtlı miktar ve kıymet esas alınarak yapılır. Söz konusu eşyanın beyannamesinin tescilinde, eşyaya ilişkin fatura veya diğer belgelerin eksikliği halinde, eşyanın geldiği ayın en geç 26. gününe (yirmi altıncı gün dahil) kadar eksik fatura veya belgelerin gümrük idaresine gösterilmesi gerekir. Beyan edilmeyen fatura ve diğer belgelerin ibrazından sonra beyannamede düzeltmeler yapılır ve tahakkuk ettirilen gümrük vergileri aynı süre içinde ödenir. Eğer fatura belirtilen süre içinde gümrük idaresine sunulmazsa Gümrük Yönetmeliğinin 31. maddesine uygun olarak işlem yapılır. Söz konusu Tebliğin içinde

bahsedilen eşyanın serbest dolaşıma girişine ait gümrük işlemlerini yapmaya yetkili olan Orta Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne bağlı Ankara Gümrük Müdürlüğüdür. Diğer Hususlar madde 7’de belirtilmiştir. 7. maddenin 1. fıkrasında; 4’üncü madde 1. ve 2. fıkrasında belirtilen süreler aşıldığı takdirde, sürelerin bitiminden beyannamenin tescil edildiği tarihe kadar geçen süre için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanacağı hükmü mevcuttur. 7. maddenin 2. fıkrasında; 5’inci maddede belirtilen süre içinde ithalat vergilerinin ödenmemesinden ötürü serbest dolaşıma giriş işlemleri tamamlanamazsa, vade tarihi ile ödeme tarihi arasında geçen süre için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca gecikme zammı tahsil edileceği hükmü uygulanır. Söz konusu tebliğde belirlenen sürelerin son gününün tatil gününe rastlaması halinde, belirtilen süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzatılır (7/3. madde).

3.6.1.6. Deniz ve Hava Taşıtlarına Yapılan İhracat

2013/28 sayılı genelgede deniz ve hava taşıtlarına ihracat sayılan teslimlerde yapılacak işlemler anlatılmıştır. Buna göre, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Karar’larında yer alan hükümlerin ışığında deniz ve hava taşıtlarına teslim edilebilecek yakıt ve yağlayıcı maddeler belirlenecektir. Dördüncü maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ürünlerin belirtilen taşıtlara tesliminde sevk irsaliyesi veya teslim fişi/makbuzu düzenlenmesi gerekmektedir. Teslim eden ve teslim alan tarafından imzalanacak belge üzerinde gümrük idareleri herhangi bir işlem yapmasına gerek yoktur. Söz konusu belgeler firma tarafından mevzuatta belirlen süre içinde gümrük idaresinin talebiyle gümrük idaresine sunulmak için saklanmalıdır. Bir gün içerisinde yapılan teslimleri, teslim eden firma “Deniz ve Hava Taşıtlarına İhracat Hükümünde Yapılan Eşya Teslim Listesi’ne kaydedip bir sonraki iş günü içinde teslim yapıldığı yere bağlı gümrük idaresine telsim etmekle yükümlüdür. Teslim edilen eşyaya ait tamamlayıcı beyan yapılması zorunludur. Bu beyan en geç, teslimin yapıldığı aydan sonra gelen ilk ayın ilk yedi iş günü içinde yapılmalıdır. Tamamlayıcı beyannamenin işlemlerinin tamamlanmasına ilişkin yapılacaklar şu şekilde belirtilmiştir; öncelikle teslim yapan firma, BİLGE sisteminin “Detaylı Beyan Modülü”nde EX rejim türü altında beyanname açacaktır. Beyannameye, Teslimlere ilişkin Deniz ve Hava

Taşıtlarına İhracat Hükümünde Yapılan Eşya Teslim Listeleri ve ticari faturalar eklenecektir. Liste ve faturaların kayıt numaraları ve tarihleri beyannamenin 44 numaraları bölümüne kaydedilmelidir. Gümrük idaresi tamamlayıcı beyannameyi teslim aldıktan sonra yetkili memur gerekli kontrolleri yapıp beyanname üzerinde işlemleri tamamlayacaktır. Tamamlayıcı beyanlar BİLGE sisteminde tutanak ile kapanacaktır. Bu genelgenin üçüncü maddesinin (b) bendinde belirtilen eşyaların deniz taşıtlarına tesliminde yapılacak işlemler 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve bağlı mevzuat ile 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı ve bağlı mevzuatın ihracat ilişkin hükümleri ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Kararları ile yapılan düzenlemeler çerçevesinde yapılacaktır.

Gümrük Kanunu'nun 150. maddesini dördüncü fıkrasında müsteşarlığın ihracatı kolaylaştırmaya yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu belirtilmiştir. 2013/28 sayılı genelgeye göre ihraç eşyasının kimyevi tahlile göndermeden işlem yapılabilir. Eğer ihraç eşyasının tahlile tabi tutulması gerekirse, analiz için numune alınıp, tahlil raporu beklenmeden "ertelenmiş kapatma" yoluyla işleminin yapılmasına tabi olup eşyanın ihracına izin verilebilir. Bu kolaylıkların sağlanmasında, kuvvetli şüphe veya ihbar halleri saklı kalmak şartı vardır. "Ertelenmiş Kapatma" işlemi Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğünün 2013/3 sayılı Genelgesinde belirtilmiştir.

3.6.1.7. Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği'nin (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5) 4. maddesi gereğince; EK-1/A'da belirtilen ürünlerin (3826.00.10.00.11 Biodizel) ithalatında, 17.12.2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvan ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Ön Bildirim ve Veteriner Kontrollerine Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca ön bildirim yapılması gerekmektedir. Söz konusu tebliğin 5. maddesine göre, EK-1/A'da belirtilen ürünlerin ithalatında Uygunluk Yazısı düzenlenmesi gerekmektedir. Bu uygunluk yazısı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından düzenlenir. Uygunluk Yazısı, aynı Tebliğin içindeki EK-9'da mevcuttur. Uygunluk Yazısı, 20.3.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2012/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yürütülen Tek Pencere Sistemi üzerinde e-belge olarak da düzenlenebilir. Uygunluk Yazısı

başvurusu için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından istenilen bilgi ve belgelerin aynı bakanlığa ibrazı gerekmektedir. Uygunluk Yazısı, EK-1/A'da yer alan ürünler için ithalatın yapılacağı gümrük idaresine iletilmelidir. Eğer ilgili ürünün mevzuata uygun olmadığı belirlenirse, gerekçesi ile birlikte Uygunsuzluk Yazısı düzenlenir. 12. maddenin 3. fıkralarına göre, Uygunsuzluk Yazısı gümrük idareleri bildirildikten sonra ilgili ürünün ithaline izin verilmez. Ek olarak, Uygunsuzluk Yazısı, özet beyana ve taşıma belgelerine iliştilir. 7. maddenin 1. fıkrasına göre EK-1/A'daki ürünlerin ithalatı için Veteriner Giriş Belgesi gerekir. Bu belge Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca hazırlanır. Veteriner Giriş Belgesi, Hayvan ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Ön Bildirim ve Veteriner Kontrollerine Dair Yönetmelik ekinde yer alır. Bu belgenin Belgesinin orijinali gümrük idarelerine bildirilir ve belgede belirtilen ilk varış yerine kadar sevkiyata eşlik eder. 8. maddeye göre, EK-1/A'da yer alan ürünlerin ithalatı için Uygunluk Yazısı düzenlenmesi için Kontrol Belgesi gerekir. Bu belge Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca onaylanır. Kontrol Belgesi alınması Kontrol Belgesi formu düzenlenmesi gerekir. Kontrol Belgesi formu EK-8'de mevcuttur. Kontrol Belgesi alınması için yapılması gerekenler şunlardır; Kontrol Belgesi formu, fatura veya proforma fatura ile ürünün özelliğine göre Kontrol Belgesi formunda belirtilen ilgili mevzuat gereğince istenen diğer belgelerle birlikte ithalattan önce Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına başvurulur. Bunun yanında e-belge sistemi üzerinden de düzenlenebilir. Kontrol Belgesinin geçerlilik süresi EK-1/A'da yer alan ürünler için dört ay olarak belirlenmiştir (madde 9). 10. maddede ise Kontrol Belgesi ve/veya Uygunluk Yazısı aranmayan haller belirtilmiştir. Biodizel ayrıca aynı tebliğe ilişik Ek-6'da yer almaktadır. Ek-6 ile ilgili hükümler akaryakıt haricinde kalan petrol ürünleri bölümünde ayrıntılı olarak anlatılacağı için bu bölümde bahsedilmemiştir.

3.6.2. Akaryakıt Harici Petrol Ürünleri

Bu bölümde akaryakıt haricince kalan petrol ürünleri ile ilgili gümrük mevzuatı hükümleri incelenecektir.

3.6.2.1. Yetkili Gümrük İdareleri

Tablo 39: Gümrük Genel Tebliği Seri NO 100 Kapsamı Eşya Listesi

G.T.İ.P.	Eşyanın Tanımı
2710.12.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.12.21.00.00	White spirit
2710.12.25.00.00	Diğerleri
2710.12.41.00.00	Oktanı (RON) 95'den az olanlar
2710.12.51.00.00	Oktanı (RON) 98'den az olanlar
2710.12.59.00.00	Oktanı (RON) 98'den fazla olanlar
2710.12.90.00.11	Diğer solventler (çözücüler)
2710.12.90.00.19	Diğerleri
2710.19.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.15.00.00	2710.19.11.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.29.00.00	Diğerleri
2710.19.31.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.35.00.00	2710.19.31.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.20.11.00.19	Diğerleri
2710.20.15.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,001'i geçen fakat %0,002'yi geçmeyenler
2710.20.17.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,021'i geçen fakat %0,1'i geçmeyenler
2710.20.19.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,1'i geçenler
2710.19.51.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.55.00.00	2710.19.51.00.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.71.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar
2710.19.75.00.00	2710.19.71.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar
2710.19.81.00.00	Motor yağları, kompresör yağlama yağları, türbin yağlama yağları
2710.19.83.00.00	Hidrolik yağları
2710.19.85.00.00	Beyaz yağlar, sıvı parafin
2710.19.87.00.00	Dişli yağları ve redüktör yağları
2710.19.91.00.00	Metal işlemeye mahsus bileşikler, kalıp çıkarma yağları, aşınmayı önleyici yağlar
2710.19.93.00.00	Elektrik izolasyonuna mahsus yağlar
2710.19.99.00.25	Diğer madeni yağlar
2710.19.99.00.98	Diğerleri
2710.20.90.00.00	Diğer yağlar
2901.10.00.90.11	Hekzan
2901.10.00.90.12	Heptan
2901.10.00.90.13	Pentan
2902.11.00.00.00	Sikloheksan
2902.20.00.00.00	Benzen(benzol)
2902.30.00.00.00	Toluen(toluol)
2902.41.00.00.00	o-Ksilen
2902.42.00.00.00	m-Ksilen
2902.44.00.00.00	Ksilen izomerleri karışımları
2909.19.90.00.13	Metil tersiyer bütül eter (MTBE)

Kaynak: T.C. Resmi Gazete

Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) Seri NO:100'de, Tablo 39'da gösterilen akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin serbest dolaşıma giriş işlemlerini gerçekleştirmeye yetkili gümrük müdürlükleri belirtilmiştir. Bu tebliğe ekli listedeki ürünlerin serbest dolaşıma giriş işlemleri sadece Doğu Marmara Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne Bağlı Körfez Petrokimya Gümrük Müdürlüğü'nden yapılabilmektedir. Bunun yanında, sanayicilerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda getirecekleri tebliğ kapsamındaki eşyanın serbest dolaşıma giriş işlemleri bu gümrük müdürlüklerinden yapılabilir: Ankara Gümrük Müdürlüğü, Mersin Akaryakıt Gümrük Müdürlüğü Adana Gümrük Müdürlüğü, Karadeniz Ereğli Gümrük Müdürlüğü, Erenköy Gümrük Müdürlüğü, Beylikdüzü Akaryakıt Gümrük Müdürlüğü, İzmir Gümrük Müdürlüğü, Aliğa Gümrük Müdürlüğü, Tekirdağ Gümrük Müdürlüğü, Bursa Gümrük Müdürlüğü, Gemlik Gümrük Müdürlüğü, Gaziantep Gümrük Müdürlüğü, Mersin Serbest Bölge Müdürlüğü. Gümrük Genel Tebliği Seri No:100 kapsamındaki ürünler, aynı zamanda da gıda sanayinde kullanılacak ürünlerden olması durumunda ise ithalat işlemlerinin şu gümrük müdürlüklerinden yapılır: Ankara Gümrük Müdürlüğü, Aliğa Gümrük Müdürlüğü, İzmir Gümrük Müdürlüğü, Adana Gümrük Müdürlüğü, Bursa Gümrük Müdürlüğü, Gemlik Gümrük Müdürlüğü, Gaziantep Gümrük Müdürlüğü, Tekirdağ Gümrük Müdürlüğü, Körfez Petrokimya Gümrük Müdürlüğü. Bu Tebliğ kapsamında gelen eşya miktar ve kullanım bakımından ticari nitelik arz etmiyor ve 25 kg/25 litreye (25 kg/25 litre dahil) kadar ise serbest dolaşıma giriş işlemleri yetkili (A sınıfı) gümrük idarelerinden yapılabilmektedir. 3. maddenin 6. fıkrasında istisna tanınmıştır. Buna göre 30.05.2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun 13. maddesi kapsamında ithal edilecek ürünler ancak ve ancak petrol arama faaliyetlerinde kullanılacak ise serbest dolaşıma giriş işlemleri eşyanın geldiği gümrük müdürlüğünden yapılır. +2/+8 derecelerinde saklanması gereken ve soğuk zincir uygulaması ile gelen tüp bebek merkezlerinde kullanılan solüsyonlarla birlikte ithal edilen özel yağların serbest dolaşıma giriş işlemleri yetkili (A sınıfı) gümrük idarelerinden yapılabilmektedir.

3.6.2.2. Uygunluk Yazısı

Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'inin hükümlerine göre, akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin, yurt içi kaynaklardan temin

edilebilmesi ve serbest dolaşıma girebilmesi için Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan uygunluk yazısı alınması gerekmektedir. Akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin teminini uygunluk yazısı almış olmak şartıyla; Yurt içinden teminini sanayiciler, İthalini ise sanayiciler veya sanayiciler adına ithalatçılar gerçekleştirebilir. Uygunluk yazısı aranmayan durumlar ise şunlardır:

- Ek-1'de yer alan ürünlerinin, her bir serbest dolaşıma giriş beyannamesi başına 250 kilogramı ve ayda 4 beyannameyi aşmaması veya azami 5 kg kapasiteli ambalajlar içinde olması koşuluyla ithalinde ya da azami 25 kg kapasiteli ambalajlar içinde olması koşuluyla yurt içinden temininde
- Ek-2'de yer alan ürünlerinin yurt içinden temininde veya azami 250 kilogram kapasiteli ambalajlar içinde ithalinde
- Rafinerici lisansı ile faaliyetle bulunan ile işleme lisansı (petrokimya) sahibi kişiler tarafından yapılan akaryakıt haricinde kalan petrol ürünü temininde
- Madeni yağ lisansı sahibi kişiler, Lisansına madeni yağ faaliyeti ile iştirak edebileceği hususu işlenmiş dağıtıcı lisansı sahibi kişiler, Piyasa faaliyeti kapsamındaki ürünler içerisinde madeni yağ işli ihrakiye teslimi lisansı sahibi kişiler, Lisansına ihrakiye teslimi faaliyeti ile iştirak edebileceği hususu ve ihrakiye teslimi faaliyeti kapsamındaki ürünler içerisinde madeni yağ işlenmiş dağıtıcı lisans sahibi kişilerden, Ek-2'de gümrük tarife istatistik pozisyonları ile tanımları belirtilen ürünleri temininde
- Akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin dahilde işleme rejimi kapsamında geçici ithalinde veya serbest bölgelere girişinde sanayicilerden (madeni yağ lisansı kişiler hariç).

Ek-1'deki ürünleri yurt içinde üretenler, EPDK'dan uygunluk yazısı alanlara yurt içi satış yapabilir. Aynı kişiye hem sanayici hem de ithalatçı sıfatıyla uygunluk yazısı verilmez. Bu durumdan beşinci maddenin dördüncü fıkrasında sayılanlar hariç tutulmuştur. Uygunluk yazısı talebinde bulunabilmek için sanayiciler en fazla iki ithalatçıya yetki verebilir. Ayrıca, ithalatçıların sermaye şirketi olması zorunlu kılınmıştır. EK-1'de listelenen ürünleri yurt içinde üretimini yapanlar, bu ürünleri ancak uygunluk yazısı alanlara satabilir. Sanayiciler üretim amaçlı, ithalatçılar ise üretici adına temin ettikleri söz konusu ürünleri üçüncü kişilere teslim etmesi için EPDK'dan izin alınması gerekir. Eğer ürünün ithalat işlemleri tamamlanmış buna rağmen uygunluk yazısı süreleri yılsonuna gelindiği için dolmuş ise yeni yılın ocak

ayı sonuna kadar izin alınmasına gerek olmadan ithalat yapan sanayiciye teslim edilebilir. Anılan Tebliğin 7. maddesinde uygunluk yazısı başvurusunda gerekli olan belgeler listelenmiştir. Uygunluk yazısında asgari olarak yer alması gereken hususlar ise 9. maddede sıralanmıştır. Akaryakıt harici petrol ürünlerinin temini için öncelikle EPDK tarafından belirlenen elektronik ortamda istenen bilgiler girilir. Girilen bilgilere göre bilgilerin girildiği sistem tarafından otomatik başvuru formu oluşturulur. Başvuru formu elektronik imza ile imzalandıktan sonra bu formun bir sureti ve diğer istenen belgeler ile birlikte EPDK'ya müracaat yapılır. Başvuru dilekçesinin ekinde gerekli belgelerin aslının olması zorunludur. Eğer belgelerin aslı yok ise son altı içinde noter onaylı sureti de yeterlidir. Uygunluk yazısı kapsamında beyan edilip, kayıtlara geçen belgeler, aynı takvim yılı içinde yapılan diğer uygunluk yazısı başvurularında değişmediği ve geçerliliğini koruduğu sürece yeniden istenmez. Uygunluk yazısının geçerlilik süresi, yazının verildiği yılın 31 Aralık gününün sonuna kadardır. Uygunluk yazısı başvurusunu ilgili mevzuata uygun yapılmadığına dair tespiti yapılırsa, eksikliklerin 10 gün içinde giderilmesi gerekir. Aksi takdirde başvuru yapılmamış sayılır ve evraklar iade edilir. Uygunluk yazısı değerlendirilirken kapasite raporundaki maddeler dikkate alınır. Başvuruda beyan edilen ürünün GTİP numarasının doğruluğundan başvuru sahibi sorumludur. Çünkü uygunluk yazısı verilecek ürünün GTİP numarası, başvuruyu yapanın beyanına bakılarak esas alınır. Ürün adının şu üç yerde aynı olması gerekir: başvuru talep formu, kapasite raporunun tüketim tablosu bölümü ve fiili tüketim belgesi. İlgili ürün için, uygunluk yazısı verilecek miktar kapasite raporunda yer alan miktardan fazla olamaz. Uygunluk yazısı verilecek miktar, son iki yıla ait fiili tüketim belgesinde yer alan gerçekleştirmelerden yüksek olanından mevcut stokların düşülmesi suretiyle belirlenir. Fiili tüketim belgesinde son iki yıla ilişkin hiç kullanım olmazsa uygunluk yazısı verilecek miktarlar; Kapasitenin 1000 tona kadar olması halinde, kapasitenin %15'i, 2000 tona kadar olması halinde, 1000 tonun %15'i ve aşan kısmın %10'u, 5000 tona kadar olması halinde, 2000 tonun %12,5'i ve aşan kısmın %5'i, Kapasitenin 10000 tona kadar olması halinde, 5000 tonun %8'i ve aşan kısmın %3'ü, Kapasitenin 10000 tonun üzerinde olması halinde, 10000 tonun %5,5'i ve aşan kısmın %1'i, 2710.19.99.00.00.11 GTİP nolu ürün için (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerindeki hesaplamaların sonucunda çıkan miktarın yarısı. Başvuru kabul edildikten sonra verilen akaryakıt haricinde kalan petrol ürününe ait uygunluk yazısına ilişkin bilgiler EPDK internet sayfasından ilan edilir. Başvurunun reddi durumunda ise karar başvuru sahibine bildirilir. Aynı tür ürün için yapılacak ardi

sıra başvuruların sonuçlandırılabilmesi için, ilgili ürüne ve temin türüne ait alınmış uygunluk yazısının kapatılması gerekir. Eğer uygunluk yazısına kayıtlı bilgide bir değişiklik olursa, Uygunluk yazısı sahibi, değişikliğin yapıldığı günden itibaren azami on iş günü içerisinde gerekli bilgi ve belgeler ile birlikte uygunluk yazısının tadilini EPDK'dan talep etmelidir. Ek-1 ve Ek-2'deki ürünlerin serbest dolaşıma girişi için hazırlanan beyannamelerin tescili için, Tek Pencere Sistemi üzerinden verilecek 23 haneli kod gerekir.

2017/11 sayılı genelgeye göre, Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ kapsamında düzenlenen EPDK Uygunluk Belgesi'ne ilişkin Tek Pencere Sistemi Üzerinde yapılacak başvurular E-Devlet kapısı üzerinden de gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir.

3.6.2.3. İthalat: 2018/1 & İthalat: 2017/1

İthalat Tebliği (İthalat: 2018/1) 15. maddenin 1. fıkrasındaki hüküm uyarınca; Ek-3/f kapsamında GTİP ve tanımları belirtilen eşyaların, serbest dolaşıma giriş, dahilde işleme, hariçte işleme, gümrük kontrolü altında işleme ve geçici ithalat rejimine tabi tutulması halinde gümrük beyannamelerinin tescilinde, gümrük idarelerince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı) tarafından düzenlenen Kontrol Belgesi aranır. Bedelsiz olarak faturalandırılmış 10 kg veya daha az ağırlıktaki numuneler için Kontrol Belgesi aranmaz. Tablo 40'ta söz konusu tebliğde belirtilen akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin listesi mevcuttur.

Tablo 40: İthalinde Belirli Kurumların Belge Düzenleyeceği Petrol Ürünleri

G.T.İ.P.	Eşyanın Tanımı	Gümrük Rejimleri	Belge Düzenleyecek Kurum
2707.10.00.00.00	Benzol(benzen)	Serbest Dolaşıma Giriş, Dahilde İşleme, Hariçte İşleme, Gümrük Kontrolü altında işleme ve Geçici İthalat	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı) (Kontrol Belgesi)
2707.20.00.00.00	Toluol(toluen)		
2707.50.00.00.11	Solvent Nafta (Çözücü nafta)		
2710.12.21.00.00	White Spirit		
2901.10.00.90.11	Hekzan		
2901.10.00.90.12	Heptan		
2902.20.00.00.00	Benzen(benzol)		
2902.30.00.00.00	Toluen(toluol)		
2902.41.00.00.00	o-Ksilen		
2902.42.00.00.00	m-Ksilen		
2902.44.00.00.00	Ksilen izomerleri karışımları		

Kaynak: T.C. Resmi Gazete

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü 2017/2 sayılı genelgeye göre, BİLGE Sistemi detaylı beyan modülünde 44 numaralı alanında beyan edilen İthalat Tebliği (İthalat: 2017/1) Ek-3/f (Tablo 40'taki ürünlerin aynısını kapsamaktadır) kapsamında düzenlenen kontrol belgesinin 27.02.2017 tarihinden itibaren Tek Pencere Sistemi e-başvuru uygulaması kapsamına alınmıştır. Yapılan belge başvurularının değerlendirilmesi neticesinde düzenlenen ve onaylanan 0855 kodlu "TPS-ÇSGB Kontrol Belgesi"nin başvurusu, izin verilmesi ve kullanılmasına ilişkin işlemler 2017/2 sayılı genelgede sıralanmıştır. Buna göre, başvurular, Tek Pencere Sistemi üzerinden gönderilir. Kabul edilen Kontrol Belgesi başvuruları uygun bulunursa Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı (İSGÜM) tarafından Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden onaylanır. Onaylandıktan sonra sistem tarafından 0855 (TPS-ÇSGB Kontrol Belgesi) kodlu e-belgeler ile e-belgelere ait 23 haneli numara üretilir. Verilen bu 23 haneli numara ilgili gümrük beyannamesinin 44 numaralı kutusunda "Belge Referans No" ve "Belge Tarih" alanlarına yazılacaktır. Belgelere ilişkin bilgiler elektronik ortamda mevcut olduğu için beyanname ekinde ıslak imzalı kağıt ortamda belgeler aranmamaktadır. Gerek görüldüğünde bu belgelere ait bilgiler Tek Pencere Sistemi üzerinden sorgulanabilir.

3.6.2.4. Toluol ile Toluol

Sağlık Bakanlığı'nın Özel İznine Tabi Maddelerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/4) incelendiğinde Ek-1 sayılı listede, iki adet akaryakıt haricinde kalan petrol ürününün yer aldığı görülmektedir. Bunlar 2707.20.00.00.00 GTİP nolu Toluol ile 2902.30.00.00.00 GTİP nolu Toluendir. Dördüncü maddenin birinci fıkrasına göre; bu eşyaların ithalatının, 12.6.1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve 1961 Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ve 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ve Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı 1988 Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile ulusal mevzuat hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. 4. maddenin devamında ise Ek-1'de yer alan eşyaların insan sağlık ve güvenlik yönünden uygunluğunu, Sağlık Bakanlığı tarafından Kontrol Belgesi ile belgelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kontrol Belgesinin geçerlilik

süresi ise 6 ay olarak belirlenmiştir. İthalatçı veya ithalatçının temsilcisi tarafından Serbest Dolaşıma Giriş, Dahilde İşleme, Gümrük Kontrolü Altında İşleme ve Geçici İthalat rejimleri kapsamındaki beyannamenin tescili sırasında gümrük idaresine sunulmalıdır. 5. maddede ise Kontrol Belgesi başvurusunda gereken belgeler ile nereye başvuru yapılacağı anlatılmıştır. 6. maddeye göre; Ek-1’de yer alan eşyaların ithalatında Kontrole Tabi Maddelerin İthaline Mahsus Ruhsatname gerekir. Bu ruhsatnamenin geçerlilik süresi 6 aydır. İthalatın gerçekleşmesiyle beraber en geç on beş gün içinde, ithalatçı veya ithalatçının temsilcisi tarafından Kontrole Tabi Maddelerin İthaline Mahsus Ruhsatnamenin gümrükçe onaylı D nüshası ile ilgili gümrük beyannamesinin örneğini Sağlık Bakanlığı’na (Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu) göndermelidir. Bunun yanında adı geçen ruhsatnamenin bir suretinin de eşyaya refakat etmesi gerekmektedir. 6. maddesinin 2. fıkrasında yer alan hükümlere göre, Kontrole Tabi Maddelerin Fiili İthalatında Gümrük İdarelerinde Kullanılmaya Mahsus Kayıt Belgesi gerekir. Bu belgede Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenir ve geçerlilik süresi de düzenlendiği yılın sonuna kadardır. 7. maddenin 2. fıkrası gereğince, yukarıda belirtilen belgelere ilişkin yapılan işlemlerde ithalatçı veya ithalatçının temsilcisinin beyanı esas alınır. Yapılan beyanın hatalı veya yanıltıcı olduğu tespitinin yapılması halinde aynı tebliğin 8. maddesinde yer alan hükümler uygulanır.

2001/2 sayılı genelge gereğince; Özel İzin alınması gereken maddeler listesinde bulunan Toluenin (2902.30.00.00.00) serbest bölgelere girişinde ve çıkışında Sağlık Bakanlığı tarafından kullanıcıların adına düzenlenmiş “Özel İzin Belgesi” aranır.

2707.20.00.00.00 GTİP nolu Toluol, Kontrole Tabi Kimyasal Maddeler Hakkında Yönetmeliğin ekli listesinde yer almaktadır. Bu yönetmeliği 12. maddesinde kontrole tabi kimyasalların transiti hakkında hükümler yer almaktadır. Bu hükümler gereğince; söz konusu maddenin transit rejimde bulunma halinde, çıkış ve varış ülkelerince düzenlenen belgeler ilgili gümrük idarelerince istenir. Türkiye gümrük sahasına operatör tarafından getirilen, ithalatı gerçekleşmemiş fakat sonradan transit rejime tabi olan maddenin (Toluol) üçüncü bir ülkeye gidişinin mümkün olması için; Sağlık Bakanlığı adına açılmış transit beyannameleri örnekleri ve varış ülkesi yetkili makamınca düzenlenmiş izin belgeleri örneklerinin gönderilmesi suretiyle bu Yönetmelik kapsamı çerçevesinde uygun görülmesi gereklidir.

3.6.2.5. Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5

Tablo 41: Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5 Kapsamı Petrol Ürünleri

G.T.İ.P.	Madde İsmi
2707.10.00.00.00	Benzol (Benzen) (güç temininde veya yakıt olarak kullanılmaya mahsus olanlar hariç)
2707.50.00.00.11	Solvent nafta (çözücü nafta)
2707.50.00.00.19	Diğerleri
27.10	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle %70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar: (biodizel ihtiva edenler ve atık yağlar hariç) (2710.91.00.00.00 “Poliklorlu bifeniller (PCB’ler), poliklorlu terfeniller (PCT’ler) ve polibromlu bifenilleri (PBB’ler)” ile 2710.99.00.00.00 “Diğerleri hariç)
29.02	Siklik hidrokarbonlar (2902.30.00.00.00) “Toluen (toluol)” hariç

Kaynak: T.C. Resmi Gazete

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5) madde 4, 1. fıkra, b bendi gereğince Ek-2’de belirtilen ürünler için (Tablo 41’de tez konusu ürünleri kapsayanları gösterilmiştir) 17.12.2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bitkisel Gıda ve Yem İthalatının Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik, hükümlerine uygun olarak ön bildirim yapılması gerekmektedir. Bunun yanında, Ek-2’de yer alan ürünlerin ithalatında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından EK-9’da yer alan uygunluk yazısı düzenlenmesi gerekmektedir. Uygunluk yazısı EK-2’de yer alan ürünler için ithalatçıya iletilir. Uygunluk Yazısı, 20.3.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2012/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yürütülen Tek Pencere Sistemi üzerinde e-belge olarak da düzenlenebilir. (Madde 5). Ürünün ilgili mevzuata uygun olmadığı tespit edilirse ise gerekçeli olarak Ek-10’da yer alan Uygunluk Yazısı düzenlenir veya 20.3.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2012/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yürütülen Tek Pencere Sistemi üzerinden onay işlemi yapılmaz (Madde 6). Madde 10’a göre ön bildirim, Kontrol Belgesi ve/veya Uygunluk Yazısı düzenlenmeyecek durumlar şunlardır: Ek-2’de yer alan ürünlerin gıda ile temas etmeyecek, gıda ve yem sanayisi dışında ve/veya karşılıklarında belirtilen amaçlar dışında kullanılacak olması, bir diğeri ise EK-2 de yer alan ürünlerin laboratuvar analizinde kullanılacak olmasıdır. Madde 12’ye göre Eklerde belirtilen ürünlerin ithalatında gümrük idarelerince uygunluk

yazısı aranır. Muafiyetler kapsamında olduğu beyan edilen ürünlerin ithalatına gümrük idarelerince doğrudan izin verilir. Bir ürünün ilgili mevzuata uygun olmadığının tespiti ve bu hususun gerekçeli Uygunsuzluk Yazısı ile ilgili gümrük idaresine bildirilirse, ürünün ithaline gümrük idarelerince izin verilmez ve Uygunsuzluk Yazısı özet beyana ve taşıma belgesine ilişitirilmelidir. Uygunsuz çıkan ürün mahrecine iade edilir veya masrafları ürünün sahibine ait olmak üzere imha suretiyle tasfiye edilmek üzere gümrüğe terk edilir ya da ilgili mevzuat çerçevesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın uygun göreceği tedbirler alınır.

Tek Pencere üzerinden yapılan başvurularda eksiklik veya hata tespit edilirse Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından gerekçe bildirmek suretiyle başvuru reddedilir. Reddedilen başvurular eksiklikler veya hataların tamamlanması durumunda Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden tekrar gönderilir. Kabul edilen başvuru Ürün Güvenliği ve Denetimi kapsamında uygun bulunursa söz konusu belgeye ait 23 haneli numara üretilir. Tek pencere sistemi tarafından verilen 23 haneli belge numarası/belge satır numarası, ilgili gümrük beyannamesinin 44 nolu kutusunda “Belge Referans No” ve “Belge Tarihi” alanlarına yazılır (2016/29 sayılı Genelge).

Tablo 42: Ürün Güvenliği ve Denetimi 2018:5 Ek-6'da Yer Alan Petrol Ürünleri

G.T.İ.P	Madde İsmi
2707.50.00.00.11	Solvent nafta (çözücü nafta)
2710.19.85.00.00	Beyaz yağlar, sıvı parafin
2901.10.00.90.12	Heptan
2902.44.00.00.00	Ksilen izomerleri karışımları
3826.00.10.00.11	Ağırlık itibarıyla %96,5 veya daha fazla yağ asiti metil esteri içerenler (YAME/Biodizel)

Kaynak: T.C. Resmi Gazete

Tablo 42'de yer alan tez konusu ürünler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2018:5) Ek- 6'da yer almaktadır. Ek-6'da Bitki Koruma Ürünü ve Bitki Koruma Ürünü İmalinde Kullanılan Hammaddeler, Çekici Tuzaklar ile Hidrolize Protein İhtiva Eden Cezbediciler yer almaktadır. Ek-2'de yer alan ürünlere ilişkin Tebliğ kapsamındaki mevzuat hükümleri ayrıntılı olarak anlatıldığı için Ek-6'da yer alan ürünlere ilişkin Tebliğ kapsamındaki farklılık gösteren mevzuat hükümleri anlatılacaktır. Buna göre, bu eşyanın ithalatında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca Uygunluk Yazısı düzenlenir ve ithalatçıya iletilir. Bu eşya birden fazla listede yer aldığı için her ithalat işlemi için ilgili tüm mevzuata uygun şekilde sadece

bir tane Uygunluk Yazısı düzenlenir. Ek-6'da yer alan eşyalara ait Uygunluk Yazısı geçerlilik süresi 6 aydır. Ek-6'da yer alan hammaddeler, bitki koruma ürünü sanayisine verilmeyecek olması şartıyla Uygunluk Yazısı düzenlenmez.

3.7. AKARYAKIT ANTREPOLARI

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2013/3 sayılı Genelgesinde akaryakıt antrepolarının açılması, işletilmesi ve denetiminde yapılacak işlemler belirtilmiştir.

Gümrük Yönetmeliği'nin 534. maddesinin 3. fıkrasına göre, serbest dolaşımda olmayan akaryakıtın tanklara alınması deniz yoluyla ya da boru hattı vasıtasıyla gerçekleşir. Bu durumdan bakanlık tarafından verilen izin çerçevesinde karayolu veya demiryolu ile gerçekleşen transit ile hava taşıtlarına yakıt veren antrepolar ayrı tutulmuştur. Eğer akaryakıt deniz yolu ile antrepoya geliyorsa iskele, platform veya şamandıradan borularla tanklara iletilmelidir. Madde 541'e göre akaryakıt antrepoları şunları içerir: ham petrol, benzin türleri, nafta (hammadde ve solvent nafta hariç), gaz yağı, jet yakıtı, motorin türleri, fuel-oil türleri, biodizel ve LPG. Sayılan bu akaryakıt türleri dökme veya kapta olabilir. Eğer bir petrol ürünü bu tarz antrepolara konacaksa, antrepo beyannamesine eklenmesine zorunlu olan taşıma belgesindeki bilgilerin antreponun bağlı olduğu Gümrük Müdürlüğüne 24 saat öncesinden bildirilmesi zorunlu kılınmıştır. Madde 542'ye göre, deniz yoluyla giden ya da gelen yukarıdan sayılan akaryakıt türlerinin antrepoya girişinde ve antrepodan çıkışında Gümrük Yönetmeliği Ek-80'in II. Bölümünün B kısmının 16. maddesinde belirtilen sayaçlar ile ölçüm yapılır. Ayrıca, yukarıda adı geçen akaryakıt türleri, yurt dışına transit edilecek akaryakıt türleri olması durumu hariç tutularak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen hallerde antrepoya alınmadan başka bir gümrük rejimine tabi tutulabilir. Fakat bunun gerçekleşebilmesi için sayaç sistemi ile ölçüm yapılması gerekmektedir. Dökme gelen sıvılar boş bir tanka alınacağı zaman nakil boruları gümrük mührü ile mühürlenir. Bundan sonra tank mevcudu ölçülür. Aktarım işlemi tamamlanınca tankın altındaki su musluğu açılır ve istenilen miktardaki su boşaltılır ve musluklar mühürlenir. Dökme gelen akaryakıt türleri belli bir seviyesine kadar dolu olan tanklara konulmak istendiğinde ise tanktaki sıvı ile gelen sıvı aynı cins ve nev'iden ve de aynı vergi oranına tabi olması şart tutularak izin verilir. Dökme gelen sıvının antrepo tankına konulması aşağıdaki iki şarta bağlıdır;

- Gümrüğe ibraz edilecek yurtdışı analiz raporu ile dökme gelen eşyaya ait faturada kayıtlı cins ve nev'ine ilişkin bilgilerin birbiriyle uyuyor olması,
- Tankta bulunan sıvı ile dökme gelen sıvının karışması ardından, birbirlerinin kimyasal özelliklerini bozması olasılığına karşı, dökme gelen sıvının aynı cins ve nev'iden ve aynı vergi oranına tabi olduğuna dair talep sahibi firmadan taahhütname alınması,

Aynı maddenin devamında, tanktan eşya çıkışına izin verilmesi için yeni konulan sıvının tankta bulunan sıvı ile aynı cins ve nev'iden ve aynı vergi oranına tabi olduğuna ilişkin analiz raporu gereklidir. Antrepodaki farklı GTİP nolu ve vergi oranına sahip eşyaların birbirleriyle karıştırılmasına izin verilebilir. Ayrıca, karıştırılması sonucu elde edilen eşyaya, karışımdaki en yüksek vergiye tabi olan eşya üzerinden hesaplanacak gümrük vergisi üzerinden işlem yapılır. Serbest dolaşımda bulunan ve bulunmayan dökme eşyanın zorunluluk halinde aynı tankta bulunmalarına izin verilebilir. Fakat bunun için antrepo rejimi hükümlerinin doğru bir şekilde uygulanmaya devam edilmesinin sağlanması ve de 542. maddenin 6. fıkrasından belirtilen şartlara uyulması gerekmektedir. Aynı cins, nev'i ve vergi oranına tabi olan serbest dolaşımda bulunan veya bulunmayan dökme eşyanın, gümrük idaresince verilen izinle aynı boru hattıyla tahliye edilebilir veya taşınabilir. Aynı cins, nev'i ve gümrük tarife istatistik pozisyonuna sahip fakat farklı vergi oranına tabi dökme eşyalar aynı maddenin 9. fıkrasından belirtilen şartları sağlamak kaydıyla kısmen dolu tanka konabilir. 543. madde antrepodaki tankların, cihazlarla ölçülmesine ilişkin hükümler içermektedir. 544. maddede ise tanklardan alınacak sıvının miktarının ölçülmesine ilişkin, 543. maddede belirtilen cihazlarla tespitinin dışında uygulanabilecek yöntemler belirtilmiştir. 545. maddeye göre, transit olarak çıkış yapması hariç tutularak, tanka konmuş sıvılar tahlil sonucu belli olmadan, bulunduğu tanktan çıkarılamaz. Tahlil sonucu belli olmadan, numune alınıp tahlile gönderilmesi şartıyla tanktan eşya çekilebilir. Eğer tahlil sonucu beyan edilenden farklı çıkarsa, sistem üzerinde beyannameye meşruhat düşürülür ve gerekirse vergi tahakkuku yeni duruma göre yapılır. 547. maddeye göre, dökme olarak gelen eşya serbest dolaşımda olmayan kaplara konularak ithal edilemez. İzin belgelerinde gösterilen ve gümrükçe onaylanan verimlilik oranı veya standart bir verimlilik oranı tespit edilmiş ise, antrepo işleticileri bu oran üzerinden gümrük idaresine karşı sorumludur (Madde 548). Antrepo stok kayıtlarına yardımcı olmak amacıyla mamul defteri tutulabilir ve mamul defterinden elde edilecek sonuç ile stok defterindeki çıkış miktarı ile aynı olması gerekir (Madde

549). 550. maddeye göre, çıkış işlemlerinde esas alınan miktarlar gerçek miktarları yansıttığı için vergilendirme yönünden ayrı bir işlem yapılmaz. Stok kayıtlarının, antrepoya alınan eşya miktarı ile verimlilik oranının uygulandıktan sonra elde edilen eşya miktarını ve bunun sonucu olarak herhangi bir zamanda antrepoda mevcut olan eşya stokunu göstermelidir. Çünkü gümrük idaresi bu kayıtları her zaman kontrol edebilir. Ek olarak, rafineri idaresinin bilançosu ile stok kayıtları da karşılaştırılır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2018/2 sayılı Genelgesinde 07.10.2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gümrük Yönetmeliği'nin 534 ve 542'inci maddelerine dayanılarak hazırlanan, 23.02.2017 tarihli ve 29988 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sayaç İşlemleri Tebliği'nin (Seri No:1) uygulamasında karşılaşılan sorunların çözümü, tereddütlerin giderilmesi ve uygulama birliğinin sağlanmasına yönelik hükümler içermektedir. Buna göre, antrepoya akaryakıt girişinde beyan edilen miktar ile sayaç ölçümü arasında çıkan fark, Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de belirlenen oranlar içindeyse sayaçtan ölçülen miktara dayalı olarak antrepo beyannamesinde düzeltme yapılacaktır. Eğer çıkan fark, Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de belirtilen oranlardan fazlaysa, antrepo tankında yapılacak ölçüme göre antrepo beyannamesinde düzeltme yapılacaktır. Antrepodan çıkışı gerçekleştirilen akaryakıt ithalat işlemine konu olması şartıyla sayaç uygulamasına gereklilik yoktur. Böyle bir durumda esas alınması gerek akaryakıt için verilen serbest dolaşıma giriş beyannamesinde tank ölçümüdür. Antrepodan çıkışı gerçekleştirilen ve serbest dolaşımda olmayan akaryakıtın transit veya ihrakiye teslimine konu olması halinde antrepo tankı çıkışında, çıkış sayaç ölçümü esas alınarak işlem yapılacaktır. Antrepoya konulan akaryakıtın serbest dolaşıma giriş işlemlerinde, antrepo tankında fiilen mevcut olan akaryakıt miktarının eksik veya fazla olması halinde antrepo tankındaki fiili mevcut olan miktar esas alınacaktır. Tank ölçümler ile antrepo beyannamesi arasında çıkan farklılıklarda söz konusu genelgede belirtilen hükümlere göre işlem yapılacaktır. Akaryakıt antreposundan aynı barça, transit veya ihrakiye teslimi kapsamında birden çok beyanname ile yükleme yapılacaksa, beyannamelerin ayrı ayrı sayaç raporuna bağlanmasına gerek olmamakla birlikte yükleme tamamlanınca tek sayaç raporuyla işlemler tamamlanacaktır. Transit beyannamesinin idare tarafından kabul edilmesiyle beraber antrepodaki akaryakıtın barça yüklemesi başlatılacaktır. Barç yüklendikten sonra alınan tek sayaç raporunda farklılık çıkarsa ve bu farklılık Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de belirlenen oranlarından fazlaysa transit

beyannamesinin hareket gümrük idaresi muayene kontrol işlemleri brüt ve net ağırlıklarında düzeltme yapılarak gerçekleştirilir. Antrepo beyannamesi ile aynı beyannameye bağlı olarak yapılacak olan transit ve ihrakiye işlemlerinde; antrepo beyannamesi ile akaryakıt antrepo tankındaki miktarlarda eksiklik veya fazlalık çıkarsa ve bu farklılığının söz konusu genelgede belirtilen koşullardan dolayı oluştuğu tespit edilirse antrepo beyannamesinde düzeltme yapılarak, ek antrepo beyannamesi verilerek veya tutanakla kapatılarak işlem bitirilir. LPG'nin tam beyanlı yaygın basitleştirilmiş usule tabi tutularak serbest dolaşıma girişinde beyan edilen miktar ile sayaç ölçümü arasında farklılık çıkarsa ve bu farklılık Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de yer alan oranları aşarsa; gümrük idaresi personelinin gözetiminde firmalarınca tahliye öncesinde yapılan gemi ölçüm miktarına göre serbest dolaşıma giriş beyannamesinde düzeltme yapılacaktır. Bu farklılık Gümrük Yönetmeliği Ek-11'de yer alan oranları aşmazsa; serbest dolaşıma giriş beyannamesinde sayaçtan ölçülen miktara göre düzeltme yapılacaktır.

13/03/2014 tarihli 2014/5 Sayılı Genelge ye göre gümrük mevzuatında, deniz yoluyla gelen akaryakıtın ortak boru hattı kullanılarak gemiden tahliye edilip, farklı işleticilere ait antrepolara konulması konusunda bir kısıtlama bulunmamaktadır. Bunun yanında, boru hatlarının üçüncü kişilerce birlikte taşıma faaliyetlerinde ortak kullanılması, iletim lisansı alınması şartıyla mümkündür. İletim lisansı sahibi işletici, gemilerden akaryakıt tahliyesi yapılırken iskele veya şamandıraya bağlı olan ve üçüncü kişilerle birlikte ortak kullanılan boru hattından sorumludur. Ayrıca, bir önceki cümlede belirtilen durumda ortak kullanılan borular iletim lisansı sahibi firmanın antreposunun mütemmim cüzü olmaktadır. Ortak boru hattı kullanımı bittiği yerden sonra devam eden hat, iletim lisansı sahibi firmanın dışında ortak boru hattını kullanacak kişilerin antrepolarının mütemmim cüzü sayılacaktır. Anılan genelgenin devamında ortak boru hattı yoluyla boru hattına bağlı antrepolara akaryakıt tahliye işlemlerinde dikkat edilmesi ve yapılması gereken işlemler açıklanmıştır.

13/05/2009 tarihli Genelge uyarınca, Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (5) numaralı bendinde tanımlanan eşyanın depolanması amacıyla gerçekleştirilen antrepo açma ve işletme talepleri Gümrük Müsteşarlığı (Gümrükler Genel Müdürlüğü) tarafından değerlendirilecektir. Akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerini depolamak amacıyla açılacak antrepo başvuruları da ilgili başmüdürlüklerce değerlendirilecektir. Anılan genelgenin 2. maddesine göre TÜPRAŞ'tan serbest dolaşımda olan akaryakıtın ihraç kaydıyla alınması durumunda, bu akaryakıtta ait ÖTV

ve KDV teminat altına alınır ve takibi TÜPRAŞ tarafından yapılır. Buna ek olarak, ihraç kaydıyla TÜPRAŞ'tan alınan bu akaryakıtın antrepoya koyulması zorunlu değildir. 3. maddede ise akaryakıt antrepolarında (genel ve özel hepsi dahil) Gümrük Yönetmeliği'nin "Tanktan Tankta Eşya Nakli" başlıklı 316. maddesi hükümlerinin titizlikle takip edilmesinin gereği vurgulanmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce dağıtımı yapılan 10.06.2016 tarihli 16565011 sayılı yazıya göre, sadece transit olarak verilmek üzere Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 4. maddesinde petrol ve akaryakıt olarak tanımlanan eşyanın (ihrakiye dahil) depolandığı akaryakıt antrepolarında, antrepo işleticilerince, depolanan eşya miktarından bağımsız ve sabit olarak 2.000.000 Avro teminat verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu sabit teminata ilave olarak, antrepoya alınan eşyaya ait işletici ya da kullanıcıdan alınacak teminatın eşyaya ait KDV'si ve ÖTV'si dahil gümrük vergileri ile diğer mali yükümlülükler toplamının %10'u olarak alınacağı belirtilmiştir.

3.8. PETROL İŞLEMLERİNDE KULLANILACAK MALZEMENİN İTHALİ

2016/24 sayılı genelgeye göre, 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun 13. maddesi çerçevesinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PİGM) tarafından verilen İthal İzin Belgesi Tek Pencere Sistemi kapsamına alınmıştır. Başvuru aşamaları şu şekilde işlemektedir: yükümlü tarafından Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden başvuru gerçekleştirilir. Yapılan başvurular PİGM tarafından değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda eksik veya hata tespit edilirse başvuru elektronik ortamda reddedilir. Yükümlü tarafından eksiklik tamamlanır veya hata giderilirse başvuru tekrar aynı sistem üzerinden gönderilir. Başvuru, değerlendirme sonucunda uygun görülürse kabul edilir. Kabul edilen İthal İzin Belgesi başvuru, uygun görüldüğü takdirde PİGM tarafından Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden onaylanır ve sistem tarafından 0867(TPS-PIGM) kodlu e-belge ve bu belgeye ait 23 haneli numara üretilir. Verilen bu numara, ilgili gümrük beyannamesinin 44 nolu kısmına Belge Referans No ve Belge Tarihi alanlarına beyan edilir. İthal İzin Belgesine ait bilgiler elektronik ortamda mevcut olduğu için beyanname ekinde ıslak imzalı olarak yer almasına gerek bulunmamaktadır.

Türk Petrol Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesine göre, Petrol hakkı sahibi şirketlerin ihraç ettikleri petrol miktarını, bunun karşılığında sağlanan

hasılatın döviz tutarı, döviz tutarının Türk Lirası Karşılığını, gümrük bilgilerini ve buna ilişkin diğer belgeleri üçer aylık dönemlerde Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne bildirmesi gerekmektedir. 35. maddeye göre, petrol işlemlerinde kullanacağı malzemeleri ithal etmek için petrol hakkı sahibinin Ek-42'deki başvuru dilekçesiyle Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurması gerekmektedir. Petrol Hakkı Sahibinin Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nce onaylanmış yüklenicisinin ithal edeceği malzemeler; Ek-43'te bulunan başvurusunu dilekçesinin üzerinde petrol hakkı sahibinin onayı bulunan şekliyle Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurması gerekir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Tek Pencere Sistemi üzerinden de bu başvuru yapılabilir. Elektronik ortamda yapılan bu başvuruda, başvuru dilekçesine ithal edilmek istenen malzemeye ait fatura ve onaylı tercümesi eklenmesi zorunlu olup, ithal edilmek istenen malzemenin arama ve üretim amaçlı kullanılacağına açıkça belirtilmesi zorunludur. Petrol işlemleri yapılmak üzere ithal edilmek istenen malzemenin vergiye tabi olup olmadığının değerlendirilmesi Kanun Hükmünde Kararname eki listeye göre Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. Petrol işlemlerinde kullanılmak üzere ithal edilmek istenen kullanılmış veya yenilenmiş malzeme için Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden ön müsaade alınır ve bunun üzerine ithalat işlemleri başlatılır. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan ithal, ihraç ve devir izinlerinin süresi verilmiş tarihinden itibaren 60 gündür.

30.05.2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun "İthalat ve İhracat" başlıklı 13. maddesinde, "...petrol işlemlerinde kullanılacak ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nce onaylanan malzeme, ekipman, akaryakıt, kara, deniz ve hava nakil vasıtaları ithal edilmesi ya da yurt içinden teslim alınması gümrük vergisinden, yapılan işlemler harçlardan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır." hükmü bulunmaktadır.

Özel Tüketim Vergisi Kanunu (I) sayılı listede yer alan malların, 30.05.2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu hükümleri uyarınca petrol arama ve istihsal faaliyetlerinde bulunanlara bu faaliyetlerde kullanılması şartıyla teslimi Özel Tüketim Vergisi'nden istisnadır (ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği).

3.9. PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Özel Tüketim Vergisi (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'ne göre vergiyi doğuran durumlar en kısa haliyle; (I) sayılı listedeki malların imalatçıları veya ithalatçıları tarafından teslimi ile bu malların Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışdır. ÖTV'nin meydana geldiği diğer durumlardan bazıları da şunlardır: eğer mal teslim edilmeden önce fatura (veya benzeri belgeler) verilirse, bu belgelerin düzenlendiği tarihte vergi meydana gelir. Ek olarak, meydana gelen vergi fatura veya benzeri belgelerde belirtilen miktar ile sınırlıdır. Eğer malın kısım kısım teslim edileceği hususunda anlaşmaya varılmış ise her bir kısmın teslimde ÖTV meydana gelir. Komisyoncular vasıtasıyla veya komisyon suretiyle gerçekleştirilen satışlarda ÖTV, malların komisyoncular veya konsinye işletmeler tarafından alıcıyı teslim edildiği tarihte meydana gelir. Bu ürünleri imal, ithal edenler ve ÖTV uygulanmadan önce müzayede suretiyle satış yapanlar vergi mükellefi sayılmaktadır. ÖTV mükellefiyeti şu şekilde başlar; (I) sayılı listedeki ürünlerin üretim faaliyetleri başlamadan önce ilgili vergi dairesine ÖTV mükellefiyeti tesis ettirilir. ÖTV Mükellefiyeti bulunmayanlar ise bu ürünleri ithal etmek istediğinde gümrük idarelerine teminat vermeleri gerekmektedir. Bu duruma ilişkin ÖTV mükellefiyeti en geç ithal tarihinde ilgili vergi dairesine tesis ettirilmelidir. Ayrıca, söz konusu tebliğin "İstisnalar ve Vergi İndirimi" başlıklı ikinci bölümünde vergi istisnaları üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar: İhracat, Diplomatik ve Diğer istisnalardır.

05.05.2016 tarihli 15815308 sayılı yazıya göre, ÖTV (I) sayılı liste mükellefleri için Maliye Bakanlığı tarafından her ilde görevlendirilmiş/yetkilendirilmiş bir vergi dairesi belirlenmiştir. (I) sayılı listeye ait ürünlerin ithalatını gerçekleştiren firmaların ÖTV mükellefiyet durumu sistem tarafından otomatik olarak sorgulanmaktadır. Bunun yanında, ÖTV Kanunu'nun ekli (I) sayılı listenin (B) cetveli kapsamındaki eşya, antrepo ve transit rejimlerine tabi tutulduktan sonra ithalinde mükelleften nakit teminat veya teminat mektubu istenir. Teminat mektuplarının Maliye Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş vergi daireleri adına düzenlenmiş olması gerekmektedir.

ÖTV Kanununun 8. maddesinin 1. fıkrasına göre, "ÖTV Kanununa ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki malların; (I) sayılı listeye dahil olmayan malların imalinde kullanılmak üzere mükellefler tarafından tesliminde tarh ve tahakkuk ettirilen özel tüketim vergisinin Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek kısmı, teminat alınmak

suretiyle tecil olunur. Söz konusu malların tecil tarihini takip eden aybaşından itibaren oniki ay içinde (I) sayılı listeye dahil olmayan malların imalinde kullanılması halinde tecil olunan vergi terkin edilir” hükmü yer almaktadır. Buna ek olarak, bu hükme uyulmadığı takdirde, aynı fıkranın devamında belirtilen yaptırımlar uygulanır. 2010/668 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nda söz konusu tecil oranları belirlenmiştir.

2012/3792 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 1. maddesini 1. fıkrası gereğince; (I) sayılı listeye ait olmayan malların imalinde kullanılmak üzere temin edilen (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki malların vergilendirilmesi, 2012/3792 sayılı Bakanlar Kurulu Karar’ında belirlenen oranlar ile daha önce uygulanan vergi tutarının çarpılması suretiyle hesaplanır. Bunun sonucunda ortaya çıkan vergi tutarlarında virgülden sonraki 4 hane dikkate alınır. 2. maddenin 1. fıkrasına göre ÖTV Kanuna ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki vergi tutarları uygulanarak teslim edilen mallar, adı geçen cetvelde bulunan vergi tutarı daha düşük malların imalinde imalatçılar tarafından kullanırsa, bu mallar için imal edilen malın bağlı olduğu ÖTV tutarı uygulanır. 1. maddenin 2. fıkrası ve 2. maddenin 2. fıkrası gereğince; yukarıda belirtilen 1. maddenin 1. fıkrasını hükmünün uygulanmadığı durum; 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 2. maddesinde yer alan madeni yağ tanımına giren mallar ile bu kapsamda kullanılan diğer malların imal edilmesi durumunda bu kapsamdaki imalatlar içindir. 4. maddeye göre; ÖTV Kanuna ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki mallar, aynı kanunun 8. maddesinin 1. fıkrasını uyarınca özel tüketim vergisinin tecil edilecek kısmı sıfır olarak uygulanır.

5 Mart 2015 tarihli 29286 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği’nin 5. bölümünde gümrükte alınacak teminata ilişkin işlemler açıklanmıştır. 2014/12 sayılı genelgedeki esaslara göre; ÖTV Kanunu’na ekli (I) sayılı listedeki eşyaların ithalinde, bu eşyalar için yürürlükte olan ÖTV tutarı kadar Türk Lirası olarak nakit teminatın veya ÖTV için düzenlendiği belirtilmiş olan banka teminat mektubunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bu şekilde teminat verilmediği sürece gümrükleme işlemi yapılmaması gerekir. Banka teminat mektuplarının ise (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan eşyalar için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı adına, (B) cetvelindeki eşyalar için mükellefin ÖTV yönünden bağlı olduğu vergi dairesi müdürlüğü adına düzenlenmiş olması zorunlu kılınmıştır. (I) sayılı listedeki eşyaların ithalinde her bir gümrük beyannamesi için ayrı bir teminat verilecektir. (I) sayılı listenin (A) cetveli ile antrepo ve transit rejimi kapsamındaki (B) cetvelinde yer alan eşyaların ithali sırasında ÖTV bedelinin tamamı için teminat

verilir. (I) Sayılı listenin (A) cetveli ile (B) cetvelindeki eşyaların teminat bilgileri için ÖTV Genel Tebliği Seri No:1’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No:30) EK-11’deki form kullanılması gerekmektedir. Bu form listedeki eşyalar için gümrük idaresi tarafından ayrı ayrı oluşturulacaktır. Eğer eşya antrepo veya transit rejime tabi tutulacaksa bu formun düzenlenmesine gerek yoktur. Gümrük müdürlüklerince oluşturulan EK-11’deki form, 2014/12 sayılı genelgede (A) ve (B) cetveline göre ayrı belirlenmiş hükümler doğrultusunda elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığı’na aktarılır. Eğer Gümrük Tarife Cetvelinde yer alan GTİP’in (I) sayılı listenin (A) cetvelinde birden fazla karşılığı bulunması durumunda eşyaya ait ayırt edici unsurun yükümlü tarafından beyannamenin 44 nolu hanesine yazılır. (A) cetvelindeki eşyanın teminatının çözümün ise ÖTV (1) Seri No.lu Tebliğin ekinde yer alan Ek-12 “İthal Edilen Özel Tüketim Vergisi Kanunu Eki (I) Sayılı Listenin (A) Cetvelindeki Malların Tesliminde Beyan Edilen ÖTV’ye Ait Bilgi Formu”nun Gelir İdaresi Başkanlığı’na elektronik ortamda gümrük müdürlüğüne gönderilmesinden sonra söz konusu EK-12 bilgi formunda yer alan bilgiler uyarınca gerçekleşir. Teminat aranmayan kuruluşlar: Genel ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve sermayelerinin %51’i veya daha fazlası bunlara ait olan kuruluşlar ile özelleştirme kapsam ve programına alınmış olup hisselerinin yarısından fazlası kamuya ait olan kuruluşlar olarak belirtilmiştir.

2015/19 sayılı genelgede, “Teminat Mektubu Durum Sorgulama Sistemi” üzerinden gümrük idarelerine sunulan teminat mektuplarının, gümrük idareleri tarafından doğruluğunun teyit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. 14.08.2015 tarihli 9877712 sayılı yazıya göre ÖTV Kanunu’na ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan eşyaların ithalatı sırasında yapılması gereken teminat sorgulama işlemini belirtilmiştir. Buna göre, Teminat Mektubu Durum Sorgulama Sistemine dahil bankalarca düzenlenen global teminat mektuplarının, her bir ithalat işlemi için teminat tutarının doğruluğu ve yeterliliği açısından sistemden ayrıca sorgulanması gerektiği ve işlem yapılmadan önce mutlaka teyit alınması gerektiği belirtilmiştir.

14.08.2015 tarihli 9870169 sayılı yazıda ise ÖTV Kanunu’na ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde bulunan eşyanın ithalat beyannamesi 45 gün içinde kapanmaz ise bu durumun ilgili vergi dairesine yazı ile bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 43: Akaryakıt ve Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin ÖTV Tutarları

G.T.İ.P	Eşya İsmi	Birimi	ÖTV Tutarı, TL
2710.12.45.00.11	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan	Litre	2,3765
2710.12.45.00.13	Kurşunsuz benzin 95 oktan(E10)	Litre	2,3765
2710.12.49.00.11	Kurşunsuz benzin 98 oktan	Litre	2,4985
2710.12.49.00.12	Kurşunsuz benzin 98 oktan(E10)	Litre	2,4985
2710.19.43.00.11	Motorin	Litre	1,7945
2710.20.11.00.11	Motorin	Litre	1,7945
2710.19.62.00.10	Kalorifer yakıtı	Kilogram	0,4760
2710.19.64.00.10	Kalorifer yakıtı	Kilogram	0,2370
2710.19.62.00.11	Fuel oil	Kilogram	0,4760
2710.19.64.00.11	Fuel oil	Kilogram	0,2370
2710.19.68.00.11	Yüksek kükürtlü fuel oil	Kilogram	0,2240
3826.00.10.00.11	Biodizel	Litre	1,1209
2710.19.43.00.17	Damıtık denizcilik yakıtları	Litre	1,7945
2710.19.46.00.18	Damıtık denizcilik yakıtları	Litre	1,7945
2710.19.47.00.18	Damıtık denizcilik yakıtları	Litre	1,7945
2710.19.48.00.11	Damıtık denizcilik yakıtları	Litre	1,7245
2710.19.62.00.31	Artık denizcilik yakıtları	Kilogram	0,4760
2710.19.64.00.31	Artık denizcilik yakıtları	Kilogram	0,2370
2710.19.68.00.31	Artık denizcilik yakıtları	Kilogram	0,2240
2710.12.31.00.00	Uçak benzini	Litre	0
2710.12.70.00.00	Benzin tipi jet yakıtı	Litre	0
2710.19.21.00.00	Jet yakıtı (Kerosen)	Litre	0
2709.00.10.00.00	Ham petrol-Tabii gazın kondanseleri	Kilogram	2,4985
2707.10.00.00.00	Benzol(benzen)	Kilogram	2,4985
2707.20.00.00.00	Toluol(toluen)	Kilogram	2,4985
2707.50.00.00.11	Solvent nafta (Çözücü nafta)	Kilogram	2,4985
2710.12.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar	Kilogram	0
2710.12.15.00.19			
2710.12.21.00.00	White Spirit	Kilogram	2,4985
2710.12.25.00.00	Diğerleri	Kilogram	2,4985
2710.12.41.00.00	Oktanı (RON) 95'ten az olanlar	Litre	2,1500
2710.12.45.00.18	Diğerleri	Litre	2,3765
2710.12.49.00.18	Diğerleri	Litre	2,4985
2710.12.51.00.00	Oktanı (RON) 98'den az olanları	Litre	2,1800
2710.12.59.00.00	Oktanı (RON) 98 veya daha fazla olanlar	Litre	2,1800
2710.12.90.00.11	Diğer solventler (Çözücüler)	Kilogram	2,4985
2710.12.90.00.19	Diğerleri	Kilogram	2,4985
2710.19.25.00.19	Diğerleri	Litre	1,1367
2710.19.29.00.00	Diğerleri	Kilogram	2,4985
2710.19.43.00.29	Diğerleri	Litre	1,7945
2710.19.46.00.29	Diğerleri	Litre	1,7945
2710.19.47.00.19	Diğerleri	Litre	1,7945
2710.19.48.00.18	Diğerleri	Litre	1,7245
2710.19.62.00.39	Diğerleri	Kilogram	0,4760
2710.19.64.00.39	Diğerleri	Kilogram	0,2370
2710.19.68.00.39	Diğerleri	Kilogram	0,2240
2710.19.71.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar	Kilogram	1,5007
2710.19.75.00.00	2710.19.71.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işleme kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar	Kilogram	1,5007
2710.19.81.00.00	Motor yağları, kompresör yağlama yağları, türbin yağlama yağları	Kilogram	1,5007
2710.19.83.00.00	Hidrolik yağları	Kilogram	1,5007
2710.19.85.00.00	Beyaz yağlar ve sıvı parafin	Kilogram	1,5007
2710.19.87.00.00	Dişli yağları ve redüktör yağları	Kilogram	1,5007
2710.19.91.00.00	Metal işlemeye mahsus bileşikler, kalıp çıkarma yağları, aşınmayı önleyici yağlar	Kilogram	1,5007
2710.19.93.00.00	Elektrik izolasyonuna mahsus yağlar	Kilogram	1,5007
2710.19.99.00.25	Diğer madeni yağlar	Kilogram	1,5007

2710.19.99.00.11	Spindle Oil, Light Neutral, Heavy Neutral, Bright Stock	Kilogram	1,5007
2710.19.99.00.98	Diğerleri	Kilogram	1,5007
2710.20.11.00.19	Diğerleri	Litre	1,7945
2710.20.15.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı % 0,001'i geçen fakat % 0,002'yi geçmeyenler	Litre	1,7945
2710.20.17.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı % 0,002'yi geçen fakat % 0,1'i geçmeyenler	Litre	1,7945
2710.20.19.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı % 0,1'i geçenler	Litre	1,7245
2710.20.31.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı % 0,1'i geçmeyenler	Kilogram	0,4760
2710.20.35.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı % 0,1'i geçen fakat %1'i geçmeyenler	Kilogram	0,2370
2710.20.39.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı % 1'i geçenler	Kilogram	0,2240
2710.20.90.00.00	Diğer yağlar* Yalnız: -2710.12.90.00.11, 2710.12.90.00.19 ve 2710.19.29.00.00 G.T.İ.P. numaralı malların biodizel ihtiva edenleri -2710.19.81, 2710.19.83, 2710.19.85, 2710.19.87, 2710.19.91, 2710.19.93 ve 2710.19.99 alt pozisyonlarında yer alan malların biodizel ihtiva edenleri	Kilogram	2,4985 1,5007
2901.10.00.90.11	Hekzan	Kilogram	2,4985
2901.10.00.90.12	Heptan	Kilogram	2,4985
2901.10.00.90.13	Pentan	Kilogram	2,4985
2902.11.00.00.00			
2902.20.00.00.00	Benzen(benzol)	Kilogram	2,4985
2902.30.00.00.00	Toluen(tolueol)	Kilogram	2,4985
2909.19.90.00.13	Metil tersiyer bütül eter (MTBE)	Kilogram	2,4985
3403.11.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar	Kilogram	1,5007
3403.19.10.00.00	Esas madde olarak kabul edilmemek şartıyla ağırlık itibariyle %70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minarelerden elde edilen yağları içerenler	Kilogram	1,5007
3403.19.20.00.00	Hacim olarak en az %25 biyo temelli karbon içeriğine sahip ve en az %60'a kadar geri dönüştürülebilir yağlayıcılar	Kilogram	1,5007
3403.19.80.00.00	Diğerleri	Kilogram	1,5007
3403.91.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar	Kilogram	1,5007
3403.99.00.00.00	Diğerleri	Kilogram	1,5007

Kaynak: Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 27/3/2018 tarihli ve 30373 (3. Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/3/2018 tarihli ve 2018/11542 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Karar uyarınca güncellenmiştir.

Tablo 43'te listelenen akaryakıt ve akaryakıt haricinde kalan petrol ürünleri, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (1) sayılı listenin (A) ve (B) cetvellerinde yer almaktadır ve belirlenen şekilde özel tüketim vergisine tabidir.

ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin "III- İndirimli Vergi Uygulamaları Ve Mütessesil Sorumluluk" bölümünün "B. (A) Cetvelindeki Mallar İçin İndirimli Vergi Uygulamaları" başlığının 7 numaralı, "7. Hava Yakıtlarının Sıfır ÖTV Tutarlı Teslimleri" başlıklı maddesine göre ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.12.31.00.00 GTİP numaralı uçak benzini, 2710.12.70.00.00 GTİP numaralı benzin tipi jet yakıtı ve 2710.19.21.00.00 GTİP

numaralı jet yakıtı (kerosen) isimli hava yakıtları olarak bilinen malların ÖTV tutarı sıfır olarak belirlenmiştir. Bunun yanında, her bir hava yakıtı miktarı için ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin (V/A-1) bölümünde belirtilen hükümlere göre teminat alınır (ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listede yer alan ÖTV tutarları kadar). Ayrıca, söz konusu tebliğin (III/B-7.1.1) bölümünde belirtilen "Teminatsız Hava Yakıtı Alımı Sertifikası"nı elinde bulunduranların, hava yakıtı teslim veya ithalat işlemlerinde teminat vermesine gerek yoktur. Söz konusu hava yakıtlarının ithali için yapılması gereken vergi beyanı, teminat alımı ve teminatın çözümü işlemleri (III/B-7.4) bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi, Tasfiye ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğü internet sayfasında yayımlanan 14/02/2018 tarihli duyuruya göre 07.12.2016 tarihli ve 6648 sayılı Ham Petrol, Akaryakıt, İhrakiye, Madeni Yağ, Baz Yağ ve Petrolle İlişkili Maddelere Dair EPDK Kurul Kararı'nda havacılık yakıtı olarak tanımlanan 2710.12.31.00.00, 2710.12.70.00.00 ve 2710.19.21.00.00 GTİP'lerinde yer alan eşyanın ihracat beyanında BİLGE Sisteminde bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu düzenleme çerçevesinde söz konusu havacılık yakıtları ihracatında, dağıtıcı rafinerilerden ihraç kaydıyla alınan akaryakıt ile alakalı bilgilerin ihracat beyannamesine kaydedilmesini sağlamak amacıyla; BİLGE Sisteminde "Havacılık Yakıtları" başlığı altında yeni oluşturulan sekmeye "Hava Yakıtlarının Temin Edildiği ÖTV Mükellefinin Vergi Numarası", "Hava Yakıtlarının Temin Edildiği ÖTV Mükellefinin Ticari Unvanı", "Fatura Tarihi", "Fatura Numarası", "Fatura Toplam Miktarı", "Hava Yakıtı Türü" bilgileri girilecektir.

2015/7511 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca; Kararnameye ekli listedeki (GTİP no:27, 29, 34.03) eşyaların mal mukabili, kabul kredili ve vadeli akreditif ödeme şekillerine göre ithalatında Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintisi %0 olarak belirlenmiştir.

2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda mal ve hizmetlere uygulanacak katma değer vergisi oranları tespit edilmiştir. Buna göre, Ekli (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %1, Ekli (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %8. Ekli listelerde yer almayan vergiye tabi teslim ve hizmetler içinse %18 olarak belirlenmiştir. **Tablo 36 ve Tablo 37'** de yer alan akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin Ekli (I) ve Ekli (II) sayılı listeye dahil olmadığı için katma değer vergisi %18 olması gerekir.

2017/11168 sayılı Bakanlar Kurulu Karar'ının da belirlenen eşyaların ithalatında alınacak gümrük vergileri belirlenmiştir. Tablo 44'de yer alan petrol ürünleri (II) sayılı listede yer almaktadır. II sayılı listede (25-97. fasıllar) Gümrük vergisi sütunlarında 1'den 8'e kadar numaralandırılmış ülke ve ülke grupları bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla;

1: AB üyesi ülkeler, EFTA üyesi ülkeler, İsrail, Makedonya, Bosna-Hersek, Fas, Filistin, Tunus, Mısır, Gürcistan, Arnavutluk, Ürdün, Şili, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Morityus, Moldova, Faroe Adaları

2: Güney Kore

3: Malezya

4: Singapur

5: Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden Yararlanacak Ülkeler Grubu

6: En az gelişmiş ülkeler

7: Gelişme yolundaki ülkeler

8: Diğer ülkeler

Buna göre GTİP numarası ve adı belirtilen eşyanın karşısında gösterilen oranda Gümrük Vergisine tabidir.

Tablo 44: Petrol ve Petrol Türevi Ürünlerinin Gümrük Vergi Oranları

G.T.İ.P.	Madde İsmi	GÜMRÜK VERGİSİ ORANI						
		1	2	3	4	5		8
						6	7	
2709.00.10.00.00	Ham petrol-tabii gazın kondanseleri	0	0	0	0	0	0	0
2709.00.90.00.00	Ham petrol-diğerleri	0	0	0	0	0	0	0
2710.12.15.00.11	Yakıt nafta ²	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.12.45.00.11	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.45.00.13	Kurşunsuz benzin 95 oktan(E10)	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.49.00.11	Kurşunsuz benzin 98 oktan	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.49.00.12	Kurşunsuz benzin 98 oktan(E10)	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.70.00.00	Benzin tipi jet yakıtı	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.31.00.00	Uçak benzini	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.19.21.00.00	Jet yakıtı	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.19.25.00.11	Gaz yağı	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.19.43.00.11	Motorin	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.20.11.00.11	Motorin	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.43.00.17	Damıtık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.46.00.18	Damıtık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.47.00.18	Damıtık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.48.00.11	Damıtık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.62.00.31	Artık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.64.00.31	Artık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.68.00.31	Artık denizcilik yakıtları	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.62.00.10	Kalorifer yakıtı	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.64.00.10	Kalorifer yakıtı	0	0	0	0	0	0	3,5

2710.19.62.00.11	Fuel oil	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.64.00.11	Fuel oil	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.68.00.11	Yüksek kükürtlü fuel oil	0	0	0	0	0	0	3,5
3826.00.10.00.11	Ağırlık itibariyle %96,5 veya daha fazla yağ asiti metil esteri içerenler (YAME/Biodizel)	0	0	0	0	0	0	6,5
2707.10.00.00.00	Benzol (Benzen)	0	0	0	0	0	0	3 ¹
2707.20.00.00.00	Toluol (Toluen)	0	0	0	0	0	0	3 ¹
2707.50.00.00.11	Solvent Nafta (Çözücü nafta)	0	0	0	0	0	0	3 ¹
2707.99.99.00.00	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	1,7
2710.12.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.12.15.00.19	Diğerleri ²	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.12.21.00.00	White Spirit	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.41.00.00	Oktanı (RON) 95'den az olanlar	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.45.00.18	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.49.00.18	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.51.00.00	Oktanı (RON) 98'den az olanlar	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.59.00.00	Oktanı (RON) 98 veya daha fazla olanlar	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.90.00.11	Diğer solventler (çözücüler)	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.12.90.00.19	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.19.11.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.19.15.00.00	2710.19.11.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	4,7 ³
2710.19.25.00.19	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.19.29.00.00	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,7
2710.19.31.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.35.00.00	2710.19.31.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.43.00.29	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.46.00.29	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.47.00.19	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.48.00.18	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.51.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.55.00.00	2710.19.51.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.19.62.00.39	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.64.00.39	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.68.00.39	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.19.71.00.00	Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	3,7 ³
2710.19.75.00.00	2710.19.71.00 alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar ²	0	0	0	0	0	0	3,7 ³
2710.19.81.00.00	Motor yağları, kompresör yağlama yağları, türbin yağlama yağları	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.83.00.00	Hidrolik yağları	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.87.00.00	Dişli yağları ve redüktör yağları	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.91.00.00	Metal işlemeye mahsus bileşikler, kalıp çıkarma yağları, aşınmayı önleyici yağlar	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.93.00.00	Elektrik izolasyonuna mahsus yağlar	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.99.00.11	Spindle Oil, Light Neutral, Heavy Neutral, Bright Stock	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.99.00.25	Diğer madeni yağlar	0	0	0	0	0	0	3,7
2710.19.99.00.98	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,7

2710.20.11.00.19	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.20.15.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,001'i geçen fakat %0,002'yi geçmeyenler	0	0	0	0	0	0	3,5 ³
2710.20.17.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,002'yi geçen fakat %0,1'i geçmeyenler	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.20.19.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt oranı %0,1'i geçenler	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.20.31.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı %0,1'i geçmeyenler	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.20.35.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı %0,1'i geçen fakat %1'i geçmeyenler	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.20.39.00.00	Ağırlık itibariyle kükürt miktarı %1'i geçenler	0	0	0	0	0	0	3,5
2710.20.90.00.00	Diğer yağlar	0	0	0	0	0	0	3,7
2901.10.00.90.11	Hekzan	0	0	0	0	0	0	0
2901.10.00.90.12	Heptan	0	0	0	0	0	0	0
2901.10.00.90.13	Pentan	0	0	0	0	0	0	0
2902.11.00.00.00	Sikloheksan	0	0	0	0	0	0	0
2902.20.00.00.00	Benzen(benzol)	0	0	0	0	0	0	0
2902.30.00.00.00	Toluen(toluol)	0	0	0	0	0	0	0
2902.41.00.00.00	o-Ksilen	0	0	0	0	0	0	0
2902.42.00.00.00	m-Ksilen	0	0	0	0	0	0	0
2902.44.00.00.00	Ksilen izomerleri karışımları	0	0	0	0	0	0	0
2909.19.90.00.13	Metil tersiyer bütil eter (MTBE)	0	0	0	0	0	2	5,5
3403.11.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar	0	0	0	0	0	0	4,6
3403.19.20.00.00	Hacim olarak en az %25 biyo temelli karbon içeriğe sahip ve en az %60'a kadar geri dönüştürülebilir yağlayıcılar	0	0	0	0	0	0	4,6
3403.19.80.00.00	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,6
3403.91.00.00.00	Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus müstahzarlar	0	0	0	0	0	0	4,6
3403.99.00.00.00	Diğerleri	0	0	0	0	0	0	4,6
3826.00.10.00.11	Ağırlık itibariyle &96,5 veya daha fazla yağ asiti metil esteri içerenler (YAME/Biodizel)	0	0	0	0	0	0	6,5

¹Bu GTİP'te yer alan eşyadan özel izne tabi tutulanları için, gümrük mevzuatının nihai kullanımına ilişkin hükümlerine tabi olması kaydıyla gümrük vergisi %0 uygulanır.

²Gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabidir.

³Gümrük vergisi %0 uygulanır

Kaynak: 2017/11168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

93/4002 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın ikinci maddesinde yer alan hükümler kapsamındaki eşyaların gümrük vergisi, ithalde alınan diğer vergiler ve toplu konut fonundan muaftır.

Gümrük Kanunu 176. maddesine göre ithalat vergisinden muaf tutulan durumlar şunlardır; deniz taşıtlarının ve hava gemilerinin dış seferlerde kullanacakları yakıt ve yağları ile karaya çıkarılmamak şartıyla yurtdışından getirdikleri kumanyalar. Bunun yanında aynı maddenin devamında, serbest dolaşımda bulunan yakıt ve yağlar ile kumanyaların dış sefere çıkan deniz taşıtları ile hava gemilerine verilmesinin ihracat sayılacağı vurgulanmıştır. Gümrük Yönetmeliği'nin 418. maddesi ise Gümrük

Kanunu'nun 176. maddesindeki hükmü destekler şekildedir. Buna göre, Gümrük Yönetmeliği 476 ila 482. maddeler çerçevesinde teslim edilen yakıt, yağ ve kumanya dışında, dış seferde bulunan ya da dış sefere çıkacak olan deniz ve hava taşıtlarına serbest dolaşımda bulunan işletme ve donatım eşyası teslimi ihracat olarak kabul edilir. Gümrük Kanunu 176. maddesindeki vergi muafiyeti, Gümrük Yönetmeliği'nin 476. maddesinde de işlenmiştir. 476. maddenin ikinci fıkrasına göre geçici depolama yeri veya antrepodan verilen ve serbest dolaşımda bulunmayan yakıt, yağlayıcı madde ile kumanyaların gümrük vergisinden muaf tutulacağı belirtilmiştir.

2018/11799 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında; Avrupa Birliği üzerinden ithalatı sonucunda ülkemiz aleyhine ortaya çıkan tarife farklılığının giderilmesi amacıyla A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ithal edilmesi halinde telafi edici vergi olarak Ek Mali Yükümlülük Tahsil Edilir. Tarifinin karşısında belirtilen menşeli eşya için İthalat Rejimi Kararı eki II sayılı listede yer alan “Diğer Ülkeler” gümrük vergisi ile “Gelişme Yolundaki Ülkeler” gümrük vergisi arasındaki fark kadar uygulanır.

3.10. VERGİLENDİRME ÖRNEK OLAY

İsrail'den FOB (Free on Board) teslim 100.000 USD (ABD Doları) değerinde (x) birim motorin (GTİP: 2710.19.43.00.11) ithal edildiği varsayılarak, ithalat sırasında ödenmesi gereken vergiler aşağıda hesaplanmıştır.

Navlun tutarı: 10.000 USD

Sigorta giderleri: 1.000 USD

1 USD = 5,87 TL

İlk aşamada, CIF (Cost Insurance and Freight) kıymete ulaşmak gereklidir.

CIF = Malın bedeli + Sigorta + Navlun

CIF = 100.000 + 10.000 + 1.000 = 111.000 USD = 651.570 TL

Gümrük Vergisi: 0

Ek Mali Yükümlülük: Gümrük Vergisi tüm ülkeler için sıfır (0) olduğundan dolayı sıfır (0) olarak uygulanması gerekmektedir.

ÖTV: ÖTV tutarı teminat olarak hesaplanacak ancak tahsil edilmeyecektir

KKDF: Söz konusu ürün için sıfır (0) olduğundan tahsil edilmeyecektir.

Damga Vergisi = 97,10 TL

KDV Matrahı = CIF tutar + Ödenen tüm vergi, resim, harç ve fonlar

KDV Matrahı = 651.570 + 97,10 = 651.667,10

KDV = 117.300,078

Sonuç olarak, ödenmesi gereken vergiler sadece KDV ve Damga Vergisi olarak görülmektedir.

3.11. KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE MEVZUAT HÜKÜMLERİ

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu akaryakıt kaçakçılığına dair hükümler içermektedir. 2. maddenin 1. fıkrasının (c) bendine göre “akaryakıt: Benzin, gaz yağı, jet yakıtı, motorin, fuel-oil, sıvılaştırılmış petrol gazları, doğal gaz gibi akaryakıt ürünleri ile akaryakıt yerine kullanılan petrol türevleri ve bunları karışımları ile akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünleri” kapsamaktadır.

3.11.1. Kaçakçılık Fiilleri ve Cezalar

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddede kaçakçılık fiilleri ve bu fiillere karşılık genel cezalar belirtilmiştir. 3. maddenin 10. fıkrasında kaçakçılık suçuna konu olan eşyanın akaryakıt ürünü olması halinde; 3. maddenin 1'den 9'a kadar olan fıkralarında belirtilen cezalar yarısından iki katına kadar arttırılır. Ayrıca, bu fıkranın uygulanması durumunda verilecek ceza 3 yıldan az olamaz. Ardından gelen fıkrada ise, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun belirlediği ulusal marker seviyesinin altında veya hiç ulusal marker içermeyen akaryakıtın; ticari amaçlı üreten, bulunduran, nakleden, satışa arz eden, satan ve bu durumu bilerek ticari amaçlı satın alan kişi 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. Bunun yanında bu özellikteki akaryakıtı ülkeye kaçak olarak soktuğu tespit edilen kişi 10. fıkra hükmüne göre cezaya çarptırılır. Bir diğer fıkrada ise EPDK'dan izin alınmadan akaryakıt haricinden kalan ürünlerden akaryakıt imal eden, doğrudan akaryakıt yerine ikmal eden, satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliği bilerek ticari amaçlı satın alan, nakleden kişi 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. Bunun yanında, kaçak olarak yurda sokulan marker içermeyen ve seviyesi geçersiz olan akaryakıtın tespiti halinde verilecek ceza 10. fıkra hükmüne istinaden hükmolünür. 12. fıkrada; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan izinsiz olarak, akaryakıt haricinde kalan solvent, madeni yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten, bunları akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticari amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. 13. fıkraya göre, her çeşit üretim, iletim ve dağıtım hatlarındaki hidrokarbonlar ile hidrokarbon türevi yakıtları nakleden depo, boru hattı veya

kuyulardan kanunlara aykırın şekilde temin edilen ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliği bilerek ticari amaçla satın alan, nakleden kişi 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. 14. fıkraya göre, aşağıda belirtilen suçları işleyenler 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar:

- Kaçak akaryakıt veya ulusal marker elde etmeye çalışmak ya da satmak
- Herhangi bir piyasa faaliyetine konu olacak lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya donanım bulundurmak

Üçüncü maddenin 15. fıkrasına göre, yetkisi olmadığı halde ulusal marker üreten, satışa arz eden, satan, yetkisi olmayanlardan satın alan, nakleden ve bulunduranlar 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Buna ek olarak, ulusal marker yerine kullanılmak üzere kimyasal üreten kişi hakkında aynı hüküm uygulanır.

3.11.2. Nitelikli Haller

Dördüncü maddeye göre, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçlar:

- Bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş ise verilecek cezalar ikiye katlanır.
- Üç veya daha fazla kişi ile beraber işlenmiş ise ceza yarı oranında arttırılır.
- Kaçakçılığı önlemekle görevli kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında arttırılır.
- Belgede sahtecilik yoluyla işlenmiş ise suç işleyenler ek olarak bu suçtan da cezaya çarptırılır.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçlara kaçakçılığı izlemek, araştırmak ve önleme görevli kişiler tarafında göz yumulması halinde göz yuman kişi de işlenen suçun müşterek faili sayılır (Madde 4/6). Kaçak akaryakıt satışı 3. maddenin 14. fıkrasında belirtilen şekilde gerçekleştirilmesi durumunda verilecek ceza iki kat arttırılır (Madde 4/8). Akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili mahkumiyet hükmü kesinleşen kişi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından kamuoyuna ilan edilebilir (Madde 4/9).

3.11.3. Etkin Pişmanlık

Beşinci maddeye göre, 3. maddede tanımlanan suçlardan herhangi birine ortaklık eden kişi; suç sayılan fiili, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yeri yetkili makamlara haber verir ve bunun sonucu olarak faillerin yakalanması veya kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlarsa ceza almaz. Eğer haber alınır ve bu kişi bundan sonra işlenen suçun tamamen ortaya çıkmasına yardım ederse, bu kişinin cezası üçte iki oranında indirilir. 3. maddedeki tanımlanan suçlardan (7.fikradaki hariç) herhangi birini işleyen kişi etkin pişmanlık gösterip kaçakçılık suçuna konu olan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine öderse verilecek cezaya yarıya indirilir. Söz konusu kişinin etkin pişmanlıktan yararlanmak için soruşturma evresi sona erene kadar süresi vardır. Etkin pişmanlıktan, suçü örgüt faaliyeti çerçevesinde işleyen kişiler yararlanamaz.

3.11.4. El Konulan Eşyanın Muhafazası

On birinci maddenin 8. fıkrasına göre, el konulan kaçak akaryakıt, yakalandığı ildeki il özel idaresine teslim edilir. Yakalandığı yerde İl özel idaresi yok ise defterdarlığa teslim edilir. Kaçak akaryakıt yakalandığı yerde miktar, cins ve özelliklerini gösteren bir tutanak ile teslim edilir. Bu süreçteki masraflar (muhafaza, depolanma, yüklenme, boşaltılma ve nakliye gibi) duruma göre il özel idaresi veya defterdarlık tarafından karşılanır. 16. madde, kaçak akaryakıtın tavsiyesi hakkında hükümler içermektedir. Buna göre el konulan kaçak akaryakıt teknik düzenleme uygunsa il özel idareleri (mevcut değilse defterdarlıklar) tarafından numune alınarak kamu kurum ve kuruluşlarıyla mahalli idarelere bedelsiz tahsis edilerek veya satış yoluyla tavsiye edilir. Teslim tutanağı, alınan numune ile birlikte en yakın gümrük idaresine teslim edilir. Gümrüğe terk edilen veya terk edilmiş sayılan akaryakıttan numune alınmaz. Yakalanan kaçak akaryakıtın ulusal marker saha ölçüm sonucu EPDK standartlarında değilse, bu akaryakıt teknik düzenlemelere aykırı kabul edilir ve tasfiye edilir. Numune tek düzenlemelere uygun kabul edilmeyen kaçak akaryakıt en yakın rafinericiye satılır. Satış il özel idaresi veya defterdarlık tarafından yapılır ve rafinerici satın almakla yükümlüdür. Satış bedeli içinse kısıtlama mevcuttur: beyaz ürünlerde benzin, motorin türleri, nafta, gaz yağı, jet yakıtı ve solvent türleri rafineride bir önceki ay sonunda oluşan ham petrol/devirleri maliyet fiyatından fazla olamaz.

Ayrıca, elde edilen Satış bedeli genel bütçeye gelir olarak eklenir. Eğer yargılama süreci kaçak akaryakıt sahipleri lehine sonuçlanır ise ve akaryakıtın satışı yapılmış ise akaryakıtın toplam satış bedelinden vergiler düşülür ve kalan tutar, el koyma tarihinden kararın kesinleştiği tarihe kadar geçen süre için kanun, faiz ilave edilerek hak sahibine ödenir. Eğer akaryakıtın satışı yapılmamış fakat tahsis edilmiş ise vergiler hariç tutularak 16. maddenin 3. fıkrasındaki hükümlere göre belirlenen bedele, faiz eklenerek hak sahibine ödeme yapılır. Hak sahibine yapılacak ödeme için gerekli ödenek Maliye Bakanlığı tarafından ilgili kurumlara aktarılır.

3.11.5. İkramiyeler

Yirmi üçüncü maddenin 6. fıkrasında kaçak akaryakıtın ele geçirilmesine yardım etmek için ihbar edenler ve yakalayan kamu görevlilerin ödenecek ikramiye hakkındaki usul ve esaslar belirtilmiştir. Buna göre, ihbara dayalı kaçak akaryakıtın sahipli yakalanması halinde hesaplanacak değer %10'u kadarı ihbar edene ve fiilen yakalama eylemine katılan kamu görevlilerine ikramiye verilir. İkramiyenin ödenme tarihi kamu davasının açıldığı tarihi takip eden ilk üç içinde ödenir. Dava sonucunun kesinleşmesini takip eden üç ay için içinde kaçak akaryakıtı ihbar edene ve yakalayan kamu görevlilerine hesaplanacak değer %15'i kadar ilave ikramiye ödenir. Eğer kaçak akaryakıt sahibiyle birlikte ihbar sonucu yakalanmamışsa yakalamaya fiilen yakalama eylemine katılan kamu görevlilerine yukarıda anlatıldığı gibi %10'luk ikramiye ve %15'lik ek ikramiye ödenir. Yakalanan kaçak akaryakıt sahipli değilse ihbar edene ve yakalayan kamu görevlilerine ödenecek ikramiye tutarı %50 eksik olarak belirlenmiştir. Yapılacak ikramiye ödemeleri Maliye Bakanlığı tarafından ödeme yapacak ilgili kurumlara aktarılır.

3.11.6. Kamuoyuna İlan

Kaçakçılık Türleri ile ilgili Mahkûmiyet Hükümü Kesinleşenlerin Kamuoyuna İlan edilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre suça konu olan akaryakıt kaçakçılığı miktar olarak 5.000 litreden az değilse kaçakçılık suçundan hükümlü kişiler kamuoyuna ilan edilebilir. Kaçakçılık suçundan kamuoyuna ilan edilecek kişiler Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan Komisyon tarafından

belirlenmektedir. Fakat bu yönetmeliğin hükümleri 18 yaşında büyük kişiler için uygulanır.

3.11.7. Alınan Önlemler

23/09/2012 tarihli 28390 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/19 sayılı Genelgede akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele konusunda ilgili bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca alınacak önlemler belirtilmiştir. Buna göre, Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede koordinasyonu sağlamak ve alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kurulu kurulmuştur. Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Komisyonları yeniden oluşturulacak ve çalışmalarını sürdürmeye devam edeceklerdir. Serbest dolaşıma giren akaryakıtın giriş noktasında tüketiciye ulaştığı noktaya kadar olan süreci izleyebilecek çevrimiçi bir sistem EPDK tarafından kurulacak ve Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kuruluna bağlı kurumlar tarafından ortak kullanılabilir. Kapasite raporlarında belirtilenden fazla akaryakıt haricinde kalan petrol ürünü temin edilmesini önleme amaçlı, EPDK tarafından uygunluk yazısı uygulaması başlatılacaktır. Sanayi üretimi amaçlı, tecil-terkin sisteminden faydalanarak akaryakıt harici petrol ürünü ithal veya temin eden firmaların, bu ürünleri akaryakıt gibi veya akaryakıtı karıştırarak piyasaya sürmelerini önlemek için belirlenen bakanlıklar tarafından periyodik denetimler gerçekleştirilecektir. Yakalanan kaçak akaryakıtın ve ele geçirilen materyallerin konulacağı tesisler yapılacağı belirtilmiştir. İthal akaryakıtın çift fatura, çift konşimento vb. evraklarla miktar olarak olduğunda düşük beyan edilmesini önleme amaçlı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından akaryakıtın boşaltılması sırasında koordineli bir şekilde ölçüm ve denetim yapılacaktır. Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Komisyonları tarafından toplanan veriler üçer aylık dönemlerde Gümrük ve Ticaret Bakanlığına Bildirilecektir. Bunun yanında, bu toplanan veriler ve gerek görülen diğer bilgilerle birlikte Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kurulunda yer alan kurumların kullanımına açık ortak bir veri tabanı oluşturulacaktır. Düzenlenen üçer aylık raporlar çerçevesinde akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele genel raporu düzenlenip, istendiğinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığına sunulacaktır.

3.11.8. El Konulan Kaçak Akaryakıt ile İlgili Diğer İşlemler

26.03.2014 tarihli 28953 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve 1 Nisan 2014’te yürürlüğe giren 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanuna Göre Elkonulan Akaryakıtın Teslimi, Muhafazası, Tasfiyesi ve Yapılan Masraflara İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde “Akaryakıt: Benzin, gaz yağı, jet yakıtı, motorin, fuel-oil, sıvılaştırılmış petrol gazları, doğal gaz gibi akaryakıt ürünleri ile akaryakıt yerine kullanılan petrol türevleri ve bunların karışımları ile akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünleri ifade eder” tanımı yapılmıştır. 4. maddenin hükümlerine göre, kara, hava ve deniz hudut kapılarında el konulan kaçak akaryakıttan alınan numuneler için bu yönetmeliğin ekindeki Numene Alma Tutanağı düzenlenir ve alınan numunelerin bir adedi ilgili gümrük idaresine gönderilir. Bunun yanında analiz sonuçları tasfiye ilgili kuruma gönderilir. Gümrüğe terk edilmiş eşyadan numune alınmaz. Fakat gümrüğe terk edilmiş akaryakıtın cinsinden şüphe duyulması halinde analiz için numune alınabilir. Alınan numuneler gümrük idareleri tarafından saklanır ve tasfiye edilmesi gerekiyorsa tasfiye için mahkemeden karar istenir. 5. madde hükümlerine göre, kaçak zannı ile ele geçirilen petrol ürünleri için bu yönetmeliğin ekindeki Kaçak Akaryakıt Tespit ve El koyma Tutanağı düzenlenir. Kaçak akaryakıt, ele geçirildiği yerin bağlı olduğu olarak il özel idarelerine, il özel idaresi bulunmadığı yerlerde defterdarlıklara kaçak akaryakıtı yakalayan kolluk kuvvetleri tarafından yakalanan yerde teslim edilmelidir. Öncelikli olarak il özel idareleri, il özel idaresi bulunmadığı yerlerde defterdarlıklar, teslim edilen ürünlerinin analiz sonucu gelene kadar, söz konusu ürünleri korumak ve saklamakla ile yükümlüdürler. Eğer kaçak akaryakıtın türü LPG ise bunun teslimi, önce il özel idaresi, il özel idaresi yok ise defterdarlıklara yapılır. Eğer depolama için yapılan hazırlıklar tamamlanmaması sonucu bu yerlere teslim yapılamaması mümkün değilse LPG depolama lisanslı firmalar tarafından muhafaza edilir. Alınan numunelerden gelen analiz sonuçlarına göre il özel idareleri veya defterdarlıklar tarafından muhafaza edilen kaçak akaryakıtın muhafaza koşulları değişebilir. 7. maddede ise el konulan kaçak akaryakıt için muhafaza, depolama, yükleme, boşaltılma ve nakliye vb. sebeplerle yapılan masraflar il özel idaresi veya defterdarlık tarafından karşılanacağı belirtilmiştir. Kaçak akaryakıtın muhafaza süresi 8. maddede belirtilmiştir. Buna göre, kaçak akaryakıt sahibine iade edilecekse, iade kararının akaryakıtın sahibine tebliğ edildiği tarihin devamındaki 30. gün; kaçak akaryakıt tasfiye edilecekse, teslim alma

tarihine kadar geçen süre kaçak akaryakıtın muhafaza süresidir. 8. maddede kaçak akaryakıtın muhafaza süresi ve ücret tarifesine dair hükümler belirtilmiştir. Buna göre kaçak akaryakıtın muhafaza süresi, muhafaza edileceği yere teslim tarihinden itibaren; mahkeme tarafından sahibine iadesine karar verilirse, kararın akaryakıt sahibine tebliğ edildiği tarihi takip eden 30 gündür. Akaryakıtın tasfiye edilmesi halinde, teslim alma tarihine kadar olan süre kaçak akaryakıtın muhafaza süresidir. Kaçak akaryakıtın muhafaza ücreti ise kaçak akaryakıtın değerinin günlük binde biridir. Eğer muhafaza süresi 6 ayı geçerse, kaçak akaryakıtın muhafaza ücreti, kaçak akaryakıtın değerinin günlük binde birinin yarısıdır. 8. maddenin 4. fıkrasında muhafaza ücretinin kaçak akaryakıtın değerinin %30'undan fazla olamayacağı belirtilmiştir. 3. maddenin 1. fıkrasının (ğ) bendine göre, Kaçak akaryakıtın değeri tanım olarak 5607 sayılı Kanun gereğince kaçak akaryakıt ihraç eşyası ise FOB kıymetini, İthal eşyası ise CIF kıymetini veya varsa mahkeme tarafından belirlenmiş değerini ifade eder. 9. maddeye göre, el konulan kaçak akaryakıt, satış yoluyla tasfiye edilecek ise muhafaza bedeli satış bedelinin %15'idir. Ayrıca ödenecek tutar hiçbir şekilde 8. maddenin 4. fıkrasında belirtilen azamı miktarı geçemez. Muhafaza ücreti il özel idaresi veya defterdarlık bütçesinden karşılanır. 15. maddeye göre, el konulan kaçak akaryakıt, kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin kullanımına bedelsiz olarak tahsis edilecek ise ilgili akaryakıt ve akaryakıtla harmanlanan ürünlere ulusal marker eklenmez. Satış yoluyla tasfiye edilen akaryakıtı satın alanlar için şart koşulmuştur: akaryakıtın türüne göre Enerji Piyasası Düzenleme Kurum'unca verilecek rafinerici, işleme, madeni yağ, ihrakiye teslim, dağıtıcı lisansına veya uygunluk yazısına sahip olunması gereklidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PETROL VE TÜREVLERİNİN İTHALİNDE ORTAYA ÇIKAN İHTİLAFLAR

Bu bölümde petrol ve petrol ürünlerine ait gümrük işlemlerinde ortaya çıkan ihtilaflar konu edilmiştir. İhtilaflara ilişkin "dava dosyaları" incelenmiş olup, dava konusu, tarafların savunmaları ve karar başlıkları altında sunulmuştur. İncelemede ticari sır ve itibarın ihlalini önlemek amacıyla hiçbir firma ve gümrük idaresinin isimleri kullanılmamış, hiçbir özel bilgiye verilmemiş olup, ihtilafa düşen taraflar “x firması” ve “Gümrük İdaresi” şeklinde adlandırılmıştır. Bazı davalarda tarafların savunmalarına, karşılıklı cevaplarına veya aynı dava içindeki farklı ihtilaf konusu kararlara ulaşamadığı için o kısımlar göz ardı edilerek dava dosyası içeriği belgeler üzerinden inceleme yapılmıştır. İnceleme, ihtilaf konusu ihlal edilen mevzuat hükümleri ile idarece buna uygulanan ek tahakkuk ve cezai yaptırım, mükellefin itirazı ve itirazına dayanak teşkil ettiği mevzuat hükümleri ile yargılama sonucu sırasıyla ele alınıp değerlendirmek suretiyle yürütülmüştür.

4.1. DOSYA 1 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)

4.1.1. İhtilaf Konusu

Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesi “İstisnai Kıymetle Beyan” hükümlerini içermektedir. Buna göre; satış sözleşmesinde, fiyatın sonradan belirlenmesini gerektiren hükümler içeren eşyanın gümrük kıymeti tespiti yapılırken beyan sahibi talebi doğrultusunda gümrük idaresi tarafından basitleştirilmiş usuller uygulanır (53/1). 53'üncü maddenin 2'nci fıkrasına göre; yukarıda belirtilen durumda yükümlü, anılan kıymet unsurlarının mevcut olduğunu gösteren sözleşme örneği ve onaylı çevirisini gümrük idarelerine sunmalıdır. 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun birinci maddesinde, 488 sayılı Damga Vergisi Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu belirtilmiştir. Dördüncü maddede ise kağıdın mahiyetine bakılıp, ekli tabloda yazılan vergisi bulunarak söz konusu kağıdın tabi olacağı vergi belirlenir. Söz konusu kağıt üzerinde başka bir kağıda atıf yapılmış ise, atıf yapılan kağıdın hükümlerine nazaran iktisap ettiği mahiyete göre

vergi alınır. Bu bilgiler ışığında X firmasına ait serbest dolaşıma giriş beyannameleri muhteviyatı eşyanın satışına ilişkin anlaşma yapıldığı tespit edilmiş fakat damga vergilerinin ödendiğine ait bir sonuca ulaşılamamıştır. Bunun sonuncu olarak 50 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ve 54 seri nolu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği uyarınca uygulanan damga vergisinden kaynaklı ve noksan alındığı anlaşılan fark KDV için ek tahakkuk ve 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 51. maddesi delaletiyle 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234/1-b maddesi uyarınca üç katı para cezası uygulanmıştır. Bunun üzerine X firmasının cezanın iptali için dava açmıştır.

4.1.2. Davacı Taraf

Davacı firma, proforma faturaların damga vergisine dahil olamayacağı, sonradan ödenen damga vergisinin ithalatta ödenen KDV matrahına dahil edilemeyeceği, ek tahakkuk sebebi olan damga vergisi tarhiyatlarının davalı gümrük idaresi tarafından kaldırıldığını ve sonuç olarak yapılan ek tahakkuk ve ek tahakkuk üzerinden uygulanan para cezasının hukuka aykırılığını ileri sürmüştür.

4.1.3. Karar

4448 sayılı Gümrük Kanunu hükümleri uyarınca, vergi kaybı yaşanması ve buna ilişkin tahakkukun kesinleşmiş olması halinde ek tahakkuk yapılarak para cezası alınabilir. Yapılan inceleme sonucu damga vergisi tarhiyatlarının ilgili gümrük dairesi tarafından kaldırılarak tarhiyattan terkin edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, damga vergisi eşyanın gümrük kıymetini değil katma değer vergisi matrahını etkilemesi nedeniyle X firmasının açtığı dava lehine sonuçlanmıştır.

4.2. DOSYA 2 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)

Gümrük Kanunu'nun 198'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre; gümrük vergilerinin (hiç alınmayan, noksan alınan ve işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ait olan vergi) tebliğ tarihinden başlayarak 15 gün içinde ödenmesi zorunludur. Ödeme süresi belli koşullar altında 30 güne kadar uzatılabilir. Ödeme süresinin gecikmesi halinde, uzatılan süre için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48'inci maddesine göre tecil faizi

alınır. Gümrük Kanunu'nun 198'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre; tebliğ edilen vergiye Gümrük Kanunu'nun 242'nci maddesi çerçevesinde itiraz edilmesi durumunda ödeme süresi durdurulur. Fakat idare veya yargı kararı sonrasında tekrar başlatılır.

Gümrük Yönetmeliği'nin 145'inci maddesi, eksik beyan halinde eşyanın serbest dolaşıma girişi hakkında hükümler içermektedir. Buna göre, eksik bir beyanın gümrük idaresince kabul edilmesi, beyannamesi tescil edilmiş eşyanın serbest dolaşıma girişini engellemez. Ayrıca, aşağıda sıralanan şartlar sağlandığında eşyanın serbest dolaşıma girişi gerçekleştirilir:

- Eğer eşyaya ait eksik bilgi ve belgeler sonra tamamlanacaksa ve bu durum eşyanın vergi tutarını etkilemiyorsa, beyannamenin tescil tarihinde hesaplanan vergiler üzerinden işlemler yürütülür.
- 53'üncü madde hükümleri geçerli olacak şekilde, eksik beyan geçici bir kıymet bildirimini içeriyorsa, hesaplanacak gümrük vergileri bu bildirimde göre yapılır.
- Eğer eksik belge, muafiyet hükümleri içeriyorsa muafiyet hükümlerine göre, indirimli veya sıfır oranındaki vergi uygulanması ile ilgiliyse, indirimli veya sıfır oran üzerinden hesaplanması gerekmektedir.

Gümrük Yönetmeliği 145'inci maddenin 2'nci fıkrasında ise; eksik belgelerin belirtilen süre içinde gümrük idarelerine sunulmadığı takdirde cezai hükümler saklı kalmak üzere, Gümrük Kanunu'nun 198 inci maddesi gereği normal oranların uygulanması sonucu tahakkuk ettirilen gümrük vergilerine göre noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 51' inci maddesine göre tespit edilen gecikme zammı oranında faizin yükümlüye tebliğ edildiği tarihi takiben 15 gün içinde ödenmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

4.2.1. İhtilaf Konusu

X firması ithalatını istisnai kıymet beyanı yaparak gerçekleştirmiştir. Bu eşya bir önceki durumda olduğu gibi Gümrük Yönetmeliği 53/1-c maddesi hükmüne uymaktadır. Sonrasında teslim şekli gereği mal faturası ve ilgili vesaikler gelince ek KDV tahakkuk işlemi başvurusu yapılmıştır. Bunun sonucunda x firmasının talebi üzerine hesaplanan ilave vergi yatırılmış fakat x firmasına ilgili gümrük müdürlüğü tarafından gecikme zammı faizi uygulanmıştır.

4.2.2. Davacı Taraf

X firmasınca bu cezanın iptal gerekçesinde kanuni dayanak olarak Gümrük Kanunu'nun 198'inci maddesi ve Gümrük Yönetmeliği'nin 145'inci maddesini gösterilmektedir. Gümrük Yönetmeliği'nin 145/2'nci maddesi hükmüne göre eksik belgeler gereken süre içerisinde ilgili gümrük idaresine sunulmazsa tespit edilen gecikme zammı oranındaki faizin yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde ödenmesi gerekmektedir. X firmasınca söz konusu ödeme için hiçbir tebligat gönderilmediği ileri sürülmektedir. Ayrıca, ilave vergi hesaplaması için kendilerinin başvuru yaptığını, şirket tarafından başvurulup tamamlanan ek KDV için gecikme zammı talep edilmesinin hukuka aykırı olduğu vurgulanmıştır. X firması, hazineye toplam ödenen KDV miktarında gerçek beyanla olası beyan arasında bir fark olmadığı hesaplanarak gösterilmiştir. KDV Kanunu'nun 48 ve 51'inci maddelerinde; vergisi ödenmemiş veya eksik ödenmiş eşyaların, hiç alınmamış veya eksik alınmış Katma Değer Vergileri ile ilgili işlemlerin Gümrük Kanunu'ndaki esaslara göre yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla herhangi bir vergi kaybı tespit edilmediği için ilgili Gümrük İdaresince yapılacak bir işlemin olamayacağı savunulmaktadır.

4.2.3. Davalı Taraf

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nun 52'inci maddesi hükümlerine göre; Gecikme zammının tatbik müddeti, amme alacağının tecilinde tecilin yapıldığı, iflas halinde iflasın açıldığı, aciz halinde bu durumun sabit olduğu güne kadar olan müddettir. Gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesi gerekmez. Ayrıca, aslın ödenmiş olması gecikme zammının takip ve tahsiline mani değildir. Bunun yanında, aynı kanunun 58'inci maddesine göre, kişi kendisine gelen ödeme emri ile ilgili borcu olmadığını, kısmen borcu olduğunu veya zaman aşımına uğradığı gibi konularda tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde alacaklı tahsil dairesine itiraz edebilir. Ayrıca Gümrük Kanunu'nun 242'nci maddesinde itirazlar ile ilgili usuller belirtilmiştir. Burada gecikme zammı ve faizler ile ilgili herhangi bir prosedür bulunmadığı belirtilmiştir. Davalı gümrük idaresi dava konusu eşyaların, Gümrük Yönetmeliği'nin 53/1-c maddesi çerçevesinde serbest dolaşıma giriş işlemlerinin gerçekleştirildiğini, fakat fiyatı kesinleştiği halde tamamlayıcı beyanı

yapılmadığını ve buna istinaden gecikme faizi kesildiğini belirtmiştir. Ek olarak, bu durumun Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinden belirtilen itiraz prosedürüne tabi olmadığını vurgulamıştır. A.A.T.U.H. Kanunu'nun 52'inci maddesi doğrultusunda vergi aslının ödenmiş olması fer'ilerinin takip ve tahsiline engel olmadığı ve gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesi gerekmediğinden kanun ve mevzuata aykırı bir durum oluşmadığı ileri sürülmüştür.

4.2.4. Davacı Taraf

X şirketi kendilerine tebliğ edilen ödeme emrinin, itiraz prosedürünü işletmeye mahal vermeyecek şekilde gönderildiğini belirtmiştir. X şirketince ayrıca kendilerine verilen gecikme zammı oranında faiz talebine ilişkin ödeme emirlerinin, kendilerine ilk defa duyurulan idari nitelikte bir karar olduğunu, Gümrük Kanunu'nun 242/1 ve 242/4'üncü maddeleri hükümleri çerçevesinde bu karara itiraz prosedürü işletileceği ve sürecin itiraz eden aleyhine sonuçlanması durumunda idari yargıda dava yolunun açık olduğu ileri sürülmüştür. Sahibi oldukları A sınıfı onaylanmış Kişi Statüsü Belgesine istinaden Gümrük Yönetmeliği 53/1-C maddesine göre, istisnai kıymet ile beyanda bulduklarını ve oluşan KDV tahakkuklarını ödeyip ithalatlarını gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Akreditifli ham petrol ithalatlarında faturaların kesildiği tarihi takiben kendilerine ulaşmadığını ve bu nedenle oluşan kıymetin taraflarınca öğrenilemediğini beyan ederek bu gibi durumlarda ilgili Gümrük İdaresinden 2 Nolu Basitleştirilmiş Usul Gümrük Genel Tebliğin 19. maddesine istinaden ek süre talep edilip işlemlerin takip edildiğini ve fatura kendilerine ulaştıncaya kadar süresi içinde ilgili müdürlüğe ibraz edildiği belirtilmiştir. Bunun yanında kati fatura tarihinin değil, faturaların şirket kayıtlarına alındığı tarihin esas alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Ayrıca yapılan ticaretin uluslararası anlaşmalardan kaynaklı özelliği gereği ham petrol ve akaryakıt ürünlerinde fiyatın sonradan oluştuğu vurgulanmıştır. X şirketi ayrıca, satıcı firma ile yapılan sözleşme gereği ortalama borsa fiyatları alınarak oluşturulan fatura kıymetinin, ilk beyan edilen kıymetin daha fazla olduğu ve geç yatırıldığı için faiz uygulanmasının geçersiz olduğu hususunu 2011/48 sayılı Genelge hükümleri ile desteklemiştir. Buna göre söz konusu genelgenin 2'nci maddesinde gümrükte ödenmeyen royalti bedeline ilişkin KDV'nin 1 veya 2 nolu kdv beyannamesi ile vergi dairesine ödenmesi durumunda bu tutara ilişkin KDV ek tahakkuku yapılmaması gerektiği hükmüne yer verilmiştir. Dava konusu olan ithal

eşyası ham petrolün, ithal edildiği ay içerisinde üretime girip aynı ay içinde satıldığı ve KDV'sinin de takip eden ayda ilgili vergi dairesine ödendiği göz önüne alındığında sonuç olarak ödenmesi gereken fark KDV oluşmadığı ileri sürülmüştür. KDV Kanunu'nun 48'inci maddesi vergisi eksik veya ödenmeksizin serbest dolaşıma giren eşyanın Katma Değer Vergileri hakkındaki işlemlerin Gümrük Kanunu'ndaki esaslara göre yapılması hükmünü amirdir. Aynı maddenin devamında ise indirim hakkı tanınan işlemlere konu olan eşya, serbest dolaşıma girdikten sonra vergilendirme dönemleri içinde vergi dairesine verilen beyannamelere göre ödenen KDV, eksik veya hiç ödenmediği için tahsili gereken KDV'den düşüleceği hükmüne yer verilmiştir. X şirketinin, savunmasına eklediği benzer konuda lehte verilmiş 12 adet vergi mahkemesi emsal kararlarından incelenmesinden; davacı şirketin orijinal vesaiklerin kendilerine henüz ulaşmaması nedeniyle davalı idareden 3 ay ek süre talep ettiği, ek süre talep edilen tarihte de davacıya faturalan ulaşmadığı tespit edilmiştir. Gümrük Yönetmeliği'nin 150/3. maddesinde; tamamlayıcı beyanın, mahiyet ve tutar itibarıyla tahakkuk ettiği aydan hemen sonraki ayın ilk 3 gününe kadar verileceği ve vergilerin de aynı süre içinde ödenmesi gerektiği hükmünü içermektedir. Bu arada, Gümrük Yönetmeliği'nin "Serbest Dolaşıma Giriş Rejiminde Tamamlayıcı Beyan" başlıklı 150'inci maddesinin 3'üncü fıkrasındaki "ilk üç günü içinde" ibaresi" 30/4/2011 tarihli ve 27920 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile "yirmi altıncı günü akşamına kadar" olarak değiştirilmiştir.

4.2.5. Karar

Yapılan yargılama sonunda ek süre talebi üzerine verilecek ek sürenin kabulünde esas alınacak tarihin kati fatura tarihine göre değil, faturaların şirket kayıtlarına alındığı tarihe göre gerçekleşmesi gerektiği itiraz edilerek dava X şirketi lehine sonuçlandırılmıştır.

4.3.DOSYA 3 (AKREDİTİF YÖNTEMİYLE ÖDEME)

4.3.1. İhtilaf Konusu

X firması yurt dışından “nafta” ithal etmiştir. X şirketi, ithalat için ödeme şekli olarak akreditifli ödemeyi tercih etmiştir. İlgili gümrük idaresi, yaptığı kontrolde yurt dışındaki bankaya faiz transferi yapıldığını fakat yatırılan bu faizin muhabir banka lehine ödenen iskonto faizi olduğunu ve yurt dışındaki satıcısına ödenen bir faiz olmadığını tespit etmiştir. Gümrük İdaresi yaptığı inceleme neticesinde, beyanname kapsamında daha sonra oluşabilecek faiz giderine ilişkin beyanda bulunulmadığını, faiz giderinin satıcı yararına yapılan bir ödeme olmaması nedeniyle eşyanın kıymetine dahil edilemeyeceğini fakat KDV matrahına dahil edilmesi gerektiğini, bankanın yazısında akreditif şartlarında akreditifin iskonto edilebilir olduğu ve iskonto faizinin ithalatçı tarafından ödeneceğinin belirtilmiş olduğundan Gümrük Yönetmeliği'nin 53/5 maddesi çerçevesinden değerlendirilmesinin mümkün olmadığına karar vermiştir. Tüm bunların sonucunda X şirketine ek tahakkuk yapılarak ve para cezası uygulanmıştır. X şirketi ise akreditifin uluslararası ticaretin finansmanında kullanılan bir ödeme şekli olduğunu, akreditifin kullanılması esnasında ihracatçıya yapılan ödeme kapsamında satıcı yararına doğrudan veya dolaylı bir fayda sağlamadığı, yapılan ödemenin akreditifin faiz ve komisyonu olup akreditif hizmeti karşılığı muhabir bankaya ödendiği, ticarete konu olan mal ile akreditif için ödenen faizin hiçbir ilişkisinin bulunmadığı, bu sebeplerden ötürü yapılan tahakkuk ve ceza işleminin iptalini istemiştir.

4.3.2. Davacı Taraf

X şirketine göre, ithalatın finansmanında kullanılan kredi karşılığında krediyi kullandıran kuruluş lehine ödenen faiz, komisyon gibi giderlerin ithalatta katma değer vergisine dahil edilmesi mümkün değildir. Savunmada kullanılan kanuni dayanaklardan biri ise Katma Değer Vergisi Kanunu “Sosyal ve Askeri Amaçlı İstisnalarla Diğer İstisnalar” başlıklı 17'inci maddesinin 4'üncü fıkrasının (e) bendidir.

KDV Kanunu'nun “İthalatta Matrah” başlıklı 21. maddesinde; ithal edilen malın gümrük kıymeti, ithalat esnasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar, gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden

vergilendirilmeyenler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemeler ithalatta, verginin matrahıdır hükmüne bağlanmıştır. Yine aynı kanunun “Matraha Dahil olan Unsurlar” başlıklı 24’üncü maddesinin (c) bendinde vade farkı, fiyat farkı, faiz, prim gibi gelirler ile servis ve benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değer KDV matrahına dahil olduğu belirtilmiştir. Buna göre, fiili ithalattan sonra bankaya ödenmiş olan vadeli ithalat akreditif kredisi faiz ve komisyonu ithalde alınacak KDV’nin matrahına dahil olmaması gerektiği savunulmuştur.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği’nin “İstisnalar” başlıklı bölümünün 4.5. Banka ve Sigorta Muameleleri Kapsamına Giren İşlemler ve 4.5.1. Banka ve Bankerlik İşlemleri alt başlıklı düzenlemesinde yurt dışı kredi işlemlerinde KDV Kanununun 17/4-e maddesi doğrultusunda KDV hesaplanmaz hükmü bulunmaktadır.

Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 2004/10 sayılı Genelgesinde; ithalatta kullanılan krediler sonucu ithalatçıların ödediği faiz giderlerinin 3065 sayılı KDV Kanununun 21’inci maddesi uyarınca ithalatta KDV matrahına dahil edilip edilmeyeceği konusunda karışıklık yaşandığı anlaşılmıştır. İthalatın finansmanı için alınan kredi, yurt içi ve yurt dışı dahil, kredi veren kuruma ödenen faiz, komisyon gibi giderler mal ve hizmet ifasına ilişkin olmadığı için ithalatta KDV’ye dahil edilmemesi gerekmektedir.

4.3.3. Karar

Akreditifin işleyiş özelliğinden dolayı ithalatçının bankası, ihracatçının bankasından ithalatçı adına kredi kullanmış durumuna gelebilmektedir. Bu durumda da ithalatçı, kullanılan kredi karşılığında krediyi kullandıran bankaya karşı belli bir vadede faiz ödeme yükümlülüğü doğmaktadır. Uyuşmazlığa konu olan bu olayda olduğu gibi, akreditif tutarının ödenmesinde, bir başka deyişle ithalatın finansmanında kullanılan kredi karşılığında krediyi kullandıran kuruluş lehine tahakkuk eden bu faizin, mal bedeli ile ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Satıcının mal bedelini kredilendirmesi söz konusu olmadığı gibi, kararlaştırılan mal bedeli dışında satıcıya vade farkı, faiz vb. adlarla yapılmış herhangi bir ödeme bulunmamaktadır. Tüm bunların ışığında, ithalatın finansmanında kullanılmak üzere amir banka kanalıyla yurt dışındaki muhabir bankadan kullanılan kredinin karşılığı olarak yurt dışına transfer

edilen faiz tutarının ithalde alınan katma değer vergisi matrahına dahil edilmesi suretiyle yapılan ek tahakkuk ve uygulanan para cezasının iptaline karar verilmiştir.

4.4. DOSYA 4 (İSTİNAİ KIYMETLE BEYAN)

4.4.1. İhtilaf Konusu

X şirketi Gümrük Yönetmeliği 53-C maddesine göre istisnai kıymet ile beyanda bulunarak ham petrol ithalatı gerçekleştirmiştir. Sonrasında vesaik ibrazı için ek süre talebinde bulunulmuştur. Yapılan uluslararası ticaretin teslim şekli gereği, mal faturası ve diğer ilgili vesaikler geldikten sonra ilave vergilendirme tahakkuku talebi yapılmıştır. Bu doğrultuda hesaplanan ek KDV meblağı ilgili gümrük idaresinin saymanlığına yatırılmıştır. Sonrasında ilgili gümrük idaresi tarafından adı geçen ek KDV tahakkuklarında gecikme olduğu gerekçesiyle “gecikme zammı” talep edilmiştir. X şirketi de konuyu yargıya taşımıştır.

4.4.2. Davacı

Davanın iptal gerekçeleri, 2'inci DAVA ile aynıdır. Bu yüzden aynı gerekçelere tekrar yer verilmemiştir. Fakat iptal gerekçeleri arasında farklılık gösteren bir konu bulunmaktadır. İlgili gümrük dairesinin yaptığı gecikme zammı oranındaki faiz hesaplamalarında hata yapıldığı iddia edilmektedir. Şöyle ki; 2010/965 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un 51'inci maddesi gereği gecikme faizi 19.10.2010 tarihinden geçerli olmak üzere %1,95'ten %1,40'a düşürülmüştür. Bu yüzden idarenin yaptığı hesaplamada hata olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, talep edilen gecikme faizinin sebebinin fatura tarihi yerine, konşimento tarihinin esas alınması sonucu olduğu tespit edilmiştir. Fatura tarihinin esas alınması halinde herhangi bir gecikme zammı oluşmayacağı ileri sürülmüştür

4.4.3. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 198/1'inci maddesi, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48'inci maddesi, Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesi, 145/2'nci maddesi, 150/3'üncü maddesi açıklanmıştır.

Dava konusu işlemde hukuka uyarlılık bulunmadığı kararıyla dava şirket lehine sonuçlandırılmıştır.

4.5. DOSYA 5

Bu dosyada iki farklı konuda dava açıldığı için dosya 5, A Davası ve B ayrı ayrı incelenecektir.

4.5.1. A Davası (GTİP Farklılığı)

4.5.1.1. İhtilaf Konusu

X şirketi tarafından serbest dolaşıma giriş beyannamelerinde 2707.99.11.00.00 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunda beyan edilen “liquid pyrolysis gasoline (pygas)” ticari tanımlı eşyanın, ilgili muayene memurlarınca laboratuvar tahlilinin istenilmesi üzerine söz konusu eşyanın yapılan tahlili sonucunda GTİP'in 2707.50.00.00.19 olduğu tespit edilmiştir. Beyan edilen GTİP ile analiz sonucu tespit edilen GTİP arasında ÖTV farkı oluşmuştur. Bunun sebebi, eşyanın beyan edildiği GTİP numarası üzerinden sınıflandırıldığında ÖTV tahakkuk etmemesidir. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 19.10.2015 tarihli, 11153644 sayılı yazısına göre söz konusu serbest dolaşıma giriş beyannameleri “Teslim Alınmış” statüde olduğundan oluşan ÖTV farkı tutarının teminata bağlanması gerektiğın ek tahakkuk kararı yükümlüsüne iletilmiştir. X firması tebliğ edilen GV ve KDV ek tahakkuk kararına, para cezası kararına karşı itiraz etmiştir.

4.5.1.2. Davacı Taraf

X şirketi oluşan teminatın iptali için sunduğu gerekçeler aşağıda açıklanmıştır.

Dava konusu olaydan 3 yıl önce, 2 sevk halinde ithalatı gerçekleşen PYGAS 2707.99.11.00.00 GTİP numarası ile beyan edilmiş olup, yapılan analiz sonuçlarına göre de beyannameler kapatılmıştır.

X şirketi tarafından yeniden 6 sevk halinde PYGAS ithalatı yapılmıştır. Yapılan 1'inci sevk sırasında laboratuvar analizinde beyan edildiği gibi 2707.99.11.00.00 olarak tespit edilmiş ve beyanname kapatılmıştır. Yapılan diğer 5 sevk sırasında laboratuvar analizi dışarıdan özel bir kuruluşa yaptırılmış ve 1'inci sevk sırasında tespit edilen GTİP yerine söz konusu eşyaya 2707.50.00.00.19 nolu GTİP atanmıştır.

Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları (Gümrük Genel Tebliği Seri No:2 ve Tarifenin Yorumu ile İlgili Genel Kurallar'a göre HAM PYGAS adlı eşyanın 2707.99.11.00.00 numaralı GTİP'te verilen "... 200°C ye kadar sıcaklıkta, hacim itibariyle %90 veya daha fazla damıtılmış ham hafif yağlar" pozisyonunda sınıflandırılması gerekmektedir. Tarifenin Yorumu ile İlgili Genel Kurallar 3-a da tanımlamada öncelik alacak pozisyonun, eşyanın en özel şekilde tanımlayan pozisyon olduğu belirtilmiştir. Yapılan gümrük laboratuvar analizlerinde tespit edilen 2707.50.00.00.19 GTİP, ithalatı yapılan eşyadan daha ağır aromatik hidrokarbon bileşiklerini de içermesi ve tamamı aromatik hidrokarbon karışımlarını refere etmesinden ötürü daha genel bir tanımdır.

2707 pozisyonu için verilen AB Açıklama Notlarında Tercüme hataları bulunmaktadır.

4.5.1.3. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Gümrük Giriş Tarife Cetveli İzahnamesi'nin "Tarifenin Yorumu ile İlgili Genel Kurallar" başlıklı bölümünde yer alan kural 3 (a)'da eşyayı en özel şekilde niteleyen pozisyonun, daha genel şekilde niteleyen pozisyona göre öncelik alınacağı belirtilmiştir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 15'inci maddesinin 1'inci bendine göre, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan gümrük tarifesine göre gümrük vergisi hesaplanır. Buna göre, ithal edilen eşya için hangi vergi oranlarının

uygulanacağı, söz konusu eşyanın dahil edildiği gümrük tarife istatistik pozisyonun belirlenmesine bağlıdır. Karar merciine göre uyuşmazlığın çözümü, söz konusu beyanname muhteviyatı eşyanın, gümrük tarife istatistik pozisyonu bakımında değerlendirilip, hangi GTİP’de tanımlandığı hususunun tespitine bağlıdır. Uyuşmazlık konusu dönemde yürürlükte olan Türk Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi’nin 27 nolu Fasılındaki tanım, yapılan ek laboratuvar analiz sonuçlarına göre, söz konusu eşyanın en özel şekilde 2707.50.00.00.10 GTİP pozisyonunda nitelendirildiği görülmüştür ve farklı beyan edilen GTİP nedeniyle alınan ek tahakkuk kararında hukuka aykırılık olmadığı kanaatine varılmıştır. Dava konusu olan para cezası kararı ise ilgili gümrük idaresi tarafından 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 234’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (a) bendi hükmü doğrultusunda tahakkuk edilmiştir. Buna göre, gümrük para cezasının uygulanabilmesi için, vergi kaybına neden olan durumun yukarıdaki maddede yazılı türden olmasını etkileyici nitelikte bulunması gerekmektedir. Gümrük Tarife Cetvelini uygulama görevi, Gümrük Kanunu uyarınca Gümrük İdarelerine verilmiştir. Buna göre, ithal edilen eşyaya uygulanacak gümrük vergisinin ve vergi oranının da her beyanname ile ilgili olarak bu idarelerce belirlenmesi yasal zorunluluktur. Yasada, gümrük tarifesinin ve vergi oranının yükümlüsünce beyanını gerekli ve zorunlu kılan bir düzenleme mevcut değildir. Gümrük İdaresine ve onun görevlilerine ait olan bu belirlemenin gümrük mükelleflerine yaptırılması olanaklı bulunmamaktadır. Bu bakımdan, davacı tarafından farklı beyan edilen GTİP pozisyonu nedeniyle alınan ek tahakkuk kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Ek tahakkuk üzerinden hesaplanan para cezası ile ilgili ise hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Bütün bu sebeplerden ötürü, davanın kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir. Başka bir deyişle, dava konusu ek tahakkuk işlemine yönelik kısım reddedilmiş, ek tahakkuk üzerinden hesaplanan para cezasına yönelik kısım ise iptaline karar verilmiştir.

4.5.2. B Davası (ÖTV Teminatı)

4.5.2.1. İhtilaf Konusu

A bölümünde konu edilen beyannamelere ait ÖTV farkının teminat olarak alınmasına dair ek tahakkuk kararı alınmıştır. İki taraf arasında uyuşmazlığa düşülen konu da alınan bu teminat kararıdır.

4.5.2.2. Davalı Taraf

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun 202'nci maddesi ile 4760 sayılı ÖTV Kanunu'nun 2'inci, 14'üncü, 16'ıncı maddeleri verilen kararda kanuni dayanak olarak gösterilmiştir.

4.5.2.3. Davacı Taraf

X şirketinin ihtilaf konusu işlemin iptali için sunduğu gerekçeler aşağıda özetlenmiştir.

Daha önce verilen ek tahakkuk ve para cezasına ilişkin karar kesinleşmeden GTİP değişikliğinden dolayı oluşan ÖTV farkının teminat olarak istenmesi, uyumsuzluk devam ettiğinden dolayı haksız ve usule aykırıdır.

Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin "Gümrükte Alınacak Teminata İlişkin İşlemler" başlıklı (A) bendinin "Gümrükte Alınacak Teminat" başlıklı 1. maddesine göre, ÖTV teminatının gümrükleme işleme yapılması esnasından alınması gerektiği anlaşılmaktadır. 2707.99.11.00.00 GTİP numarası ile ithal edilen ürünün GTİP numarasına göre ÖTV Kanunu'na ek 1 sayılı listede yer almadığı için ÖTV teminatı yatırılması istenmemiştir. Mevzuat hükümlerine göre, (I) sayılı liste B cetveli kapsamında alınan ÖTV teminatı mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi adına alınır ve belirli şartların yerine getirilmesiyle teminatın çözümü bağlı olduğu vergi dairesi tarafından yapılır. İthal edilerek kullanılan eşya için bu aşamadan sonra ÖTV teminatı alınmasının yasal gerekçesi olmadığı gibi bir anlamı da yoktur. Çünkü ithal edilen eşya hammadde olarak ÖTV'li ürün üretiminde kullanılmıştır ve üretilen ürün ihraç edilmiştir. ÖTV teminatı ithalat sırasında tahsil edilmeyen ÖTV'nin daha sonraki süreçlerde kayıp ve kaçığı önlemek için vergiyi güvenceye almak amaçlı alınmaktadır. Bu aşamada vergi kaybı yoktur ve böyle bir durumun olması halinde de Gelir İdaresi verginin cezalı tahsili yoluna gideceğinden ötürü bu aşamada teminat talep edilmesine gerek yoktur.

Dava konusu olan ithal eşyanın (HAM PYGAS) en özel şekilde tanımlandığı pozisyon olan 2707.99.11.00.00 GTİP numarasında sınıflandırılması gerekmektedir.

4.5.2.4. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Bölge Vergi İdaresi Başkanlığına gönderdiği dava konusu ile ilgili yazıya göre, ÖTV mükelleflerince PYGAS isimli üründen üretilerek ihraç edilen ÖTV kapsamında eşya için, ÖTV Kanunu'nun 5'inci maddesinde düzenlenen ihracat istisnası kapsamında ÖTV hesaplanmaz. X şirketinin dilekçesinde ifade ettiği gibi PYGAS isimli malın tamamının ÖTV'ye tabi BENZEN isimli malın imalinden kullandığının ve üretilen BENZEN isimli malın tamamının ihraç edildiğinin tespitinde o günkü durumla teminat alınmasına gerek yoktur.

Yargı merciinin açıklamasında, Maliye Bakanlığı'nın davalı idareye gönderdiği yazıya göre ÖTV tutarının teminata bağlanmasına gerek bulunmadığı belirtilmiştir. Bunun üzerine de davalı idarenin de dava konusu işlemi kaldırdığı belirtilmiştir.

Konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

4.6. DOSYA 6 (GTİP FARKLILIĞI)

4.6.1. İhtilaf Konusu

X şirketi tarafından ithal edilen PYGAS kimyasalı 2707.99.11.00.00 GTİP numarası ile beyan edilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre serbest dolaşıma giriş beyannameleri kapatılmıştır. Daha sonra aynı kimyasal için yapılan ithalatlara ilişkin yapılan laboratuvar analiz sonuçlarına göre söz konusu kimyasalın GTİP numarası 2707.50.00.00.19 olarak tespit edildiği için ek tahakkuk ve para cezası işlemi tesis edilmiştir. X şirketi ise bu pozisyonun genel bir pozisyonun olduğunu ve ithal edilen kimyasala uygun özel pozisyona göre değerlendirilmesi gerektiğini savunarak ek tahakkuk ve para cezalarının iptali istemiyle dava açmıştır.

4.6.2. Davalı

Kabahat fiili ve cezanın yasal dayanağı olarak 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 15., 61., 63., 65., 198., ve 234/1-a maddesi ve 3065 Sayılı KDV Kanunu'nun 51'inci maddesi gösterilmiştir. İdare ayrıca savunmasında 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 243'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasını dayanak göstermiştir. Gümrük Yönetmeliğinin 590'ıncı maddesinde ikinci tahlil ve sonucunun, eşyanın teknik özellik ve niteliklerinin tayin ve tespiti bakımından kesinlik kazandırdığını; bundan dolayı ikinci tahlil sonucuna göre tespit edilen tarifenin ve bundan dolayı oluşan vergi tahakkuklarının yükümlüye tebliğ edilmesi gerektiği hükmü mevcuttur.

4.6.3. Karar

Karar mercii, uyuşmazlığın çözümünün söz konusu eşyanın gümrük tarife istatistik pozisyonu değerlendirilerek hangi GTİP'te tanımlandığı hususunun tespitine bağlı olduğunu belirtmiştir. Buna göre davacının ithal ettiği ürünlerin, 2707.99.11.00.00 pozisyonundaki; “200° dereceye kadar sıcaklıkta hacim itibariyle %90'dan fazlası damıtılmış ham hafif yağ” tanımına uygun olduğu görüşünde karar kılmıştır. Bunun sonucunda dava konusu olan ek tahakkuk ve para cezası işlemi iptal edilmiştir.

4.7. DOSYA 7 (İSKONTO)

4.7.1. İhtilaf Konusu

X firması tarafından ithal edilmek istenen ham petrolün serbest dolaşıma giriş beyannamesinde ilgili gümrük idaresi tarafından iskonto olarak kabul edilen ancak iskonto mahiyetinde olmadığı savunulan düzeltme kaleminin KDV matrahına dahil edilmemiş olması sebebiyle bu farka tekabül eden KDV'nin yatırılmasının istenmesi iki taraf arasında ihtilaf konusu olmuştur.

4.7.2. Davacı Taraf

Dava konusu serbest dolaşıma giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın faturasında kayıtlı x USD/varil “discount” açıklamalı işlemin x USD (Escalation/De-escalation) mahiyeti iskonto olmadığını aşağıda yazılan gerekçelerle açıklamaktadır.

Dünya genelinde ham petrol, kalite, API değeri, kükürt oranı ve diğer kimyasal özellikler bakımından çeşitlilik göstermektedir. Uluslararası piyasalarda herhangi bir cins ham petrolün FOB fiyat tespitinde; “Dated Brent” veya “Brent Wave” ham petrollerinden biri referans alınmaktadır. Satıcılar, ham petrol kalitesi ve teslim yerinin uzaklığı gibi kıstaslar göz önüne alarak referans fiyat üzerinden aylık indirim belirleyerek piyasa ilan ederler. Uluslararası piyasalarda Karadeniz yüklemeli Ural (Rebco) ham petrolünün fiyatı Agusta/İtalya limanı baz alınarak CIF (mal bedeli+sigorta+navlun) olarak ilan edilmektedir. X şirketi, navlun ve sigorta giderlerini azaltmak ve taşımalarında Türk bayraklı gemileri kullanmak amacıyla FOB bazlı alım tercih etmektedir. Söz konusu Ural (Rebco) ham petrolünün fiyatı CIF olarak ilan edildiği için iki şirket arasındaki anlaşmada CIF bazlı fiyatı FOB bazına getirmek için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Daha ayrıntılı olarak anlatmak gerekirse; Navlun ve sigorta bedeline karşılık, CIF fiyat kotasyonundan “discount” yapılmaktadır. Diğer bir deyişle, FOB+Navlun+Sigorta=CIF olarak belirlenen fiyattan “Navlun+Sigorta” bedelleri indirilerek FOB fiyata ulaşılmıştır. İhtilaf konusu eşyaya ait serbest dolaşıma giriş beyannamesinde görülebileceği üzere, x şirketi tarafından ödenen Navlun ve Sigorta bedeli ayrıca beyan edilmiştir. Bunun sebebi daha önce de belirtildiği gibi CIF bazlı satışın anlaşma sonucu FOB esasluya döndürülmesidir. Sonuç olarak, faturalarda “Discount” adı altında gözüken USD/Varil miktar, mal bedeli için yapılan iskonto/indirim değildir. Bu işlem bir referans fiyat düzeltme işlemidir. Başka bir ifadeyle, CIF fiyatta FOB fiyata geçiş için hesaplanan Navlun bedelinin tespitinin yapılması için gerekli düzeltme rakamıdır.

Ham petrolün kalitesinin belirlenmesindeki en önemli özelliklerden biri API değeridir. Ham petrolün API değeri yükseldikçe, özgül ağırlığı düşer ve içerek itibariyle daha fazla beyaz (kıymetli) ürün içermesinden dolayı fiyatı yükselmektedir. İthal edilen ham petrolün fiyatı, API değerinin yüksek ya da düşük olmasına bağlı olarak artı/eksi (escalation/de-escalation) eklenmesi ile hesaplanmaktadır. Faturalarda “De-escalation” adı altında gözüken (Sayı) USD/Varil değeri, mal bedeli için sağlanan bir iskonto/indirim değildir. Bu işlem bir fiyat düzeltme işlemidir. Yani, satın alınan

ham petrolün API değerinin kalitesinin, anlaşmaya esas olan API değerinden 0,80 tam değer düşük olması yüzünden ham petrolün fiyatının eskalasyonlu hesaplamasının parçasıdır.

İndirimin Gümrük/KDV matrahına dahil edilmesi gerektiğine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. 3065 sayılı KDV Kanunu'nun ithalatta KDV matrahını belirleyen 21'inci maddede indirim ve iskontoların KDV matrahına dahil edilmesi gerektiğine dair bir hüküm yoktur. Aynı kanunun 25. maddesinde, teslim ve hizmet işlemlerinde fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen ticari teamüllere uygun miktardaki iskontoların KDV matrahına dahil olmadığı hükmü mevcuttur. 2001/38 sayılı Genelge'nin 2'nci maddesinde ithal eşyanın gümrük kıymetinin tespiti için dikkate alınması gereken iskontoların peşin ödeme ve miktar iskontosu olduğu hükmü mevcuttur. Anılan genelgenin 3'üncü maddesinde ise 1'inci ve 2'inci maddelerde belirtilen şartları sağlamayan, satıcı ve alıcı arasından özel ilişkilerden kaynaklanan özel iskontolar ile mutata olmayan miktardaki iskontoların eşyanın gümrük kıymetini azaltıcı niteliği bulunmadığı belirtilmiştir. Anılan genelgenin amacı aşırı oran/tutardaki indirim ve iskontoların önüne geçilmesi ve vergi kaybının önlenmesidir. Dolayısıyla, uygulanan indirim iskontosunun mutata olup olmadığı değerlendirilirken, uygulanan indirim iskontonun nispeti ile beraber mevzuatın amaçladığı üzere yapılan işlemin vergi ziyayı amacı güdüp gütmeyeceğinin dikkate alınması gerekmektedir. EK olarak, fiyatın tespitine yönelik düzeltme kalemleri iskonto/indirim olsa bile, binde 4 civarında olduğu için ticari ve ekonomik icaplara uygun olan bir iskonto/indirim olarak kabulü gerekeceğinden 2001/38 sayılı Genelge hükümleri çerçevesinde KDV matrahına dahil edilmesine gerek kalmadığından KDV ziyayı doğmamış olacaktır.

Maliye hazinesi toplamında KDV kaybı yoktur. Eğer, davalı idareye eksik KDV ödenseydi, aynı dönem içerisinde Vergi Dairesine verilen KDV beyannamesinde de aynı tutar kadar eksik KDV indirimi yapılmış olacaktır. Bundan dolayı da toplam olarak bir KDV kaybı söz konusu değildir.

4.7.3. Davalı Taraf

Aşağıda yazan gerekçeler davalı idarenin, davacı tarafa verdiği cevaplar niteliğindedir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 24/1'inci maddesi ve 24/3'üncü maddelere ait hükümlere göre gerekli koşullarda uygunluk sağlayan iskontoların satış bedeli

yöntemine göre gümrük kıymeti belirlenirken dikkate alınması gerekmektedir. 2001/38 sayılı Genelge'nin 4'üncü maddesinde iskontoların geçerliliği hakkında şüpheye düşülmesi durumunda yükümlüden ek bilgi ve belge istenip, uygunluk araştırması yapılacağı hükmü mevcuttur. X şirketinin yaptığı ticarete ödeme şekli mal mukabili olduğu için peşin ödeme iskontosu olamayacağı bellidir. İskontonun miktar iskontosu olup olmadığına dair yapılan araştırma sonucunda ihtilaf konusu indirim miktar iskontosu kriterlerine uyumlu olmadığı anlaşılmıştır. Bunun sebepleri şunlardır: x şirketinin savunmasında uluslararası piyasalarda birbirleriyle ticari ilişkide bulunan bir başka rakip firmanın satış belgelerinin (indirim, iskonto bilgileri) teminin mümkün olamayacağı belirtmiştir. Dolayısıyla, indirimin aynı miktarda mal alan tüm alıcılara uygulanıp uygulanmadığına dair veriler ortaya konamamıştır. Ek olarak, yapılan indirimin belli dönem içinde alıcının satın aldığı miktara göre olup olmadığı, önceden belirlenen bir ödeme planına göre fiyat uygulanıp uygulanmadığı konularına da bir açıklık getirilmemiştir. Yapılan iskontonun peşin ödeme iskontosu veya miktar iskontosu şartlarına uygunluk sağlamadığının tespiti, indirimin referans fiyat düzeltilmesi olduğuna dair sözleşme ve faturada herhangi bir ibare bulunamaması, ibraz edilen sözleşmede planlanan teslimatlar için varil başına (rakam) USD indirim yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Davacı tarafın eksik vergi ödenmiş olsa dahi eksi vergi iadesi alınacağı görüşünün vergi hukukuna uygun değildir. Sonuç olarak, iskonto tanımına uygun olmayan dava konusu işlemin 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 21'inci maddesi hükümlerine göre KDV matrahına dahil edilmesi gerekmektedir.

4.7.4. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Davacı şirket adına tescilli gümrük giriş beyannamesiyle ithal eşya kıymetinin iskontolu fiyat üzerinden beyan edildiği sebebiyle tahakkuk edilen KDV'nin iptaline karşı açılan davada alınan karar aşağıda anlatıldığı şekildedir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 21' inci, 24' üncü, 25' inci, 4558 sayılı Gümrük Kanunu'nun 24' üncü maddesi hükümlerine göre, yükümlülerin ithal ettikleri eşya için her nam altında ödedikleri her türlü faiz komisyon ve giderlerin eşyanın kıymetine dahil olacağı, ithal edilen eşya için düzenlenen faturada gösterilen ve ticari teamüllere uygun miktardaki iskontoların KDV'ye tabi olmadığı anlaşılmaktadır. Yasaya göre, iskontoların ticari teamüllere uygunluğunun iskonto oranının miktarına göre

belirleneceğinden, ayrıca alıcılar için yapılmış olması ya da tüm satıcıların iskonto uygulamasında bulunması gibi kriterler aranmamalıdır.

Olayda, gümrük idaresince ithalata konu faturada yer alan ve uluslar arası petrol ticaretinde kullanılan terimlerle ilgili kayıtların niteliğiyle ilgili olarak bunların fiyat ayarlaması mı yoksa satıcı tarafından yapılan indirimler olduğu konusunda ilgili merciler nezdinde araştırma yapılmadığı ve bu hesap ayrıntılarında görülen tutarla ilgili teknik incelemede bulunmadan, bu tutarın mal kıymetinde dahil edilmesi gereken iskonto olduğu sonucuna varılarak dava konusu ek tahakkuk yapıldığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerden ötürü, ihtilaf konusu ek KDV tahakkuk kararında hukuka uygunluk bulunmamıştır.

4.8. DOSYA 8 (İSKONTO)

İncelenen bu dosyada ihtilafa düşülen konu, bir önceki dosyadaki konu ile aynı içeriktedir. X şirketinin ek KDV tahakkukuna yaptığı itirazda farklılık olarak aşağıdaki hususlar ileri sürülmüştür.

Gümrük Kanunu'nun 234/1-b maddesine göre, eşyanın beyan edilen kıymeti, aynı kanununun 23 ila 31'inci maddeleri doğrultusunda hesaplanan kıymete kıyasla noksan çıkarsa, çıkan bu noksanlığa ait ithalat vergilerinden başka vergi farkının 3 katı para ceza alınır. İthal eşyası olan ham petrol, piyasada referans ham petrol olan "Dated Brent" ham petrolü üzerinden, kaliteye ve o dönemdeki piyasa koşullarına bağlı olarak artı (prim) veya eksi (indirim, iskonto) ile satılmaktadır. Söz konusu ithal eşya yapılan anlaşma şartları kapsamında "Dated Brent" referans ham petrolünden varil başına belirli bir fiyat düşülerek satılmıştır. X şirketi tarafından ithal edilen ham petrolün kıymetinin belirlenmesinde Gümrük Kanunu'nun 24'üncü maddesinde belirtilen gelirlerin tamamı beyan edilmiş olup, beyan edilen kıymetle ilgili tüm belgeler de ilgili gümrük idaresine ibraz edilmiştir. Fatura bedeli de satıcıya banka tarafından döviz transfer dekontu ile transfer edildiğinden faturada "discount" olarak ifade edilen değer her hangi bir şekilde ödemesi yapılmadığı/yapılamayacağından Gümrük Kanunu'nun herhangi bir gelir eksiliği yoktur. Ek olarak, beyan edilen meblağlar dışında bir meblağın Gümrük Kanunu'nun 24'üncü maddesinde belirtildiği gibi satıcıya ödendiğine veya ödeneceğine dair herhangi bir bilgi ve belge ortada yoktur.

4.8.1.Karar

Yargı mercii tarafından uyuşmazlık konusu olan KDV ek tahakkuku için hukuka uygunluk görülmemiştir.

4.9. DOSYA 9 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)

4.9.1. İhtilaf Konusu

Gümrük İdaresi tarafından yapılan teftiş sonucu X şirketi tarafından istisnai kıymet ile beyan edilen eşyalara ilişkin gerçekleştirilen tamamlayıcı beyanların öngörülen süre içinde yapılmadığından ek tahakkuk kararı alınmıştır. Ek olarak, süre aşımına isabet eden gün sayısı itibariyle 6183 sayılı Amme Alacakların Tahsil Usulü Kanununun 51'nci maddesine göre gecikme zammı tahsil edilmesi kararı alınmış olup, Gümrük Kanunu'nun 198'inci maddesi gereğince söz konusu gecikme zammı oranında faizin tebliğ tarihinden başlayarak 15 gün içinde ödenmesi gereklidir. Gümrük Kanunu'nun 242'inci maddesi gereğince söz konusu vergilere karşı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde ilgili Bölge Müdürlüğüne itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Ayrıca, yapılan itiraza Bölge Müdürlüğü tarafından verilen ret kararına karşı, verilen ret kararının tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinden İdari Yargıya başvurulabilir.

4.9.2. Davacı Taraf

X şirketinin uyuşmazlığa konu olan olay için yaptığı açıklamalar aşağıda özetlenmiştir.

X şirketi tarafından ithalatı yapılan ürünler uluslararası borsada işlem gören eşyalardır. Bu yüzden de bu eşyaların satış fiyatı günlük olarak değişebilmektedir. Dolayısıyla, ithalat işlemi gerçekleşen eşyaların kesin satış fiyatı ithalat anında bilinmemektedir ve istisnai kıymet ile beyan yöntemi kullanılmaktadır. İthal edilen eşyalara ilişkin satış fiyatları, anlaşmalarda belirlenen veriler dahilinde değişim gösterdiğinden dolayı ortaya çıkan bu farklılıklar şu şekilde giderilir: A Sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesine sahip olduğu için Gümrük Yönetmeliği'nde yer alan "istisnai kıymet ile beyan" veya "tamamlayıcı beyan" yöntemleriyle beyan edilir. Fiyat kesinleştikten sonra şirkete ulaşılan faturalar Gümrük Yönetmeliği'nin 144'üncü

maddesindeki süreler içinde ilgili Gümrük Müdürlüğüne iletilip, varsa ek KDV tahakkuk işlemleri yapılarak süresi içerisinde ilgili Gümrük Saymanlık Müdürlüğüne ödenmektedir.

Gümrük Yönetmeliği 113'üncü, 114'üncü ve 115'inci madde hükümlerine göre orijinal evrak ile işlem yapma zorunluluğu bulunmaktadır. 2014/18 sayılı Genelge'de ise, Gümrük Yönetmeliği'nin 113'üncü maddesindeki şartlar aranmadan işlem yapılması mümkün kılınmıştır. Şirketin muhasebe işlemleri elektronik posta ile temin edilen faturalarla yürütülmektedir. Ancak Gümrük Yönetmeliği'ndeki orijinal evrak arama zorunluluğu ile işlem yapılması nedeniyle tamamlayıcı beyanlar muhasebe kayıt tarihlerinden sonra yapılarak, ek KDV'ler gümrük saymanlığına yatırılmıştır. Bu işlemler Gümrük Yönetmeliği'nin 144'üncü maddesine istinaden süresi içinde tamamlanmıştır.

Uyuşmazlık konusu serbest dolaşıma giriş beyannamelerinin kıymetleri belli olmadığından dolayı nihai faturaları beyan edilmedi için istisnai kıymet ile tescil edilmiştir. Serbest dolaşıma giriş beyannamelerinin orijinal evraklarının tamamlanabilmesi için Gümrük Yönetmeliği'nin 144/2'nci maddesine göre ek süre talep edilmiş ve verilen ek süre içinde tamamlayıcı beyanlar tamamlanmıştır.

Şirket beyanı, Gümrük Yönetmeliği'nin İstisnai Kıymet başlıklı 53/1-C maddesi uyarınca yapmıştır. Davalı idarenin belirttiği gibi anılan yönetmeliğin 53/5'nci maddesi hükmü ile ilgisi bulunmamaktadır. Yapılan ithalat işlemlerinde kıymet ve matrah unsuru bilinmektedir. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için gerekli borsa ortalamasının gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu sebepten ötürü, şirket tarafından Gümrük Yönetmeliği 53/5 maddesi uygulanması yönünde bir beyan veya talep olmamıştır. Ek olarak ihtilaf konusu olaya Gümrük Yönetmeliği'nin 53/5'inci maddesinin uygulanması, aynı yönetmeliğin 113 ila 115'inci maddelerine ve 2000/54 (2014/18 sayılı Genelge ile yürürlükten kaldırıldı) sayılı genelgeye göre mümkün değildir.

Gecikme faizi, verginin tahakkuk etmesi gereken zamandan, tahakkuk ettiği zamana kadar olan gecikmeler için hesaplanır. Gecikme zammı ise tarh ve tahakkuk etmiş bir verginin normal ödeme zamanından fiilen ödendiği zaman kadar olan gecikmeler için hesaplanmaktadır. Davalı idarenin iddiası ise KDV'nin zamanından daha sonra tahakkuk ettirilmiş olmasıdır. Bu nedenle, kabul edildiği anlamına gelmemek kaydıyla, gecikme zammı değil, gecikme faizi talep edilmelidir. Gümrük Kanunu'nun 197'nci maddesine göre, tebliğ edilmeyen gümrük vergilerine ilişkin

tebligatın, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihten itibaren üç yıl içinde yapılması gerektiğinden söz konusu beyannameleri tescil süreleri üzerinden 3 yıl geçtiği için ilgili Gümrük İdaresinin talepleri zaman aşımına uğramıştır. Bu konuyu destekler nitelikte geçmiş yargı kararları da ilgili yargı merciine sunulmuştur. Ayrıca, maliye hazinesi toplamında KDV kaybı yaşanmadığına dair hesaplamalar da ilgili yargı merciine sunulmuştur.

4.9.3. Davalı Taraf

Davalı tarafın uyuşmazlığa konusu içi yaptığı savunma özetle aşağıdaki gibidir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 201'inci maddesinde, kesinleşen gümrük vergilerinin süresi içinde ödenmediği takdirde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir. 52'nci maddesinde ise; gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesi için bir zorunluluk olmadığı, aslın ödenmiş olmasının ise gecikme zammının takip ve tahsili için bir engel oluşturmadığı belirtilmiştir. "Tahsil Zamanaşımı" başlıklı 102'nci maddesinde, amme alacağının vadesinin rastladığı takvim yılının hemen ardından gelen yılın başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmez ise zaman aşımına uğrayacağı belirtilmiştir.

Davacı tarafa ait, beyannameler incelendiğinde, işlemin Gümrük Yönetmeliği'nin 53/c maddesine istinaden gerçekleştirildiği açıkça görülmektedir. Gümrük Yönetmeliği'nin 53/5 maddesine göre söz konusu kıymet veya matrah unsurunun öğrenildiği ayı takiben ayın 26. günü akşamına kadar beyan edilmesi gerektiği belirtilmiştir. İstisnai kıymetin ne olduğu ve kapsamı ile ilgili bilgiler Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesinde yer almaktadır. Eksik beyan halinde serbest dolaşıma giriş rejimine ilişkin 145'inci madde ile serbest dolaşıma giriş rejiminde tamamlayıcı beyana ilişkin 150'nci madde de 53'üncü maddeye göre oluşan kıymet vurgusu yapılmıştır. 150/2'nci maddeye göre tamamlayıcı beyanın, izleyen ayın ilk üç günü içinde verilmesi hükmü bulunup, kıymet unsurları ile ilgili olarak 53'üncü maddeye atıfta bulunularak buradaki düzenlemeye paralel şekilde yapıldığı görülmektedir.

Davacı tarafından Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesinde kıymet unsurunun öğrenilmesi, 150'nci maddesinde ise tahakkukunun belirtildiği ileri sürülmüştür. Bununla birlikte, Vergi Usul Kanunu'nun 227'nci maddesine göre,

kanunda aksine hüküm olmadığı müddetçe, tutulan kayıtların teşvikinin zorunlu olması dikkate alındığında muhasebe kaydına geçirilen tutarın tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş ve öğrenilmiş olduğu açıktır. Öyle ki, muhasebe kayıtlarındaki tutarlar ile söz konusu eşyaya ait oluşan kıymete ilişkin fatura tutarı birebir örtüşmektedir. Kati faturaların düzenleme tarihleri ve muhasebe kaydına alındığı tarihler esas alınarak şirket tarafından beyan edilen veriler üzerinde yapılan inceleme sonucunda söz konusu serbest dolaşıma giriş beyannamelerinde tamamlayıcı beyanın öngörülen süreler aşılarak yapıldığı tespit edilmiştir.

4.9.4. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Davaya konu olan serbest dolaşıma giriş beyannamelerinden kaynaklı olarak, gecikme zammı oranında gecikme faizinin talep edilmiş olup, davacı şirket tarafından, Gümrük Yönetmeliği'nin 53/1-c maddesine göre, istisnai kıymet ile beyanda bulunup, ithalat gerçekleştirilmiştir. Anılan yönetmeliğin 150'nci maddesi ise serbest dolaşıma giriş rejiminde tamamlayıcı beyana ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Bu madde de eksik kıymet unsurunun mahiyet ve tutar itibarıyla tahakkuk etmesine vurgu yapılmaktadır. Bu olayda, muhasebe kayıtları esas alınmasına karşın, orijinal faturaların söz konusu tarihi itibarıyla şirket kayıtlarına girdiğine ilişkin bir tespit bulunmamaktadır. Davacı tarafından konu ile ilgili verilen beyana göre, muhasebe kayıtlarındaki kıymet farklılıklarının sebebinin muhasebesel takip olduğu ve aksini ortaya koyacak bir tespitin bulunmadığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, dava konusu işlemde yasal isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.10. DOSYA 10 (İSTİSNAİ KIYMETLE BEYAN)

4.10.1. İhtilaf Konusu

X şirketi tarafından ithalatı gerçekleştirilen eşyanın özelliği gereği fiyatında değişiklik göstermesi nedeniyle Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesi çerçevesinde tamamlayıcı beyanda bulunmak için ilgili gümrük idaresine sözleşmenin bir örneği ibraz edilmiştir. Yapılan tespite göre, ilgili gümrük idaresine ibraz edilen

bilgilendirme yazılarının damga vergisine tabi olduğu gerekçesiyle damga vergisi ve damga vergisi cezalarının tahsil edilmesi gerektiği X şirketine bildirilmiştir. Bunun yanında, dava konusu serbest dolaşıma giriş beyannameleri muhteviyatı eşyaya ilişkin olarak tahakkuk ve tahsilata konu olmamış damga vergisi üzerinden ek katma değer vergisi tahakkuku X şirketine tebliğ edilmiştir. Ek KDV tahakkukuna bağlı olarak KDV'nin 3 katı tutarında da para cezası uygulanmasına karar verilmiştir. X şirketi ise ek KDV tahakkuku ile para cezasını kararının iptalini istemektedir.

4.10.2. Davacı Taraf

X şirketi, davacı olma gerekçelerini aşağıda özetlendiği şekilde ilgili yargı merciine sunmuştur.

KDV Kanunu'nun 21'inci maddesine göre ithalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve payların matraha dahil edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, ithalat aşamasında ödenmeyen bir verginin KDV Kanunu'nun 21'inci maddesi kapsamında KDV matrahına tabi olmaması gerekmektedir.

Olaya gümrük uygulamaları açısından bakılacak olunursa, ithalat sırasında ödenen ve Gümrük İdaresince tahsil edilmesi zorunlu vergiler ise gümrük beyannamesinin tescili sırasında ilgili beyannamenin 47 nolu kutusunda detaylı bir şekilde gösterilmekte olup, tüm bu vergilerin ortak noktasını gümrük beyannamesinin tesciline bağlı ortaya çıkmaları ve gümrük idaresi tarafından tahsil edilmeleridir.

X şirketi ile ithalat yapılan şirket arasındaki sözleşmelere ilişkin damga vergisi ithalat esnasında değil kağıtların imzalandığı anda doğmaktadır. Tahsili ise gümrük idarelerince gerçekleştirilmemektedir. Bu yüzden de davalı taraf damga vergisinin ödenip ödenmediğinin tespitini ilgili vergi dairesinden talep etmiştir. Bu sebepten ötürü, sözleşme damga vergisinin gümrük idaresince tarh ve tahsili yapılan, gümrük mevzuatı çerçevesinde bir ithalat işlemiyle veya beyannamenin tescili ile ortaya çıkan bir vergi olmadığı görülmektedir.

Gümrük idarelerinin transit veya antrepo beyannamelerine ilişkin uygulamalarına bakıldığında ise ödenen damga vergilerinin ithalde alınan KDV matrahına dahil edilmediği görülmektedir. Gerek transit beyannamesi gerekse antrepo beyannamesinin tescili sırasında ödenen damga vergilerinin, ithal esnasında ödenen bir damga vergisi olmadığından dolayı ithalde tahsil edilen KDV matrahına dahil edilmemektedir. Sonuç olarak, fiili ithalattan önce düzenlenen ve ithalat işlemi ile bir

ilgisi olmayan sözleşmelerin üzerinden hesaplanan damga vergisinin, ithalde tahsil edilen KDV matrahına dahil edilmesi mümkün değildir.

Sözleşme damga vergisinin ithalatta alınan KDV matrahına dahil edilmemesine ilişkin emsal yargı kararları mevcuttur. Özetle, ithalat sırasında ödenen kavramının, Gümrük İdaresi tarafından tahsil edilen vergiler olarak anlaşılması gerektiği konusunda karar kılınmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Genel Müdürlüğü'nün 03.04.2015 tarihli 40216608/131.99 sayılı "Damga Vergisi" konulu yazısında damga vergisinin kağıt üzerinde alınan bir vergi olduğunu ve ithalatta alınan bir vergi olmadığını teyit etmektedir.

Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen 05.11.2012 tarihli 6304 sayılı yazısında gümrük idaresine sunulan sözleşmelerin damga vergilerinin ödenip ödenmediğinin tespitinin gümrük personeli tarafından yapılması talimatı verilmiştir. Anılan yazıda konu edilen verginin ithalde tahsil edilen katma değer vergisi matrahına dahil edilmesine ilişkin bir talimat verilmemiştir.

Maliye hazinesi toplamında KDV kaybı bulunmadığı her iki durum (gerçek beyan edilen ile ceza dahil olan durumu) için de hesaplanarak tablo olarak sunulmuştur.

Dava konusu olan beyannameler ile ilgili ek KDV ve ceza kararı miktarları, iptal edilmesine için ilgili Gümrük Bölge Müdürlüğüne yapılan itiraz sonucunda yeni alınan karar ile yaklaşık 10 kat arttırılarak X şirketine tebliğ edilmiştir.

4.10.3. Davalı Taraf

3065 sayılı KDV Kanunu'nda gerekse de 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda ithalat sırasında ödenen vergilerin gümrük idaresi tarafından tahsil edilen vergileri kapsadığına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanun koyucu böyle bir daraltmaya gidecek olsa idi ithalat sırasında ödenen her türlü vergi ifadesi yerine KDV matrahına girecek vergiler tahdidi veya gümrük idaresi tarafından tahsil edilecek her türlü vergi ifadesini kullanırdı. Oysaki, kanun koyucunun amacı herhangi bir sayma yoluna gitmeksizin öngörülemeyen, fakat ithalat konusu malın satış fiyatını etkileyen her türlü maliyet unsurunu da dahil etmektir. Bu sebeple davalı tarafın kanunda olmayan bir daraltma getirmeye çalışması kabul edilebilir bir durum değildir.

İthalat sırasında ödenen mali sorumlulukların KDV matrahına eklenmesinin sebebi, bu ödemelerin maliyet unsuru teşkil etmesidir. İthal edilen malların yurt içindeki satışını belirleyen faktörler bu ödemelerdir. Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin 9. fıkrasında, "ithalat vergileri" ifadesinin tanımı yapılmıştır. Bu maddenin hükmünün uygulanmasında önemli olan husus, ithalatta KDV'nin en son hesaplanacak vergi olduğundan dolayı ithalat esnasında ödenen diğer vergi, resim, harç ve payların da bu verginin matrahına dahil edilmesidir. Ek olarak 3065 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 21'inci maddesinin (c) bendinde ithalatta verginin matrahını oluşturan unsurlar: gümrük beyannamesinin tesciline kadar yapılan diğer gider ve ödemelerden vergilendirilmeyen ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemeler olarak belirtilmiştir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3/A maddesinde, vergi kanunlarının lafzı ve ruhu ile hüküm ifade edeceği, lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümlerinin konuşulandaki maksat, hükümlerin kanundaki yapısının yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısının dikkate alınarak uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Buna benzer bir konu ile ilgili daha önce verilen mahkeme kararına göre, beyanname tesciline kadar yapılan ödemeler de katma değer vergisi matrahına dahil edildiğinden damga vergisi de katma değer vergisi matrahına dahil edilmelidir.

Davacı istisnai kıymetle beyanda bulunduğundan ithalat sırasında damga vergisinin tarh edilmesi mümkün değildir. Damga vergisine konu sözleşme beyanname tescilinden sonra ibraz edilmektedir.

Gümrük Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesine göre istisnai kıymet ile beyanın özellikleri şunlardır:

- Eşyanın gümrük kıymetinin satış bedeli yöntemine göre bulunulacağı hallerde istisnai kıymet beyanı uygulanabilir.
- İstisnai kıymet beyanının konusu ithal eşyasının satış bedelidir.
- Beyanname tescil aşamasında, istisnai kıymetle beyanda bulunulduğunun belirtilip, buna ilişkin belgelerin beyannameye eklenmesi gerekir.
- Basitleştirilmiş Usulden Yararlanmaya başlamak için beyannamenin tescili aşamasında istisnai kıymet ile beyanda bulunup, ilgili belgeler gümrük belgesine ibraz edilmelidir.

Uyuşmazlığı konu olayda davacı taraf istisnai kıymet ile beyandan yararlandığı için, ithalat sırasında damga vergisi ve KDV'nin tahakkuk ettirilmesi mümkün

değildir. Bundan dolayı, davacı tarafın sadece ithalat sırasında ödenen vergilerin KDV matrahına gireceğine dair açıklamaları gerçeği yansıtmamaktadır.

Davacı vekilinin sözleşme damga vergisinin ithalatta KDV matrahına dahil edilmeyeceğine ilişkin emsal yargı kararları olduğu iddiası da gerçeği yansıtmamaktadır. Söz konusu kararda yargı merci tarafından hüküm verilen şudur; akaryakıt tüketim vergisinin matrahının satış bedeli, satış bedelinin matrahının da müşterinden alınan para ve diğer değerlerdir. Bu vergiyi doğuran olay, akaryakıtın millileştirildikten sonra yurt içinde satışındır. İthal edilen akaryakıtın yurt içinde satışı üzerinden alınan tüketim vergisinin, ithalde alınan katma değer vergisinin matrahına dahil edilmesin mümkün değildir. Bu kararda davacı tarafında iddia ettiği gibi kanunun ithalat sırasında gümrük idarelerince tahsil edilmesi gereken hukuken zorunlu vergi ve fonları kapsadığı şekilde ne bir beyan ne de bir hüküm bulunmamaktadır. Aksinin kabulü katma değer vergisinin mantığına aykırıdır. İthalat işlemlerinde KDV en son hesaplanan vergidir. Çünkü ithalat konusu malın satış fiyatını etkileyen her türlü maliyet unsuru matraha dahil olmaktadır.

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 03.04.2015 tarihli 40216608/131.99 sayılı yazısı antrepo beyannamesine ilişkin damga vergisine ait olup, uyumsuzluk konusu olayla bir ilgisi yoktur. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 14.02.2013 tarihli 2952 sayılı, 09.01.2013/534 sayılı, 09.05.2013/9260 sayılı yazıları incelendiğinde; davacı tarafın iddiasının aksine, beyannamelere ekli sözleşmelerde damga vergisi tarhiyatının yapılması için vergi dairesi müdürlüklerine başvurulması, tarhiyat gerçekleştirildikten sonra da gümrük müdürlüklerince ek tahakkuk ve para cezası düzenlenmesinde mevzuata aykırı bir durum yoktur.

Davacı taraf, Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 05.11.2012 tarihli 6304 sayılı yazısında sözleşme damga vergilerinin KDV matrahına dahil olmadığını, damga vergilerinin ithalde alınan KDV matrahına dahil edilmesi yönünde bir talimat bulunmadığını iddia etmiştir. Oysaki Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 05.11.2012 tarihli 6304 sayılı, 11.06.2013 tarihli 3812 sayılı, 09.01.2013 tarihli 534 sayılı, 09.05.2013 tarihli 9260 sayılı yazılar ve Maliye Bakanlığı'nın 2013/1 sayılı İç Genelgesi hükümleri bir bütün olarak ele alındığı değerlendirildiğinde davacı tarafın iddiaları gerçeği yansıtmamaktadır.

Davacı taraf dilekçesinde transit ve antrepo beyannameleri üzerinden ödenen damga vergilerinin KDV matrahına dahil edilmediğini yinelemiştir. Ancak,

uyuşmazlık konusu olayda bir transit veya antrepo beyannamesi üzerinden ödenen damga vergisi yoktur. Uyuşmazlık konusu olayın kaynağı ithalat sırasında beyannameye eklenen sözleşmelerdir. Davalı gümrük idaresi tarafından, davacı şirketin ithalat işlemleri geriye doğru taranmıştır ve beyanname eki sözleşmelerin 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uyarınca damga vergilerine tabi olup olmadığı, olması halinde ödenmediği, ödenmiş olması durumunda ise hangi sözleşme kapsamında ne kadar damga vergisinin tahsil edildiği yapılacak KDV ek tahakkukuna esas olmak üzere ilgili vergi dairesinden talep edilmiştir. İlgili vergi dairesinden ise cevap olarak; X şirketinin geçmiş yıllardan bugün yaptığı ham petrol ithalatlarına ilişkin yurt dışında kurulu satıcı ile yapmış olduğu sözleşmelerin Damga Vergisi Kanunu açısından incelenmesi neticesinde rapor düzenlenmiştir. Bu rapora göre, x şirketi tarafından gerçekleştirilen ham petrol ithalatlarında istisnai kıymetle beyan edilen uygulanması kapsamında gümrük idarelerine ibraz edilen fiyat bildirim yazılarının, mükellef kurum tarafından imzalanmamış olması esasen bir sözleşme içeriğine sahip olmadığı değerlendirilmiş olması ve bu açıdan fiyat bildirim yazıları ile ilgili Damga Vergisi Kanunu yönünden itiraz edilecek bir husus olmadığı belirtilmiştir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 48'inci ve 51'inci maddeleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 73'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası, 197/2nci maddesi, 234'üncü maddesi uyuşmazlık konusu ile yasal mevzuat hükümlerinin içermektedir.

Tüm bu sebeplerden dolayı açılan davanın reddi talep edilmektedir.

4.10.4. Davacı Taraf

Aşağıda yazılanlar davacının davalıya verdiği cevaba cevaptır.

Davalı taraf yasal mevzuat hükümlerinden bahsetmiştir. Fakat KDV Kanunu'nun "İthalatta Matrah" başlıklı 21. maddesinden bahsedilmemiştir. Bir ithalat işleminde KDV tahakkukunu oluştururken yapılan ödeme ve giderlerin KDV Kanunu'nun 21. maddesinden sayılanlardan olması gerekmektedir. Anılan maddede yer almayan harcama ve giderler ithalata KDV matrahına dahil edilemez. Dava konusu olan damga vergileri, KDV Kanunu'nun 21. maddesinin kapsamına girmediğinden dolayı ilgili gümrük müdürlüğünce çıkarılan ek tahakkuk ve para cezası geçersizdir.

Dava dilekçesinde, sözleşmenin halen yürürlükte olduğu ve bu sözleşme kapsamında ithalata devam edildiğine göre ikmalen tarih istenen söz konusu damga

vergisi tutarı bundan sonraki ithalat beyannamelerinin KDV matrahlarına ilave edilecek midir sorusuna davalı taraftan herhangi bir cevap verilmemiştir.

Davalı taraf, ithalat anında ödenmeyen damga vergisinin, ithalatta alınan KDV matrahına girmediği yönündeki beyanların yerinde olmadığını belirtmesine rağmen hiçbir yasal dayanak gösterilmemiştir. KDV Kanunu'nun 21'inci maddesi incelendiğinde; kanun koyucu, ithalatta katma değer vergisi belirlerken, matraha dahil edilecek vergileri sadece ithalat sırasında ödenen vergiler olarak açıkça sınırlandırmıştır.

Sözleşme damga vergisinin ithalatta alınan KDV matrahına dahil edilmeyeceğine ilişkin emsal yargı kararları bulunmaktadır.

Daha önce adı geçen, 03.04.2015 tarihli 40216608/131.99 sayılı yazıda; damga vergisinin kağıt üzerinden alınan bir olduğu ve ithalat anında ödenmediği için ithalatta alınan KDV matrahına girmeyeceğini açıkça teyit etmektedir.

Vergi müfettişleri tarafından düzenlenen vergi inceleme raporunda özetle; yurt dışında kurulu kuruluşlar ile x şirketi arasındaki petrol alım sözleşmelerinin tek nüsha olarak düzenlendiği, davaya konu sözleşmelere ait damga vergilerinin de mükellef kurumca beyan edilip, ödendiği tespit edilmiştir ve bundan başka herhangi bir işlem yapılması öngörülmemiştir. Eğer ödendiği belirtilen vergi üzerinden başka bir vergi alınması gerekseydi, raporda bu durum belirtilecekti. Oysaki söz konusu raporda başka bir işlem tesisi talep edilmemiştir. Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen 05.11.2012 tarihli 6304 sayılı yazıda; gümrük personeline, gümrük idaresine ibraz edilen sözleşmelerden damga vergisi tahsilatı yapıp yapılmadığının kontrol edilmesi talimatı verildiği görülmektedir. Ancak, söz konusu talimatta bu vergilerin ithalde tahsil edilen katma değer vergisi matrahına dahil edilmesi ile ilgili bir talimat verilmemiştir.

Antrepo ve transit beyannameleri üzerinden alınan damga vergileri ithalde alınan KDV matrahına dahil edilmemektedir.

X şirketi KDV yönünden hazineyi herhangi bir zarar uğratmadığından dolayı, KDV Kanunu'nun 48'inci maddesi kapsamında ilgili gümrük idaresi tarafından herhangi bir ek KDV tahakkuku ve buna bağlı bir işlem yapılması mümkün değildir. Ek olarak, davalı taraf, cevap dilekçesinde KDV Kanunu'nun 48'inci ve 51'inci maddelerine yer vermiştir. Fakat aynı kanunun 48'inci maddesinin 1'inci fıkrasının 2'nci cümlesinde yer alan hüküm görmezden gelinmiştir.

Ek tahakkuk ve para cezası kararına itiraz sonucu yaklaşık 10 kat arttırılarak tebliğ edilen ek tahakkuk ve para cezası hususu için davalı taraftan bir cevap gelmemiştir.

4.10.5 Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda, matraha dahil edilecek vergileri sadece ithalat anında ödenen vergiler olarak sınırlandırılmış olup, dolayısıyla ithalat anında ödenmeyen vergi, anılan kanunun 21'inci maddesi uyarınca katma değer vergisi matrahına dahil olmayacaktır.

Katma Değer Vergi Kanunu'nun 21/b maddesindeki "ithalat sırasında ödenen vergiler", gümrük idaresi tarafından tahsil edilen vergileri ifade etmektedir. Gümrük beyannamesinin tescil edilmesi ile ortaya çıkan vergiler, ithalat sırasında ödenen vergiler olup, dava konusu olaydaki gümrük idaresi tarafından tahakkuk işlemleri yapılmayan damga vergisinin ithalatta katma değer vergisi matrahına dahil edilmemesi gerekmektedir.

Aynı durum KDV Kanunu'nun 21/c maddesinde geçen "gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler" ifadesi içinde geçerlidir. Şöyle ki, ihtilaf konusu olan verginin "diğer giderler" kapsamına dahil edilmemesi gerekmektedir. Yani, diğer giderlerden vergilendirilmeyenler matraha dahil edilecek unsurlardır. Sonuç olarak, damga vergisi, vergilendirilmeyen giderler kapsamına dahil edilemeyeceği için anılan kanunun 21/c maddesi kapsamına da dahil edilemez. Bu sebeplerden ötürü tahakkuk ettirilen KDV ile para cezası kararı iptal edilmesinde karar verilmiştir.

4.11. DOSYA 11 (İHRAKİYE KUMANYA TESLİMLERİ)

4.11.1. İhtilaf Konusu

X şirketinin büyük kabotajdan küçük kabotaja geçirilen uçaklarının yabancı ve yerli yakıt miktarlarını gösteren tutanaklara dayanarak, kuyruk ve sefer sayısı belirtilen uçaklarda bulunan yabancı yakıtlara isabet eden vergilerin ödenmesi için KDV ek tahakkuk kararı verilmiştir.

4.11.2. Davalı Taraf

Davalı taraf 06.08.2013 tarihli 2013/36 sayılı Genelgeye dayanarak, tesis edilen işlemin uygun olduğu savunulmuştur.

4.11.3. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Yargı Mercii, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 176/1'nci maddesi, Gümrük Yönetmeliği 604'üncü, 605'inci ve 606'ıncı maddelerini ve 2013/36 sayılı Genelgenin 3'üncü maddesinin hükümlerini açıklamış olup, X şirketine ait yurt dışından dönerek iç hat sefere devam eden uçuşlardaki yakıt miktarlarının, genelge ile tespit edilen tutarların altında olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, tahakkuk ettirilen ek KDV'de hukuka uyarlık bulunmamıştır. Bundan ötürü dava konusu ek tahakkuk işleminin iptaline karar verilmiştir.

4.12. DOSYA 12 (SERBEST BÖLGEYE ALINAN AKARYAKIT)

4.12.1. İhtilaf Konusu

X şirketi bir yerdeki serbest bölgenin kurulup, işletilmesini üstlenmiştir. Serbest bölgenin alt yapı ve üst yapı tesislerini inşa etmek, yol, meydan gibi yerlerin bakım, onarım ve temizlik işlerini yapmak, faaliyetler için ihtiyaç duyulan elektrik, su, gaz ve akaryakıt temin etmek üstlendiği sorumluluklardan bazılarıdır. X şirketi, üstlendiği işleri yapmak maksadıyla lisans sahibi firmalar vasıtasıyla serbest bölge dışında bir gümrük müdürlüğünden gümrük giriş beyannamesi muhteviyatı akaryakıtı serbest bölgede bulunmayan eşya statüsü korunmuş olarak serbest bölgeye almıştır. Serbest bölgeye gümrük vergisi ve resimleri ödenmeden alınan akaryakıtın yapılan kontrol sonucu serbest bölgede kullanılmaması veya tüketilmemesi gereken bir eşya olduğu görüşüyle ilgili serbest bölge gümrük müdürlüğü tarafından gümrük vergisi ve katma değer vergisi tahakkuk kararı alınmıştır. X şirketi de bu karara itiraz etmiştir.

4.12.2. Davacı Taraf

X şirketi, davacı olma gerekçelerini aşağıda özetlendiği şekilde ilgili yargı merciine sunmuştur.

Ek olarak tahakkuk ettirilen gümrük vergisi ve KDV'si geçmiş yıla ait olduğu için, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 197'nci maddesine göre tahakkuk zaman aşımı vardır. Ek olarak, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 114'üncü maddesine göre, vergi alacağının başladığı takvim yılının ardından gelen yılın başından başlayarak 5 yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergilerin zaman aşımına uğrayacağı belirtilmiştir.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu 6'ncı maddesinin 2'nci fıkrasına göre serbest bölgede gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair hükümler uygulanmayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, serbest bölgelere üretimde tüketilen hammaddelerin sevki ve bunun gerek gümrük vergileri gerekse KDV açısından vergilemenin konu dışında bırakılması gerekmektedir. Serbest bölgeye alınan akaryakıt, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'na uygun olacak şekilde üretim amaçlı kullanılmıştır.

4.12.3. Karar

Yargı merciinin ihtilaf konusu ile ilgili verdiği karar aşağıda özetlenmiştir.

Gümrük Kanunu'nun 152'inci, 157'inci, 158'inci, ve 185'inci madde hükümleri açıklanmıştır.

Serbest bölgeler Türkiye'nin siyasi sınırları içinde olmasına rağmen dış ticaret hükümlerinin geçerli olduğu yerlerdir. Ek olarak, serbest bölgeler gümrük hattı dışında bölgelerdir ve hem ticari hem ekonomik olarak yurt dışı kabul edilmesi gerekmektedir. 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu, serbest bölgelerin üretimi ve ihracatı teşvik etmek amacıyla kurulduğunu belirtmiştir. Anılan kanunun amacına ulaşması için bazı hammaddelerin serbest bölgelere sokulup üretim veya tüketim amaçlı kullanılması gereklidir. Bunu öngören kanun koyucu da anılan kanunun 6'ncı maddesinde de serbest bölgelerde gümrük ve kambiyo mevzuat hükümlerinin uygulanmayacağı belirtmiştir. Bu sebeplerden ötürü, akaryakıtın hammadde olarak serbest bölgede yapılan üretim faaliyetinde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması kaçınılmaz bir durumdur. Söz konusu olayda, ihtilaf konusu akaryakıt, x şirketi tarafından serbest bölge işlem formu ile bölgeye getirilmiş olup, burada kullanılıp tüketildiği

ihtilafsızdır. Sonuç olarak, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 6'ncı maddesinin 2'nci fıkrasına istinaden dava konusu tahakkuk işleminde hukuka uygunluk bulunmamıştır. Bunun yanında, 12.11.2008 tarihli 5810 sayılı Kanun ile 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na eklenen geçici 7'nci madde hükmüne göre dava konusu tahakkuk işlemi bu yneyle de hukuka aykırı bulunmuştur.

SONUÇ

Ülkeler ekonomik yönden büyümeye devam ettikçe ve nüfusları arttıkça enerjiye olan talep doğru orantılı yükselecektir. Özellikle Çin ve Hindistan'ın yükselen enerji talebinde başı çekeceği ön görülmektedir. Artan enerji talebini daha az maliyetli karşılamak ve iklim değişikliğinden korunma amaçlı kullanılan enerji kaynaklarının çeşitliliğinin artması beklenmektedir. Buna rağmen, petrolün birincil enerji tüketiminde liderliğini gelecek yıllarda da sürdürmesi beklenmektedir. Bunun sebeplerinden bazıları şunlardır: küresel petrol rezervleri yılları itibariyle artmakta olup, daha uzun yıllar talebi karşılayacaktır. Ayrıca, ulaşım sektörü ve petrokimya sanayisi petrol ve türevlerine bağımlı olması da petrolün liderliğini korumaya devam edeceğine sebep gösterilebilir.

Çin, ABD ve Hindistan en büyük ham petrol ithalatçılarıdır. Yukarıda da bahsedildiği gibi Çin ve Hindistan önümüzdeki yıllarda da aynı konumda kalmaya devam edecekleri söylenebilir. Fakat ABD için durum farklıdır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle ankonvansiyonel petrol ve doğal gaz kaynaklarından üretim yapılmaya başlanmıştır ve mevcut koşullar devam ettikçe 2020-2050 yılları arasında ABD net ithalatçı konumundan net ihracatçı konumunda olacaktır. 2050 yılıyla beraber ABD tekrardan net ithalatçı konumuna geçeceği tahmin edilmektedir. AB ise bölgesel bazda en büyük ithalatçıdır. Küresel petrol ihracında payı yüzde 56 seviyelerinden olan OPEC'in, en büyük pazarı Asya Pasifik ülkeleridir. Suudi Arabistan ise hem dünya genelinde hem de OPEC içinde petrol ihracatında lider konumdadır. En yüksek ikinci petrol rezervine sahip Suudi Arabistan'ın ihracatta liderliğini sürdürmesi beklenebilir. Rusya ise diğer ihracatçı ülkelere kıyasla düşük petrol rezervlerine sahip olmasında rağmen Suudi Arabistan'dan sonra sıradadır. Venezüella dünyanın en büyük üretilebilir petrol rezervine sahip olmasına rağmen ihracat rakamlarında geri sıradadır. Dünya geneli rafinaj kapasite ve üretim rakamlarında OPEC payı %11-12 civarlarında seyretmektedir. Petrol ürünlerinin en büyük ithalatçısı Asya-Pasifik bölgesidir. Bunun sebebinin Çin ve Hindistan'daki artan ve daha da artması beklenen talep olduğu söylenebilir. Asya-Pasifik bölgesinin hemen ardından ham petrol ithalatında birinci sırada olan Avrupa bölgesi gelmektedir. Singapur ve ABD en yüksek ithalatı gerçekleştiren ülkeler olmalarına rağmen ihracat sıralamasında da ilk üç ülke içindedirler. Rusya ham petrolde olduğu gibi petrol ürünlerinde de çok düşük miktarda ithalat gerçekleştirmiş olup, petrol ürünleri

ihracatında ABD'den sonra ikinci sıradadır. Asya-Pasifik ülkeleri petrolde olduğu gibi petrol ürünlerinde de OPEC'in en büyük ithalatçısıdır.

Türkiye'de petrol ve türevlerinin dış ticareti incelendiğinde; Türkiye'de birincil enerji tüketimi yıllar itibariyle artmaktadır ve petrol, birincil enerji tüketimi içinde önemli bir paya sahiptir. Türkiye'de enerjide dışa bağımlılık oranı %70'den yukarıda olup, petroldeki dışa bağımlılık ise %90 seviyelerindedir. Enerjideki talebin ancak dörtte biri yerli üretim ile karşılanabilmektedir. Türkiye'nin üretilebilir petrol rezervleri çok azdır fakat petrol ve doğal gaz açısından çok zengin kaynaklara sahip bir coğrafya için yer almakta olup, petrolde dışa bağımlılığı çok yüksek olan AB'ye de komşudur. Bu yüzden ülkemiz jeopolitik olarak çok önemli bir konumdadır. Enerji pazarındaki bu mevcut konumumuzu çok iyi değerlendirmemiz gerekmektedir. Bunun yanı sıra, enerji ithalat faturalarının çok yüksek olmasından dolayı enerji kullanımında daha fazla tasarruf yollarına başvurulmalıdır. Tüketilen petrolün %70'ten fazlası ulaşım sektöründe kullanılmaktadır. Kara yolu taşımacılığının çok ağırlıklı kullanıldığı ülkemizde demir yolu taşımacılığına çok daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Enerji arz güvenliğini arttırmak ve dışa bağımlılığından kurtulmak için ülkemizin alternatif enerji kaynakları arayışına gitmeli ve bu alanda yatırımlar yapmalıdır. Sürdürülebilir enerji ve ankonvansiyonel hidrokarbon kaynakları konusunda daha büyük adımlara ihtiyaç vardır.

Gümrük idarelerini en çok meşgul eden konulardan birinin petrol ürünleri kaçakçılığı olduğunu söylemek mümkündür. Yaygın ve yoğun kaçakçılığın en önemli sebebi petrol ürünleri üzerindeki yüksek gümrük vergileridir. Yüksek vergiler, haksız kazanç peşinde koşturanlar için petrol ürünleri kaçakçılığını cazip hale getirmektedir. Petrol ürünleri kaçakçılığı eylemleri, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın yurda sokulması, muafiyet hükümlerinin ihlali suretiyle yapılan kaçakçılık ve gümrük vergilerini ödemeksizin ya da eksik ödemek suretiyle yapılan kaçakçılık olarak kategorize edilebilir. Gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ya da başka bir ifade ile gümrük idaresinin bilgisi dışında yurda kaçak olarak sokulmak suretiyle yapılan petrol ürünleri kaçakçılığı daha çok akaryakıt ürünlerinin miktarı yönünden suistimali şeklinde tezahür etmektedir. Keza, muafiyet hükümlerinin ihlali suretiyle yapılan kaçakçılık da daha çok akaryakıt ürünlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu kapsamdaki kaçakçılık eylemleri genellikle sınır bölgelerinde taşımacılık yapan karayolu taşıtlarındaki standart yakıt depo muafiyetinin ihlali niteliğinde karşımıza çıktığı gibi yurt dışına sefer yapan özellikle deniz taşıtlarının, vergiden muaf olarak aldıkları

yakıtlarını, açık denizde buna uygun deniz taşıtlarına aktarıp gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın başka bir deyişle gümrük idaresinin bilgisi haricinde yurda sokulması şeklinde de cereyan ettiği görülmektedir.

Vergi ödemeksizin veya eksik vergi ödemek suretiyle yapılan kaçakçılık eylemleri genel olarak, düşük kıymetli sahte fatura kullanımı ya da menşe saptırması olarak anılan eşyanın menşenin sahte menşe belgesi kullanarak düşük vergi uygulanan ülke menşeli olarak gösterilmesi veya tarife saptırması olarak anılan eşyanın Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu'nun düşük vergi oranı ya da gümrük vergilerinin sıfır olarak belirlendiği GTİP üzerinden beyan edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Petrol ürünlerinde kıymetin Dünya piyasa fiyatları üzerinden belirlenmesi ve menşe ülkeler açısından da farklılığın bulunmaması nedeniyle petrol ürünleri kaçakçılığında GTİP farklılaştırılması daha çok rastlanan bir ihlal türüdür.

Petrol ürünleri kaçakçılığı, vergi kayıplarına neden olmasının yanı sıra özellikle akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin akaryakıt imalinde kullanılması veya akaryakıt yerine ikame edilmesi mal ve can güvenliğini ciddi tehdit eden eylemlerdir. Karayoluyla yük ve yolcu taşıma araçlarında akaryakıt olarak kullanılan ve kamuoyunda "10 numara yağ" olarak anılan madeni yağların yol açtığı çevre kirliliği ile birlikte neden olduğu mal ve can kayıplarıyla sonuçlanan araç yangınlarına ilişkin yazılı ve görsel basında çıkan haberler halen hafızalardaki yerini korumaktadır. Petrol ürünleri kaçakçılığının yol açtığı çok boyutlu derin tahribat bu eylemlerle mücadeleye özel önem yüklemiş bunun üzerine buna uygun yasal düzenlemelere gidilmiştir. Bu bağlamda, 2013 yılında Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yapılan değişiklik ile akaryakıt ürünlerinin kapsamı belirlenerek, kaçakçılık suçuna konu eşyanın akaryakıt ürünü olması halinde, kanunda diğer eşyalar için öngörülen adli cezai yaptırımın üç yıldan az olmamak üzere yarısından iki katına kadar artırılarak uygulanacağı hükmüne yer verilmiştir. Adli cezai yaptırımların ağırlaştırılması yanında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan izinsiz olarak, akaryakıt haricinde kalan solvent, madeni yağ, baz yağ, asfalt, ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten, bunları akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticari amaçla satın alan, taşıyan veya saklayanlar ile her çeşit üretim, iletim ve dağıtım hatlarındaki hidrokarbonlar ile hidrokarbon türevi yakıtları nakleden depo, boru hattı veya kuyulardan kanunlara aykırın şekilde temin edilen ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticari amaçla satın alan, nakledenlere ve izinsiz sabit ya da seyyar tank, düzenek veya donanım bulunduranlara

da adli cezai yaptırımlar getirilmiştir. Diğer taraftan, petrol piyasasında serbest dolaşımda bulunan akaryakıtın, piyasaya yasal yollardan girip, girmediğinin tespiti, kaçak ve standart dışı satışını önlemek amacıyla "Ulusal Marker" uygulamasına başlanılmıştır. Keza, yetkisi olmadığı halde ulusal marker üreten, satışa arz eden, satan, yetkisi olmayanlardan satın alan, nakleden ve bulunduranlar ile ulusal marker yerine kullanılmak üzere kimyasal üretenlere de adli cezai yaptırımlar öngörülmüştür.

Petrol ürünleri gümrük iş ve işlemlerinde idare ile yükümlüler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların ağırlıklı bölümü eşyanın tarife pozisyonunun belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Eşyanın tahlilinde teknolojik gelişmelerin getirdiği kolaylıklar yanında bu alanda gerekli donanım ve personel ile tahkim edilmiş ihtisas gümrük idarelerinin kurulması ve bu idarelerin yetkili kılınmış olması ihtilafların azalmasına önemli katkı sağlamıştır. Petrol ürünlerinin gümrük işlem sürecinde ürünün antrepo rejimine tabi tutulması aşamasında tespit ve takibi de gümrük idaresinin iş yükünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Özellikle rafinerilerde sürekli üretime verilen eşyanın söz konusu olduğu antrepolarda bulunan yüzlerce hatta binlerce tonluk tanklardaki eşya miktarının manuel ölçme teknikleri bugün yerini tanklara monte edilmiş olan ölçüm cihazları ve buna uygun yazılımlı bilgisayar teknolojisi bu konuda önemli bir rahatlama sağlamıştır. Diğer taraftan, antrepolarda iskele ve tankların kamera sistemiyle donatılması zorunluluğunun getirilmesi gümrük idaresine sürekli takip edebilme imkanını sağlamıştır. Diğer taraftan, petrol ürünleri ithalinin ve ihracının gerçekleştirilmesi sürecinde Gümrük İdaresinin yanında Gelir İdaresi Başkanlığı ve EPDK sürekli etkin ve aktif rol oynamaktadır. Bu üç kurumun koordinasyonu ve uyumu ile özellikle ihtilafların çözümünde sade, açık ve anlaşılır kararların üretilmesi ve yapılan düzenlemelerin aynı nitelikleri taşıması ihtilafların azaltılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Keza, petrol ürünleri kaçakçılığı ile mücadelede yasal düzenlemeler yanında tüketici bilinci oluşturulması ve geliştirilmesine önem verilmeli, mücadelenin sadece gümrük idaresine yüklenerek sınır ve kıyılara inhisar ettirmek yerine tüm ülke sathında ve resmi sivil tüm kurum ve kuruluşlarla birlikte yürütülmesi gerekir.

KAYNAKÇA

Abdioğlu, Z. ve Değirmenci, N. (2014). Petrol Fiyatları-Hisse Senedi Fiyatları İlişkisi: BİST Sektörel Analizi. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 5(8): 1-24.

Alagöz, M., Alacahan, N., D. ve Akarsu, Y. (2017). Petrol Fiyatlarının Makro Ekonomi Üzerindeki Etkisi-Ülke Karşılaştırmaları ile Panel Veri Analizi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 19(33): 144-150.

Alcan, S. (2014). Türkiye’de Petrol Ürünlerini Fiyatlarında Verginin Payı ve Diğer Ülkeler ile Karşılaştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 15(1): 77-94.

Atılgan, İ. (2000). Türkiye’nin Enerji Potansiyeline Bakış. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*. 15(1): 31-47.

Aydın, F. F. (2010). Enerji Tüketimi ve Ekonomik Büyüme. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (35): 317-340.

Bal, H. ve Alper, A., E. (2010). Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ve Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 19(3): 345-360.

Bayat, T., Şahbaz, A. ve Akçacı, T. (2013). Petrol Fiyatlarının Dış Ticaret Açığı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (42): 67-90.

Bayraç, H. N. (2009). Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye: Petrol ve Doğal Gaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(1): 115-142.

BOTAŞ. (2016). Sektör Raporu.

http://www.botas.gov.tr/docs/raporlar/tur/sektorap_2016.pdf, (17.12.2017).

British Petroleum. *Oil*.

<https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook/demand-by-fuel/oil.html>, (11.04.2019).

British Petroleum (BP). (2015). Statistical Review of World Energy 64th Edition.

https://www.bp.com/content/dam/bp-country/es_es/spain/documents/downloads/PDF/bp-statistical-review-of-world-energy-2015-full-report.pdf , (10.04.2019).

British Petroleum (BP). (2017a). BP Statistical Review of World Energy.

https://www.bp.com/content/dam/bp-country/de_ch/PDF/bp-statistical-review-of-world-energy-2017-full-report.pdf, (17.04.2019).

British Petroleum (BP). (2017b). BP Energy Outlook 2017 Edition,

https://www.bp.com/content/dam/bp-country/fr_ch/PDF/bp-energy-outlook-2017.pdf, (17.04.2019).

British Petroleum (BP). (2018a). Energy Outlook 2018 Edition.

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/energy-outlook/bp-energy-outlook-2018.pdf>, (07.04.2019).

British Petroleum (BP). (2018b). Statistical Review of World Energy 67th Edition.

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf>, (07.04.2019).

British Petroleum (BP). (2019). Energy Outlook 2019 Edition.

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/energy-outlook/bp-energy-outlook-2019.pdf>, (07.04.2019).

British Petroleum (BP). Energy Charting Tool and App. *Enegy Economics*.
<https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-charting-tool-desktop.html>, (24.04.2019).

Canadian Fuels Association. (2013). The Economics of Petroleum Refining.
<https://www.canadianfuels.ca/website/media/PDF/Publications/Economics-fundamentals-of-Refining-Dec18-2013-Final-ENG-1.pdf>, (31.03.2019).

Craig Freudenrich. *How Oil Refining Works*.
<https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/oil-refining1.htm>,
(13.04.2018).

Çalışkan, Ş. (2009). Türkiye'nin Enerjide Dışa Bağımlılık ve Enerji Arz Güvenliği Sorunu. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (25): 297-310.

Demir, M. (2013). Enerji İthalatı Cari Açık İlişkisi, Var Analizi ile Türkiye Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*. (9): 1-27.

Demirbaş, M., Türkay, H. ve Türkoğlu, M. (2009). Petrol Fiyatlarındaki Gelişmelerin Türkiye'nin Cari Açığı Üzerinde Etkisinin Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 14(3): 289-299.

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK TMK). (2016). Türkiye Enerji Piyasasının Görünümü Başarılar, Genel Bakış ve Fırsatlar.
<https://www.dunyaenerji.org.tr/wp-content/uploads/2017/10/turkiye-enerji-piyasasinin-gorunumu.pdf>, (05.04.2019).

Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO). (2018). 2017 Yılında Dünya Ve Türkiye Ekonomisi & 2018 Yılından Beklentiler.
<http://www.ebso.org.tr/ebsomedia/documents/2017-yilinda-dunya-ve-turkiye-ekonomisi-&-2018-yilindan-beklentiler-8425612.pdf>, (01.04.2019).

Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO). (2019). 2018 Yılında Dünya ve Türkiye Ekonomisi & 2019 Yılından Beklentiler.

http://www.ebso.org.tr/ebsoimedia/documents/2018-yilinda-dunya-ve-turkiye-ekonomisi-&-2019-yilindan-beklentiler_16845052.pdf, (01.04.2019).

Emeklier, B. ve Ergül, N. (2010). Petrolün Uluslararası İlişkilerdeki Yeri: Jeopolitik Teoriler ve Petropolitik. *Bilge Strateji*. 2(3): 59-86.

Encyclopedia Britannica. *Petrochemical*.

<https://www.britannica.com/science/petrochemical>, (01.04.2018).

Enerdata. Crude Oil Trade. *Global Energy Statistics Yearbook 2018*.

<https://yearbook.enerdata.net/crude-oil/crude-oil-balance-trade-data.html>, (20.04.2019).

Eni SpA. (2018). World Oil Review 2018.

https://www.eni.com/docs/en_IT/enicom/company/fuel-cafe/WORLD-OIL-REVIEW-2018-Volume-1.pdf, (10.04.2019)

Erik, N., Y. Ve Koşaroğlu, Ş., M. (2016). Tarihsel Süreç Boyunca Değişen Petrol Fiyatları; Şeyl Gazı Etkisi ve Bazı Öngörüler. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.17(2): 119-143.

Ertuğrul, H. M. (2011). Türkiye’de Elektrik Tüketimi Büyüme İlişkisi: Dinamik Analiz. *Enerji, Piyasa ve Düzenleme*. 2: 49-73.

Esen, Ö. Ve Bayrak, M. (2014). Türkiye’nin Enerji Açığı Sorunu ve Çözümüne Yönelik Arayışlar. Atatürk Üniversitesi *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 28(3): 139-158.

Eurostat. Database. *Import Dependency*

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, (24.04.2019).

Eyüboğlu, K. ve Eyüboğlu, S. (2016). Doğal Gaz ve Petrol Fiyatları ile BIST Sanayi Sektörü Endeksleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Yasar University*. 11(42): 150-162.

ExxonMobil. (2018). Outlook for Energy: A view to 2040.

<https://corporate.exxonmobil.com/-/media/global/files/outlook-for-energy/2018-outlook-for-energy.pdf>, (09.04.2019).

Firuzan, E. (2010). Türkiye Petrol Fiyatları Oynaklığının Modellenmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*. (12): 1-17.

Göçer, İ. (2013). Türkiye’de Cari Açığın Nedenleri, Finansman Kalitesi ve Sürdürülebilirliği: Ekonometrik Bir Analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*. 8(1): 213-242.

Gönüllü, Ç., O. Otluoğlu, E. ve Şengöz, M., H. (2015). Ham Petrol Fiyatı Değişimlerinin Petrokimya Sektörü Getirileri Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası İktisadi İncelemeler Dergisi*. (14): 223-234.

Güngör, T. (17.07.2017). Petrokimya Ürünleri İthalatı Faturamız Büyük. *Dünya Gazetesi*. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/petrokimya-urunleri-ithalati-faturamiz-buyuk/372971>, (02.04.2018).

International Energy Agency. *Statistics Data Browser*. Tüm Hakları Saklıdır.

<https://www.iea.org/statistics/?country=WORLD&year=2016&category=Energy%20supply&indicator=TPESbySource&mode=chart&dataTable=BALANCES>, (20.04.2019).

International Energy Agency. *Statistics Data Browser*. Tüm Hakları Saklıdır.

<https://www.iea.org/statistics/?country=WORLD&year=2016&category=Oil&indicator=CrudeImportsExports&mode=chart&dataTable=OIL>, (20.04.2019).

International Energy Agency. 2018. *World Energy Outlook 2018 Executive Summary*.

Tüm Hakları Saklıdır.

<https://webstore.iea.org/download/summary/190?fileName=English-WEO-2018-ES.pdf>, (10.07.2019).

İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçı Birliği (İKMİB). (2018). *Chemist. İKMİB'in Ücretsiz Dergisi*. Ocak-Şubat 2018 Sayı: 57

http://www.ikmib.org.tr/files/downloads/yayinlar/chemist/Chemist57_int.pdf, (01.04.2019).

Kantarci, H.B. (2018). Türkiye’de Akaryakıt Üzerinden Alınan Vergilerin OECD ve AB Ülkeleri ile Karşılaştırılması. *Sosyoekonomi*. 26(35): 229-247.

Koçak, Ç. (2018). Enerji Sektöründe Talep Tahminleri ve Türkiye Genel Enerji Değerlerinin İrdelenmesi. *Türkiye’nin Enerji Görünümü 2018* (ss. 11-32). Ankara: TMMOB Makine Mühendisleri Odası.

https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/EnerjiGorunumu2018_1.pdf, (10.07.2019)

Koçak, F., İ. ve Özmen, M. (2012). Türkiye’nin Petrol İthalat Fonksiyonunun Ekonomik Tahmini. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*. 16(1): 87-98.

Korkmaz, Ö. Ve Develi, A. (2012). Türkiye’de Birincil Enerji Kullanımı, Üretimi ve Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 27(2): 1-25.

Leading Crude Oil Refining Companies Worldwide in 2014, by Capacity.

<https://www.statista.com/statistics/545542/leading-crude-oil-refining-companies-worldwide-by-capacity/>, (06.04.2018).

Lebe, F. Ve Akbaş, Y., E. (2013). İthal Ham Petrol Fiyatları ile Döviz Kurunun Cari Açık Üzerindeki Etkisi: Türkiye İçin Bir Çalışma. *EconAnadolu 2013 Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi, Eskişehir*. 170-196.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü. 2017 Petrol ve Doğal Gaz Rezervleri. *Petrol İstatistikleri*. http://www.mapeg.gov.tr/petrol_istatistik.aspx, (05.04.2019).

Mucuk, M. Ve Uysal, D. (2009). Türkiye Ekonomisinde Enerji Tüketimi ve Ekonomik Büyüme. *Maliye Dergisi*. (157): 105-115.

Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). (2016). Annual Statistical Bulletin.

https://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2016.pdf, (06.04.2018).

Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). (2017). Annual Statistical Bulletin.

https://www.opec.org/opec_web/flipbook/ASB2017/ASB2017/assets/common/downloads/ASB2017_13062017.pdf, (09.04.2019).

Örücü, O. *Sorun Söyleyelim*.

http://www.emo.org.tr/ekler/b975b9f0481510e_ek.pdf, (06.04.2019).

Özel, P. (2003). Petrol Sanayiinde Dikey Bütünleşme ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi. <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/PınarOZEL.pdf>, (30.04.2019).

Öztürk, M.B., Gümüş, G.K., Taşkın, F.D. ve Çağlı, E.Ç. (2013). Petrol ve Doğalgaz Fiyatları ile İmalat ve Kimya-Petrol-Plastik Sektörlerinin Endeksleri arasındaki İlişki. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*. 6(2): .64-74.

Peker, H. Ve Gümrah, F. (2007). Türkiye’de Rafineri Sektörü. *Mühendis ve Makine*. 48(575): 84-91. https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/c572eca050594c7_ek.pdf, (05.04.2018).

PETKİM. (2018). 2017 Faaliyet Raporu.

http://www.petkim.com.tr/UserFiles/file/Yatirimci_Iliskileri/Faaliyet_Raporlari/petkim_faaliyet_raporu_2017_TR.pdf, (20.03.2018).

PETKİM. (2019). 2018 Faaliyet Raporu

http://www.petkim.com.tr/UserFiles/file/Yatirimci_Iliskileri/Faaliyet_Raporlari/petkim_faaliyet_raporu_2018.pdf, (02.04.2019).

Petrol.

<https://www.enerji.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/Petrol>, (23.04.2019).

Petrol Nedir?

<https://www.petform.org.tr/arama-uretim-sektoru/petrol-nedir/>, (23.04.2019).

Petrole Dair Merak Edilenler.

<http://www.tpa.gov.tr/tpfiles/userfiles/files/petrolmerak.pdf>, (05.04.2019).

Petrol-iş Araştırma. (2012). Türkiye’de Petrol Sektörü ve TPAO.

<https://petrol-is.org.tr/sites/default/files/ek2-petrol-sektoru-tpao.pdf> , (31.03.2019).

Petrol Sanayi Derneği, PETDER. (2018). 2017 Sektör Raporu.

<http://www.petder.org.tr/Uploads/Document/c7f1909e-7c4d-4009-a6cc-ce201287f7d7.pdf?v-636709747071199016>, (27.03.2019).

Petrol Sanayi Derneği (PETDER) ve PwC Türkiye. (2017). Akaryakıt Dağıtım Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi. *Sektör Çalışmaları*. Yıl: 2017. 3. çeyrek. sayı:1.

<http://www.petder.org.tr/Uploads/Document/13e0a254-bb2d-4526-9ff0-e087723e57ce.pdf?v-636450634855815511>, (27.03.2019).

Primary Energy.

https://energyeducation.ca/encyclopedia/Primary_energy, (10.04.2019).

SOCAR'ın Dev Yatırımı Star Rafineri Açıldı. *Basın Odası 2018 Haberler*.

<http://www.socar.com.tr/kurumsal-iletisim/haberler/2018-haberler/2018/10/19/socar-in-dev-yatirimi-star-rafineri-acildi>, (04.04.2019).

Solak, A., O. (2013). Türkiye'nin Toplam Petrol Talebi ve Ulaştırma Sektörü Petrol Talebinin ARIMA Modeli ile Tahmin Edilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(3): 131-142.

Şahbaz, Y. (17.08.2017). Bakan Özlü: Petrokimya Ürünlerinde Yaklaşık 11 Milyar Dolar İthalat Yapıyoruz. *Anadolu Ajansı*.

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-ozlu-petrokimya-urunlerinde-yaklasik-11-milyar-dolar-ithalat-yapiyoruz/886464>, (24.03.2018).

TAYLAR, Y. (2010). Vergi Teorisi Açısından Özel Tüketim Vergileri ve Türk Özel Tüketim Vergisi Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 12(Özel Sayı): 435-467.

T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlan 13.05.2009 Tarihli, 2009/55 Sayılı ve "Her Nev'i Petrol Ürünü Depolanan Genel veya Özel Antrepolar" Konulu Genelge.

T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü'nün 11.10.2007 Tarihli ve 2007/25 Sayılı "Ulusal Marker Uygulaması" Konulu Genelgesi.

T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2010/50 Sayılı "GY 201. maddesinin uygulaması hk." Konulu Genelge.

T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2009/36 Sayılı "Standart Depo" Konulu Genelge.

T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 17.03.2004 Tarihli, 2004/10 Sayılı ve "Banka Kredileri/KDV Matrahı" Konulu Genelge.

T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 14.11.2001 Tarihli, 2001/38 Sayılı ve "İskontolar" Konulu Genelge.

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) Sanayi Genel Müdürlüğü. (2014). Kimya Sektörü Raporu 2014-2. *Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi*.
[http://www.pagev.org.tr/admin/PICS/dosyalar/Kimya_Sektoru_Raporu_\(2014-2\).pdf](http://www.pagev.org.tr/admin/PICS/dosyalar/Kimya_Sektoru_Raporu_(2014-2).pdf)

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) Sanayi Genel Müdürlüğü. (2017). Kimya Sektörü Raporu 2017. *Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi*.
<https://sgm.sanayi.gov.tr/handlers/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=0f241165-33d8-4ef2-91e0-cffe2bb2dd46>, (01.04.2018).

T.C. Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). Petrokimya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*.
http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_PetrokimyaSanayii.pdf, (01.04.2019).

T.C. Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). Petrol ve Petrol Ürünleri Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *Dokuzuncu Kalkınma Planı*. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/09_PetrolvePetolUrunleriSanayii.pdf, (01.04.2019).

T.C. Devlet Planlama Teşkilatı. (2008). Kimya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Petrokimya Sanayi-Klor Alkali-Sentetik Elyaf ve İplik Çalışma Grubu Raporu. *Dokuzuncu Kalkınma Planı*. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/09_KimyaSanayii_PetrokimyaKlorAlkaliSentElyafIplik.pdf, (01.04.2019).

T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü Kimya Ürünleri ve Özel İhracat Daire Başkanlığı. (2016). Kimya Sektörü.
<https://ticaret.gov.tr/data/5b87000813b8761450e18d7b/Kimya.pdf>, (17.04.2019).

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). (2017a). Petrol Piyasası 2016 Yılı Sektör Raporu. <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-107/yillik-sektor-raporu>, (06.04.2019).

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). (2017b). Doğal Gaz Piyasası 2016 Yılı Sektör Raporu. <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94-1007/dogal-gazyillik-sektor-raporu>, (06.04.2019).

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). (2018a). Petrol Piyasası 2017 Yılı Sektör Raporu. <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-107/yillik-sektor-raporu>, (06.04.2019).

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). (2018b). Doğal Gaz Piyasası 2017 Yılı Sektör Raporu. <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94-1007/dogal-gazyillik-sektor-raporu>, (06.04.2019).

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). (2018c). Aralık 2018 Petrol Ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu. <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-143/fiyatlandirma-raporu>, (31.03.2019).

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü. (2017). Orta Dönemli Petrol ve Doğal Gaz Arz-Talep Projeksiyonu. http://www.mapeg.gov.tr/petrol/orta%20dönemli%20arz%20talep%20projeksiyon/O_rta_Donemli_Petrol_ve_Gaz_Arz-Talep_Projeksiyonu.pdf, (05.04.2019).

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2017). Dünya ve Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Görünümü Sayı 15. https://www.enerji.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fEnerji%20ve%20Tabii%20Kaynaklar%20Görünümü%2fSayi_15.pdf, (05.04.2019).

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2015a). Madencilik Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *Onuncu Kalkınma Planı*. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_MadencilikPolitikalari.pdf , (01.04.2019).

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2015b). Kimya Çalışma Grubu Raporu. *Onuncu Kalkınma Planı*. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_KimyaCalismaGrubuRaporu.pdf, (01.04.2019).

T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. *Vergi Gelirleri*
<http://www.bumko.gov.tr/TR,8115/vergi-gelirleri.html>, (14.04.2019).

T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nca Yayımlanan 12.12.2013 Tarihli
“Tahsilat İç Genelgesi (Seri No: 2013/1).

T.C. Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi.
<https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/dashboard/1301>, (10.07.2019).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). Ham Petrolün Destilasyonu. *Kimya Teknolojisi*.
http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Ham%20Petrolün%20Destilasyonu.pdf, (04.04.2019).

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü. Standart Depo Muafiyetine İlişkin Değişiklik. *Duyurular*.
<https://muhafaza.ticaret.gov.tr/duyurular/standart-depo-muafiyetine-iliskin-degisiklik>, (23.03.2019).

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2013/28 Sayılı
“Deniz ve Hava Taşıtlarına İhracat Teslimleri” Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 05.05.2016 Tarihli, “ÖTV (I) Sayılı Liste Bakımından Görevlendirilmiş/Yetkilendirilmiş Vergi Dairesi Listesi” Konulu ve 15815308 Sayılı Yazısı.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2015/19 Sayılı
ve “Teminat Durum Sorgulama Sistemi” Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 14.08.2015 Tarihli, 9877712 Sayılı ve “ÖTV” Konulu Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 14.08.2015 Tarihli, 9870169 Sayılı ve “ÖTV” Konulu Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 10.06.2016 Tarihli, "Antrepolarda Teminat İşlemleri" Konulu ve 16565011 Sayılı Yazı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 09.01.2013 Tarih ve 534 Sayılı Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 09.05.2013 Tarih ve 9260 Sayılı Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2014/12 Sayılı ve "ÖTV" Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 06.08.2013 Tarihli, 2013/36 Sayılı ve "İhrakiye-kumanya teslimleri" Konulu Genelge
The University of Texas at Austin. The U.S. Shale Revolution.
<https://www.strausscenter.org/energy-and-security/the-u-s-shale-revolution.html>,
(27.04.2019).

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 13.02.2014 Tarihli, 2014/5 Sayılı ve "Akaryakıt Tahliyesinde Boru Hattının Ortak Kullanımı" Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 10.11.2015 Tarihli ve 11611642 Sayılı Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 10.2.2011 Tarihli ve 2012/4 Sayılı "Transit Rejimi ile İlgili İşlemler" Konulu Genelgesi

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2017/14 Sayılı ve "Akaryakıt Ürünlerinde GTİP Tespiti" Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 03.04.2015 Tarihli, 7067085 Sayılı ve "Damga Vergisi" Konulu Yazısı.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 15.12.2011 Tarihli, 2011/48 Sayılı ve “Gümrük Kıymeti ve Katma Değer Vergisi Konulu” Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 18.07.2014 Tarihli, 2014/18 Sayılı ve “Fatura” Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'ne Gönderilen 05.11.2012 Tarihli, 06304 Sayılı ve “Teklif Raporu” Konulu Yazı.

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2016/29 Sayılı “Tek Pencere Sistemi-Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı” Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2016/24 Sayılı “Tek Pencere Sistemi-Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı-İthal İzni Belgesi” Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2013/3 Sayılı “Ertelenmiş Kapatma” Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2013 Tarihli 3812 Sayılı Yazısı

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2017/11 Sayılı “Tek Pencere Sistemi-E-Devlet” Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2017/2 Sayılı “Tek Pencere Sistemi-ÇSGB” Konulu Genelge.

T.C. Ticaret Bakanlığı Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2018/2 Sayılı ve “Sayaç İşlemleri” Konulu Genelge

T.C. Ticaret Bakanlığı Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce Yayımlanan 2013/3 Sayılı ve “Antrepolar” Konulu Genelge

Top 10 Large Oil Refineries.(29.09.2013).

<https://www.hydrocarbons-technology.com/features/feature-top-ten-largest-oil-refineries-world/>, (11.04.2018).

Türk Gümrük Tarife Cetveli, <https://ggm.ticaret.gov.tr/mevzuat/turk-gumruk-tarife-cetveli/2019-turk-gumruk-tarife-cetveli>, (28.03.2019).

TÜPRAŞ.

<https://www.koc.com.tr/tr-tr/faaliyet-alanlari/sectorler/enerji/tupras>, (26.03.2018).

TÜPRAŞ. (2016). 2015 Kurumsal Sorumluluk Raporu.

https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/ksraporlari/2015_KSS_TR.pdf, (03.04.2018).

TÜPRAŞ. (2018). 2017 Faaliyet Raporu.

<https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/faaliyet-raporlari/TUPRAS%202017-TR-260218rev.pdf>, (20.03.2018).

TÜPRAŞ. (2019). 2018 Faaliyet Raporu.

https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/edergi/2018_FAALIYE_T_RAPORU_TUPRAS.pdf, (04.04.2019).

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TUSİAD). (2012). Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Türk Mali Sistemi İçerisindeki Yeri: Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Sonuçları.

<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/6843-dolayli-ve-dolaysiz-vergilerin-turk-mali-sistemi-icerisindeki-yeri-siyasal-sosyal-ve-ekonomik-sonuclari>, (31.03.2019).

Türkiye'nin Büyüyen Yıldızı Star Rafineri.

<http://www.socar.com.tr/star-rafineri.html>, (04.04.2019).

Türkiye İş Bankası. (2016). *Petrol Rafinerileri*.

https://ekonomi.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/rt_201614.pdf,
(17.04.2019).

Türkiye Petrokimya Sanayi ve PETKİM

<http://www.petkim.com.tr/Sayfa/1/46/URETIM-TURKIYE-PETROKIMYA-SANAYI-VE-PETKIM.aspx>, (20.03.2018).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Ankonvansiyonel. *Dünyada Petrol Sektörü*.

<http://www.tpao.gov.tr/?mod=sektore-dair&contID=35>, (29.04.2019).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı. (2015). Ham Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu.

http://www.tpao.gov.tr/tp5/docs/imag/HP_DG_SEKTOR_RPR_040515.pdf,
(08.04.2019).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı. (2016). Ham Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu.

http://www.tpao.gov.tr/tp5/docs/imag/TP_HAM_PETROL-DOGAL_GAZ_SEKTOR_RAPORU_2015.pdf, (08.04.2019).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı. (2017). 2016 Yılı Ham Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu.

http://www.tpao.gov.tr/tp5/docs/rapor/sektorrapor_2806.pdf, (08.04.2019).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı. (2018). 2017 Yılı Ham Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu.

http://www.tpao.gov.tr/tp5/docs/rapor/sektor_rapor_2017.pdf, (02.04.2019).

Türkyılmaz, O. (2011). Türkiye'nin Enerji Görünümü.

http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/88d93f6e293c357_ek.pdf?tipi=68&туру=X&sube=1, (10.04.2019).

Türkyılmaz, O. (2015). Ocak 2015 İtibarıyla Türkiye'nin Enerji Görünümü Raporu: Enerji Politikaları Artan Bağımlılık Çıkmazında. *Bülten*. Şubat 2015 Sayı 200 Eki. http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/a5a69d7ec06d9cd_ek.pdf, (19.04.2017).

Türkyılmaz, O., Aytaç, O. ve Bayrak, Y. (2019). Türkiye Enerji Görünümü 2019. TMMOB Makina Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Sunumu. 1-159. <https://enerji.mmo.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/MMO-TEG-2019-Sunumu-Mart-2019.pdf>, (29.04.2019).

Uçak, S. Ve Usupbeyli, A. (2015). Türkiye Petrol Tüketimi ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 70(3): 769-787.

U.S. Energy Information Administration. *Glossary*. <https://www.eia.gov/tools/glossary/index.php?id=C>, (12.04.2018).

U.S. Energy Information Administration. (2019). Annual Energy Outlook 2019 with projections to 2050. <https://www.eia.gov/outlooks/aeo/pdf/aeo2019.pdf>, (21.04.2019).

U.S. Energy Information Administration (EIA). U.S. Exports of Crude Oil. *Data* <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mcrexus1&f=a>, (24.04.2019).

Yanar, R. Ve Kerimoğlu, G. (2011). Türkiye'de Enerji Tüketimi, Ekonomik Büyüme ve Cari Açık İlişkisi. *Gaziantep Üniversitesi Ekonomi Bilimleri Dergisi*. 3(2): 191-201.

Yavuz, H. Ve Gürdal, T. (2017). Türkiye'de Akaryakıt Fiyatlarındaki Vergi Değişikliğinin Muhtemel Etkileri. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 13(1): 1-12.

Yaylalı, M. ve Lebe, F. (2012). İthal Ham Petrol Fiyatlarının Türkiye'deki Makroekonomik Aktiviteler Üzerindeki Etkisi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*. XXXII(I): 43-68.

Workman, D. (22.04.2019). Crude Oil Exports by Country. *World's Top Exports*. <http://www.worldstopexports.com/worlds-top-oil-exports-country/>, (23.04.2019).

28.07.1953 Tarihli ve 8469 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 6183 Sayılı "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun"

10.01.1961 Tarihli 10703 Sayılı, 11.01.1961 Tarihli 10704 Sayılı, 12.01.1961 Tarihli 10705 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 213 Sayılı "Vergi Usul Kanunu"

11.07.1964 Tarihli ve 11751 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 488 Sayılı "Damga Vergisi Kanunu"

02.11.1984 Tarihli ve 18563 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu"

15.06.1985 Tarihli ve 18785 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 3218 Sayılı "Serbest Bölgeler Kanunu"

30.01.1993 Tarihli ve 21481 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 93/4002 Sayılı ve "Türkiye'de İmal Edilen Tıbbi Müstahzarların Terkibinde Bulunan İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri, İlaç Hammaddeleri Üretiminde Kullanılan Maddeler ile Tıbbi Müstahzarların Gümrük Vergisi ve İthalde Alınan Diğer Vergileri ile Toplu konut Fonundan Muaf Olarak İthal Edilmesine Dair Karar" Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı

06.01.1996 Tarihli ve 22515 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 95/7623 Sayılı "İhracat Rejimi Kararı" Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı

13.01.2000 Tarihli ve 2000/53 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Karar

18.06.2001 Tarihinden Yayınlanan ve Yürürlüğe Giren 2001/2 Sayılı ve “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler” Başlıklı Genelge

12.06.2002 Tarihli 24783 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan 4760 Sayılı “Özel Tüketim Vergisi Kanunu”

30.07.2002 Tarihli ve 24831 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan “1 Seri No’lu Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği”

20.12.2003 Tarihli ve 25322 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan 5015 Sayılı “Petrol Piyasası Kanunu”

10.09.2004 Tarihli ve 25579 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan “Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkında Yönetmelik”

17.06.2004 Tarihli ve 25495 Resmi Gazete’de Yayınlanan “Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği”

16.06.2004 Tarihli ve 25494 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan “Kontrole Tabi Kimyasal Maddeler Hakkında Yönetmelik”

21.06.2006 Tarihli ve 26205 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlan 2006/10487 Sayılı ve “Gümrük Vergilerinden Muafiyet Ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

12.04.2006 Tarihli ve 26137 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan “Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelik”

30.12.2007 Tarihli ve 26742 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan 2007/13033 Sayılı ve “Güncel KDV Oranları” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı

31.03.2007 Tarihli ve 26479 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan 5607 Sayılı “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu”

26.12.2007 Tarihli ve 26738 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 50)”

25.11.2008 Tarihli 27065 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 5810 Sayılı “Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”

07.10.2009 Tarihli ve 27369 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2009/15481 Sayılı “4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

07.10.2009 Tarihli ve 27369 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Yönetmeliği”

31.10.2009 Tarihli ve 27392 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Laboratuvarlarının Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”

14.10.2010 Tarihli ve 27729 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2010/945 Sayılı “Yunanistan Plakalı Ticari Taşıtların Standart Depolarında İthal Edilecek Yakıt Miktarına Uygulanacak Muafiyet hakkında Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

25.07.2010 Tarihli ve 27652 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi İle İlgili Karar” Başlıklı 2010/668 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

19.10.2010 Tarihli ve 27734 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2010/965 Sayılı ve “Kamu Alacakları İçin Uygulanan Gecikme Zammı Oranının Yeniden Belirlenmesine İlişkin Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

29.12.2010 Tarihli ve 27800 (6. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 54)”

06.02.2010 tarihli ve 27485 sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları) (Seri No: 2)”

11.11.2011 Tarihli ve 28109 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2011/2033 Sayılı “Bakanlar Kurulu Kararı”

17.12.2011 Tarihli 28145 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Hayvan ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Ön Bildirim ve Veteriner Kontrollerine Dair Yönetmelik”

17.12.2011 Tarihli ve 28145 Sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan “Bitkisel Gıda Ve Yem İthalatının Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik”

09.10.2012 Tarihli ve 28436 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2012/3792 Sayılı ve “4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi İle İlgili Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

30.12.2012 Tarihli ve 28452 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 99)”

24.07.2012 Tarihli ve 28363 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği (Transit Rejimi) (Seri No:3)”

20.03.2012 Tarihli 28239 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2012/6 Sayılı ”Gümrük Hizmetlerinden Tek Pencere Sistemi Konulu” Başbakanlık Genelgesi

13.11.2012 Tarihli ve 28466 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No:100)”

23.08.2012 Tarihli ve 28390 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2012/19 Sayılı ve “Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele” Konulu Genelge.

24.04.2013 Tarihli ve 28627 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi Ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ”

11.06.2013 Tarihli 28674 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 6491 Sayılı “Türk Petrol Kanunu”

03.12.2013 Tarihli ve 28840 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Kaçakçılık Türleri ile İlgili Mahkumiyet Hükmü Kesinleşen Kamuoyuna İlan Edilmesine Dair Yönetmelik”

18.10.2014 Tarihli ve 29149 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2014/6889 Sayılı 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı

21.05.2014 Tarihli 29006 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği”

18.03.2014 Tarihli ve 29945 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği Seri No:1’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ”

22.01.2014 Tarihli ve 28890 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Türk Petrol Kanunu Uygulama Yönetmeliği”

26.04.2014 Tarihli ve 28983 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği”

26.03.2014 Tarihli ve 28953 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa Göre Elkonulan Akaryakıtın Teslimi, Muhafazası, Tasfiyesi Ve Yapılan Masraflara İlişkin Uygulama Yönetmeliği”

12.06.2015 Tarihli ve 29384 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun 21.05.2015 Tarihli 5605-2 Sayılı “Kurul Kararı”

05.03.2015 Tarihinde Yayımlanan 29286 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Özel Tüketim Vergisi (1) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği”

10.04.2015 Tarihli ve 29322 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2015/7511 Sayılı ve “08.04.2015 Tarihli ve 2015/7511 Sayılı Kararnamenin Eki Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı.

07.12.2016 Tarihli 6648 Sayılı “Ham Petrol, Akaryakıt, İhrakiye, Madeni Yağ, Baz Yağ Ve Petrolle İlişkili Maddelere Dair Karar”

20.09.2016 Tarihli ve 29833 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği (Serbest Dolaşıma Giriş) (Seri No:15)”

31.12.2016 Tarihli 29935 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “İthalat Tebliği (İthalat:2017/1)”

23.02.2017 Tarihli ve 29988 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Sayaç İşlemleri Tebliği (Seri No: 1)”

31.12.2017 Tarihli ve 30287 (4. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan ve 2017/11168 Sayılı ve “İthalat Rejimi Kararına Ek Karar” Başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı

30.12.2017 Tarihli ve 30286 (2. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği Denetimi: 2018/5)”

30.12.2017 Tarihli 30286 (2. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Sağlık Bakanlığının Özel İznine Tabi Maddelerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/4)”

31.12.2017 Tarihli ve 30287 (4. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “İthalat Tebliği (İthalat: 2018/1)”

30.12.2017 Tarihli ve 30286 (2. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği Ve Denetimi: 2018/5)”

04.08.2017 Tarihli ve 30144 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan “Gümrük Genel Tebliği’nde (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 99) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 145)”

27.03.2018 Tarihli ve 30373 (3. mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 27.03.2018 Tarihli ve 2018/11542 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki “4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Listelerde Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Tutarları ile Oranlarının Belirlenmesi ve Bazı Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar”

14.05.2018 Tarihli ve 2018/11799 Sayılı Bakanlar Kurulu Karar Eki “Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Tahsili Hakkında Karar”